

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DİNLEME METİNLERİNİN İNCELENMESİ VE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Cihat Burak Korkmaz

**DOKTORA TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KASIM, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1 yıl (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Cihat Burak
Soyadı : Korkmaz
Bölümü : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme
Metinlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi
İngilizce Adı : Examination and Evulation of The Listening Texts Used InTeaching Turkish as
a Foreign Language

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Cihat Burak Korkmaz

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Cihat Burak Korkmaz tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme Metinlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Muammer NURLU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Fatma AÇIK

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Erdoğan UYGUR

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 29/11/2018

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DİNLEME METİNLERİNİN İNCELENMESİ VE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Doktora Tezi

Cihat Burak Korkmaz

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Kasım 2018

ÖZ

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dört temel becerinin aynı anda öğretilmesi ve geliştirilmesi, öğretim sürecine kılavuzluk eden en önemli ilkelerden bir tanesidir. Bu ilke bağlamında bakıldığında dinleme becerisinin ihmal edilmiş bir dil becerisi olduğu, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin dil bilgisi öğretimi veya salt okuma becerisi gibi görüldüğü yadsınamaz bir gerçektir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ortak bir müfredat olmayışı hem ders kaynaklarının oluşturulmasında hem de öğretim uygulamalarında farklılıklara sebep olmaktadır. Çalışmaya konu olan öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin; metin sayıları, metin sınıflandırmaları, metinlerdeki kelime sayıları, dil bilgisi konularının öğretim sıraları, metinlerde yer alan ama işlenmeyen dil bilgisi konuları ve metin işleme süreleri incelenip değerlendirilmiştir. Çalışmanın örneklemini Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) ve İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanmış İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İYTÖS)’ne ait A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi nitel araştırma olarak belirlenip, doküman analizi ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. İlgili öğretim setlerinin dinleme metinlerinin ders işleme süreleri tespit edilirken üç uzman öğretim elemanı görüşü alınarak bir akademik takvim süresince uygulama yapılmıştır. Araştırma sonucunda YİTÖS ders kitaplarında 146, İYTÖS ders kitaplarında 90 dinleme metni tespit edilmiştir. Oluşturulma

şekline göre YİTÖS'te yer alan dinleme metnlerinin 115 tanesinin kurma, 31 tanesinin özgün olduğu; İYTÖS'te yer alan dinleme metnlerinin ise 66 tanesinin kurma, 24 tanesinin özgün olduğu tespit edilmiştir. İşlevlerine göre metnlerin YİTÖS'te 59 kullanım işlevli, 83 edebî ve 4 diğer metin; İYTÖS'te ise 49 kullanım işlevli ve 41 edebî metin olduğu tespit edilmiştir. Türlerine göre metin sınıflandırması içerisinde her iki öğretim setinde de 6 farklı metin türüne yer verilmiştir. Ancak YİTÖS'te resmî yazı türüne; İYTÖS'te de diğer metin türüne yer verilmemiştir. Çeşitlerine göre metin sınıflandırmasında YİTÖS'te 28 farklı metin çeşidine; İYTÖS'te de 23 farklı metin çeşidine yer verildiği tespit edilmiştir. Bir öğretim setinde yer alıp diğer öğretim setinde hiç yer almayan toplam 16 çeşit metne rastlanmıştır. Kelime sayısı olarak; YİTÖS'te 33.065; İYTÖS'te 16.688 kelime kullanılmıştır. YİTÖS ders kitaplarında yer alan 49 farklı dil bilgisi konusunun dinleme metnlerinde 409 kere, İYTÖS ders kitaplarında yer alan 46 farklı dil bilgisi konusunun ise dinleme metnlerinde 357 kere işlenmediği tespit edilmiştir. YİTÖS dinleme metnlerinin kayıt süreleri 426,5', 7 saat, 10,5 ders saati; İYTÖS dinleme metnlerinin kayıt süreleri 186', 3 saat ve 4,5 ders saati olarak hesaplanmıştır. YİTÖS dinleme metnlerinin işleme süreleri 1750', 29 saat ve 43,5 ders saati olarak hesaplanırken İYTÖS dinleme metnlerinin işleme süreleri 875', 14,5 saat ve 21,5 ders saati olarak hesaplanmıştır. Hem kayıt süreleri hem de metin işleme süreleri dâhil edilerek yapılan genel metin işleme süresi toplamı YİTÖS'te 2176,5', 36 saate ve 54 ders saatine; İYTÖS'te ise 1061', 17,5 saat, 26,5 ders saati olarak hesaplanmaktadır. Yapılan incelemenin ve değerlendirmenin sonunda dinleme metnlerinin; metin sayısı, metin türü, kelime sayısı, dil bilgisi öğretimi ve ders işleme süresi bakımından nasıl olması gerektiği konusunda sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlara bağlı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler	:Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, dinleme becerisi, dinleme metinleri.
Sayfa Adedi	:xxiii+250
Danışmanı	:Prof. Dr. Muammer NURLU

EXAMINATION AND EVALUATION OF THE LISTENING TEXTS USED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Ph. D. Thesis

Cihat Burak Korkmaz

GAZİ UNIVERSITY

FACULTY OF EDUCATION

November 2018

ABSTRACT

In the field of teaching Turkish as a foreign language, the four basic skills' being taught and developed simultaneously is one of the most important principles guiding in the process of teaching. When examined in the context of this principle it is an undeniable fact that the listening skill is a skill which has been neglected and the concept of teaching Turkish as a foreign language has been perceived consisted of just grammar teaching and reading skill. The absence of a common syllabus in the field of teaching Turkish as a foreign language causes some differences in both creating course sources and teaching practices. In this study, the numbers, the classifications, the number of the words, the sequence of the grammar subjects, the grammar subjects untaught but existent in the texts and the teaching periods of the listening texts of the coursebooks belonging to the teaching sets which are the subjects of this study were examined and evaluated. The study constitutes of A1, A2, B1, B2 and C1 level coursebooks of the teaching sets of Yedi İklim Turkish Teaching Set (YİTÖS) and Istanbul Turkish Teaching Set For Foreigners prepared by Istanbul University (İYTÖS). The method of the study was determined as a qualitative research method and also document analysis and interview techniques were used. Along the determination process of the teaching times of the listening texts of the related teaching sets an application was performed in an academic calendar period by consulting three academicians. As a result of the research, 146 listening texts in YİTÖS coursebooks and 90 listening texts in İYTÖS coursebooks were determined. With regards to the creation methods it was determined that of YİTÖS coursebooks the 115 listening texts were fictional and 31 ones were original; so of İYTÖS 66 ones were fictional and 24 ones were

original. According to the functions, it was determined that 59 of the texts in YİTÖS are usage functional, 83 ones are literary and 4 ones are of other kinds; as of İYTÖS, 49 ones are usage functional and 41 ones are literary. As for the classification of the texts according to their types, 6 different types of texts are included in both of the teaching sets. However, the kind of official writing was not given a place in YİTÖS and neither was the other kind of text in İYTÖS. As for the classification of the texts according to their kinds, it was determined that 28 different kinds of texts are included in YİTÖS and 23 ones were included in İYTÖS. Also 16 kinds of texts which were included in a set but not included at all in the other one were encountered. As for the vocabulary numbers, 33.065 words in YİTÖS and 16.688 ones in İYTÖS were used. It was detected that 49 grammar subjects in YİTÖS coursebooks do not take place in their listening texts for 409 times; similarly, the 46 grammar subjects of İYTÖS coursebooks also do not take place in their listening texts for 357 times. It was calculated that the recording time of the listening texts of YİTÖS was 426,5', 7 hours, 10,5 periods; and the one of the listening texts of İYTÖS was 186', 3 hours and 4,5 periods. In addition to that it was also calculated that the teaching time of the listening texts of YİTÖS was 1750', 29 hours and 43,5 periods; and the one of the listening texts of İYTÖS was 875', 14,5 hours and 21,5 periods. The general text teaching time including both the recording and the text teaching time of YİTÖS is 2176,5', 36 hours and 54 periods and as for İYTÖS it is 1061', 17,5 hours and 26,5 periods. At the end of the examination held and the evaluation carried out, from the aspect of text numbers, text type, vocabulary numbers, grammar teaching and teaching time some results were reached about how the listening texts should be and some suggestions were made accordingly.

Key Words : Teaching Turkish as a foreign language, listening skill, listening texts.
Page Number : xxiii+250
Supervisor : Prof. Dr. Muammer NURLU

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Sayıtlar	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar.....	8
BÖLÜM 2	11
KURAMSAL ÇERÇEVE	11

2.1. Dinleme.....	11
2.1.1. Dinleme Yaklaşımları ve Unsurları	13
2.1.2. Dinleme Türleri ve Çeşitleri	16
2.1.2.1. Biçimsel Olmayan Dinleme	17
2.1.2.2. Biçimsel Dinleme	18
2.1.3. Dinleme Stratejileri	20
2.1.3.1. Dinleme Öncesi Stratejileri.....	23
2.1.3.2. Dinleme Sırası Stratejileri	25
2.1.3.3. Dinleme Sonrası Stratejileri	26
2.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Açısından Dinleme.....	27
2.2.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Genel Bir Bakış.....	27
2.2.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Dil Seviyeleri ve İçerikleri	32
2. 2. 3. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Dinleme Becerisi	34
2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Dinleme Becerisi.....	39
2.4. Metin.....	42
2.4.1. Metin Kavramı.....	42
2.4.2. Metinsellik Ölçütleri.....	44
2.4.3. Metinlerin Oluşturulma Şekline, İşlevine, Türüne ve Çeşidine Göre Sınıflandırılması	48
BÖLÜM 3.....	59
YÖNTEM.....	59
3.1. Araştırmanın Modeli.....	59
3.2. Evren ve Örneklem	59
3.3. Verilerin Toplanması	59
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	60
BÖLÜM 4.....	61
BULGULAR ve YORUMLAR	61
4.1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sayılarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	61

4.1.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Sayılarına İlişkin Bulgular	61
4.1.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Sayılarına İlişkin Bulgular	63
4.1.3. Metinlerin Sayılarına İlişkin Yorumlar	65
4.2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sınıflandırmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	69
4.2.1. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular.....	70
4.2.1.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Oluşturulma Şekline İlişkin Bulgular.....</i>	70
4.2.1.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Oluşturulma Şekline İlişkin Bulgular.....</i>	71
4.2.2. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar.....	72
4.2.3. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular	73
4.2.3.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin İşlevlerine İlişkin Bulgular.....</i>	74
4.2.3.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin İşlevlerine İlişkin Bulgular.....</i>	75
4.2.4. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar	77
4.2.5. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular	78
4.2.5.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Türlerine İlişkin Bulgular</i>	78
4.2.5.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin İşlevlerine İlişkin Bulgular.....</i>	81
4.2.6. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar	84
4.2.7. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular	85
4.2.7.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Çeşitlerine İlişkin Bulgular</i>	85
4.2.7.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Çeşitlerine İlişkin Bulgular</i>	91
4.2.8. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar	98
4.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	100
4.3.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	100
4.3.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	106
4.3.3. Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar	112
4.3.3.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar</i>	113
4.3.3.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar</i>	113
4.4. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası ve Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	114
4.4.1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Bulgular	115

4.4.1.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Bulgular</i>	115
4.4.1.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Bulgular</i>	121
4.4.2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Yorumlar.....	124
4.4.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Bulgular	137
4.4.3.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Bulgular</i>	137
4.4.3.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Bulgular</i>	142
4.4.4. Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Yorumlar	149
4.4.4.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Yorumlar</i>	149
4.4.4.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Yorumlar</i>	150
4.5. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	150
4.5 1. <i>YİTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular</i>	151
4.5.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular</i>	158
4.5.3. Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Yorumlar	165
4.5.3.1. <i>YİTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Yorumlar</i>	166
4.5.3.2. <i>İYTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Yorumlar</i>	166
BÖLÜM 5	169
SONUÇLAR ve ÖNERİLER	169
5. 1. Sonuçlar.....	169
5.1.1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sayılarına İlişkin Sonuçlar	169
5.1.2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sınıflandırmasına İlişkin Sonuçlar	170

5.1.2.1. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar.....	170
5.1.2.2. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar	171
5.1.2.3. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar.....	172
5.1.2.4. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar.....	172
5.1.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Sonuçlar	174
5.1.4. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası ve Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Sonuçlar.....	175
5.1.4.1. Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Sonuçlar.....	175
5.1.4.2. Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Sonuçlar.....	176
5.1.5. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Sonuçlar	177
5.2. Öneriler	179
5.2.1. Öğretim Programı ve Öğretim Setlerine İlişkin Öneriler	179
5.2.2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sayılarına ve Metin Sınıflandırmasına İlişkin Öneriler	180
5.2.2.1. Metin Sayılarına İlişkin Öneriler.....	180
5.2.2.2. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler.....	181
5.2.2.3. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler	181
5.2.2.4. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler.....	182
5.2.2.5. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler.....	182
5.2.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Öneriler.....	183
5.2.4. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası ve Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Öneriler	183
5.2.5. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Öneriler	190
KAYNAKLAR.....	191
EKLER	198
Ek 1. YİTÖS Dinleme Metinleri Sınıflandırması ve Metinlerin Kelime Sayıları ..	199
Ek 2. İYTÖS Dinleme Metinleri Sınıflandırması ve Metinlerin Kelime Sayıları ..	209
Ek 3. YİTÖS Öğretilmeyen Ama Metinlerde Yer Alan Dil Bilgisi Konuları	216

Ek 4. İYTÖS Öğretilmeyen Ama Metinlerde Yer Alan Dil Bilgisi Konuları	228
Ek 5. YİTÖS Dinleme Metinleri Kayıt ve İşleme Süreleri	238
Ek 6. İYTÖS Dinleme Metinleri Kayıt ve İşleme Süreleri	244

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Dil Becerilerinin Öğrenmeye Olan Etkisi</i>	18
Tablo 2. <i>Dinleme Türleri ve Çeşitleri</i>	20
Tablo 3. <i>Dinleme Öncesi Stratejileri</i>	24
Tablo 4. <i>Dinleme Sırası Stratejileri</i>	26
Tablo 5. <i>Dinleme Sonrası Stratejileri</i>	27
Tablo 6. <i>Ortak Başvuru Düzeylerinin Bütüncül Sunumu</i>	34
Tablo 7. <i>Ortak Yetenek Düzeyleri-Öz Değerlendirme Çizelgesi</i>	35
Tablo 8. <i>Genel İşitsel Anlama Seviyeleri</i>	36
Tablo 9. <i>Anadili Konuşan Kişiler Arasındaki Etkileşimi Anlamak Seviyeleri</i>	37
Tablo 10. <i>Canlı Bir İzleyici Kitlesinin Üyesi Olarak Dinlemek Seviyeleri</i>	37
Tablo 11. <i>Duyuru ve Yönerge Dinleme Seviyeleri</i>	38
Tablo 12. <i>İşitsel Medya ve Kayıtları Dinleme Seviyeleri</i>	38
Tablo 13. <i>Metinsellik Ölçütleri</i>	46
Tablo 14. <i>Günay’a Göre Metin Türlerinin Tasnifi</i>	50
Tablo 15. <i>Yapı ve İşlevleri Bağlamında Metin Türleri</i>	52
Tablo 16. <i>Metin Türleri Sınıflandırması</i>	53
Tablo 17. <i>Oluşturulma Şekline Göre Metin Türleri</i>	54
Tablo 18. <i>Metinlerin İşlev, Tür ve Çeşit Bakımından Sınıflandırılması</i>	55
Tablo 19. <i>YİTÖS dinleme metinlerinin ünitelere göre genel dağılımı</i>	61
Tablo 20. <i>İYTÖS dinleme metinlerinin ünitelere göre genel dağılımı</i>	63

Tablo 21. <i>YİTÖS Dinleme Metinlerinin Oluşturulma Şekillerine Göre Genel Dağılımı</i>	70
Tablo 22. <i>İYTÖS Dinleme Metinlerinin Oluşturulma Şekillerine Göre Genel Dağılımı</i>	71
Tablo 23. <i>YİTÖS Dinleme Metinlerinin İşlevlerine Göre Genel Dağılımı</i>	74
Tablo 24. <i>İYTÖS Dinleme Metinlerinin İşlevlerine Göre Genel Dağılımı</i>	75
Tablo 25. <i>YİTÖS Dinleme Metinlerinin Türlerine Göre Genel Dağılımı</i>	78
Tablo 26. <i>İYTÖS Dinleme Metinlerinin Türlerine Göre Genel Dağılımı</i>	81
Tablo 27. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 1. ve 2. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası</i>	116
Tablo 28. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 3. ve 4. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası</i>	117
Tablo 29. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 5. ve 6. Ünite Dil Bilgisi Konuları İşlenme Sırası</i>	118
Tablo 30. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 7. ve 8. Ünite Dil Bilgisi Konuları İşlenme Sırası</i>	118
Tablo 31. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 1. ve 2. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları</i>	119
Tablo 32. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 3. ve 4. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları</i>	120
Tablo 33. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 5. ve 6. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları</i>	120
Tablo 34. <i>YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 7. ve 8. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları</i>	121
Tablo 35. <i>İYTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 1. ve 2. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası</i>	122
Tablo 36. <i>İYTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 3. ve 4. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası</i>	123
Tablo 37. <i>İYTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 5. ve 6. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası</i>	124

Tablo 38. <i>A1 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası</i>	184
Tablo 39. <i>A2 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası</i>	186
Tablo 40. <i>B1 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası</i>	187
Tablo 41. <i>B2 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası</i>	188
Tablo 42. <i>C1 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası</i>	189

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dinleme sürecinin aşamaları.	13
Şekil 2. Dil becerilerinin dağılımı.	19
Şekil 3. Üç genel düzeyli bir ağaç gösterimi.	33
Şekil 4. Temel dil becerileri.	40
Şekil 5. YİTÖS dinleme metinlerinin seviyelere ve ünitelere göre genel dağılımı.	62
Şekil 6. YİTÖS dinleme metinlerinin seviyelere göre genel dağılım yüzdesi.	62
Şekil 7. YİTÖS dinleme metinlerinin ünitelere göre genel dağılım yüzdesi.	63
Şekil 8. İYTÖS dinleme metinlerinin seviyelere ve ünitelere göre genel dağılımı.	64
Şekil 9. İYTÖS dinleme metinlerinin seviyelere göre genel dağılım yüzdesi.	64
Şekil 10. İYTÖS dinleme metinlerinin ünitelere göre genel dağılım yüzdesi.	65
Şekil 11. YİTÖS A1 ders kitabında yer alan içindikiler bölümü.	66
Şekil 12. YİTÖS A2 ders kitabında yer alan içindikiler bölümü.	66
Şekil 13. YİTÖS B1 ders kitabında yer alan içindikiler bölümü.	67
Şekil 14. YİTÖS B2 ders kitabında yer alan içindikiler bölümü.	67
Şekil 15. YİTÖS C1 ders kitabında yer alan içindikiler bölümü.	68
Şekil 16. YİTÖS dinleme metinlerinin oluşturulma şekillerine göre genel dağılımı.	70
Şekil 17. YİTÖS dinleme metinlerinin oluşturulma şekline göre genel yüzdesi.	71
Şekil 18. İYTÖS dinleme metinlerinin oluşturulma şekillerine göre genel dağılımı.	72
Şekil 19. İYTÖS dinleme metinlerinin oluşturulma şekline göre genel yüzdesi.	72
Şekil 20. YİTÖS dinleme metinlerinin işlevlerine göre genel dağılımı.	74
Şekil 21. YİTÖS dinleme metinlerinin işlevlerine göre genel dağılım yüzdesi.	75
Şekil 22. İYTÖS dinleme metinlerinin işlevlerine göre genel dağılımı.	76
Şekil 23. İYTÖS dinleme metinlerinin işlevlerine göre genel dağılım yüzdesi.	76
Şekil 24. YİTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılımı.	78
Şekil 25. YİTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.	79
Şekil 26. YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.	79

Şekil 27. YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi. .79	
Şekil 28. YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi. .80	
Şekil 29. YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi. .80	
Şekil 30. YİTÖS C1 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi. .80	
Şekil 31. İYTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılımı.81	
Şekil 32. İYTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.82	
Şekil 33. İYTÖS A1 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.82	
Şekil 34. İYTÖS A2 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.82	
Şekil 35. İYTÖS B1 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.83	
Şekil 36. İYTÖS B2 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.83	
Şekil 37. İYTÖS C1 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.83	
Şekil 38. YİTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.85	
Şekil 39. YİTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.86	
Şekil 40. YİTÖS A1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.87	
Şekil 41. YİTÖS A1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.87	
Şekil 42. YİTÖS A2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.88	
Şekil 43. YİTÖS A2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.88	
Şekil 44. YİTÖS B1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.89	
Şekil 45. YİTÖS B1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.89	
Şekil 46. YİTÖS B2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.90	
Şekil 47. YİTÖS B2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.90	
Şekil 48. YİTÖS C1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.91	
Şekil 49. YİTÖS C1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.91	
Şekil 50. İYTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.92	
Şekil 51. İYTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.93	
Şekil 52. İYTÖS A1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.94	
Şekil 53. İYTÖS A1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.94	
Şekil 54. İYTÖS A2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.95	
Şekil 55. İYTÖS A2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.95	
Şekil 56. İYTÖS B1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.96	
Şekil 57. İYTÖS B1 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.96	
Şekil 58. İYTÖS B2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.97	
Şekil 59. İYTÖS B2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.97	

Şekil 60. İYTÖS C1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.	98
Şekil 61. İYTÖS C1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.	98
Şekil 62. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam sayısı.	100
Şekil 63. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam yüzdesi.	101
Şekil 64. YİTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.	101
Şekil 65. YİTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.	102
Şekil 66. YİTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.	102
Şekil 67. YİTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.	103
Şekil 68. YİTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.	103
Şekil 69. YİTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.	104
Şekil 70. YİTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.	104
Şekil 71. YİTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.	105
Şekil 72. YİTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.	105
Şekil 73. YİTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.	106
Şekil 74. İYTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam sayısı.	106
Şekil 75. İYTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam yüzdesi.	107
Şekil 76. İYTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.	107
Şekil 77. İYTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.	108
Şekil 78. İYTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.	108
Şekil 79. İYTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.	109
Şekil 80. İYTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.	109
Şekil 81. İYTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.	110
Şekil 82. İYTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.	110
Şekil 83. İYTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.	111
Şekil 84. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.	111
Şekil 85. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.	112
Şekil 86. YİTÖS şimdiki zamanın öğretimi.	126
Şekil 87. İYTÖS şimdiki zamanın öğretimi.	127
Şekil 88. YİTÖS gelecek zamanın öğretimi.	128
Şekil 89. İYTÖS gelecek zamanın öğretimi.	129
Şekil 90. YİTÖS işteş çatının öğretimi.	130
Şekil 91. İYTÖS dönüşlü çatının öğretimi.	131
Şekil 92. YİTÖS hikâye birleşik zamanın öğretimi.	132

<i>Şekil 93.</i> YİTÖS rivayet birleşik zamanın öğretimi.....	133
<i>Şekil 94.</i> İYTÖS hikâye birleşik zamanın öğretimi.....	134
<i>Şekil 95.</i> İYTÖS rivayet birleşik zamanın öğretimi.....	135
<i>Şekil 96.</i> YİTÖS birbiri yapısının öğretimi.....	136
<i>Şekil 97.</i> YİTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel sayıları.....	137
<i>Şekil 98.</i> YİTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel yüzdeleri.....	138
<i>Şekil 99.</i> YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	138
<i>Şekil 100.</i> YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.....	139
<i>Şekil 101.</i> YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	139
<i>Şekil 102.</i> YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.....	140
<i>Şekil 103.</i> YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.....	140
<i>Şekil 104.</i> YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.....	141
<i>Şekil 105.</i> YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	141
<i>Şekil 106.</i> YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.....	142
<i>Şekil 107.</i> İYTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel sayıları.	142
<i>Şekil 108.</i> İYTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel yüzdeleri.	143
<i>Şekil 109.</i> İYTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	143
<i>Şekil 110.</i> İYTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.....	144

<i>Şekil 111.</i> İYTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	145
<i>Şekil 112.</i> İYTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.	145
<i>Şekil 113.</i> İYTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	146
<i>Şekil 114.</i> İYTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.	146
<i>Şekil 115.</i> İYTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	147
<i>Şekil 116.</i> İYTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.	147
<i>Şekil 117.</i> İYTÖS C1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.	148
<i>Şekil 118.</i> İYTÖS C1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.	148
<i>Şekil 119.</i> YİTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri toplamı.	151
<i>Şekil 120.</i> YİTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri toplamı.	152
<i>Şekil 121.</i> YİTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri toplamı.	152
<i>Şekil 122.</i> YİTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri yüzdesi.	152
<i>Şekil 123.</i> YİTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri yüzdesi.	152
<i>Şekil 124.</i> YİTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri yüzdesi.	153
<i>Şekil 125.</i> YİTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.	153
<i>Şekil 126.</i> YİTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	153
<i>Şekil 127.</i> YİTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.	154
<i>Şekil 128.</i> YİTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.	154
<i>Şekil 129.</i> YİTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	154
<i>Şekil 130.</i> YİTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.	155
<i>Şekil 131.</i> YİTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.	155
<i>Şekil 132.</i> YİTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	155
<i>Şekil 133.</i> YİTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.	156
<i>Şekil 134.</i> YİTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.	156
<i>Şekil 135.</i> YİTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	156

<i>Şekil 136.</i> YİTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.....	157
<i>Şekil 137.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.....	157
<i>Şekil 138.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	157
<i>Şekil 139.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.....	158
<i>Şekil 140.</i> İYTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri toplamı.	158
<i>Şekil 141.</i> İYTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri toplamı.	159
<i>Şekil 142.</i> İYTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri toplamı.	159
<i>Şekil 143.</i> İYTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri yüzdesi.	159
<i>Şekil 144.</i> İYTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri yüzdesi.	160
<i>Şekil 145.</i> İYTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri yüzdesi.	160
<i>Şekil 146.</i> İYTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.	160
<i>Şekil 147.</i> İYTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.....	161
<i>Şekil 148.</i> İYTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.	161
<i>Şekil 149.</i> İYTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.	161
<i>Şekil 150.</i> İYTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.....	162
<i>Şekil 151.</i> İYTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.	162
<i>Şekil 152.</i> İYTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.....	162
<i>Şekil 153.</i> İYTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	163
<i>Şekil 154.</i> İYTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.....	163
<i>Şekil 155.</i> İYTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.....	163
<i>Şekil 156.</i> İYTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	164
<i>Şekil 157.</i> İYTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.....	164
<i>Şekil 158.</i> İYTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.....	164
<i>Şekil 159.</i> İYTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.	165
<i>Şekil 160.</i> İYTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.....	165

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

YİTÖS	:Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti
İYTÖS	:İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti
YTB	:Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
ADÖÖÇM	:Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Dakika	: (')
Saniye	: (")
YEE	:Yunus Emre Enstitüsü
YÖK	:Yüksek Öğretim Kurulu
ÜAK	:Üniversiteler Arası Kurul
İÜ	:İstanbul Üniversitesi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Dil öğretimi, ilkel toplumların milletleşerek sistemli birer devlet olması ve bu duruma bağılı olarak devletlerarası türlü ilişkilerin gelişmesi sürecinden itibaren ortaya çıkan bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yabancı dil öğretiminin tarihiyle ilgili yapılan araştırmalarla MÖ 2225'te Akadların Sümer ülkesini ele geçirdikten sonra kendilerinden daha üstün bir medeniyet dairesinde olan Sümerlerin dilini öğrendiği, böylece insanlık tarihinde ilk kez yabancı dil öğretiminin başlamış olduğu tespit edilmiştir (Hengirmen, 1996, s. 24). Daha önce hiç duymadıkları bir sesletim sistemi ile konuşan insanların dünyasına girebilme merakı, o insanların dilini öğrenmedeki en temel güdüleyici gibi görünmektedir. O dönemki dil öğrenme/öğretme etkinliklerinin sistemli bir durumdan ziyade iletişim kurabilmek amaçlı olduğu söylenebilir. “Dil öğretimi başlangıçta iletişim dilini öğretmek amacıyla yapıldığı için yazı dilinden ziyade konuşma dili öğretilmeye çalışılırdı. Karşılıklı konuşma esasına dayanan dil öğretiminde daha çok doğal yöntemin kullanıldığı tahmin edilmektedir” (Biçer, 2012, s. 108).

20. ve 21. yüzyıllarda meydana gelen küresel değişimler, teknolojik icatlar, siyasi ve ekonomik açılımlar, devletlerarası ilişkilerin kurumsal temelde şekillenmeleri gibi gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda tüm insanlığın iletişim kanalları her anlamda daha açık hâle gelmiştir. “İnsan toplumsal bir varlık olarak çevresiyle bildirişim kurma ihtiyacı hissetmektedir. Bildirişimi gerçekleştiren en temel vasıta dildir” (Kalenderoğlu &

Arslan, 2017, s. 505). Dünyamız âdetâ sınırların olmadığı büyük bir köy gibi iç içe geçmiştir. Böylesi bir gelişme insanların iletişim kurabilme ihtiyaçlarını ortaya çıkardığı gibi farklı medeniyetlere ait özgün yapıları da keşfetme merakını da tetiklemiştir. “Özellikle son elli yılda dünyada artan uluslararası ilişkiler, ulusların kendi ana dilleriyle iletişim kurmasında yetersiz kalmış; bu durum milletlerin birbirlerinin dillerini öğrenme mecburiyetini ortaya çıkarmıştır” (Kalenderoğlu, 2015, s. 74). “Gittikçe artan uluslararası ilişkiler, insanları başka toplumların dillerini de öğrenmeye yöneltmiştir” (Açık, 2013, 483). Çünkü, Nurlu’ya göre (2013) dil öğrenmedeki amaç, konuşulan dilin toplumsal yapısını ve o toplumun dış dünya ile olan ilişkisinde kullandığı dili ve üslubu anlayabilmektir (s. 3). “Ayrıca insanların daha geniş bir iletişim içinde bulunmaları için sadece kendi dillerini bilmeleri yetmemektedir. İnsanların kendi dilleri dışında yabancı dilleri de öğrenmeleri, bu iletişimin daha geniş bir ağına ulaşması için son derece önemlidir” (Büyükkız ve Hasırcı, 2013, s. 146). Çoğu zaman bir yabancı dil bilmek yeterli gelmemiş insanlar iletişim kaynağına birinci elden ulaşabilmek için evrensel yabancı dillerle beraber hedef dilleri de öğrenmeye başlamıştır. “Artık bir yabancı dil bilgisi yeterli olmamakta, ikinci ve hatta üçüncü yabancı dil bilgisinin iş bulmada yeni koşullar olarak gençlerin önüne çıkarıldığını görmekteyiz” (Genç, 2012, s. 175).

1960’lı yılların başında gerek Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin dünya üzerindeki jeopolitik ve jeostratejik konumunun tekrar önem kazanması gerekse diğer dünya devletleri ile kurmuş olduğu sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetler sayesinde Türkçe tekrar hak ettiği değeri kazanmaya başlamıştır. Bu yıllardan itibaren yayımlanan; Kenan Akyüz’ün “Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma” adlı kitabı (Ankara Üniversitesi, 1965) Hüseyin Aytaç- M. Agâh Önen’in “Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe” adlı kitabı (Ankara, 1969), Sermet Sami Uysal’ın “Yabancılar Türkçe Dersleri” kitapları (İstanbul, 1979), Kaya Can’ın “Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri” kitabı (Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1981), M. Hengirmen-N. Koç’un “Türkçe Öğreniyoruz” adlı kitapları (Ankara, 1982), Tahir Nejat Gencan’ın “Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe Öğreniyorum” adlı kitabı (İstanbul, 1985), yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde önemli gelişmeler yaşanmaya başlandığını göstermektedir (Barın, 2004, s. 21).

20. yüzyılın başlarından itibaren ise Türkçenin bu anlamdaki önemi daha da artmaya başlamıştır. 1990’lı yılların başında Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Türkçenin çeşitli lehçelerini kullanan yeni Türk Cumhuriyetleri kurulmuştur. Türkçeyi anadil olarak

kullanan bağımsız devletlerin sayısının artması uluslararası camiada Türkçeye duyulan ihtiyacın artmasına neden olmuştur. Bu bakımdan Türkçe öğretiminin de kurumsallaşması gerekliliği kaçınılmaz hâle gelmiştir. “Yabancılar Türkçe öğretimi işini modern anlamda yapan ilk önemli kurum ise Ankara Üniversitesinde kurulan TÖMER dil öğretim merkezidir. Daha sonra kurulan Ege TÖMER, Gazi TÖMER ve Bolu İzzet Baysal TÖMER gibi kuruluşlarla yaygınlaşmaya başlayan yabancılar Türkçe öğretimi işi birtakım özel dershanelerde de yürütülmektedir” (Barın, 2004, s. 21).

Ankara Üniversitesi TÖMER 2002 yılının Ocak ayında “HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı”nı, 2003 yılında Türk İşbirliği Kalkınma Ajansı “Türkçe Öğreniyoruz-ORHUN” Seti’ni, 2006 yılında Gazi Üniversitesi TÖMER “Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”ni, 2012 yılında İstanbul Üniversitesi DİLMER “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”ni, 2014 yılında Yunus Emre Enstitüsü (YEE) “Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı”nı (daha sonra Yedi İklim Setini), 2018 yılında Kesit Yayınları “Türkçeye Yolculuk Öğretim Seti”ni, 2018 yılında Metropol Yayıncılık “Türkçe Öğretim Seti”ni, 2018 yılında Harran Üniversitesi TÖMER “Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı”nı yayımladı. Hatta 2018 yılında Erciyes Üniversitesi ERSEM tarafından “Yabancılar İçin Akademik Türkçe-Sosyal Bilimler, Yabancılar İçin Akademik Türkçe-Fen Bilimleri ve Yabancılar İçin Akademik Türkçe-Sağlık Bilimleri” adlı üç ders kitabı da akademik Türkçe derslerine kaynaklık etmesi açısından kullanıma sunuldu. Adı geçen eserler yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ders kitaplarının çeşitliliği açısından da büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Günümüzde hem resmî hem de vakıf üniversitelerinde olmak üzere 99 üniversitede yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi üzerine faaliyet yürüten merkez bulunmaktadır. Bu merkezler TÖMER, TÜRKMER, TÜRMER, TUAM, TUDAM, DİLMER, DÖMER, SEM, UZEM gibi kısaltmalarıyla farklı merkez çatıları altında faaliyet göstermektedir. Türkiye, özellikle son on yıl içerisinde kaydettiği ekonomik büyümeye bağlı olarak sosyal ve kültürel anlamda gerek bölgesinde gerekse dünyada hatırı sayılan bir devlet olma yolunda ilerlemektedir. Bu duruma bağlı olarak 45 ülkede 54 merkez¹ ile hizmet vermekte olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE) de Türkçe Öğretim faaliyetlerinde en büyük görevlerden birini yerine getirmektedir.

¹ <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.

Suriye’de, Irak’ta ve Afganistan’da meydana gelen iç karışıklıklardan dolayı ve diğer sebeplerin de etkisiyle Haziran 2017 itibarıyla 3,2 milyonu² aşan mülteciye ve sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkemizde yabancılara Türkçe öğretimi daha da etkin bir çalışma konusu olmuştur. Sadece barınma merkezlerinde kalan Suriyeli sayısının 233.064³ olduğu göz önüne alındığında ilerleyen zamanlarda yabancılara Türkçe öğretiminin, Türkiye Cumhuriyeti’nin millî eğitim politikasının en önemli konusu haline gelebileceği söylenebilir.

Yukarıda bahsedilen mevcut durumun öneminin aksine gerek yurtiçinde gerekse yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumlar ne resmî bir program izlemektedirler ne de ortak bir standartta buluşmaktadırlar. İlgili kurumların kendi imkânlarıyla oluşturdukları programlar ve ders araç-gereçleri ise aynı amaca hizmet etmekten ziyade birbirinden farklı öğretim programlarına ve ders araç-gereçlerine sebep olmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kullandıkları ders kitapları incelendiğinde her biri birbirinden farklılıklar göstermektedir. Bahsedilen kurumlar tarafından Türkçe öğretiminde en yaygın olarak; YEE tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) ve İstanbul Üniversitesi (İÜ) tarafından hazırlanmış İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İYTÖS) kullanılmaktadır. YİTÖS, A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyeleri olmak üzere altı kitaptan; İYTÖS ise A1, A2, B1, B2, C1/C+ olmak üzere beş kitaptan oluşmaktadır. Her öğretim seti farklı bir programı ele alarak hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim setlerinin ana yapısını oluşturan ders kitapları ünite sayıları, metin sayıları, tema, metin türleri, dil bilgisi yapılarının öğretimi ve her bir seviyede yer alan dinleme metinlerinin işlenme süreleri bakımından birbirinden farklılık arz etmektedir. Bu durum öğretim setleri arasında bir birlikteliğin olmamasına ve bununla beraber her bir merkezin farklı öğretim uygulamalarını devreye sokmasına sebep olmaktadır.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB); *Türkiye Bursları ve Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında öğretim merkezlerine gönderdiği öğrencilerin C1 seviyesini tamamlayana kadar 960 ders saati öğrenim görmesini talep etmektedir. Öğretim merkezleri genel olarak programlarını bu saati temel alarak yürütmektedir. 960 ders saatine göre hazırlanmış program A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri için eşit olarak dağıtıldığında öğrencilerin her seviyede 192 ders saati

²<http://www.unhcr.org/tr/bilgi-dokumanlari-ve-tablolar> sayfasından Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.

³ https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/Barinma_Merkezlerindeki_Son_Durum+6.pdf adresinden Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.

öğrenim görmeleri gerekmektedir. YTB, *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında 960 ders saatine göre hazırlanmış programın her seviyede eşit olarak dağıtılmasını şart koşarken *Türkiye Bursları* kapsamında ders saatlerinin her seviye için eşit olarak dağılımını şart koşmamaktadır. Öğretim merkezleri “Türkiye Bursları” kapsamında yer alan öğrenciler veya kendi özel öğrencileri için 960 ders saatine göre belirlenmiş programı, kullanmakta oldukları öğretim setine göre dağıtabilmektedir. Ancak 2018-2019 akademik takviminde YTB *Türkiye Bursları* kapsamında C1 seviyesinde 240 ders saati yapılmasını talep etmektedir. Yine *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında aynı talebi iletmesi öngörülmektedir. Bu durumda A1, A2, B1, B2 seviyelerinde 180’er ders saati kalmaktadır. YEE ise her seviye için 144 ders saatine karşılık gelen, toplamda A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar 720 ders saatini kapsayan bir öğretim programı gerçekleştirmektedir.

Öğretim saatlerinin bu şekilde olması ders kitaplarının da bu saatlere göre hazırlanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ancak ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin sayıları, metinlerde yer alan kelime sayıları, dil bilgisi konularının sayıları ve sıraları, metin işleme süreleri farklılık göstermektedir. Öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin *Türkiye Bursları* kapsamında her seviye için belirlenmiş olan 180 ve 240 saatlik, YEE’nin ise 144 saatlik programları için yeterli olup olmadığı tartışma konusu oluşturmaktadır. Bu bakımdan öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin sayısının, bu metinlerde yer alan kelime sayılarının, metinlerde bulunan dil bilgisi konularının ve sıralarının, metinlerin ders işleme sürelerinin tespiti gerçekleştirilmelidir.

Yukarıda yer alan durumlar bağlamında araştırmanın problem cümlesini “Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerindeki ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin sayıları, sınıflandırma özellikleri, içerik bilgilerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi sonuçları nelerdir?” oluşturmaktadır. Bu problem cümlesinden hareketle çalışmanın alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin seviyelere ve ünitelere göre içerdiği metin sayılarının dağılımları nasıldır?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin oluşturulma şekline göre seviye ve ünite temelli dağılımı nasıldır?

3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin işlevlerine göre seviye ve ünite temelli dağılımı nasıldır?
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde yer alan kelime sayılarının seviye ve ünite temelli dağılımı nasıldır?
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında dil bilgisi yapılarının öğretiminde izlenen sıralama ve kullanılan yöntem nedir?
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde işlenmeden yer alan dil bilgisi yapılarının kullanım sıklığı nedir?
7. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin ders işleme süreleri kaç saat ve ders saatidir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkçe öğretim setlerini incelediğinde dilin bir bütün olarak ele alınması gerektiği ilkesinden hareketle dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma, yazmanın her birini aynı anda geliştirmeye yönelik tasarlandığını görülmektedir. Çünkü “Bir dili tam olarak bilmek için temel dil becerileri olarak adlandırılan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri açısından o dile hâkim olmak gerekir. Bu becerilerin birini veya birkaçını kullanmada yetersizlik varsa o dilin tam olarak bilindiği iddia edilemez” (Doğan, 2010, s. 264). Yine incelenen ders kitaplarında yer alan en hacimli bölümlerin okuma-dinleme yani anlama bölümleri olduğu görülmektedir Bu bağlamda bir alanyazın taraması yapıldığında okuma dil becerisi ile ilgili birçok çalışmaya rastlanılmaktadır. Ancak dinleme becerisi ile ilgili ciddi bir çalışma bulunmamaktadır. Hâlbuki temel dil becerilerinden olan dinleme becerisi, insanoğlu daha dünyaya gelmeden yani anne karnındayken kullanılmaya başlanan bir beceridir. İnsanoğlu dünyaya geldikten sonra bu beceri; başta konuşma becerisinin, çocuğun okula başlamasıyla birlikte okuma ve yazma becerisinin kazanılmasında büyük görevler üstlenir. Bu yüzden dinleme, üzerinde önemle durulması gereken bir dil becerisidir (Doğan, 2010, s. 264).

Bu bağlamda bakıldığında dinleme metinleri diğer dil becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar için de kullanılabilecek özelliklere sahiptir. Mevcut ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin oluşturulma şekilleri, işlevleri, türleri ve çeşitleri bakımından ele alınıp incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınacak iki öğretim setinde yer alan dinleme metnlerinin tüm seviyeler için; işlevsel tür özellikleri, toplam kelime sayıları, dil bilgisi öğretimi sıralaması ve toplam işlenme süreleri bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda; Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni (ADÖÖÇM)'nde geçen yeterliklere uygun olarak yeni oluşturulacak öğretim setlerinde hangi seviyede hangi metin türlerinin kullanılması gerektiği, metinlerdeki ortalama kelime sayılarının sayısal ve oransal değeri, öğretim setlerinde dil bilgisi öğretiminin sıralamasının nasıl olması gerektiği ve metin kayıt ve işleme süreleri yönünde önerilerde bulunmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan çalışmanın yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi açısından önemini ortaya koyan etkenler şunlardır:

1. Mevcut ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin tür bakımından tespit edilmesi ve ADÖÖÇM'de yer alan yeterliklerden hareketle hangi seviyelerde hangi metin türlerine yer verilmesi gerektiğinin önerilmesi.
2. Öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerindeki toplam kelime sayıları ile ilgili sayısal bir durum analizi yapılması.
3. Ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin seviyelere göre toplam metin işleme sürelerinin tespit edilmesi ve 960 ve 720 ders saatine göre Türkçe öğretim programları için seviyelere uygun toplam metin işleme sürelerinin ne kadar olması gerektiği yönünde ve bu süreler için seviyelerde ne kadar kelimeye yer verilmesi gerektiği yönünde önerilerde bulunulması.
4. Ders kitaplarında yer alan seviyelere göre dil bilgisi yapılarının öğretiminde izlenen sıralamanın ortaya konması ve öğretilen dil bilgisi yapılarının tutarlıklarının tespit edilmesi.
5. ADÖÇM'de yer alan yeterliklerden yola çıkarak hangi seviyede hangi dil bilgisi yapılarının öğretilmesi gerektiği ve bu sıralamanın nasıl olması gerektiği yönünde önerilerde bulunulması.

1.4. Sayıtlar

1. Bu araştırmada elde edilecek bilgi ve belgeler doküman analizi yapılarak elde edilmektedir.
2. Elde edilen bilgiler bilimsel kurallar çerçevesinde yorumlanmaktadır.
3. Yazılı dokümanların dışında, araştırma konusuyla ilgili yetkili ve uzman kişilerle yüz yüze görüşülerek veri toplama yöntemi uygulanmaktadır.
4. İlgili öğretim setlerindeki ders kitaplarında yer alan dinleme metinleri karşılaştırmalı olarak ele alındığından metin türleri bakımından farklılıklar göstermektedir.
5. İlgili öğretim setlerindeki ders kitaplarında metinlerde yer alan kelime sayıları birbirinden farklıdır.
6. İlgili öğretim setlerindeki ders kitaplarında seviyelere göre dil bilgisi yapılarının öğretiminde farklılıklar ve metinlerde öğretilmeyen dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.
7. İlgili öğretim setlerindeki ders kitaplarında yer alan metinlerin seviyelere göre toplam işleme süreleri birbirinden farklıdır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmak üzere YEE tarafından hazırlanmış YİTÖS ve İÜ tarafından hazırlanmış İYTÖS'te yer alan ders kitaplarındaki dinleme başlığı altında belirtilen dinleme metinleri ile sınırlıdır. Çünkü, alanda en yaygın olarak kullanılan dil öğretim setleri adı geçen kaynaklardır. Çalışma; ilgili dinleme metinlerindeki metin türleri, metin işleme süreleri, metinlerde yer alan kelime sayıları, dil bilgisi yapılarının öğretimine ait sıralama ve öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının metinlerdeki kullanımının tespiti ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dil: Ergin (2004)'e göre “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabîî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış, bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örölmüş içtimaî bir müessesedir” (s. 3).

Dinleme: “İçinde dikkati, sözlü ve sözsüz mesajları barındıran, işitilen şeylerin zihinde düzenlenmesini, bilgilerin hem kısa hem de uzun süreli olarak zihinde tutulmasını ve bunlarla ilgili cevaplar vermeyi gerektiren, anlamın yapılandırılmaya çalışıldığı, anlamaya dayalı aktif bir süreçtir” (Doğan, 2010, s.264).

Metin: “Metin, bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği yapılardır” (Güneş, 2013, s. 1).

Metin Türü: “Bellî örnekçelere, uzlaşma ve genel kabul görmüş biçimlere uyan metinleri belirten bir sınıflandırmadır” (Günay, 2013, s.365).

Dil bilgisi: “Eski Yunan ve Hintlilerden beri insanların doğru yazıp okumak amacı ile dillerinin bağlı olduğu kuralları tespit etmesi ile bu kuralların meydana getirdiği bilgi koludur” (Banguoğlu, 2007, s.18).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni: “Avrupa eğitim sistemindeki öğretim programları, ders kitapları, sınavları, öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim stratejilerini kapsayan ve rehber niteliği taşıyan ortak bir çalışmadır” (Köse, 2005, s, 17).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı bölümündeki açıklamalara ve araştırmanın önemi bölümündeki sorulara konu olan problem durumlar ile ilgili kuramsal bilgiler sırasıyla ele alınmıştır.

2.1. Dinleme

Yunan filozof Epiktetos'un : “Konuştuğumuzdan iki kat daha fazla duymak için doğa bize bir dil ve iki kulak verdi.” özdeyişi dinlemenin varoluş ve yaratılış boyutunu özlü bir şekilde ifade etmektedir. İnsanın sosyal bir varlık olarak yaşamının %45'i iletişim ile geçer ve bu oran insanın uyku dışında geçirdiği zamanın %80'i demektir (Pearce, Johnson ve Barker'den aktaran Yaman, 2015, s. 311). Bu durum dinlemenin her anlamda günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olduğunu göstermektedir. Yine aynı şekilde öğrenme açısından baktığımızda ise benzer durumlarla karşılaşmak mümkündür. Öğrendiklerimizin %83'ünü görme, %11'ini işitme, %3,5'ini koklama, %1,5'ini dokunma, %1'ini tatma yoluyla elde ettiğimiz belirtilmektedir. Biçimsel öğrenme ortamlarında ise dinlemenin daha büyük bir oranda pay sahibi olduğunu ve ABD'de tipik bir ilkokul ve ortaokul öğrencisinin, okuldaki zamanının %50'sini dinleyerek geçirdiğini ve bu oranın üniversitede %90'lara ulaştığı belirtilmektedir (İnan'dan aktaran Çifçi, 2001, s. 169). İnsanların her gün iletişim için ayırdıkları zamanın, %9'unda yazdıkları, %16'sında okudukları, %30'unda konuştukları ve %45'inde ise dinledikleri ortaya çıkmaktadır (Ailes, 1996'dan aktaran Yıldız, Okur, Arı & Yılmaz, 2013, s. 189).

İletişim, etkileşim ve öğrenme başlıkları üzerinden ele alındığında dinlemenin, insanın hem en temel yeteneklerinden hem de ihtiyaçlarından birisi olduğu açıktır. Bu bağlamda

bakıldığında dinleme ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklarda pek çok tanımlama karşımıza çıkmaktadır. Yapılan tanımların incelenmesinden hareketle Doğan (2010)'ın tanımı dinleme kavramının ana hatlarını çizecek niteliktedir: “Araştırmacılar, dinlemeyi pek çok şekilde tanımlamışlardır. Bu tanımlardan hareketle dinleme; içinde dikkati, sözlü ve sözsüz mesajları barındıran, işitilen şeylerin zihinde düzenlenmesini, bilgilerin hem kısa hem de uzun süreli olarak zihinde tutulmasını ve bunlarla ilgili cevaplar vermeyi gerektiren, anlamın yapılandırılmaya çalışıldığı, anlamaya dayalı aktif bir süreçtir” (s. 264). “Dinleme bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak katıldığı bir etkinliktir. Dinleme ortamında bireyler söylenen karşısında sessizce duran ve itaat eden pasif alıcılar değil, duygu ve düşüncelerini sözel ya da sözel yollarla ortaya koyan aktif alıcılardır” (Karadüz, 2010, s. 43-44). Bu tanıma ek olarak Yıldız (2015), dinlemenin bilişsel, duyuşsal, devinişsel, fiziksel, fizyolojik, eğitsel, sosyal boyutları olan çok yönlü bir olgu olduğunu belirtmektedir (s. 20). Epçaçan (2013, s. 335)'ın tanımı ise daha kapsamlı görünmektedir:

Dilin dört temel işlevinden biri olan dinleme, kişiler arasında iletişimin vazgeçilmez bir unsuru, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabası; işitmeyi de içine alan kapsamlı, karmaşık, aktif bir süreç; çok boyutlu bir olgu; amaçlı bir davranış ve insanın seçme özgürlüğünün de bir yansıması olarak insan beyninin bilişsel süreçlerini gerektiren zihinsel bir etkinliktir.

Ayrıca Tozlu (2017) da, dinlemenin zihninde gerçekleşen bilişsel süreçlerle meydana gelen gözlenemeyen bir olay olduğunu tanımlara eklemektedir (s. 18). Dinlemeyle ilgili yapılan tanımlardan hareketle dinleme kavramını; “Dinleme, fiziksel ve zihinsel yeterliliklerle algılanan iletinin yapılandırılarak, iletişim ve etkileşim sürecinde üretime dayalı olarak ortaya çıkarıldığı bilgiye ve beceriye dayalı bir süreçtir.” şeklinde de tanımlayabiliriz.

Dinleme ile ilgili yapılan tanımların içerisinde yer alan ortak unsurlara dikkat çeken Epçaçan (2013) aşağıdaki listeyi yapmaktadır:

- İletileri doğru bir şekilde anlama ve yorumlama çabası,
- Dilin dört temel işlevinden biri olma,
- Kişiler arası iletişim unsuru olma,
- Belirli bir amaç doğrultusunda yapılma,
- İnsanın seçme özgürlüğünün bir yansıması olma,
- İşitmeyi de içine alan bir etkinlik,
- Öğrenilebilen ve öğrenilmesi gereken bir dil becerisi olma,
- İnsan beyninin çeşitli bilişsel süreçlerini gerektirme,
- Çok farklı boyutları olan bir olgu olma,
- Karmaşık ve aktif bir süreci içerme (s. 334).

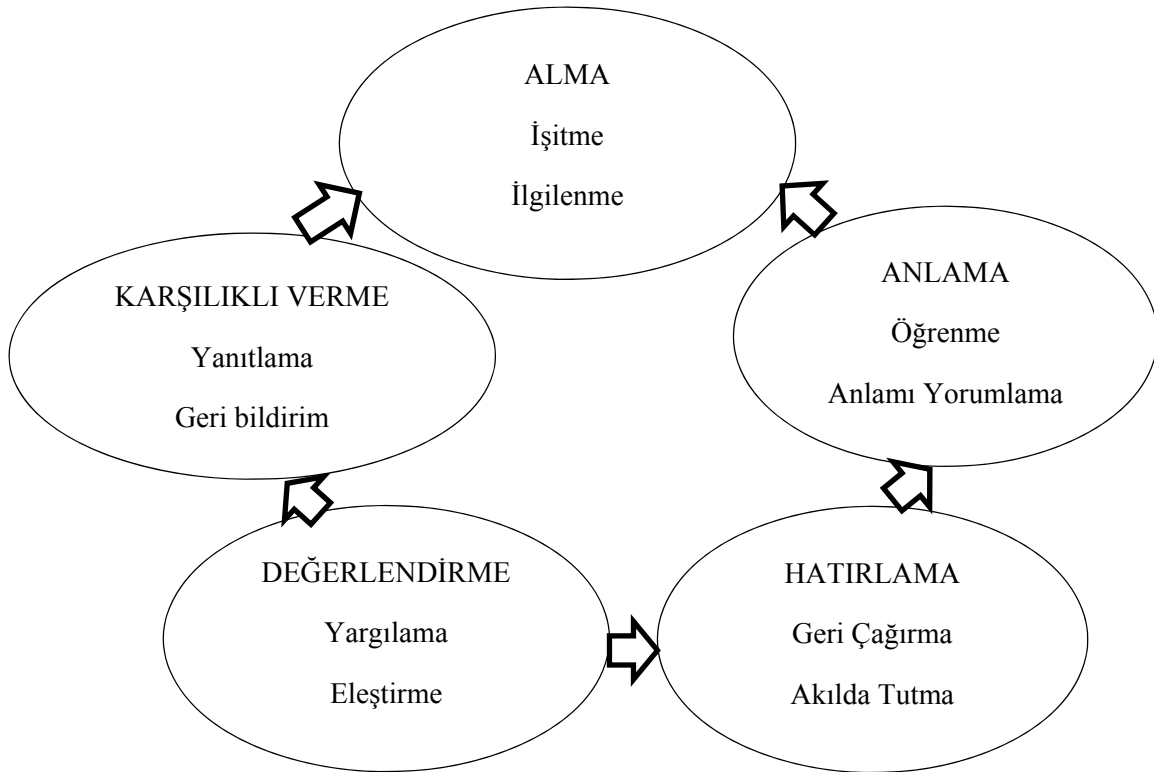
Bu listeye ek olarak aşağıdaki başlıkları eklemek faydalı olabilir:

- Etkileşime dayalı olma.

- Çoğul ortamları sağlama.
- Bilgiyi yapılandırma.
- Üretim odaklı olma.

2.1.1. Dinleme Yaklaşımları ve Unsurları

Dinleme kavramı bir bütün olarak ele alındığında ortaya çıkan tanımlar kadar dinlemeyi meydana getiren unsurlar da incelenmelidir. İletişim ve etkileşim becerisi olan dinleme, çok yönlü görünümünü bir araya gelmiş birçok unsur sayesinde sağlamaktadır. Dinleme bir bütün olarak ele alındığında çeşitli yaklaşımlar vasıtasıyla bu bütünü parçalarına ayırıp inceleme imkânı olacaktır. Çünkü bireyler arasındaki iletişimi etkili bir şekilde sağlamak, insanlardan bilgi almak, başkalarını tanımak, anlamak ve onlara yardım etmek için ihtiyaç duyulan en temel süreç dinlemedir. Dinleme sürecinin aşamaları ve unsurları ise şekil olarak şöyledir (De Vito'dan aktaran Güven, 2016, s. 58-59):

Şekil 1. Dinleme sürecinin aşamaları. Güven, A.Z. (2016). *Etkili iletişim kuralları ve etkili iletişim kurma süreci*. B. Güven (Ed.), *Etkili iletişim içinde* (s. 53-66), Ankara: PegemAkademi.

Rost'un ele aldığı dinleme yaklaşımında yer alan altı basamak da dinleme unsurları ile ilgili şu başlıklara değinmektedir (Rost'tan aktaran Tozlu, 2017):

- Söz konusu dilin çerçevesinin kazanılması.
- Duyulanların varsayımsal dayalı yorumlarının yapılması ve doğrulanması.
- Konuşanın amacının ayırt edilmesi.
- Sözlü mesajın özümsemesi.
- Konuşmacının ve dinleyicinin konuşmadaki motivasyonunu sağlama.
- Mesajın tonunun ayırt edilmesi(s. 18).

Dinlemenin bir zihinsel işlem olarak gerçekleşmesi ile ilgili ilk görüşlerden bir tanesi Buck (2001)'un *iki aşamalı görüş* yaklaşımıdır (s. 51). Bu iki aşama doğrusal bir düzlem üzerinde ilerlemeyen, interaktif bir süreci ifade eden unsurlardır. Bu yaklaşıma ait unsurlar iki basamak hâlinde açıklanmaktadır:

- Birinci aşama dilbilimsel bilginin yeni bilgilerin ilk adımı olması açısından işlenmesi.
- İkinci aşama ise dilbilimsel bilginin daha geniş kullanım alanları açısından işlenmesi.

Dinlemenin bilişsel açıdan ele alındığı ve Bloom'un sınıflandırmasına atıfta bulunulmasına rağmen eğitimin amaçları açısından ondan çokça etkilendiği Valette'in *bilişsel beceri sınıflandırmasına* göre dinleme unsurları beş başlık altında toplanmaktadır:

- Mekanik beceriler
- Dil ile ilgili bilgiler
- Bilgi aktarımı
- İletişim
- Eleştiri (Valette'den aktaran Buck, 2001, s. 53).

Aitken'in *iletişimsel dil öğretimi sınıflandırması* ise temel dilbilimsel işlemenin ötesine geçer ve temel dilbilimsel becerilerin iletişim boyutu ile ilgili çeşitli becerileri dikkate almakla birlikte bu becerilerin konuşma becerisi ağırlıklı yönünü vurgular:

- Sözcük varlığını anlamak ve bağlamdan hareketle anlamı bilinmeyen veya açık olmayan sözcükleri tahmin etmek.
- Sözdizimsel kalıpları ve özgün konuşma dilinin şekil bilgisine dayalı kalıplarını anlamak ve konuşma dilindeki kalıpları takip etmek.
- Vurgu, tonlama ve noktalama dayalı konuşma dilini anlamak.
- Konuşmacının amacını belirlemek.

- Konuşmacının sosyal durumu ile ilgili doğru çıkarımları yapmak veya konuşmacının niyetini ve genel bağlamı tahmin etmek.
- Konuşmacının dinleyiciye karşı tutumunu ve aralarındaki diyalogun konusunu anlamak.
- Konuşmacının iletiyi yerine ulaştırmak için kullandığı tekniklerini ve söylev unsurlarını ayırt etmek (Aitken'den aktaran Buck, 2001, s. 53-54).

Yine Buck (2001)'un bahsettiği ve Richards'ın ortaya koyduğu *konuşmaya dayalı dinleme yaklaşımı* ve *akademik dinleme yaklaşımı* ve Buck'un *araştırmaya dayalı dinleme yaklaşımı* olarak adlandırdığı yaklaşım yukarıda bahsedilen emsalleriyle benzer içeriklere sahiptir (s. 56-60).

Yukarıda bahsedilen yaklaşımlara ait bu unsurların bir kısmı fiziksel bir kısmı da zihinsel parçalardır. Zihinsel unsurlar bilişsel bir süreci karşılarken, fiziksel unsurlar daha ziyade mekanik bazı davranış biçimleridir. Her bir parça bir diğerinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Dinleme sürecinde ortaya çıkan bir aksaklık yukarıda bahsedilen unsurların eksikliğinden veya etkili bir şekilde kullanılmamasından kaynaklanmaktadır.

Calp (2005)'ın ise dinleme modellerinden bağımsız olarak ortaya koyduğu dinleme unsurları sırasıyla şunlardır:

- *İlgi*: İnsanlar zevklerine ve alışkanlıklarına göre eğilimlerinin fazla olduğu konularda daha da ilgili olurlar.
- *İşitme*: İşitme organı ile yapılan fizikî bir duyu işlemidir.
- *Dikkat*: Fiziksel eylemden zihinsel eyleme geçişin ilk ve en önemli kısmıdır. Ortalama yetişkin dinleyicilerin %75'i konuşmanın ilk on beş dakikasında yeterli/dikkatli dinleme yapabilir, yalnızca %50'si sonraki on beş dakikada dikkati sürdürür.
- *Kavrama*: Kavrama iletilen mesajın algılama ve anlamlandırma sürecidir.
- *Dinleme*: Anlama, anlamlandırma ve yeteneğe bağlı bir eylemdir.
- *Değerlendirme*: Kavranan düşüncelere karşılık ortaya çıkan üst düzey bilişsel bir basamaktır.
- *Tepki/Karşılık*: Dinlemenin son basamağıdır. Ortaya çıkan ürünü ifade eder (s. 141-145).

Bu maddelerle beraber *konuşmacı*, *konuşmanın içeriği*, *ortam* ve *dinleyici* başlıkları da dinlemeyi oluşturan diğer unsurlar olarak ifade edilmektedir (Calp, 2005, s. 144-145).

2.1.2. Dinleme Türleri ve Çeşitleri

Dinleme eylemi doğası gereği hayatın her anında insan tarafından kullanılan bir iletişim ve öğrenme sürecidir. Dolayısıyla insanın dinlemeyi yaparken içerisinde bulunduğu yer, zaman, koşullar, dinleme amacı vb. gibi etkenler dinlemeyi çeşitlendirmektedir. “Dinleme gelişi güzel değil, belli strateji, yöntem ve tekniklerle gerçekleştirilmesi gereken bir etkinliktir. Dinleme sırasında kullanılan teknik, dinlemenin türünü belirler. Tekniğin belirlenmesi ise, dinleme amacının ortaya konulmasına ve dinlenecek konunun özelliklerinin belirlenmesine bağlıdır” (Yıldız, 2015, s. 33). Çalışmanın ilgili bölümünde (dinleme bölümü) bir dil becerisi olarak dinleme ve iletişim aracı olarak dinlemenin amaçlarının birbirleri ile örtüştüğü üzerinde durulmuştur. Bu iki unsurun ortak amaçları ise şunlardır:

- *Keşfetmek/Öğrenmek*: Dinlenen şeyler ile ilgili yeni bilgiler edinmek, daha önce ulaşmadığı bilgileri keşfetmek.
- *İlişki Kurmak*: İnsanlar genellikle zamanlarının ve enerjilerinin çoğunu sosyal ilişkiler kurmaya ve bu ilişkileri sürdürmeye harcarlar. Yakın arkadaşlarımızla, ailemizle ve sevdiklerimizle bulduğumuz ortam neresi olursa olsun iletişim kurmaya çalışırız. Telefon ya da internet gibi iletişim teknolojilerinin gelişmesinin ve bu kadar yaygın bir şekilde kullanılmasının nedenlerinden biri de budur denebilir.
- *Yardım Etmek*: İletişimin yardım etme amacını ise yapıcı bir şekilde birini eleştirirken, empatik iletişim kurarken, bir grupta bir sorunu çözmeye çalışırken, bir konuşmacıyı dikkatli ve destekleyici bir şekilde dinlerken yerine getiririz.
- *İkna Etmek*: Bireylerarası ve grup içinde gerçekleştirdiğimiz günlük iletişimlerimizde sıklıkla diğerlerinin tutum ve davranışlarını değiştirmek için onları bazı konularda ikna etmeye çalışırız. Belli bir kişiye ya da partiye oy vermeleri, yeni bir diyetle başlamaları, belirli bir ürünü almaları, bir filmi görmeleri, bir web sayfasını ziyaret etmeleri, özel bir ders almaları, sizinle bir yere gelmeleri, bir şeyin doğru ya da yanlış olduğuna inanmaları ve benzeri birçok konuda çevremizdekileri ikna etmeye uğraşırız.
- *Eğlenmek*: Eğlence amacıyla kurulan iletişim keyif, kaçış ve rahatlama güdülerini içinde barındırır. Şaka yaptığımızda, zekice bir şey söyleyip bunu bize keyif veren öykülerle birleştirdiğimizde, kendimizde oluşan ve karşımızdakinde uyandırdığımız duygular iletişimin eğlence amacına örnek gösterilebilir. Benzer şekilde, insanlar baskı ve sorumluluklardan uzaklaşmak ve rahatlamak için iletişim kurabilirler (Küçük, 2012, s. 6).

Birbiri ile bağlantılı birçok bileşenden meydana gelmesi ve iletişim-dinleme, öğrenme-dinleme başlıklarının alanyazında beraber anılması sebeplerinden dolayı dinleme ile ilgili yapılan çalışmalarda dinleme türleri hakkında çok çeşitli başlıklar ileri sürülmektedir. İlgili başlıkların her biri bilim insanlarının sınıflandırma ölçütlerine göre farklılıklar göstermekle beraber kavram karmaşasına da sebep olmaktadır.

Bu karmaşanın sebebi araştırmacıların ilgili sınıflandırmaları kendi çalışma alanlarına uygun şekilde yapmalarından kaynaklanmaktadır. Bu sebepten dolayı ortaya çıkan birçok

sınıflandırmaya bakıldığında bu çalışmanın amacına ve önemine uygun olarak dinleme türleri ve çeşitleri hakkında bir sınıflandırma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Dinlemenin hem iletişim hem de öğrenme kavramları üzerine inşa edildiği düşünüldüğünde, dinleme şekillerini biçimsel olmayan ve biçimsel dinleme olarak isimlendirme yapılabilir. Bu şekle dayalı isimlendirmeden hareketle dinleme türleri oluşturulmaktadır. Türlerin alt başlıkları da dinleme çeşitlerini oluşturmaktadır.

2.1.2.1. Biçimsel Olmayan Dinleme

Sosyal bir topluluk içinde yaşayan insanın kendisiyle, çevresiyle ve başkalarıyla uyumlu ilişkiler geliştirme; sahip olduğu kültürel birikimi kendinden sonrakilere aktarma becerisi vardır (Yüksel, 2016, s. 4-5). İletişimin tanımında yer alan “Bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci” (Dökmen, 2006, s. 15) ifadeleri, iletişim ile dinlemenin büyük bir oranda ortak paydada buluştuğunu göstermektedir. İletişimin üç temel başlık olan; işitsel girdi, görsel uyarılar ve geri bildirim altında oluştuğunu (Lu’dan aktaran Yaman, 2015, s. 312) ve insanların birbirlerini dinleyerek iletişim kurduklarını, bilgi aktarımı sürecini gerçekleştirdiklerini (Yüksel, 2016, s. 183) düşünecek olursak iletişimin büyük bir kısmının dinlemeye bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Etkili bir iletişimin en önemli öğelerinden birisi olan dinlemenin sağlıklı gerçekleşmemesi durumunda iletişim problemleri yaşanmaktadır (Güven, 2016, s. 59-60).

Dinlemeyi iletişim kavramına bağlı olarak irdelediğimizde biçimsel olmayan dinleme başlığı altında ele alabiliriz. Çünkü biçimsel olmayan dinleme, öğretim ortamları dışında gelişen; insanın sosyal bir varlık olmasından, yaşam boyu çevresiyle etkileşim içerisinde olmasından ve edindiği bilgileri kendinden sonraki kuşaklara aktarma becerisinden kaynaklanan dinleme türüdür. Biçimsel olmayan dinleme türünün alt başlıkları ortaya koyulmak istenirse Yüksel (2016)’in ortaya koyduğu yaygın dinleme türleri sıralanabilir:

- *Görünüşte Dinleme:* Konuşan kişiyi dinliyormuş gibi görünüp, dinleyenlerin akıllarındaki başka şeylerle ilgilenmeleridir.
- *Seçerek Dinleme:* Konuşmanın sadece kişiyi ilgilendiren kısımlarını seçerek dinlerler.
- *Saplanmış Dinleme:* Duygusal yönden saplantılı ve takıntılı kişilerin taşıdıkları duygusal duruma göre yapmış oldukları dinlemedir.
- *Savunucu Dinleme:* Her dinledikleri şeyi bir saldırı gibi düşünüp savunmaya geçen dinleyicilerin yaptıkları dinlemedir.
- *Tuzak Kurucu Dinleme:* Karşısındakini zor durumda bırakacak bilgiye ulaşana kadar sessiz kalan dinleyicileri ifade eder.
- *Yüzeysel Dinleme:* Konuşmanın yüzeyindeki kelimelere takılıp kalınan, derinliğe inilemeyen dinlemedir (s. 175-176).

2.1.2.2. Biçimsel Dinleme

Dinlemenin öğrenme temelli kullanımına ilişkin yakın tarihten uzak tarihe kadar yapılan çalışmaların tamamında diğer öğrenme alanlarına oranla çok daha fazla kullanıldığı veya önemli olduğu tespit edilmiştir (Robertson, 2004; Cihangir, 2004; Burley & Allen, 1995; Bird, 1953 ve Rankin, 1930'dan aktaran Doğan, 2011, 12-13). Aşağıda yer alan tabloda ilgili çalışmalar ile ilgili yüzdelik oranlar yer almaktadır:

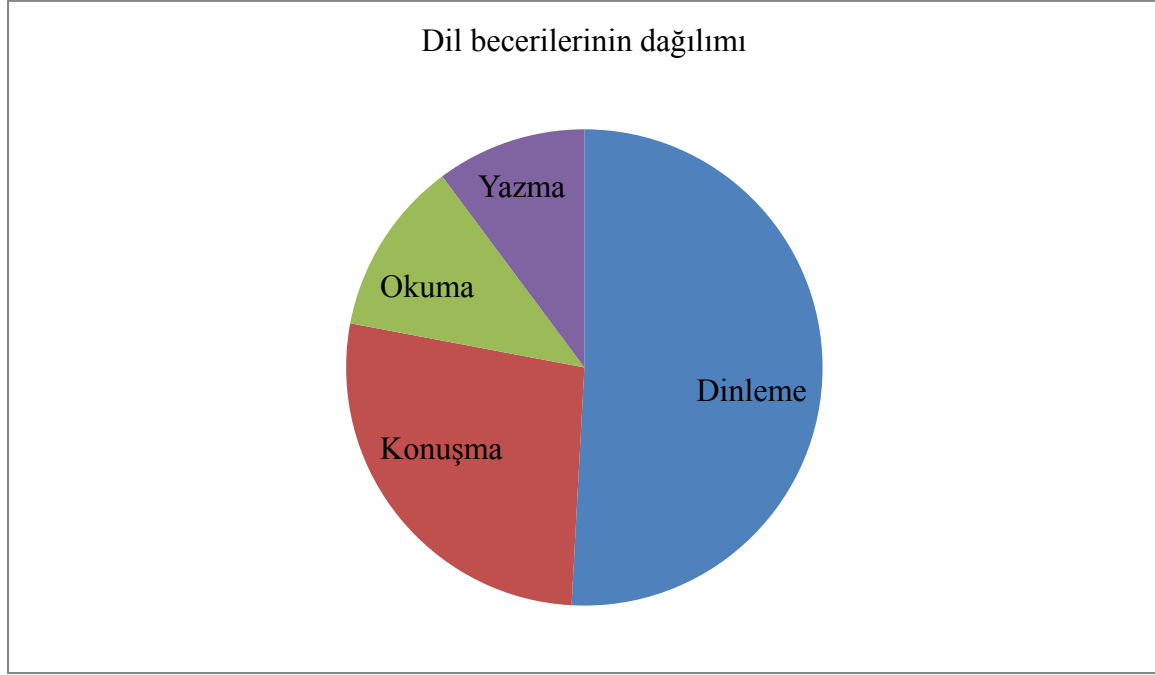
Tablo 1.

Dil Becerilerinin Öğrenmeye Olan Etkisi

Araştırmacı	Dil becerilerinin yüzdelik dağılımı			
	Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
Robertson (2004)	%57			
Cihangir (2004)	%53	%17	%16	%14
Burley&Allen (1995)	%40	%16	%35	%9
Bird (1953)	%42	%15	%25	%18
Rankin (1930)	%42	%15	%32	%11

Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: PegemAkademi.

Dinlemenin öğrenmedeki rolü için Güneş (2014) “Okullarda öğrenme, gelişme ve zihin becerilerini geliştirme çalışmalarının temelinde dinleme yer almaktadır. Öğretmeni ve dersi dinleme, konferans, seminer, tiyatro gibi sunuları dinleme, tartışma ve röportajları dinleme gibi” (s. 81) diyerek okul ortamlarındaki dinleme kavramından bahsetmektedir. Yine yapılan araştırmalara göre insanların okumaya, konuşmaya ve yazmaya harcadıkları zamanın toplamı kadarını dinlemeye harcadıkları tespit edilmiştir. Aşağıdaki şekilde dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın zamana nasıl yayıldığı ortaya koyulmaktadır (Tompkins'ten aktaran Akyol, 2014, s. 2):

Şekil 2. Dil becerilerinin dağılımı. Akyol, H. (2014). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: PegemAkademi, kaynağından uyarlanmıştır.

Dinleme ile öğrenme ilişkisinden, sınıf içinde yapılan dinleme ve sınıf dışında yapılan dinleme olarak bahsedilirken; sınıf dışında yapılan dinlemenin öğretmen tarafından müdahale edilmeyen, sınıf içinde yapılan dinlemenin ise öğretmen kontrolünde gerçekleşen öğrenme süreçleri olduğu belirtilmektedir (Field'den aktaran Koç, 2015, s. 158-159).

Dinlemeyi öğrenme kavramına dayanarak incelediğimizde ise biçimsel dinleme başlığı altında değerlendirilebilmektedir. Biçimsel dinleme; öğretim ortamlarında gelişen, belirli bir programın amaçlarına hizmet eden, öğrenciler rehberliğinde ilerleyen ve öğretim materyallerinin kullanıldığı bir dinleme türüdür. Biçimsel dinlemenin alt başlıkları sıralanmak istenirse şu başlıklardan bahsedilebilir:

- *İşlemsel Dinleme*: Yeni bilgiler öğrenme.
- *Etkileşimsel Dinleme*: Mesajın bileşen unsurlarını tanıma.
- *Eleştirel Dinleme*: Değerlendirme, karar verme becerileri geliştirme ve kanıtlar sunma.
- *Estetik Dinleme*: Olayın rastgele gelişen ve bütünleşmiş yönlerini değerlendirme (Galvin'den aktaran İnce & Boztilki, 2016, s. 161).

Doğan (2011) da dinleme türleri ile ilgili çeşitli kaynaklardan esinlenerek ortaya koyduğu başlıkları anlatırken, daha çok okul ortamlarında üzerinde durulan ve uygulanan dinleme türlerini şu şekilde belirtmektedir:

- *Etkili Dinleme*: Bir iletiyi; eleştirel yargıda bulunmadan, sebep-sonuç ilişkilerini anlayarak, var olan bilgi ile öğrenilen bilgi arasında ilişki kurarak ve çözümleme yaparak gerçekleştirilen dinlemedir.
- *Eleştirel Dinleme*: Sadece anlamak için değil; puan vermek, değerlendirmek ve karara varmak için yapılan dinlemedir.
- *Estetik Dinleme*: Bir hikâyenin, masalın, marşın veya şarkının duygu ve heyecanını kavramak için yapılan dinlemedir (s. 30).

Biçimsel olmayan ve biçimsel dinleme türleri ve bunlara ait alt başlıklarla ilgili yukarıda bahsedilen bilgilerin ışığında, dinleme türleri ve çeşitleri ile ilgili genel bir tablo hâline dönüştürülmüş gösterim şu şekilde olabilir:

Tablo 2.

Dinleme Türleri ve Çeşitleri

Dinleme türleri	
Biçimsel olmayan (informel) dinleme çeşitleri	Biçimsel (formel) dinleme
1. Görünüşte dinleme	1. İşlemsel dinleme
2. Seçerek dinleme	2. Etkili/Etkileşimsel dinleme
3. Saplanmış dinleme	3. Eleştirel dinleme
4. Savunucu dinleme	4. Estetik dinleme
5. Tuzak kurucu dinleme	
6. Yüzeysel dinleme	

2.1.3. Dinleme Stratejileri

Strateji kelimesinin dil öğretimi alanında kullanılan bir terim olarak karşılığı, “Dil öğrenenlerin; öğrenmede, düşünmede vb. bilinçli veya bilinçsiz kullanmış oldukları belirli eylemler, teknikler veya yöntemlerdir” (Richards, Schmidt, Platt & Schmidt, 2002, s. 152). Strateji diye ifade edilen kavram belirlenmiş bir hedef için ilgili konuya geniş bir açıdan bakış şekli olarak da tanımlanmaktadır (Calp, 2005, s. 247). Dil öğrenme stratejileri, öğrencinin hedef dil becerilerini geliştirmek amacıyla çoğunlukla bilinçli olarak uyguladığı

eylemler, adımlar, davranışlar ve tekniklerin genel adıdır. İletişimsel yeterliğin geliştirilmesinde bireyin kendisi tarafından yönlendirilen gerekli araçlardır (Oxford, 1990'dan aktaran Sarıçoban & Kürüm, 2015, s. 258). Strateji ile ilgili öğretim alanında yapılan daha başka tanımlar, birbirine çok yakın kavramları ve ifadeleri içermektedir. Bu tanımlardan hareketle strateji kavramı ile ilgili; *dil öğrenenlerin neyi, nasıl, ne zaman, ne şekilde öğreneceklerine dair içerisinde oldukları öğrenme süreçleri ile ilgili yeterliklerini kullanmaları açıklaması* başka bir bakış açısı olarak ortaya koyulabilir.

Dinleme stratejileri, dinlerken anlama sürecinin herhangi bir nedenle kesintiye uğradığı durumlarda, dinleyenin sorunu çözmek ve anlamayı sürdürmek için bilinçli olarak başvurduğu işlemlerdir (Chamot, 1995'ten aktaran Elemen, 2014, s. 55). Dinleme stratejileri, öğrenenlerin dil materyallerini dinlerken kullandıkları bilinçli eylemlerdir. Dinleme yapan öğrenenlerin hedef dil için sınırlı bellek kapasitesine sahip oldukları için bilgiyi kazanmalarına, saklamalarına, geri çağırmalarına ve kullanmalarına yardımcı olacak adımlar olan farklı farklı dinleme/anlama stratejileri kullanırlar (Richards, 1983; O'Malley, Chamot & Kupper, 1989; Vandergrift, 1992'den aktaran İrgin, 2011, s. 16). “Dinleme stratejileri, öğrencilerin metinleri dinlerken dinleme öncesi, sırası ve sonrasında istedik olarak kullandıkları yöntem ve tekniklerin tamamıdır” (Yıldız & Kılınç, 2015, s. 18).

Dil öğrenen bireylerde daha etkili bir dinleme becerisi geliştirmek isteyen öğretmenler, öğrenenlerin stratejiler üzerinde daha dikkatli düşüncelerini sağlamak durumundadırlar. Öğrenenlerin, dinlemenin kodlarını çözmeleri ve deşifre edilen bilgilerdeki boşlukları doldurmaları açısından strateji kullanımı ayrıca bir önem taşımaktadır. Öğreticiler dinleme programına stratejileri üç şekilde dâhil edebilirler:

- Dinlenen ses kayıt materyalleri hakkında alacakları kararları yorumlamak için strateji bilgisine başvurmak.
- Dinleme stratejilerinin hem potansiyel önemi hem de olası tehlikeleri açısından öğrenenlerin farkındalıklarını sağlamak.
- Dinleme sırasında karşılaştıkları problemleri daha etkili bir şekilde çözmelerini sağlayacak stratejileri eşleştirmek ve strateji kullanımı arttırmayı amaçlayan özel yönergeler eklemek (Field, 2009, s. 287-288).

Dinleme stratejileri ile ilgili alanyazında yapılan taramada çok çeşitli sınıflandırmalara rastlanılmaktadır. Bu sınıflandırmaların öğrencinin ihtiyacı, yeterliği, bilişsel farkındalığı

ve fizikî bazı etkenlerden dolayı çeşitlendiğini belirtilebilir. Dinleme stratejileri araştırmacılar tarafından farklı başlıklar altında toplanarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalarda genelde dil öğrenme stratejilerinin sınıflandırılmasında kullanılan ölçütlerden yararlanılmıştır. Çünkü öğrenme stratejilerinin dinleme için kullanılabileceğini (O'Malley & Chamot 1990'dan aktaran Atalay & Melanlıoğlu, 2012, s. 1888) ve dil öğrenme stratejilerinin öğrenenlere kazandırdığı hedef dildeki iletişimsel yetkinlik ile aktif birer öğrenme katılımcıları olmaları sağlanacaktır (Sarıçoban & Kürüm, 2015, s. 268).

Dinleme stratejilerinin sınıflandırılmasında genelde öğretim stratejilerinin sınıflandırılmasında kullanılan ölçütlerden yararlanılmıştır. Bu stratejiler *bilişsel, duyuşsal, beden diliyle ilgili stratejiler; dinleme öncesi, dinleme sırası, dinleme sonrası stratejiler; parçadan bütüne, bütünden parçaya, üst bilişsel stratejiler; ayırıştırıcı, iletişimsel, estetik, bilgi için stratejiler, eleştirel stratejiler* gibi farklı başlıklar altında toplanmıştır (Fidan, 2012, s. 34-35). Bireylerin dili öğrenirken kullandığı stratejiler, *doğrudan-dolaylı stratejiler* ya da *bilişsel, üstbilişsel ve sosyal konum etkili stratejiler* olarak adlandırılmaktadır (Yaman, 2015, s. 324).

Her öğrenenin dinleme sırasında kullandığı veya kullanması gerektiği özgün stratejileri vardır. Öğretim ortamlarında yapılacak dinleme becerisine yönelik eğitimlerle, öğrenenlerde önceki bilgilerinden hareketle var olan stratejilerin daha fazla geliştirilmesine olanak sağlanacaktır. Stratejileri kullanmayan öğrenenlere verilecek eğitimle onların da uygun stratejileri kullanmaları sağlanacaktır (Fidan, 2012, s. 34). Çünkü dinleme stratejileri kullanan öğrencinin dinlediği metindeki farklılıkları daha hızlı ve doğru kavradığı; strateji kullanımı ile öğrencinin performansı arasında olumlu bir uyumu olduğu, doğru stratejiyi kullanma öğrencinin performansını etkilediği daha önce yapılan çalışmalar ile ispatlanmaktadır (Yıldız, 2015, s. 45). Ayrıca dinleme sürecinde kullanılacak stratejiler doğru olarak belirlemek anlam kurmayı kolaylaştırırken bu konuda yapılan yanlışlar anlamayı zorlaştırmaktadır (Tüzel, 2013, s. 373). Dinleme stratejileri kullanan öğrencinin dinlediği metindeki farklılıkları daha hızlı ve doğru kavradığı; strateji kullanımı ile öğrencinin performansı arasında olumlu bir uyumu olduğu doğru stratejiyi kullanma öğrencinin performansını etkilediği alan uzmanları tarafından ifade edilmiştir (Yıldız & Kılınç, 2015, s. 19). Yapılan çalışmalarda birçok dinleme stratejisi ve tekniğine yer verilmiştir. Bu strateji ve tekniklerin eğitimciler tarafından bilinmesi ve öğrencilere dinleme becerisi kazandırmada bunlardan yararlanılması dinleme becerisinin geliştirilmesinde en önemli etkenlerden biri olacaktır (Epçaçan, 2013, s. 344). Dinleme

stratejileri etkin ve etkili bir şekilde kullanan öğrenenler zengin bir söz varlığına, iyi bir sesletim yeteneğine, dil bilgisi kurallara uygun dil kullanım yeterliğine hatta yazım ve noktalama bilgisine dahi sahip olabilirler.

Yukarıda bahsedilen dinleme stratejileri sınıflandırması ile ilgili çalışmaların hemen hepsinde (Temur, 2010; Kuşçu, 2010; Aytan, 2011; İrgin, 2011; Atalay & Melanhoğlu, 2012; Fidan, 2012; Epçaçan, 2013; Çakır, 2013; Elemen, 2014; Yıldız & Kılınç, 2015; Sarıçoban & Kürüm, 2015; Yaman, 2015; Yıldız, 2015) dinleme stratejileri; *dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler*, *dinleme sırasında kullanılacak stratejiler* ve *dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler* olmak üzere üç ana başlıkta incelemektedir. Bu sınıflandırmaya göre öğretimin gerçekleşebilmesi için dinleme becerisi, dinleme süreci, öğrenci seviyesi, dersin amacı, kullanılacak materyaller, dersin işlenişi, dinlediğini anlamının değerlendirilmesi gibi unsurlar göz önüne alınmalıdır (Epçaçan, 2013, s. 338).

2.1.3.1. Dinleme Öncesi Stratejileri

Dinleme öncesi; öğrenen için sahip olduğu bilgileri kullanabileceği, dinlemeye hazırlandığı doküman hakkında varsayımlarda bulunabilmek için bazı kavramlar seçebileceği mesajın anlaşılmasına doğru atılacak ilk adımdır. Öğretmenin öğrenciyi konu hakkında öğrenenlerin bilgi sahibi olup olmadığını önceden belirleyip öğrenciye ön bilgileri vererek öğrenenleri hazırladığı bir bölümdür. Ön dinleme yeni sözcüklerin tanıtıldığı anlamaya yardımcı olacak bir araçtır (Çakır, 2013, s. 62). Dinlemeden önce öğrencilerin dinleme etkinliğine hazırlanması anlamayı kolaylaştırmak açısından önemlidir (Yaman, 2015, s. 320). Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler, öğrencileri dinlemeye hazırlamayı amaçlar. Bu hazırlığın hem fiziksel hem de zihinsel boyutu vardır. Dinleme öncesi kullanılacak stratejilerin fiziksel boyutu içinde sağlıklı bir işitme için sınıfta sessizliğin sağlanması, ses kaynağının bütün öğrenciler tarafından işitilebilir olması, sınıf ortamının en uygun sıcaklıkta olması gibi fizikî özellikler yer alır (Yıldız & Kılınç, 2015, s. 19). Dinleme öncesi kullanılacak stratejilerin zihinsel boyutu içinde ise dinlemeden önce motive etme, ön bilgileri harekete geçirme, anlamayı kolaylaştırıcı tahmin etme, soru sorma gibi davranışlar yer almaktadır. Yapılacak çalışmalar sayesinde, öğrencilerin, dinlenecek konuyla ilgili bilgileri, deneyimleri zihinlerinde canlanacak, bu durum onları konunun içine çekecek ve dinlemeye daha istekli hâle getirecektir. Ayrıca etkinlikler öncesinde onlara bazı açıklamalarda bulunmak ve sorular sormak, dinleme sırasında

öğrencilerin not almalarını sağlayacaktır (Mastropieri & Scruggs 2014'ten aktaran Aytan, 2011, s. 27). Dinleme öncesi etkinliklerinin temel amacı en yalın anlamı ile öğrencinin *hazırlıksız yakalanma* endişesini ortadan kaldırmaktır. Dinleme becerisi etkinlikleri öğrenciyi endişelendirebilir. Dinleme etkinliğinin bir amacı olacağı için öğrenci dinlediğini anlayamama, algılayamama kısacası etkinliği tamamlayamama endişesi içine girebilir. Fakat dinleme öncesi etkinlikleri sürecinde dinleti ile ilgili ön bilgi verileceği veya konuyu kavramaları için ısıdırma etkinlikleri yapılacağı için öğrencilerin bu tür endişeleri giderilmiş olacaktır (Kahraman, 2015, s. 152).

Dinleme öncesi stratejileri öğreneni hem fizikî beceriler açısından hem de bilişsel yeterlikler açısından dinleme öğretimine hazır hâle getirmektedir. Aşağıdaki tabloda birçok alan uzmanının önerilerinden hareketle dinleme öncesi kullanılacak stratejilere, bu stratejilerin uygulanmasına yönelik açıklamalara yer verilmektedir:

Tablo 3.

Dinleme Öncesi Stratejileri

Dinleme Öncesi Stratejileri Açıklamalar	
1. Hazırlık yapmak	Öğrencilerin dinleyecekleri konu hakkında bilgi edinmeleri, o konu hakkında başka kaynaklara yönelmeleri, dinleme sırasında kullanılacak materyallere yönelik hazırlık yapmak.
2. Önceki bilgileri kullanma	Öğrencilerin dinleme konusuna yönelik olarak bildiklerini hızlı bir şekilde zihninde canlandırmaları. Dinleyeceği metin ile bağlar kurmaları. Bu konu ile ilgili neler biliyorum.
3. Dinleme öncesi sorular oluşturma	Öğrencilerin dinleme sırasında önemli görülen noktalara odaklanabilmeleri için hedefler belirlemeleri.
4. Tahminde bulunma Anahtar kelime çalışması	Dinlenecek konu hakkında öğrenciler tahminlerde bulunur. Anahtar kelimenin amacı öğrencinin kavram gelişimini sağlamak, yeni bilgi ve kavramlara ilgisini çekmektir.
5. Amaç belirleme	Öğrencilerin niçin dinlediklerinin belirlemeleri. Dinlenecek konunun genel hatlarını, dinleme türlerinden hangisini kullanacağını belirlemeleri (Ayırt edici, estetik, takip edici, eleştirel dinleme).
6. Yöntem belirleme	Dinlenilecek metne uygun yöntem belirler. Dinleme esnasında ses kaydı, not alma, soru sorma, ara özet isteme vb. yöntemlerini metnin türüne göre belirler.

Yıldız, N. & Kılınc, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. ÖS-II*, 17-34.

2.1.3.2. Dinleme Sırası Stratejileri

Dinleme öncesi stratejilerini gerçekleştirmiş bir öğrenci belirlediği amaç doğrultusunda dinleme sırasındaki stratejilerini daha rahat uygulayacaktır. Öğrenci dinleyeceği metinde hangi dinleme türünü kullanacağını öncelikle belirler. Dinleme sırasında, dinleme öncesi yaptığı tahminleri kontrol eder ve yeni tahminlerde bulunur (Yıldız & Kılınç, 2015, s. 20). Dinleme sırası stratejileri ile iletişim kurma isteği, dinleme amacı belirleme, özel bir bilgiye ulaşma, kelimelerin anlamını tahmin etme gibi davranışlar hedeflenmektedir. Dinleme etkinlikleri sürecinde öğrencinin üstlendiği rol açısından önemli bir başka konu ise dinletinin sosyal etkileşim (interactional) için mi yoksa tek-yönlü etkileşim (transactional) için mi yapıldığıdır. Tek-yönlü iletişim dinletilerinde öğrenci üstlendiği rol gereği pasif görünse bile amacı doğru bilgi almak ve algılamaktır. Örneğin derse girmek, açıklama ve yönergeleri takip etmek, bir görüşmeyi, bir hikâyeyi ya da mesleklerini tanımlayan insanları dinlemek gibi (Kahraman, 2015, s. 153).

Çakır (2013), bu stratejide yapılacak dinlemenin iki kere yapılmasını belirtmiştir ve ilk ve ikinci dinleme ile ilgili şu bilgilere yer vermektedir:

İlk dinleme esnasında dokümanın hangi çeşit bir doküman olduğuna öğrenenin dikkati çekilmelidir (anons, film, reklam, röportaj, konferans, haber vs.) Dinleme dokümanlarında gürültünün olması ya da olmaması, seslerin sayısı, kadın ya da erkek sesleri, heyecanlı tonlama, kibar/kaba, memnun/memnun olmama vs. gibi göstergelerden, görsel dokümanlarda kişilerin sayısı, kadın/erkek, jestler, mimikler, bakışlar, olayın geçtiği yerler, günün hangi anında olayın geçtiği, yılın hangi döneminde olayın geçtiği, doğal iletişim araçlarından yararlanılmalıdır. Öğrencilere iletişim durumu hakkında kim, nerede, ne, ne zaman, neden gibi sorular yöneltilir.

İkinci dinleme daha detaylı anlamayı içermektedir. İlk olarak öğrencilere anladıkları sözcükler hakkında sorular yöneltilir. Bu işitsel ayırt etme alıştırmaları öğrencilerin kulaklarını daha iyi bir işitsel algılamaya hazırlayacaktır. Daha sonra öğretmen öğrencilere konu hakkında daha detaylı sorular yöneltecektir. Yazılı olarak hazırlanan dinleme anlama soruları öğrencilerle beraber okunarak sorulan sorunun anlaşılıp anlaşılmadığı denetlenebilir (s. 65).

Aşağıda yer alan tabloda dinleme sırası stratejileri ve bu stratejilerin uygulanmasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır:

Tablo 4.

Dinleme Sırası Stratejileri

Dinleme sırası stratejileri	Açıklamalar
1. Not alma	Öğrencilerin dinlediklerini farklı biçimlerde (yazılı, görsel ya da elektronik ortamda) kayıt altına almaları. Hangi tür bilgilerin not alınması gereği doğrultusunda not alırlar.
2. Soru-cevap	Dinlenen kısmın ne kadar anlaşıldığını ölçmek. Dinlemeyi canlı tutmak amacıyla öğrencinin kendi kendine sorular sorması.
3. Görsel sahne oluşturma	Öğrencilerin dinlediklerini görsel olarak görmelerini sağlamak, dinlediğini somutlaştırmasına yardımcı olmak amacıyla şekiller ve çizelgeler oluşturma.
4. Vurgu ve tonlama	Öğrencilerin dinleme metnindeki farklı vurgu ve tonlamaya dikkat ederek cümlenin anlamı ile ilgili çıkarımlarda bulunması.
5. Tahminleri kontrol etme ve yeni tahminlerde bulunma	Dinleme öncesi tahminlerin doğruluğunun kontrol edilerek yeni tahminler oluşturmaları.
6. Empati kurma	Öğrencilerin dinledikleri içerikte geçen olay, durum ya da şahıslarla duygudaşlık kurmaları.
7. Tekrar dinleme	Anlaşılmayan yerleri tekrar dinlemek.
8. Ara özet yapma	Dinlemede dikkati tekrar toplama. Eksiklikleri giderme.
9. Yaşamla ilişkilendirme	Dinlemede geçen olayları gerçek hayatla bağdaştırmak.

Yıldız, N. & Kılınç, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. ÖS-II*, 17-34.

2.1.3.3. Dinleme Sonrası Stratejileri

Dinleme becerisi etkinlikleri içerisinde dinleme sonrası etkinlikleri öğrenci ve öğretmenler tarafından oldukça yanlış algılanan bir süreç olmaktan kurtulamamaktadır. Dinleme sonrası etkinliklerinin temel amacı kesinlikle öğrencinin derste gördüklerini test etme amacı taşımamalıdır. Bu süreçte esas amaç öğrencinin dinleme becerisini daha fazla geliştirmek ve beceri alanını genişletmek olmalıdır. Burada test edilecek bir şey varsa o da öğrencinin öğrendiklerinin veya edindiklerinin ne kadarını etkin bir şekilde kullandığı olmalıdır (Kahraman, 2015, s. 153). Dinleme öncesinde ve esnasında gerçekleştirilen anlamayı kolaylaştırıcı bir takım fiziksel ve zihinsel davranışlar olduğu gibi dinleme sonrasında da başvurulacak bir takım davranışlar vardır (Yıldız & Kılınç, 2015, s. 21). Dinleme sonrası stratejileri önceki stratejilere göre daha fazla zihinsel süreç ve işlem gerektirmektedir. Öğrenenler dinleme sonrasında onlardan ne beklendiğini, yani hangi etkinliği gerçekleştireceklerini bilmek zorundadırlar. Bilginin alınması, değerlendirilmesi amaca ya

da dinleme projelerine bağılı olduğundan bu soruna dinleme öncesinde açıklık getirilmelidir (Çakır, 2013, s. 68). Dinleme sonrası kullanılacak stratejiler analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel öğrenme basamaklarının kullanıldığı ve dinlemenin amacına ulaştığı stratejidir. Aşağıdaki tabloda dinleme sonrası stratejileri ve bunlarla ilgili basamaklar yer almaktadır:

Tablo 5.

Dinleme Sonrası Stratejileri

Dinleme Sonrası Stratejileri	Açıklamalar
1. Özetleme sözlü/yazılı/görsel	Öğrencilerin dinlediklerinin ana hatları ile önemli yerleri atlamadan değişik biçimlerde (yazılı, sözlü, görsel) ifade etmeleri
2. Çıkarımda bulunma	Dinledikleri metin yer alan üstü kapalı bilgilerden hareketle görüşler, durumlar ve olaylar arasında ilişkiler kurarak yeni bilgilere ulaşmak.
3. Yeniden ifade etme	Dinlenenler doğrultusunda düşüncelerini gözden geçirerek yeniden ifade etme. Önceki düşüncelerimde ne tür değişiklikler oldu.
4. Metni gelişim sırasını ifade etmek	Dinlediği metnin yapısını kavrama, kavram haritasına uygun ifade edebilmesi. Metnin temel unsurlarını yerli yerine oturtmak. Dinlediği metindeki olayın geçtiği yeri, zamanı, kahramanları yazma/söyleme.
5. Dinlenen metne uygun başlık	Dinlenen metnin konusunun kavratılması.
6. Neden sonuç ilişkileri kurma	Ortaya atılan iddiaların nedenlerinin geçerliliğini metinden bulduğu argümanlar aracılığı kontrol etmek.
7. Tartışma	Farklı düşünceleri ortaya çıkararak eleştiri kültürünü arttırmak. Dinlenen metin üzerine öğrenciler tartışır.
8. Sözcüklerin anlamları üzerinde durma	Metinde ifade edilen en az iki duruma ilişkin benzerlik ve farklılıkları çözümleme, “gerçek-mecaz, eşsesli-eş anlamlı kelimeleri ayırt etme”. Kavramlar arasında benzer ve zıtlıkları farkında olma.
9. Betimlemeler yapma	Dinleme sürecinde zihinde canlandırılanları ifade etme becerisi kazanma.
10. Öz değerlendirme	Dinleme sürecinde güçlü olduğu ve zayıf olduğu yönleri belirleme.

Yıldız, N. & Kılınç, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. *ÖS-II*, 17-34.

2.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Açısından Dinleme

2.2.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ne Genel Bir Bakış

Avrupa Konseyi’ne bağılı ülkelerin dil öğretimini belirli bir çerçeveye oturtabilmek, farklılıkları ortadan kaldıracırmak ve kendi anadillerini yabancılara öğretebilmek açısından 1971’den beri sürdürüregeldiği çalışmaların neticesinde 2001 yılında Avrupa Dilleri

Öğretimi Ortak Çerçeve Metni (ADÖÖÇM) yayımlamıştır (Korkmaz, 2016, s. 1594). “Avrupa Konseyinin dil politikasının amacı, eğitim politikasına paralel olarak dil ve kültür birliği sağlamak değil, dil ve kültür çeşitliliğini artırmaktır. Bu alandaki önemli çalışma materyallerinden birisi de Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’dir” (Uysal, 2009, s. 29). Avrupa Konseyi’nin bu çalışmasının neticesinde konseye üye olan ülkeler çalışmalarını ADÖÖÇM kapsamında devam ettirmişlerdir. “Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni (The Common European Framework of Reference for Languages), Avrupa eğitim sistemindeki öğretim programları, ders kitapları, sınavları, öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim stratejilerini kapsayan ve rehber niteliği taşıyan ortak bir çalışmadır” (Köse, 2005, s. 17). ADÖÖÇM, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Yabancı dil öğrenenlerin, bu dili iletişim kurmada kullanabilmek için neleri bilmeleri ve bu dilde etkinlik kazanmak için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır (Çakır, 2013, s. 21). Kısacası Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen ADÖÖÇM, bir yabancı dilin pratikte etkili bir şekilde kullanılabilmesi için dil öğrenenler açısından neyin gerekli olduğunu tanımlayan genel bir yapı sağlayan çerçevedir. Bu nedenle, ADÖÖÇM, dil müfredatlarının ve müfredat kılavuzlarının hazırlanması, öğretim ve öğrenme materyallerinin tasarımı ve dil yeterliliğinin değerlendirilmesi için şeffaf, tutarlı ve kapsamlı bir temel sağlamaktadır. ADÖÖÇM’nin amacı dil öğrenme kursları, müfredatlar ve nitelikleri daha şeffaf hâle getirmek, dil yeterliliğini tanımlamak için iyi tanımlanmış objektif ölçütler oluşturmak, yeterliliklerin karşılıklı tanınmasına yardımcı olmaktır (Büyükalay, 2016, s. 20).

Avrupa Konseyi, Avrupa Diller Yılı’nı kutlama etkinlikleri nedeniyle almış olduğu bir kararla Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamasının tüm üye ülkelerde başlamasını ilke olarak kabul etmiştir. Bu projenin temel amacı, her Avrupa vatandaşının bir dil pasaportuna sahip olması, Avrupa vatandaşlarının çok dilli yetişmelerini sağlamak ve onları birçok dil öğrenmeye teşvik etmektir. Amaç, başka bir ifadeyle, çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamı içerisinde her Avrupa vatandaşının, ilköğretimde birinci yabancı dili, ortaöğretimde ikinci yabancı dili ve üniversitede de üçüncü yabancı dili öğrenmesi gerektiğini vurgulamak ve onları dil öğrenmeye teşvik etmektir. Dil gelişim dosyası, bir öğrencinin yabancı dil öğrenirken elde ettiği başarıları ve kazanımları kayıt altına alan ve dil gelişimi ile yeterliliklerini ortaya koyan bir dokümandır. Bu dokümanın içinde; dil

pasaportu, dil öğrenim geçmişi ve dil dosyası yer almaktadır (Demirel, 2010, s. 23). Çerçeve Metin dil pasaportu, dil dosyası, dil 8 öğretiminde teknoloji kullanımı, ortak dil ölçütleri, öğrenci değerlendirme gibi birçok alanda öneriler sunmaktadır (Yol, 2015, s. 7-8). Bu bağlamda bakıldığında *dil pasaportu*, *dil öğrenim geçmişi* ve *dil dosyası* başlıkları şu şekilde tanımlanmaktadır (Demirel, 2012, s. 24):

Dil Pasaportu: Öğrencinin bildiği Avrupa dillerini, bu dillerin düzeylerini ve dildeki yeterlilik düzeylerini gösteren belgedir. Dil pasaportu tüm Avrupa ülkelerinde geçerli olacak şekilde standart hale getirilmiştir. Bireyin bildiği tüm diller, dil becerileri ve düzeylerin dil pasaportuna işlenmesi gereklidir. Dil düzeyleri A1, A2, B1, B2, C1, C2 olarak altı düzeyde, dil becerileri de dinleme, okuma, karşılıklı konuşma, etkili konuşma ve yazma olmak üzere beş dil becerisi boyutunda ele alınmaktadır. Bunlardan A1 ve A2 başlangıç, B1 ve B2 orta, C1 ve C2 ileri düzeyde dil yeterliliğini göstermektedir. (Demirel, 2010a, s.24). Dil pasaportu dil becerileri profili, dil öğrenim ve kültürler arası deneyim özgeçmişi, sertifika ve diploma kayıtlarından oluşur.

Dil Öğrenim Geçmişi: Öğrencinin yabancı dil öğrenme sürecini, dil öğrenme amaçlarını, gelişimini ve dil öğrenme deneyimlerini, dil öğrenim süreci değerlendirmesi, kültürler arası deneyimler ve kişisel dil başarıları bilgilerini içerir.

Dil Dosyası: Yabancı dil öğrenimi sırasında öğrencinin yaptığı çalışmalardan örneklerin bulunduğu bölümdür.

Dil politikalarının oluşturulmasında üç önemli ilkeden yararlanılmıştır (MEB, 2009, s. 2):

- Avrupa'daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak bir kaynaktır ve bu çeşitliliği iletişim yolunda bir engel olmaktan çıkarıp karşılıklı bir zenginleşme ve anlayış hâline getirmek için eğitim alanında büyük çabaya ihtiyaç vardır.
- Avrupa hareketliliğini arttırmak, ortak anlayış ve işbirliğini güçlendirmek, önyargı ve ayrımcılığın üstesinden gelebilmek için, farklı anadile sahip Avrupalılar arasında iletişim ve etkileşimin kolaylaştırılması gerekmektedir ve bu, ancak modern Avrupa Dillerini daha iyi bilmekle mümkün olacaktır.
- Üye ülkeler, modern dil öğretim ve öğreniminde ulusal ilkeleri kabul ettiği ya da geliştirdiği takdirde, mevcut ilkelerindeki işbirliği ve eşgüdümde uygun düzenlemeleri yaparak, Avrupa düzeyinde daha büyük bir yakınlaşma elde edilebileceklerdir.

ADÖÖÇM'nin yukarıda özelliklerin bahsedilen dışında Konsey tarafından hazırlanan metnin ayrıca üç temel hedefinin olduğu belirtilmektedir. (MEB, 2009, s. 3-4):

1. Diğer üye devletlerin (ya da bu ülkelerdeki toplulukların) dilini öğrenebilmek ve iletişim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gereken dil becerilerinin etkili biçimde edinilmesini sağlamak ve bu bağlamda;
 - Başka bir ülkede bulunanların günlük işlerinde kullanacakları iletişimi ve ülkeye gelen yabancıların iletişimini kolaylaştıracak dil bilgisini sağlamak;
 - Başka dil konuşan genç ve yetişkinlerin görüş ve düşünce, duygu paylaşımını ve iletişimini sağlamak;
 - Diğer ülkelerdeki bireylerin düşünce yapılarının ve kültürel miraslarının; yaşam biçimlerinin daha geniş ve ayrıntılı biçimde anlaşılmasını sağlamak.
2. Dil öğrenme sistemlerinin Avrupa Konseyi Modern Diller Programı kapsamında aşamalı olarak, aşağıdaki şekilde geliştirilmesi;
 - Dil öğretme ve öğrenme ilkelerini öğrencilerin ihtiyaç, güdülenmişlik düzeyi, özellik ve kökenlerine göre temellendirmek;
 - Doğru ve gerçekçi hedefleri mümkün olduğunca kesin yargılarla tanımlamak;
 - Uygun yöntem ve araç-gereçleri geliştirmek;
 - Öğrenme programlarının değerlendirilmesi için uygun araç ve gereçleri geliştirmek.

3. Bütün eğitim düzeylerinde, özel ihtiyaçlarına uygun iletişim yetisini farklı öğrenci türleri ve sınıflarına kazandırmak için gereken öğretim yöntemlerini ve araç-gereçleri ortaya koyacak araştırma ve geliştirme programları oluşturmak.

Özetle ADÖÖÇM'nin amaçları şöyle belirtilebilir (Demirel, 2012, s. 24-25):

- Farklı dilleri olan Avrupalılar arasında yapılacak etkinlikleri ve iletişimi kolaylaştırmak,
- Dilsel ve kültürel çeşitliliği geliştirerek, dil ve kültür bilincini artırarak, çok dillilik ve kültürlülük adına daha demokratik vatandaşlar yetiştirmek,
- Avrupalılar arasındaki işbirliğini artırmak, önyargıları ve ayrımcılığı aşmak,
- Dillerin öğrenilmesi ve öğretilmesi alanında ulusal eğitim politikaları geliştirerek küreselleşmeyi her alanda (ticaret, savunma...) başarı ile tamamlayabilmek, belirli dilleri öğrenmenin ötesine geçerek çok dilliliği teşvik etmek,
- Dil öğretim planlarında yani hedef, içerik, yöntem-tekniklerde birliktelik sağlamak; Avrupa'daki eğitim sistemlerindeki farklılıklardan doğan ve dil öğretimiyle ilgilenen insanlar arasındaki iletişim engellerini aşmak,
- Ders kitabı yazarlarına, öğretmenlere, öğretmen yetiştiricilerine ve ölçme-değerlendirme uzmanlarına rehberlik etmek,
- Öğrencilerin kendilerine daha fazla güvenmelerini sağlamak, yabancı dil öğreniminin okul dışında gerçek yaşamlarında da önemli olduğunu göstermek, neyi nasıl öğreneceğini kapsamlı bir şekilde göstermek ve özetle öğrencilerin sorumluluk almalarını sağlamak.

Yabancı dil öğretimini ADÖÖÇM'ye dayandıran Avrupa Konseyi ülkelerinin, uluslararası anlamda etkili bir iletişimi amaçladıkları söylenebilir. Dil öğretiminin yaşam boyu öğrenme çatısı altında okul öncesinden yetişkinliğe kadar devam ettirilmesinin hedeflendiği de görülmektedir. Avrupa Konseyi'ne üye olan ülkelerin bilgiye daha kolay erişim, daha yoğun kişisel etkileşim, gelişmiş iş ilişkileri ve daha derin ortak anlayış amaçlarını geliştirebilmek için böyle bir çerçeveye ihtiyaç duyduklarını söyleyebiliriz (MEB, 2009, s. 4).

Amaca uygun hizmet edebilmesi için ADÖÖÇM'nin *kapsamlı, şeffaf ve tutarlı* olması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu durum ise şöyle aktarılmaktadır:

Kapsamlı sözcüğüyle ADÖÖÇM, mümkün olduğunca çok dil bilgisi, dil becerisi ve dil kullanımı üzerinde yoğunlaşmalıdır. İletişim yeteneklerini geliştirmenin, dilsel özellikler dışındaki boyutları da içerdiği (sosyokültürel farkındalık, hayale dayalı deneyimler, duygusal ilişkiler, öğrenmeyi öğretmek) anlatılmaktadır.

Şeffaf sözcüğüyle, bilginin açıkça formüle edilmesi ve kullanıcılar için kolaylıkla kavranılabilecek uygunlukta, net ve ulaşılabilir olması anlatılmaktadır.

Tutarlı sözcüğüyle, iç çatışmaların olmaması belirtilmektedir. Eğitim sistemlerinde tutarlılık, bileşenleri arasında uyumluluk gerekmektedir (MEB, 2009, s. 6).

Çok dilliliğin, çok kültürlülüğün, uluslararası işbirliği mantığının merkeze alındığı; kavratıcı, tutarlı ve şeffaf öğrenme-öğretme ortamlarının sağlanmasını hedefleyen tek çeşit bir programın veya müfredatın geçerliliğinden söz edilmemesi gerekir. Bu sebepten dolayı ADÖÖÇM şu özellikleri taşımaktadır:

1. *Çok amaçlılık*: Dil öğrenme olanaklarındaki planlama ve olanakların çok çeşitli amaçlar için kullanılabilir olması.
2. *Esnek*: Farklı durumlarda kullanmaya uygun olması.
3. *Açık*: Geliştirmeye ve daraltmaya uygun olması.
4. *Dinamik*: Kullanım deneyimleriyle devam eden bir gelişim içinde olması.
5. *Kullanıcı dostu*: Bu ölçütleri kullanan herkesçe anlaşılır ve kullanılabilir bir biçimde sunulmuş olması.
6. *Kesin yargıları olmayan*: Rekabet halindeki dilsel ya da eğitsel kuram ve uygulamalardan herhangi birine kesin ve koşulsuz olarak bağlı olmaması (MEB, 2009, s. 6).

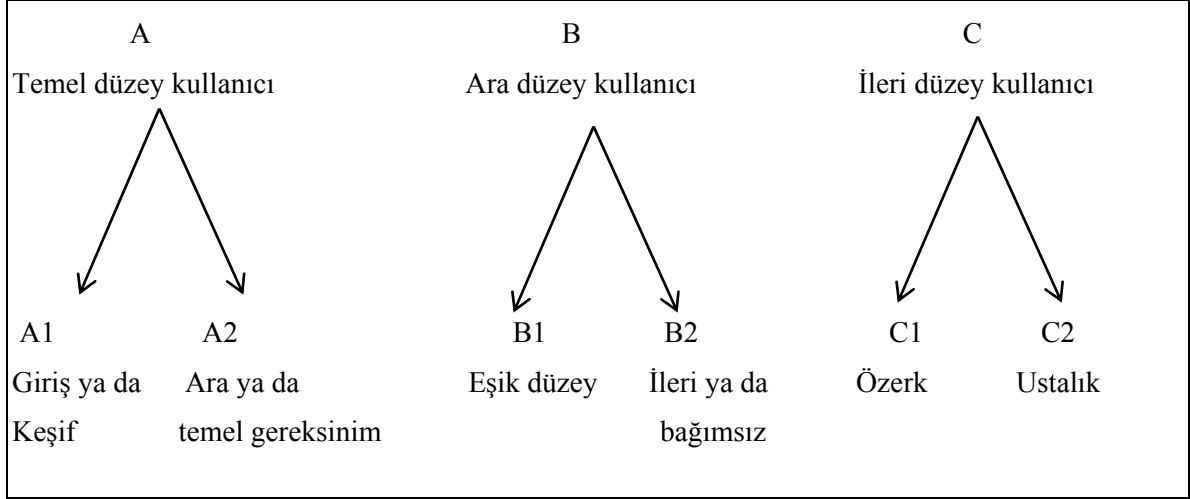
ADÖÖÇM, *eylem odaklı* bir yaklaşımı benimsemiştir. Dili kullanan ve öğrenen bireyleri toplum içerisinde belirli bir eylem alanında veya özel bir duruma bağlı olarak hareket eden, her iki durumda da yerine getirilmesi gereken görevleri bulunan toplumun sosyal aktörleri olarak nitelenmektedir. “Eylem-yönelimli yaklaşımda pragmatik bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir, önemli olan dilin günlük hayatta içselleştirilmesidir” (Güzel & Barın, 2013, s. 170). Bu yüzden eylem odaklı yaklaşım, bir sosyal aktör olarak bireyin sahip olduğu ve kullandığı bilişsel, duygusal kaynak ve seçenekler ile bütün yeteneklerini göz önünde bulundurur. Bu durumla ilgili çerçeve metinde şu ifadeye yer verilmiştir: “Dil öğrenmeyi de içine alan dil kullanımı, hem genel anlamda yetenekler hem de özel olarak iletişimsel dil yetenekleri geliştiren bireyler ve sosyal aktörler olarak şahıslar tarafından gerçekleştirilen eylemleri kapsar” (MEB, 2009, s. 7). “ADÖÖÇM’ de hâkim olan iletişimsel yöntemin amacı, tüm becerilerin aynı oranda ilerlemesini sağlamaktır. Tüm öğrenme alanlarına yönelik olan bu ilerletme isteğinin amacı, bireyi iletişim kuracak düzeye getirmektir” (Kara, 2011, s. 160). Eylem odaklı yaklaşım özel bir eylem alanı ve durum içerisinde dil öğrenenini ve dil kullanıcılarını sosyal aktörler olarak görmektedir. Sözel davranışlar dilsel eylemler içerisinde gerçekleştiğinden dil öğrenen kişiler eylemlere

tam anlamını verebilecek sosyal bağlamda eylemlerin içerisinde bizzat yer almalıdırlar. Dil kullanımı genel ve sözel olarak iletişim kurma yetisini geliştiren insanlar tarafından tamamlanmış eylemleri içermektedir. Eylemlerin konuşulan kişilerce kontrolü yetilerin kuvvetlendirilmesini ya da değişimini sağlayacaktır. İletişimsel olarak amaçlanan ve aktörün çözümlenmesi gereken bir sorun, yerine getirilmesi gereken zorunluluk, amaç, görev olarak tanımlanmaktadır. Yer değiştirmesi gereken bir dolap, kitap tasviri, restoranda yemek siparişi, kâğıt oyunu, sınıf gazetesi çıkartmak vs. öğrenenin ya da iletişim kurulan kişinin genel bireysel yetileri, bilgi, beceriler ve uzmanlık bilgileri, öğrenmeyi öğrenme yeteneğine dayalıdır (Çakır, 2013, s. 30). Eylem odaklı yaklaşım dil öğrenim/öğretim sürecinde beş farklı görev belirlemiştir:

1. Gerçek hayatla ilgili özgün görevler; dilsel iletişime dayalı görevler (selam verme, alışveriş yapma, kart postal yazma).
2. Hedeflerle ilgili görevler, gerçek hayattaki görevlere yakın görevler; sınıf dışında öğrencinin ihtiyacına ya da öğrenim bağlamına uygun olarak seçilen görevler (kendini tanıtmak, bir başkasını tanıtmak). Bu görevler eğitsel iletişimsel görevlerin gerçekleşmesini sağlayan görevlerdir.
3. İletişimsel eğitsel görevler; rol yapma, canlandırma gibi öğrencinin isteyerek içinde yer alacağı iletişimsel yetiyi geliştirici etkileşimli görevlerdir.
4. İletişim öncesi eğitsel görevler; bağlam dışı biçimsel sözcük, dilbilgisi alıştırmaları yapma görevleridir.
5. Bilgi alışverişi ile ilgili görevler (méta-communicative); görevlerin yerine getirilmesi ve bu görevleri yapmak için dilin kullanılması sırasındaki bilgi alışverişini içermektedir. (Rosen ve Reinhardt, 2010' dan aktaran Çakır, 2013, s. 30-31).

2.2.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Dil Seviyeleri ve İçerikleri

Yabancı dil öğretiminin genel olarak temel, orta ve yüksek olmak üzere üç ana düzeyden oluştuğunu söyleyebiliriz. ADÖÖÇM'de de aynı sınıflama yapılmıştır. Ancak Çerçeve Metin'de farklı olarak her düzey kendi içinde alt düzeylerle belirlenmiştir” (Köse, 2005, s. 26). Alfabetik sıralama ve her bir düzeyin alt kolları ise ilgili kurun harf-rakam ilişkisini göstermesi açısından önemlidir. Öğrencinin dil ile ilgili sahip olduğu yeterliliğin bu şekilde betimlenmesi, dil öğretim sürecinin adlandırılması daha düzenli ve sistemli bir hâle getirdiği söylenilebilir. Bugün bütün dil öğretim merkezlerinde kur düzeyleri bu şekilde yer alan simgelerle ifade edilmektedir. Aşağıda ilgili şekil yer almaktadır:

Şekil 3. Üç genel düzeyli bir ağaç gösterimi. Köse, D. (2005). *Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğretiminin başarıya ve tutuma etkisi. Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ortak başvuru noktalarının oluşturulması, hiçbir şekilde düzeyler dizgesini düzenlemek ve betimlemek üzere farklı dil ailelerinden gelen grupların ve sosyo-kültürel kuruluşların tercihlerine sınır getirmez. Oysaki ortak başvuru noktalarının kesin çizgilerle dile aktarılması, tanımların yapılması zamanla, tüm paydaşların deneyimlerinin de katılması ölçüsünde gelişeceği beklenilebilir. Ayrıca çerçeveyi bir bütün olarak çizmek, metin üzerinde çalışanlara kolaylık sağlayacaktır. Aşağıda ortak beceri düzeylerinin yer aldığı bir bütüncül basamak tablosu yer almaktadır (MEB, 2009, s. 22):

Tablo 6

Ortak Başvuru Düzeylerinin Bütüncül Sunumu

İleri düzey kullanıcı	C2	Okuduğu ve duyduğu her şeyi neredeyse bir çaba göstermeksizin anlayabilir. Farklı kaynaklardan yazılı ve sözlü olgu ve kanıtları tutarlı bir biçimde özetleyerek yeniden oluşturabilir. Doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade edebilir ve karmaşık konularla bağlantılı ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir.
	C1	Uzun ve zorlu metinlerden oluşan geniş bir basamağı anlayabilir ve örtük anlamları kavrayabilir. Sözcüklerini uzun uzadıya aramak zorunda olmaksızın doğal ve akıcı bir biçimde kendini ifade edebilir. Toplumsal, mesleki ya da akademik yaşamı içinde dilini esnek ve etkin bir biçimde kullanabilir. Karmaşık konularda açık ve dizgeli bir biçimde kendini anlatabilir ve düzenleme, ekleme ve söylem bağdaşıklığı gereçleri üzerindeki denetim gücünü gösterebilir.
Ara düzey kullanıcı	B2	Uzmanlık alanına ilişkin teknik bir tartışma da dâhil olmak üzere karmaşık bir metin içindeki somut ya da soyut konuların özünü anlayabilir. Doğal bir konuşucuyla ne kendisi ne de karşısındaki için bir gerilim içermeyen bir konuşma türünden durumlarda belli bir doğallık ve rahatlık derecesiyle iletişim kurabilir. Geniş bir konu dizisi içinde kendini açık ve ayrıntılı bir biçimde dile getirebilir, güncel bir konuya ilişkin görüş bildirebilir ve farklı olasılıkların avantaj ve sakıncalarını sergileyebilir.
	B1	Açık ve standart bir dil kullanıldığında ve iş, okul, eğlence, vd. bildik şeyler söz konusu ana konuları anlayabilir. Erek dilin konuşulduğu bir bölgeye yapılan yolculuk sırasında karşılaşılan durumların çoğunda sorunların altından kalkabilir. Bildik ve ilgi alanına giren konular üzerine yalın ve tutarlı bir söylem üretebilir. Bir olayı, bir deneyimi ya da bir düşüneyi anlatabilir, bir beklentiye betimleyebilir ve bir projeye veya bir düşünceye ilişkin gerekçeler ya da açıklamaları kısaca dile getirebilir.
Temel düzey kullanıcı	A2	Tek cümleleri ve doğrudan öncelik alanlarıyla (söz gelimi yalın ve kişisel bilgiler ve aile bilgileri, alışverişler, yakın çevre, iş) ilişkili olarak sıklıkla kullanılan deyimleri anlayabilir. Bildik ve alışlagelen konular üzerinde yalnızca yalın ve dolaysız bilgi alışverişini gerektiren basit ve bildik etkinlikler çerçevesinde iletişim kurabilir. Eğitimini, dolaysız çevresini yalın yollardan betimleyebilir ve dolaysız gereksinimlerine denk düşen konuları anlatabilir.
	A1	Sıradan ve gündelik deyişlerle somut gereksinimleri karşılamayı hedefleyen son derece yalın ifadeleri anlayabilir ve kullanabilir. Kendini veya bir başkasını tanıtabilir ve bir kişiye, kendisiyle ilgili sorular –Örneğin oturduğu yer, ilişkileri, sahip olduğu şeyler, vb. üzerine– aynı türden sorulara yanıt verebilir. Eğer kendisiyle konuşan kişi yavaş yavaş ve tane tane kendisine yardımcı olacak biçimde konuşuyorsa basit bir biçimde iletişim kurabilir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

2.2.3. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Dinleme Becerisi

Ortak başvuru düzeylerinin üç düzeyli bir gösterimle ifade edilmesi ve ifadelerin çeşitli örneklerle açıklanması kullanıcıların işini kolaylaştırdığını göstermektedir. Temel dil becerilerine ait bazı karşılıklar burada yer almaktadır. Ayrıca aşağıda yer alan, dinleme dil becerisini her bir düzeyde açıklayan öz değerlendirme tablosu, yol haritası oluşturmak açısından kullanıcılara daha da büyük bir kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir (Korkmaz, 2016, s. 1599):

Tablo 7.

Ortak Yetenek Düzeyleri-Öz Değerlendirme Çizelgesi

	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Dinlemek	Eğer karşımdaki kişiler yavaş yavaş ve anlaşılır biçimde konuşuyorsa, kendimle, ailemle ve somut ve yakın çevrem konusundaki kolay sözcükleri ve çok bilinen deyişleri anlayabilirim.	Beni yakından ilgilendiren konulara ilişkin (söz gelimi kendim, ailem, alışveriş, yakın çevre, iş) anlatımları ve sıklığı son derece yüksek bir söz dağarcığımı anlayabilirim. Gazete ilanlarının yalın ve basit iletilerin temel anlamını kavrayabilirim.	Açık ve uygun bir dil kullanıldığında ve iş, okul, eğlence, vb. gibi bildik konular söz konusuysa, temel öğeleri anlayabilirim. Göreceli olarak yavaş ve tane tane konuşulması durumunda güncel olaylar ve kişisel veya mesleki olarak ilgimi çeken birçok radyo ve televizyon yayınının özünü anlayabilirim.	Oldukça uzun konferans ve söylevleri anlayabilirim ve hatta konuyu göreceli olarak biliyorsam karmaşık bir görüşü izleyebilirim. Güncel olaylara ilişkin televizyon yayınlарının ve haberlerin birçoğunu anlayabilirim. Evrensel dillerdeki filmlerin birçoğunu anlayabilirim.	Açık bir biçimde yapılandırılmamış ve geçiş yerleri örtük kalmış olsa bile uzun bir söylevi anlayabilirim. Televizyon yayınlарını ve filmleri fazladan bir çaba göstermeksizin anlayabilirim.	İster yüz yüze isterse medyada ve Hızlı konuşulduğunda özel bir şiveyi tanıyacak zamanım olması koşuluyla, sözlü dili anlamada hiçbir güçlükle karşılaşmadan anlayabilirim.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Genel bir başlık açısından bakıldığında yalnızca seviyelere göre açıklamalar yapılırken, beceri temelli açıklamalar söz konusu olduğunda ADÖÖÇM’ de dinleme ve okuma faaliyetleri içeren stratejilere *Alımlama Faaliyetleri ve Stratejileri* başlığı altında ele alınmaktadır. Dinleme becerisi için *İşitsel alımla(dinleme)* alt başlığı şu şekilde ifade edilmektedir:

İşitsel alımlama (dinleme) faaliyetlerinde dil kullanıcısı bir dinleyici olarak bir ya da daha fazla konuşmacı tarafından üretilmiş bir konuşma girdisini alır ve işlem yapar. Dinleme faaliyetlerinin içinde:

- Kamu duyurusu (bilgi, yönerge, uyarılar, vs.) dinlemek
- Medyayı (radyo, televizyon, kayıtlar, sinema) dinlemek
- Canlı bir izleyici kitlesinin (tiyatro, kamu toplantıları, halka belirli bir konu üzerinde konuşma, eğlenceler, vs.) üyesi olarak dinlemek
- Kulak misafiri olunan konuşmaları, vs. dinlemek

Her vakada kullanıcı aşağıdaki sebepler için dinliyor olabilir:

- Ana fikir
- Belirli bilgi
- Ayrıntılı anlama

- Akıl yürütme, vs.

Aşağıdaki dinleme faaliyetleri için tanımlayıcı ölçekler hazırlanmıştır:

- Genel işitsel anlama
- Anadili konuşan kişiler arasındaki etkileşimi anlama
- Canlı bir izleyici kitlesinin üyesi olarak dinleme
- Duyuru ve yönerge dinleme
- İşitsel medya ve kayıtları dinleme (MEB, 2009, s. 64).

Tablo 8.

Genel İşitsel Anlama Seviyeleri

Genel işitsel anlama	
C2	Anadil konuşmacısının hızında hazırlanmış gerek canlı gerek yayınlanan bir konuşma olsun, herhangi konuşma dilini anlamada zorluk çekmez.
C1	Özellikle aksan yabancı ise bazı ayrıntıların onaylanması gerekse bile, kendi alanı dışındaki soyut ve karmaşık konular hakkındaki uzayan konuşmaları takip edecek kadar anlayabilir. Söyleyiş tarzındaki kaymaları değerlendirerek, geniş sayıda deyimsele ifadeleri ve konuşma dili üsluplarını tanıyabilir. Anlaşılr biçimde yapılanmamış olsalar da, bağlantıları açıkça belirtilmemiş ve sadece ima edilmiş olsa da uzayan konuşmaları takip edebilir.
B2	Normal olarak kişisel, sosyal, akademik veya mesleki yaşamda karşılaşılan hem aşına olan hem de olmayan konular hakkındaki canlı veya yayınlanan standart konuşma dilini anlayabilir. Uzmanlık alanındaki teknik konuların konuşulması dâhil, standart diyalekt ile anlatılan soyut ve somut konuların ana fikirlerinin önerisel ve dilsel olarak karmaşık konuşmasını anlayabilir. Konunun oldukça bilindik olması ve konuşmanın yönü açık belirteçler ile işaretleniyorsa, bir tartışmanın karmaşık satırlarını ve uzayan konuşmasını takip edebilir.
B1	Genelde aşına olunan bir aksan ile konuşmanın yapıldığı takdirde, hem genel iletileri hem de belirli ayrıntıları tanıyarak, ortak günlük veya iş ile ilgili konular hakkındaki doğrudan gerçeğe dayanan bilgileri anlayabilir. Sıkça iş yerinde, okulda, eğlence yerlerinde vs. karşılaşılan aşına hususlardaki anlaşılır standart konuşmanın, kısa anlatılar da dâhil, ana noktalarını anlayabilir.
A2	Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde somut türdeki ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar anlayabilir. Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde, derhal öncelik gerektiren alanlara (örn. çok temel kişisel ve ailevi bilgiler, alış-veriş, yerel coğrafya, iş vs.) bağlı olan ibareleri ve ifadeleri anlayabilir.
A1	Anlamı özümseyebilmesi için uzun süreli duraksamaları olan çok dikkatli ve yavaşça söylenen konuşmayı takip edebilir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 9.

Anadili Konuşan Kişiler Arasındaki Etkileşimi Anlamak Seviyeleri

Anadili konuşan kişiler arasındaki etkileşimi anlamak	
C2	Soyut, karmaşık ve bildik olmayan konularda dâhil olmak üzere, grup konuşmalarında ve tartışmalarında hatta üçüncü partiler arasındaki karmaşık etkileşimleri kolayca takip edebilir.
C1	Anadil konuşmacıları arasındaki hareketli bir konuşmayı takip edebilir.
B2	Biraz çaba ile etrafında söylenenlerin çoğunu yakalayabilir, fakat dilini herhangi bir şekilde değiştirmeyen birkaç anadil konuşmacısı arasında etkili olarak katılmayı zor bulabilir.
B1	Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır standart bir diyalekt ile gerçekleştiği takdirde, Etrafında uzayan konuşmalardaki ana noktaları genelde takip edebilir.
A2	Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde, etrafında konuşulan konuyu genelde tanıyabilir.
A1	Betimleyici yok

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 10.

Canlı Bir İzleyici Kitlesinin Üyesi Olarak Dinlemek Seviyeleri

Canlı bir izleyici kitlesinin üyesi olarak dinlemek	
C2	Yüksek derecedeki konuşma dili üslubu, bilinmeyen terminoloji veya bölgesel kullanım içeren özel hazırlanmış konferanslar ve sunumları takip edebilir.
C1	Çoğu konferansı, konuşmaları ve münazaraları oldukça kolay takip edebilir
B2	Önerisel ve dilsel olarak karmaşık olan konferansların, konuşmaların, raporların ve diğer biçimlerdeki akademik/profesyonel sunumların esaslarını takip edebilir.
B1	Söz konusu hususun bilinir olması ve sunumun doğrudan ve anlaşılır bir biçimde yapılandırılmasıyla kendi alanındaki bir konferansı veya konuşmayı takip edebilir. Konuşmanın anlaşılır ve standart konuşma ile gerçekleştiği takdirde, bildik konular üzerine yapılan açık sözlü kısa konuşmaları ana hatları ile takip edebilir.
A2	Betimleyici yok
A1	Betimleyici yok

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 11.

Duyuru ve Yönerge Dinleme Seviyeleri

Duyuru ve yönerge dinleme	
C2	İşitsel olarak bozulmuş, kalitesiz kamu duyurularındaki, örn. bir istasyonda, stadyumda vs. belirli bilgileri çıkartabilir.
C1	Kullanma talimatları, bilinen hizmetlerin ve ürünlerin özelliklerinin tarifleri gibi karmaşık teknik bilgileri anlayabilir.
B2	Standart diyalekt ile normal hızda söylenen somut ve soyut konular hakkındaki duyuruları ve iletileri anlayabilir.
B1	Her gün kullanılan aletlerin kullanma talimatları ve basit teknik bilgileri anlayabilir. Ayrıntılı yönergeleri takip edebilir.
A2	Kısa, anlaşılır, basit iletilerdeki ve duyurulardaki ana fikri yakalayabilir. X noktasından Y noktasına yaya ya da toplu taşıma ile nasıl gidilebileceği konusu gibi basit yönergeleri anlayabilir.
A1	Kendisine dikkatlice ve yavaşça yöneltlen talimatları anlayabilir ve kısa basit yönergeleri takip edebilir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 12.

İşitsel Medya ve Kayıtları Dinleme Seviyeleri

İşitsel medya ve kayıtları dinleme	
C2	Birkaç standart olmayan kullanım da dâhil olmak üzere, geniş sayıdaki kayıt edilmiş ve yayınlanmış işitsel malzeme türünü anlayabilir, konuşmacılar arasındaki ilişkileri ve ima olunan tutumları da olmak üzere ince ayrıntıları tanıyabilir.
C1	
B2	Sosyal, profesyonel ve akademik yaşamda karşılaşılabilecek standart diyalektteki kayıtları anlayabilir ve bilgi içeriğinin yanı sıra konuşmacıların bakış açılarını ve tutumlarını da tespit edebilir. Standart diyalekt ile hazırlanmış çoğu radyo belgeselini ve diğer kayıt edilmiş ve yayınlanmış işitsel malzeme türünün çoğunu anlayabilir ve konuşmacının ruh halini, tonunu vs. tanıyabilir.
B1	Standart konuşmayla yapılmış olan kişisel ilgi alanındaki konuların kayıt edilmiş ve yayınlanmış işitsel malzemenin çoğunun bilgi içeriğini anlayabilir. Oldukça yavaş ve anlaşılır biçimde gerçekleştirilen radyo haber yayınlarının ve bildik konular hakkında daha basit türde kayıt edilmiş malzemenin ana noktalarını anlayabilir
A2	Yavaşça ve anlaşılır biçimde anlatılan tahmin edilebilen günlük hususlar hakkındaki kısa, kayıt edilmiş pasajları anlayabilir ve gerekli bilgileri çıkartabilir.
A1	Betimleyici yok.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

ADÖÖÇM’yi kullananlar aşağıdaki maddeleri dikkate almak ve uygun olduğu yerde ifade etmek isteyebilir:

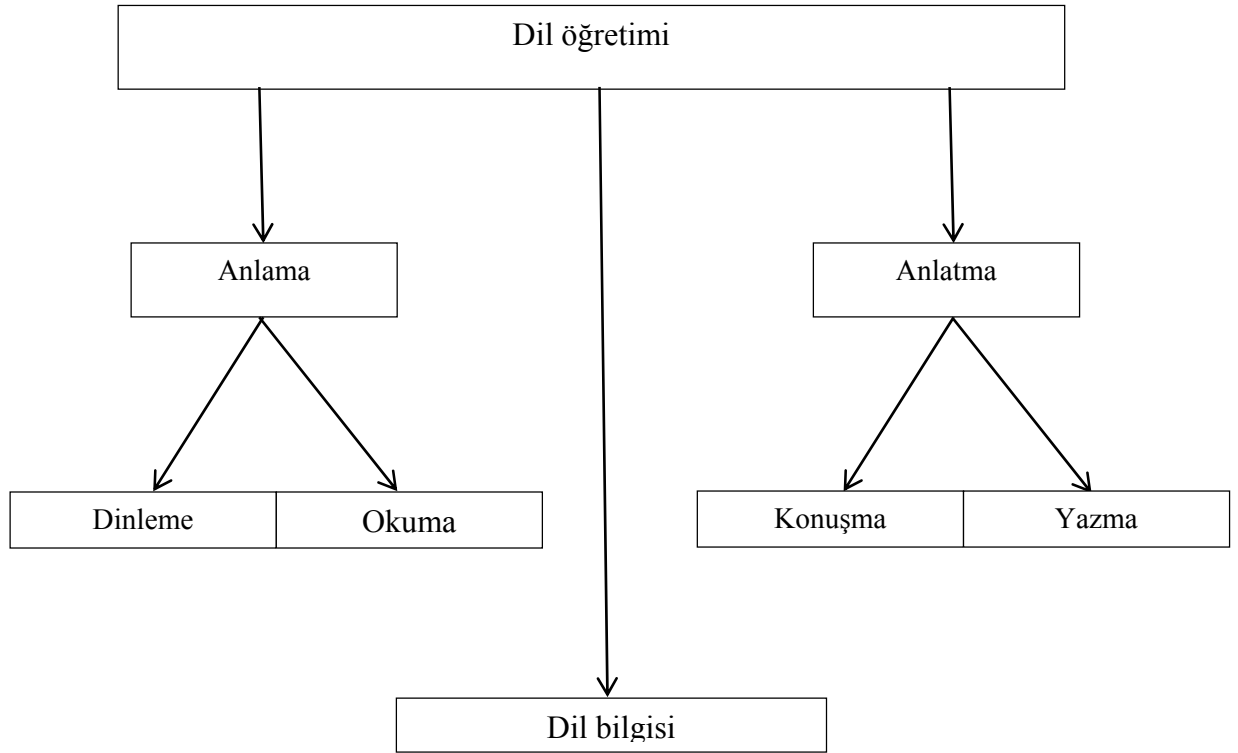
- Dinleme için öğrenenin hangi türdeki girdilere gerek duyacak/donatılmış olacak/meşgul olmak zorunda kalacak;
- Öğrenen hangi sebeplerden dolayı girdiyi dinleyecek;
- Öğrenen hangi dinleme şekli ile meşgul olacak (MEB, 2009, s. 67).

Yukarıda yer alan tablolardan hareketle dinleme becerisinin; fiziksel ve zihinsel bir eylem olarak ele alındığını (bkz. Tablo 8), dilin doğal kullanıcıları arasındaki iletişim aracı olarak değerlendirildiğini (bkz. Tablo 9), akademik veya biçimsel ortamlarda kullanılan dili anlamlandırma aracı olduğunu (bkz. Tablo 10), dinleme ile ilgili yapılabilecek her türlü eylemin veya etkinliğin yer, zaman ve şekil bilgilerinin basamak basamak aktarıldığını (bkz. Tablo 11 ve Tablo 12) söylemek mümkündür. Dil seviyelerini bu içeriklerle yorumlamak dinleme becerisi için oluşturulacak bütün kaynaklara da kılavuzluk etmektedir.

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Dinleme Becerisi

“Yabancılar Türkçe Öğretimi, bilişim çağı olarak nitelenen yüzyılımızda bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır” (Nurlu, 2013, s. 1161). Dil dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluşan bir bütün olarak ele alınmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi konusunda çalışan alan uzmanlarının hemen hepsi tarafından yapılan öğretim alanları ile ilgili çalışmalarda dört temel dil becerisinden bahsedilmektedir. “Dil, dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken bu dört temel becerinin birlikte öğretilmesi gerekmektedir” (Demirel, 2012, s. 29). Bu temel dil becerileri dilin bileşenleri olarak ifade edilmekle beraber *anlama ve anlatma* başlıklarının altında yer almaktadırlar. Dil, iki temel beceri üzerine kurulmuş dört alt beceriyi kapsamaktadır: Anlama (Okuma-Dinleme) ve anlatma (Yazma-Konuşma) becerileri. (Nurlu & Kutlu, 2015, s. 69). Doğan (2011)’ın da belirttiği üzere “dil anlama ve anlatma becerilerinin altında kazanılış sırasına göre *dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan* meydana gelir. Dinleme ve okuma, anlamaya; konuşma ve yazma da anlatmaya yönelik dil becerileridir” (s. 2). Duygu, düşünce ve istekler; ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun dili birbirine benzer ancak farklı kuruluş kurallarının yardımı ile aktarılan dil;

seslerden örölü olup dört temel beceri ile işleyen bir sistemdir (McWorther, 2004, s. 3). Ayrıca dil öğretiminde öngörülen amaç; dinlediğini ve okuduğunu anlayan; konuşma kurallarına uyarak konuşan ve kendini yazılı olarak ifade edebilen bireyler yetiştirmektir (Yılmaz & Babacan, 2015, s. 1159). Bütün bu dil becerileri hem kazanılış sırası hem de kullanım sırası düşünüldüğünde birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Çoğu zaman birbirini takip eden bir sıra halinde ilerlemektedirler. “Dört temel dil becerisinde dinleme ve okuma ‘alıcı’ (receptive), konuşma ve yazma ise ‘verici’ (transmitter/productive) beceriler olarak bilinmektedir” (Yaman, 2015, s. 310). Bu dil becerilerinin her biri bir diğeri ile etkileşim içerisinde gelişmektedir. Temel dil becerileri ve bileşenlerine ait bir şema gösterimi Sever, Kaya & Aslan (2011, s. 22)’dan faydalanarak şu şekilde gösterilebilir:

Şekil 4. Temel dil becerileri. Sever, S., Kaya, Z. & Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İzmir: Tudem.

Dil öğrenme süreci anne karnında dinleme ile başlayıp, gittikçe gelişir ve diğeri öğrenme alanlarına (konuşma, okuma, yazma) temel oluşturmaktadır (Güneş, 2007, s. 73). Bebekler doğmadan önce dille ilgili bazı ön bilgilere sahip olmaktadır. Bebek sık tekrarlanan kelimelerle, anne ve babasının adını bilerek doğmaktadır (Stern, Boysson & Bardies, Schaffer, Rondal, 1983’ten aktaran Güneş, 2014, s. 80). Wolvin & Coakley (2000)’e göre

dinleyerek öğrenme bireyde doğuştan itibaren var olan hatta anne karnında bir fetüs iken başlayan bir dil becerisidir (s. 143). Ayrıca Küçük (2017), yapılan birçok çalışmada bebeklerin 20. haftadan itibaren sesleri duyabildikleri 24. haftadan itibaren de aktif dinlemeye başladıklarını belirtmektedir. Dinleme, bireyin anne karnından başlayıp ilk çocukluk dönemine daha sonra biçimsel öğretim ortamlarının başlangıcı olan okul öncesinden yükseköğretime ve sonrasında hayat boyu devam eden öğrenme sürecinde süregelen bir beceri/öğrenme alanı olarak ifade edilmektedir. Çünkü okuma, konuşma, yazma becerilerinin gelişiminin temelinde de dinleme becerisi vardır (Aydın & Şahin, 2009, s. 454).

Yapılan birçok gözlemde, hedef dil olan Türkçe ile iletişim kurmak zorunda kalan öğrencilerin etraflarını dinleyerek temel bazı iletişim ifadelerini kısa bir süre içerisinde anlamsız tekrarlar şekilde bile olsa öğrendikleri görülmektedir. Hatta Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişinin ilk ders tecrübesi bile kalıp ifadelerle kurulmuş dinleme diyaloglarına dayanmaktadır ve bu durum önceki bilgilere zemin oluşturmaktadır. Ayrıca modern dünyada insanın sosyal etkileşimin çokça olduğu bir çevrede yaşadığı düşünüldüğünde ve bilimsel-teknolojik gelişmelerin her gün yeni bir görsel-işitsel uyarıcı icat ettiği göz önüne alındığında dinleme beceri/öğrenme alanı her yönüyle daha fazla öneme sahip olmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bir öğrencinin karşılaşabileceği ve etkileşim içerisine girebileceği biçimsel dinleme alanları şu ADÖÖÇM'den hareketle şu başlıklar altında yer alır:

- Yazılı metinlerin yüksek sesle okunması;
- Alıştırma sorularına sözlü yanıtlar;
- Ezberlenmiş metinlerin yeniden üretimi (piyes, şiir vs.);
- İkili ve grup çalışmaları;
- Resmî ve samimi tartışmalara katkılar;
- Serbest konuşma (sınıfta veya arkadaşlar arasında);
- Sunumlar (MEB, 2009, s. 137).

Yabancı dil öğrenen bir kişi ne kadar iyi dinlerse hedef dilin söyleyişini o derece doğru kavrar. Böylelikle, konuşmada ve yazmada anlatımı kuvvetlenir (Nurlu & Özkan, 2016, s. 27). Bununla birlikte günümüz dünyasının, bilimsel ilerlemelerle baş döndürücü bir hızla gelişmesi ve buna eşgüdümlü olarak insanın, dört bir taraftan gelen mesaj bombardımanı altında olduğu düşünüldüğünde dinleme becerisinin hem ana dilinde hem de yabancı dilde

etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkar (Kalaycı & Temur, 2005, s. 55).

2.4. Metin

Metin sözcüğü Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te geçen genel anlamı olarak Arapça *metn* kökünden meydana geldiği belirtilip; “1. Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst. 2. Basılı ya da el yazması parçası, tekst. şeklinde tanımı yapılmaktadır” (TDK, 2005). Terim anlamı olarak ise (TDK, 1948); “Bir eserin, bir yazının öz ibaresi; ileri sürülen fikri anlatmak için kullanılmış bulunan kelimelerin topu (METİNCE,-Textuellement)” karşılığı yer almaktadır. Bu tanımlarda geçen tekst kelimesi köken olarak Latince'dir. Metin sözcüğünün Fransızcadaki *texte* ya da İngilizcedeki *text* karşılıklarının kökenine baktığımızda, bunların Latince'de *kumaş* anlamına gelen *textus* sözcüğünden geldiğini görülmektedir. Kumaş nasıl ipliklerden dokunarak bir bütün oluşturuyorsa, metin de kendisini oluşturan öğelerin birbirlerine aşama aşama eklenmesiyle, bir dokuma süreci sonunda ortaya çıkar (Akbayır, 2013, s. 11).

2.4.1. Metin Kavramı

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan yazılı, basılı, elektronik, görsel ve işitsel bütün ders araç-gereçlerinin temelini metinler oluşturmaktadır. Çünkü öğretimin sonunda ulaşılmak istenen kazanımlar, her dil becerisinin özelliklerine uygun olarak kullanılan metinler aracılığıyla sağlanacaktır. Eğitimde, özellikle dil eğitiminde, metinlerin yeri çok önemlidir. Çünkü dil eğitimi, büyük oranda metinler merkezinde gerçekleştirilmektedir (Çeçen & Çiftçi, 2007, s. 39-49). “Türkçe dersinde kullanılan başat gereçler Türkçe ders kitaplarındaki metinlerdir. Bu nedenle Türkçe eğitimi sürecinde metinleri inceleyen bilim alanının verilerinden yararlanmak gerekmektedir” (Mert, 2011, s. 9). “Türkçe öğretiminde temel ders materyallerinden biri metindir. Hatta Türkçe eğitiminin büyük ölçüde metne dayandığını söylemek yanlış olmaz. Çünkü dil öğrenmek; kelimelerin, kurallar çerçevesinde bir araya gelerek oluşturduğu dünyayı görmek, tanımak, anlamak, değerlendirmek, hissetmek, bu dünyada yaşamaktır” (Demir & Açık, 2011, s. 56). Bu veriler incelendiği zaman bir kavram olarak metin ile ilgili çok çeşitli tanımlamaların yer aldığı görülmektedir:

Günay (2017)’a göre metin “başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapılar olarak tanımlanabilir” (s. 47). Bu tanıma ek olarak; metin kavramından dilsel açıdan söz edebilmek için metinde somut ve elle tutulur bir varlığın kesitsel olarak yer alması gerektiğine ve metinde yer alan cümlelerin birbirini takip eden, anlamlı ve sıralı bütünleri oluşturması gerektiğine dikkat çekmektedir (Günay, 2017, s. 47-48).

Dil, içerisinde seçenekler bulunduran sanal bir sistemken; metin, dil repertuarlarında bulunan seçeneklerin belli bir yapı içinde kullanıldıkları gerçek bir sistemdir (Beaugrande & Dressler, 1988’den aktaran Dilidüzgün, 2017, s. 21). Dilidüzgün (2017) kendi tanımında ise metinlerin bildirişimsel amaçla kullanılan, geleneksel olarak birçok cümleden meydana gelen, günlük yaşamda bazı türlerle (roman, karikatür, hikâye vd...) karşımıza çıkan iletişimsel bir olgu şeklinde geniş bir açıklamaya yer vermektedir (s. 20-21).

Metin, bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği ve duygu, düşünce, istek ya da olayı anlatma aracı olarak kullanılır. Metin, dille farklı düzeylerde iletişim kurma ve dili somutlaştırma aracıdır (Güneş, 2013, s. 2-3).

“Kendisini oluşturan söz öbeği ve cümle dizilerinin birbirilerine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçekleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturdukları, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılmış, yazılı ya da sözlü bir dil ürünüdür” (Karaağaç, 2013, s. 585).

“Metin hem (üreticinin oluşturduğu) ürün hem de (alıcının alımlama sırasında anlamlandırması bakımından) süreç olma özelliğini bir arada taşır. Tümce yalnız dilsel bir düzenleme içerir ve dilsel bir amacı vardır; hâlbuki metin, bağlama dönük bir düzenleme içerir. Metin tümcelerle gerçekleşen bir ürün ve süreç olduğuna göre metinde kullanılan tümceler metinde gerçekleştirdiği değişik işlevleri vardır” (Mert, 2011, s. 9).

Metin; yalnızca ses ve sözcüklerin, hatta cümlelerin inceleneceği mekanik bir nesne değil, bölümlerin her birinin bütün içinde vazgeçilmez bir önem taşıdığı bütünlüğe ait bir boyuttur (Lüleci, 2010, s. 89).

“Metin, onu oluşturan tümceler toplamının ötesinde kendine özgü bir bütündür. Tümce ile metin arasındaki ayrım metnin tümceye göre dil dışı öğelerle kavranabilen bir birim

olmasıdır. Bu yüzden metin tanımının her çalışma alanına göre farklı bir tanımı yapılır ve bu metin tanımının devingenliğini yansıtır” (Köçer, 2010, s. 8).

Yapılan benzer tanımlardan hareketle metin kavramıyla ilgili şu sonuçlar çıkarılabilir:

1. Metin, başı ve sonu belirgin olan bir yapıdır.
2. Metni oluşturan cümleler, birbirine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleriyle bağlıdır.
3. Metin, belirli bir amaçla oluşturulur.
4. Metin, yazılı ve sözlü olabilir.
5. Metin, iletişim değeri olan bir yapıdır.
6. Metnin bütünü, cümlelerin teker teker anlamlarından farklı bir anlam taşır (Kurnaz, 2018, s. 26).

Yukarıda bahsedilen tanımlar ve bu tanımlardan yola çıkarak ortaya koyulan ortak özelliklerin ışığında dil ile ilgili bir kavram olan metin ile ilgili şu tanım yapılabilir: Kullanılış ve kuruluş amaçları açısından farklılıklar gösteren, metinsellik ölçütleriyle şekillendirilen, bir başı ve sonu olan ve iletişim amaçlı oluşturulan cümleler bütününe metin denilmektedir.

2.4.2. Metinsellik Ölçütleri

Bir kavram olarak metni tanımlamak, sözlü veya yazılı bir ifadenin metin olup olmadığı ile değerlendirmeyi yapabilmek, metin olan cümle topluluğu ve olmayan cümle topluluğu ile ilgili ayrımı yapabilmek için bazı ölçütler geliştirmek gerekmektedir. İletişimin gerçekleşmesi metin olabilmenin en temel şartıdır. İletişimin olmadığı yapılarda metinden de bahsedilemez (Dilidüzgün, 2017, s. 27).

“Dille ilgili çözümlemelerin cümle düzeyinde kalması yetersiz görülmüş ve dil bilimi çalışmaları, cümle ötesi çalışmalara yönelmiştir. Böylece dil biliminde metin kavramı önem kazanmaya başlamıştır. Bu yönelim metni cümle düzeyinden çıkarıp bir bütün olarak ele almayı hedefleyen metin dil biliminin (text linguistics) doğmasına yol açmıştır” (Keklik & Yılmaz, 2013, s. 141).

Metin dil bilimi, metinlerin taşınması gereken ölçütleri araştıran ve metinlerin metin olma ölçütlerini belirleyen bir dil bilim alanıdır. Metin dil biliminin amacı, metinlerin yapılarını yani dilbilgisi ve içerik yönünden kurgulanış biçimlerini ve bildirişim açısından işlevlerini ortaya çıkarmak ve uygulamalı örneklerle göstermektir. Böylece metin dil bilimi, metin

oluşturmanın genel koşullarını ve kurallarını betimler ve bunların metnin anlaşılması için taşıdığı önemi açıklamaya çalışır (Oraliş & Ozil, 1992; Rifat, 1996; Özkan, 2004; Şenöz & Ayata, 2005’ten aktaran Keklik & Yılmaz, 2013, s. 141).

Metin dil bilim incelemelerinin farklı bir yöne doğru ilerlemesinde *metinsellik* kavramının önemli bir payı vardır (Kerimoğlu, 2014, s. 237). “Bir metni metin yapan şeyler nelerdir? Ne metindir veya ne metin değildir? gibi sorular metin özelliklerini belirlemeyi gerekli hâle getirmiştir. Dil ile ilgili ürünün metin olmasını sağlayan biçim, anlam ve iletişim özelliklerine, metinsellik ölçütleri denilmektedir” (Kurnaz, 2018, s. 27).

Beaugrande ve Dressler gibi metnin bir bütün olarak yapısının ve işlevinin incelenmesi gerektiği görüşünü ortaya koyan dil bilimcilerin yaklaşımları *işlemci yaklaşım* olarak adlandırılmıştır (Pakkan, 1992’den aktaran Dilidüzgün, 2017, s. 27). Beaugrande (1985)’ye göre bir metnin metiselliği yalnızca *bağlaşık* ve *bağdaşıklık* ile değil, aynı zamanda *amaca uygunluk*, *kabuledilebilirlik*, *duruma uygunluk*, *metinlerarasılık* ve *bilgiselliği* ile tanınır (aktaran Dilidüzgün, 2017, s.27-28).

Mert (2011) ise çalışmasında De Beaugrande ve Dressler (1981)’den aktararak *bağdaşıklık*, *tutarlılık*, *amaçlılık*, *ikna edicilik*, *bilgilendiricilik*, *duruma uygun olma* ve *metinler arasılık* olmak üzere yedi başlıktan bahsetmektedir (s. 10-11).

Kurnaz (2018, s. 27) ve Coşkun (2005, s. 45-48), *bağdaşıklık*, *tutarlılık*, *amaçlılık*, *kabul edilebilirlik*, *bilgilendiricilik*, *duruma uygunluk* ve *metinlerarasılık* olmak üzere yedi başlıkta aktarmaktadır. Coşkun (2007, s. 235-240) bu başlıkların açıklamalarını başka bir çalışmasında şöyle tablolaştırmaktadır:

Tablo 13.

Metinsellik Ölçütleri

Ölçüt	Temel özellik
Bağdaşıklık (Cohesion)	Metindeki kelime ve cümlelerin bir silsile hâlinde birbirlerine bağlanma durumlarını ele alır. Bağdaşıklık, metnin yüzeysel yapısındaki dil bilgisel ilişkiler yoluyla oluşan bağlantılarla ortaya çıkar.
Tutarlılık (Coherence)	Tutarlılık kavramının daha çok cümleler ve paragraflar arasındaki ilişkiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Buna göre tutarlılık metnin derin yapısıyla ilgilidir.
Amaçlılık (Intentionality)	Bir metinde yazarın anlatmak istediğini, okuruna iletmek istediği mesajı ortaya koyabilmesidir.
İkna Edicilik (Kabul Edilebilirlik - Acceptability)	Yazarın amacını (yazının ana fikrini) ortaya koymasından sonra bu düşüncesini hedef kitleye uygun şekilde açık ve anlaşılır delillerle ortaya koymasıyla ilgilidir.
Bilgilendiricilik (Informativity)	Bir metnin okuyucunun/dinleyicinin ilgisini çekmede başarılı olabilmesi, okuyucu ve dinleyici için eski ve yeni bilgileri (dengeli bir şekilde) içermesi gerekir.
Duruma Uygun Olma (Situationality)	Metnin konusu, hitap ettiği kitle, ulaşmak istediği amaç ve metin türüne uygun düşecek şekildeki anlatımıdır.
Metinler Arasılık (Intertextuality)	Her metin bir başka metnin çağrıştıracısıdır.

Coşkun, E. (2013). Türkçe öğretiminde metin bilgisi. A. Kırkılıç & H. Akyol içinde, *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. (s. 233-237) Ankara: PegemAkademi.

Bir metnin yazınsal işlevleri ile ilgili okuyucuları yoğunlaştırmak için, onu belirli yöntemlerle incelemek, daha ayrıntılı olarak okumak, yani anlam oluşum aşamalarını ortaya koymak gerekir. Metin açıklaması için bazı yaklaşımlardan söz edilebilir. Bunlardan metnin anlaşılmasına ve açıklanmasına yönelik olan; metnin nesnel özellikleri ile ilgili varsayımları doğrulama biçimi olan *betimleme* ve metnin gelişim aşamalarını ve olayların, durumların art arda gelme biçimlerinin değerlendirilmesine *çözümleme*; metnin anlaşılmasından sonra geliştirilecek tutumlara yönelik olan ve anlam üretimini esas alan *yorumlama* basamaklarıdır (Günay, 2017, s. 70-71).

Yukarıda yer alan aşamalara bağlı olarak ise metin kuramları ve dil bilim açısından üç yapıdan ve bu yapılara bağlı alt başlıklardan söz edilen en kapsamlı sınıflandırma ise şöyledir:

1. Küçük yapı: Cümleler arası düzenlemeyi ilgilendirir. Bağıntı, yineleme, artgönderim, öngönderimler, eksilteli yapı, eylem zamanı, cümleler arası bağıntı öğeleri, metnin belirticileri, çıkarsamalar gibi durumlar.
 - a) Bağdaşıklık: Bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dil ile ilgili özelliklerin tümünü belirtir.
2. Büyük yapı: Değişik boyuttaki metin birimlerinin düzenlenmesi ile ilgilidir. Paragraf, bölüm, fasikül, cilt gibi metnin temel bölümleri ve tutarlılıktır.
 - a) Tutarlılık: Metnin bütün yönleri ile birbirleriyle tutarlı olan dizgesel bir biçim değerlendirmesi.
 - b) Metnin anlamı: Alıcıya bir şey esinlenme ve çağrıştırmaya yapan güçtür.
 - c) Niyet: Alıcı üzerinde belirli bir etki yaratmak için yapılan çalışmadır.
 - d) Bilgi toplama: Alıcının etkileşim içerisinde olduğu metinle ilgili açıklayıcı bilgilerdir.
 - e) Kabul edilebilirlik: Metnin dil ilişkilerine bağlı olan toplumsal ve kültürel normlar bakımından kabul görmesidir.
 - f) Yerleşme: Metin ile ilgili yer, zaman, kişi ve sebep-sonuç ilişkilerinin alıcı tarafından merak edilmesi.
 - g) Özetleme: Metni okumamış birisine ilgili metni en iyi şekilde anlatabilme çabasıdır.
 - h) Anlatısal metinlerin incelenmesi
 - i) Anlatının oluşumu
 - j) Genel izlem
3. Üst yapı: Metin türleri ve tipleri ilgili incelemeler üst yapı incelemelerinde ortaya koyulur. Yorumlama işi de üst yapı ile ilgilidir.
 - a) Metinlerarasılık: Bir metin veya metinler grubunun başka metinlerle olan açık veya gizli ilişkilerini belirten, başka metinlerle olan ilişkilerine göre değerini ve anlamını ortaya koyan özelliktir.
 - b) Yetizleme: Okunan bir metinden yola çıkarak disiplinler arası bir yaklaşım ile okuyucu tarafından oluşturulan kanıtlayıcı, betimleyici veya açıklayıcı metin türüdür.
 - c) Tanıtım yazısı: Metnin tümünü kapsayıcı bir başka etkinlikte metin ile ilgili yapılacak bir tanıtım yazısı hazırlamaktır.
 - d) Metin tipleri, tonları, türleri (Günay, 2017, s. 71-221).

2.4.3. Metinlerin Oluşturulma Şekline, İşlevine, Türüne ve Çeşidine Göre Sınıflandırılması

İletişim amacıyla bir araya getirilerek söylenen veya yazılan içeriklerin tümüne metin denir veya iletişim amaçlı her anlamlı yazılı veya sözlü ifade metin olarak tanımlanır (Lewandowski, 1994'ten aktaran Çoraylı, 2008, s. 10). İnsanlar birbirleriyle konuşurken ya da yazarlar okuyucuları ile iletişim kurarken tek tek sözcükler ya da birbirinden kopuk, bağımsız tümceler değil, birbirleriyle bağlantılı tümceler yani sözlü ya da yazılı metinler üretirler. İletişimin gerçekleşme koşulu metin oluşturmaktır (Torusdağ, 2015, s. 13).

Metin, dille farklı düzeylerde iletişim kurma ve dili somutlaştırma aracıdır. Dil seslerden, metin ise harf, hece, kelime, cümle ve paragraftan oluşmaktadır. Harften paragrafa kadar dil öğelerinin her biri metnin anlam bütünlüğüne hizmet ederek, metnin tamamıyla birlikte bir anlama ve değere sahip olmaktadır. Bu nedenle cümlelerde daha çok biçimsel, metinlerde ise anlamsal nitelik öne çıkmaktadır. Bu yönüyle her metin ayrı bir yapı olmakta, bu yapı yazarın dil aracılığıyla vermek istediği mesaja göre değişmektedir. Yani yazarın mesajı, metnin türünü, boyutunu, anlatım biçimini ve dil özelliklerini belirlemektedir (Güneş, 2013, s. 2).

Edebî alanla ilgili bir belirleme ve sınıflandırma biçimi olan metin türlerinde, dönem dönem bazı türlerin daha baskın olduğu ve daha fazla örnek verildiği görülmektedir. Metin türü kişisel beğeniler ve halkın genel beklentisi ile tanımlanır (Günay, 2017, s. 365).

Metnin türü, söylemdeki hareket ve durumlara bağlıdır. Metin türü ve kurgusu arasında bir uyum sağlanmadıkça, metnin kapsamını ve anlamını bile belirlemek mümkün değildir. Örneğin, bağdaşıklık ve tutarlılık açısından bilimsel metinler çok sıkı ilişkilere sahip olmayı gerektirirken diyaloglara dayalı metinlerde daha gevşek bir yapı sergilenebilir. Şiir metinlerindeki bağdaşıklık bazen geleneksel olmayan yollarla sağlanabilir. Şayet metin türleri kendilerine uygun olmayan kurgularla sunulursa iletişim yara alır ve hasara uğrar (De Beaugrande ve Dressler, 1981' den aktaran Coşkun, 2005, s. 106).

“Bir metnin/yazının türünü belirleyen iki önemli ölçütten söz edilebilir: Biçim özellikleri ve konu. Bu bakımdan metin türlerini sınıflandırmada konuya ve biçim özelliklerine bakılır” (Gökçe, 2015, s. 16). Metnin türü ile kastedilen ise, edebiyat eserlerinin biçim, teknik özellikler ve konular açısından ayrıldığı çeşitlerdir. İnsanın duygu ve düşüncelerini dile getirme gereksiniminden edebiyat türleri doğmuştur. Tarih boyunca toplumlar kendilerini gösteren gelişme ve değişimler yeni gereksinimleri ortaya çıkarmış, bunların yazıya yansması ise yeni anlatım türlerini beraberinde getirmiştir (Kavcar, Oğuzkan & Sever, 2002, s. 64).

Metin türü ifadesi, metinlerin kullanılmış oldukları iletişim ortamlarına ve sosyal bağlamlara bağlı olarak yapısal ve söylemsel özellikler taşımaktadırlar. Böylece her durum ve bağlam ile ilgi ortak özellikler taşıyan metinler aynı metin türü başlığı altında incelenmeye başlanmıştır. Yani metin türü aslında *sosyal bir süreç* olarak değerlendirilmektedir (Dilidüzgün, 2017, s. 93-94). Metinlerin türlere ayrılması, türlerin özelliklerini tasvir edip belirginleştirdiği gibi okuyucu ve yazarlara da önemli kolaylıklar sağlar. Türlerin özelliklerini bilmek yazarların istenilen türde metin oluştururken neye dikkat etmeleri gerektiğini kolaylaştırmaktır (Kurnaz, 2018, s. 30).

Metin türlerinin hangi ölçütlere göre ayrılacağı noktasında ise sistematik bir ortaklık yoktur. Ayrıca her dil bilimci kendi belirlediği ölçütlere bir sınıflandırma yapmaya çalışmaktadır. Bu sınıflandırma ayrımı metinlerin işlevselliği, sözdizimsel ve sözcüksel özellikleri belirlerken metin tipi veya metin türü karmaşası da ayrı bir tartışma konusu olarak tespit edilmektedir (Dilidüzgün, 2017, s. 94-95).

Günay (2017, s. 225-363) metinsellik ölçütlerinin üçüncü basamağı olan üst yapı bölümünde metinleri; ton, tip ve türlerine göre sınıflamaktadır. Ton okuyucuda belli bir duygu uyandıran ve onda üzüntü, sevinç, coşku gibi duygusal etki yaratan özelliklere denir. Metinler tonlarına göre; *öğretici, esenlikli, içsel, dokunaklı, dramatik, ağlatısal, trajik, destansı, düşlemsel, kalem kavgasına yatkın ve gülmece* şeklinde ona ayrılmaktadır. Tip, bazı ortak yönlerle ilgili sınıflandırılmış metnin genel özelliğini belirtir. *Anlatısal, betimleyici, açıklayıcı, önceden haber verici, kanıtlayıcı, söyleşimsel, buyurucu ve sözbilimsel* olmak üzere sekiz metin tipinden söz edilmektedir. Metin türü olarak da *özyaşamöyküsel, öğretici, içsel, mektup, aytamlık, polemik, olağanüstü düşlemsel, destansı, romanesk, ağlatısal, gülmece* ve *dramatik* olmak üzere on iki farklı türden söz etmektedir (Günay, 2017, s. 365-394).

Tablo 14.

Günay'a Göre Metin Türlerinin Tasnifi

Metin Türü	Bu Türün Olabileceği Metin Tipleri	Bu Türdeki Baskın Dilin İşlevi	Tür Örnekleri
Ayıklıkla ilgili	Kanıtlayıcı, sözbilimsel	Anlatımsal, çağrı, sanat işlevleri	Övgü, ağıt söylevi, davet, sorgulama
Destansı	Şiirsel, anlatısal ve betimleyici metin tipi	Sanat işlevi ve gönderge işlevi	Destan, kahramanlık destanı, roman, tarihsel anlatılar vb.
Dramatik	Söyleşimsel, Sözbilimsel	Anlatımsal ve çağrı işlevleri	Dram, romantik dramlar, günümüzdeki dram örnekleri
Güldürücü	Anlatısal, söyleşimsel	Anlatımsal, çağrı, sanat işlevleri	Töre güldürüleri, dolantı güldürüleri, karakter güldürüleri, benzek, gülünç kahraman romanları, renkleme romanlar, skeç, parodi, din adamlarını ele alan güldürüler, kısa oyunlar,
İşsel	Sözbilimsel, betimleyici, anlatısal	Anlatımsallık işlevi	İşsel şiirler, düşlemler, şarkılar
Mektup	Anlatısal betimleyici, kanıtlayıcı	Anlatımsal ve çağrı işlevi	Mektup roman, açık mektup, koşuklu mektup
Olağanüstü ve düşlemsel	Anlatısal, betimleyici, sözbilimsel, söyleşimsel	Çağrı ve sanat işlevleri	Peri masalı, düşlemsel roman, bilim kurgu anlatıları
Öğretici	Açıklayıcı, kanıtlayıcı, anlatısal, betimleyici, sözbilimsel	Gönderge, çağrı ve anlatımsallık işlevleri	Deneme, tarih yazarlığı, özyaşamöyküsü, yazınsal bir bildirge, sağısöz, özlü söz, ulusöz, atalar sözü, öykünce, öğütlük, betimce, yazın eleştirisi
Özyaşamöyküsel	Anlatısal, betimleyici	Anlatımsallık ve çağrı işlevleri	İtiraf, anı, özbetimce, günce, günlük
Polemik	Kanıtlayıcı, sözbilimsel	Çağrı, anlatımsal, sanat işlevleri	Taşlama, iğneleme, yergilik
Romanesk	Anlatısal, betimleyici	Sanat işlevi	Masal, kısa öykü, roman
Ağlatısal	Söyleşimsel	Anlatımsal, çağrı, sanat işlevleri	Gülünç ağlatılar, ağlatısal anlatımlar

Günay, D. (2017). *Metin bilgisi*. s. 393-394. İstanbul:Papatya.

Metinler, aktarma ve düzenlenme biçimlerine göre, sözlü metin, yazılı metin ve görsel metin; metin düzenlemede kullanılan mantık düzeylerine göre, basit metin ve üst düzey metin; işlevlerine göre, edebi metin, öğretici metin; dil öğretiminde kullanımına göre,

edebi, üretilmiş, özgün ya da özel; ayrıca, öyküleyici, bilgilendirici ve şiir olarak sınıflandırılmaktadır (Güneş, 2013, s. 3-10)

Cemiloğlu (2015), eğitim bilimlerindeki üç öğrenme alana - duyuşsal, bilişsel ve devinişsel alana - dayalı olarak metin türlerini *duyguya, düşünceye ve olaya dayalı türler* şeklinde üç gruba ayırmıştır. Olaya dayalı türler, *hikâye, roman, tiyatro, masal, efsane, destan, fabl, anı yazısı, gezi yazısıdır*. Düşünceye dayalı türler, *makale, deneme, söyleşi, fıkra, eleştiri, incelemedir*. Duyguya dayalı tür ise *şiiirdir* (s. 29-60).

Gökçe (2015) çalışmasında metin türlerinin sınıflandırmasını yaparken yazılış amaçlarını esas alarak: *düşünce yazıları, makale, fıkra, eleştiri, deneme, söyleşi, röportaj, gezi yazısı, anı, günlük, yaşam öyküsü ve öz yaşam öyküsü; sanatsal yazılar, şiir, öykü, roman, tiyatro ve yazışmalar, mektup, not (pusula), tebrik, davetiye (çağrı), telgraf, dilekçe, öz geçmiş, rapor, tutanak, karar, iş mektubu* şeklinde üçe ayırmaktadır (s. 17-18).

Dilidüzgün (2017); çeşitli çalışmalardan hareketle metin türlerini yapı ve işlevleri bağlamında beşe ayırmaktadır. Bu türler; *betimsel metin* (turist rehberi, hava durumu raporu, reçete, kılavuz, düşünce yazısı, emlak ve iş ilanları, sözlükler, bilim/teknik inceleme yazıları, vb), *anlatısal metin* (roman, öykü, masal/destan, şiir, fıkra, fabl, bilim-kurgu, mizah, sinema/çizgi filmler, haber metinleri, belgesel, telgraf vb.), *açıklayıcı metin* (1. bilgi ileten: resmî belgeler, tanımlar, haber metinleri, iş mektupları, fıkra, deneme, eleştiri, menüler, dergi yazıları, gezi yazıları vb. 2. öğretici: bilimsel yazılar, resmi bilgiler, ders kitapları, dinsel metinler, yemek tarifleri vb), *kanıtlayıcı metin* (açık oturum, panel, deneme, makale, rapor, makale, fıkra, iş mektupları vb.), *çağrı işlevli metin* (duyurular, duvar yazıları, talimatlar, propaganda, döviz, davetiye vb.). Bu sınıflandırmada deneme ve fıkra gibi bazı metin türlerinin yapı ve işlevlerine göre hem açıklayıcı metin hem de kanıtlayıcı metin türünde olduğu görülmektedir (s. 98-109).

Dilidüzgün (2017)' ün yapmış olduğu ayrıntılı sınıflandırmanın tablolaştırılmış hâli şu şekildedir (s. 109):

Tablo 15.

Yapı ve İşlevleri Bağlamında Metin Türleri

Yapı ve işlevleri bağlamında metin türleri					
Betimsel metin	Anlatısal metin	Açıklayıcı metin		Kanıtlayıcı metin	Çağrı işlevli metin
		Bilgi İleten	Öğretici		
Turist rehberi	Roman	Resmî belgeler	Bilimsel yazılar	Açık oturum	Duyurular
Hava durumu raporu	Öykü	Tanıtlar	Resmî belgeler	Panel	Duvar yazıları
Reçete	Masal/Destan	Haber metinleri	Ders kitapları	Münazara	Talimatlar
Kılavuz	Şiir	İş Mektupları	Dinsel metinler/vaaz	Eleştiri yazıları	Reklamlar
Düşünce yazısı	Fıkra	Başvuru formları	Eğitim kitapları	Deneme	Propaganda
Ansiklopedi maddesi	Bilim-kurgu	Özgeçmiş	Alan kitapları	Makale	Döviz
Emlak ve iş ilanları	Mizah	Fıkra	Ek materyaller	Fıkra	Pankart
Anlaşmalar	Sinema	Deneme	Tahtaya yazılan bilgiler	Röportaj	Çağrılar
Dilekçeler	Çizgi filmler	Eleştiri	Popüler-bilimsel metinler	Düşünce ve felsefe yazıları	Broşür
Kataloglar	Maç anlatımı	Gezi yazıları	Hobi kitapları	Raporlar	İlan
Sözlükler	Günlük	Röportajlar	Yemek tarifleri	İş mektupları	Davetiye
Bulmacalar	Tarihçe	Ansiklopedi maddeleri			Afiş
Reklamlar	Haber metinleri	Dergi yazıları		Bilimsel yazılar	Hitaplar
Tarih kitapları	Raporlar	El ilanları		Bilimsel değerlendirme/ yorum	Programlar
Savunma tutanakları	Yaşam öyküsü	Raporlar		Magazin	Sloganlar
Eşya döküm listeleri	Hazırlanmış konuşma	Bilimsel metinler		Kurum içi bilgilendirici/yönlendirici yazılar	Konum “Neredesiniz?” metinleri
Bilim/teknik inceleme yazıları	Başyazılar	Felsefî metinler			Yemek tarifleri
Roman özetleri	Kişisel mektup	Otobüs tarifeleri			Kullanma kılavuzları
Reklam metinleri	Tanıklık bilgileri	Sözlük maddeleri			Yönetmelik
	Belgesel	Programlar			Yönerge
	E-posta	Duyurular			Dinsel metinler
	Telgraf	Menüler			Politik konuşmalar
		Kişisel ve iş mektupları			Karar metinleri
		Garanti belgesi			Planlama metinleri
		Yüz yüze ve telefonla konuşma			Kişisel ve iş mektupları

Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kudat (2007) metin türlerini yalnızca dil öğretiminde kullanılma işlevi bakımından ele alarak *kurma ve özgün metinler* olmak üzere iki başlıkta değerlendirmiştir (s. 56). Kurma metinlerin istenilen amaç doğrultusunda oluşturulmuş yapay metinler olduğunu belirterek diyaloglar, telefon görüşmeleri vb. şekillerinin olduğunu belirtmektedir. Özgün metinleri ise kullanma işlevli metinler, bilgi iletmek amaçlı metinler ve yazınsal (edebî) metinler olmak üzere üç başlıkta ele almıştır (Neuner, 1984’ten aktaran Kudat, 2007, s. 56).

MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) içeriğinde metin türleri *bilgilendirici, hikâye edici ve şiir* olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Adı geçen her üç ana başlığın altında da ilgili metin türleri yer almaktadır (s. 18):

Tablo 16.

Metin Türleri Sınıflandırması

Türler		
Bilgilendirici metinler	Hikâye edici metinler	Şiir
Anı	Çizgi Roman	Mani / Ninni
Biyografiler, Otobiyografiler	Fabl	Şarkı / Türkü
Blog	Hikâye	Şiir
Dilekçe	Karikatür	Tekerleme/Sayısmaca/Bilmece
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)	Masal/ Efsane / Destan Mizahi	
e-posta	Fıkra	
Günlük	Roman	
Haber metni, Reklam	Tiyatro	
Kartpostal		
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		
Gezi Yazısı		
Makale/ Fıkra/ Söyleşi/ Deneme		
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)		
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)		
Sosyal Medya Mesajları		

Millî Eğitim Bakanlığı, (2018). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.

Alanyazında karşılaşılan sınıflandırmaların tamamı, teorisyenler ve araştırmacılar tarafından yapılan çalışmaların içeriğine uygun bir şekilde uyarlanmıştır. İlgili sınıflandırmalar yeni yorumlara açık şekilde bulunmaktadır. Çünkü yapılacak doğru sınıflandırma bir sonraki yorum için yeni bir kaynak teşkil etmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi bilim dalı için müstakil bir metin sınıflandırması yapmak doğru olmasa

da metinlerin oluşturulma şekilleri, işlevleri, türleri ve çeşitleri gibi başlıkların altını doldurmak gerekmektedir.

ADÖÖÇM her dilin yapısının birbirinden farklı olduğunu kabul ederek dillerin kendi yapıları içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini bu sebeple de hangi seviyede nelerin öğretilip nelerin öğretilmeyeceğini o dilin kendi durumuna bırakmıştır. Çerçeve Metin’de hangi seviyede hangi dil yapılarının öğretileceği yazmadığından ve sadece yeterlikler belirtildiğinden bu durum kitap yazarları tarafından farklı şekillerde yorumlanmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinlerin nasıl olması gerektiği ile ilgili olarak ADÖÖÇM’de şu şekilde bahsedilmektedir:

a) Doğal, yani salt dil öğretimi için değil, bildirişimsel amaçlar için üretilmiş, örneğin

- *dil öğrenenlerin öğrendiği dili kullanırken doğrudan karşılaştığı, uyarlanmamış doğal metinler (gazeteler, dergiler, radyo-televizyon yayınları vb.);*
- *dil öğrenenlerin deneyimlerine, ilgi alanlarına, özelliklerine uygun olarak seçilmiş, seviyesi belirlenmiş ve/veya uyarlanmış doğal metinler;*

b) yabancı dil öğretiminde kullanılmak üzere özel olarak geliştirilmiş, örneğin

- *doğal metinlere benzer metinler (örneğin, özellikle bu amaçla yazılan ve tiyatro oyuncularından seslendirilen dinleme anlama metinleri);*
- *öğretilecek dilsel içerik bağlamında örnek vermek üzere hazırlanmış metinler (örneğin, belirli bir ünite);*
- *alıştırma amaçlı birbirinden bağımsız cümleler (telaffuz, dilbilgisi vb. gibi);*
- *ders kitaplarındaki yönergeler ve açıklamalar; öğretmenin kullandığı ders dilindeki test ve sınavlardaki görevler gibi (yönergeler, açıklamalar, sınıf içindeki yönlendirme ve kontrol vb.). Bunlar, özel metin çeşitleri olarak görülebilir ((MEB, 2013, s. 136).*

ADÖÖÇM’de belirtildiği üzere metinleri, kurma metinler ve özgün metinler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Kurma metinler, sadece o derste öğretilecek dil bilgisi yapıları için yazar tarafından hazırlanmış metinler olduğu için kurma metinler yerine özgün metinlerle çalışılması dil öğretiminde iletişim becerilerinin geliştirilmesinde daha faydalıdır (Bölükbaş, 2015, s. 924). Bu yönden bakıldığında mevcut ders kitaplarında ne kadar özgün metnin ne kadar kurma metnin kullanıldığı tespit edilmelidir.

Bu bağlamda bir yorumlama yapıldığında İltar’ın (2018) çalışmasında yer alan oluşturulma şekline göre metin sınıflandırması bu çalışmaya uyarlanmıştır (s. 73):

Tablo 17.

Oluşturulma Şekline Göre Metin Türleri

Oluşturulma şekline göre metinler	
Kurma metinler	Özgün metinler

Oluşturulma şekli bakımından yapılan sınıflandırmanın ardından işlevlerine, türlerine ve çeşitlerine göre metin sınıflandırması (İltar, 2018, s. 74-75) bu çalışma için şu şekilde uyarlanmıştır:

Tablo 18.

Metinlerin İşlev, Tür ve Çeşit Bakımından Sınıflandırılması

İşlevlerine göre metinler						
Kullanım işlevli metinlerin türleri			Edebî metinlerin türleri			Diğer
Resmî yazılar	Öğretici metinler	İletişimsel metinler	Öğretici metinler	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Şiir	Herhangi bir sınıflandırma içerisinde yer verilemeyen ve birden fazla türün özelliğini taşıyan metinler
Çeşitlerine göre metinler						
Dilekçe	Ders notu	Söylev	Anı	Sohbet (Söyleşi)	Mani	
Özgeçmiş	Bulmaca	Blog	Biyografi	Deneme	Ninni	
Sözleşme/ Anlaşma	Harita	Broşür	Otobiyografi	Mektup	Şarkı	
Garanti belgesi	Kroki	Afiş	Makale	Çizgi roman	Türkü	
Rapor	Haber metni	E-posta	Fıkra (Köşe yazısı)	Fabl	Şiir	
Tebliğat	Kullanım kılavuzu	Reklam	Karikatür	Hikâye	Tekerlem e	
Belge/Diploma/Sertifika	Talimatname	Kartpostal	Atasözü	Masal	Sayısmaca	
Reçete	Turist rehberi	Mektup	Deyim	Efsane	Bilmece	
Hukukî metinler (Yasa, yönetmelik,yönerge vb.)	Hava durumu	Duvar yazısı	Özdeyiş	Fıkra (Mizahî)		
Özgeçmiş	Ansiklopedi maddesi	Döviz	Eleştiri	Destan		
Reçete	Katalog	Slogan (Motto)	Gezi yazısı	Roman		
Sözleşme/ Anlaşma	Yemek tarifi	Sosyal medya mesajları	Dinî metin	Tiyatro		
Garanti belgesi	Çizelge	Emlâk ve iş ilanları	Günlük			
Rapor	Program (Schedule)	Duyuru	Sözlük maddeleri			
Tebliğat	Tanıtım yazısı	El ilanı	Popüler bilimsel makale			
	İbare	Menü	Anekdöt			
		Davetiye				
		Maç anlatımı				
		Haber metni				
		Günlük				
		Diyalog				
		Yer/yön tarifi				
		Röportaj				
		Form				

Çalışmanın özelliğine bağlı olarak her metin bir sınıflandırmanın içerisinde ele alınmaktadır. Ancak bazı metinler bir veya en fazla iki cümleden oluşturularak bir beceriyi geliştirmeye veya özellikle dil bilgisi temelli yeni bir kavramı öğretmeye yönelik olarak yer almaktadır. Bu tür yapılar dil öğretimi üzerine oluşturulan hemen hemen her kaynakta yer almaktadır. İlgili yapıların sınıflandırılması ile ilgili yapılan çalışmalara sonucunda bir kavram olarak *ibare* bu çalışmada bir çeşit olarak yer almalıdır. İbare kavramı kelime anlamı olarak ele alındığında

Arapça bir kelime olup: “Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.” şeklinde açıklanmaktadır (TDK, 2005) (İltar, 2018, s. 75).

İbare kavramı ile ilgili alanyazında yapılan taramalar sonucunda kavramın; Eski Türk Edebiyatı bilim dalının bir çalışma konusu olarak Klasik Türk Edebiyatı ve Divân Edebiyatı metin tahlillerinde bahsedildiği ile karşılaşılmaktadır (İltar, 2018, s. 76). Metnin her yönden incelendiği metin tahlili yöntemlerinin bir parçası olarak metni ve metni oluşturan unsurların tanımlanmasında metin ve ibare tanımları şöyle ifade edilmektedir: “Herhangi bir konu veya olayı anlatmakla görevli kelimeler, ibareler, deyimler, cümlecikler, cümleler ve paragraflardan oluşan söz bütününe metin denir” (Çetişli, 2008, s. 310). Tanımda da ifade edildiği gibi ibare bir metin olarak açıklanmalıdır. Metin çeşitli konuları anlatabilir, yani belirli ve sınırlı bir alanda değil her konuda olabilir. Bir metin İstanbul’un fethini anlatabileceği gibi, kurbağaların dolaşım sistemini anlatan bir biyoloji metni, yıldız kümelerini anlatan bir astronomi metni veya kazayı anlatan polis raporu olabilir. Peş peşe sıralanan kelime, ibare, deyim, cümleleri metne dönüştüren sır; aralarındaki söz dizimi, anlam veya üslûptan kaynaklanan *birlik ve bütünlük*tür (Çetişli, 2008, s. 310).

Mengi (2000) ise “Metin şerhi, metinde geçen bazı kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarının açıklanması, manzumların çözülmesi, ibare, deyim ve terimlerin çeşitli bilim dallarıyla olan ilişkilerin belirtilmesi şeklinde yapıla gelmiştir” (s. 74). Düz yazı türündeki metinler için “Mensur olanlarda filolojik izahlar ağır basar. İbareleri oluşturan kelimeler önce açıklanır, gramer izahları gerekiyorsa verilir. Daha sonra kelime boyutundan ibare boyutuna geçildiği de görülür” (Saraç, 2006, s. 125). Özellikle şiir türündeki metinlerde ibare kavramı şiir dilinin dış yapısını oluşturan temel bir unsur olarak açıklanmaktadır (Uçak, 2010, s. 174).

İbare bazen yalnızca bir kelime ile tanımlanmaktadır: “Dâ’ î’nin kullandığı *üründü* yani *seçkin* ibaresinin havasa gönderme yaptığı kabul edilip bir adım daha ileri gidilip okuryazar cemaatinin elsine-i selâseye hâkim olan *iyi yetişmiş* kesiminin bir zümre yarattığı düşünülebilir” (Sucu, 2017, s. 81). Bazen ise birkaç cümle ile tanımlanmaktadır: “Cehl ve hamiikatle rahat yaşamak dûrendişâne ve âkilâne mükedder yaşamaktan evlâdır demek ise de, ibaresi bu manayı ifadeden kasır olduğuna mebni ihtisar-i muhil demek olduğu cihetle merdud olur. (Cahilce ve başıboş bir şekilde yaşamak uzak görüşlülük ve mantıklı olarak kederli bir tarzda yaşamaktan iyidir demek ise de bu ibare esas manayı

ifade etmekten aciz olduğuna dayanarak öz bir halde olduğu yönüyle yok olur demektir.) (Ahmet Cevdet Paşa'dan aktaran Özli, 2011, s. 183).

Yukarıda yer alan kuramsal bilgiler ışığında *ibare* kavramının bir metin çeşidi olduğu ve ilgili sözlük anlamına sadık kalarak: *Bir düşüncüyü anlatan bir veya birkaç cümlelik söz tanımı* söylenilebilmektedir. Çalışmanın konusu ve incelenen kitaplardaki metinler düşünüldüğünde ise metin sınıflandırmasında *kullanım işlevli metin türleri* başlığı altında yer verilmesi uygun görülmektedir (İltar, 2018, s. 76).

Bilimsel çalışmalarda sınıflandırma yapmak esas sayılan ilkelerin başında gelmektedir. Her metin pedagojik ilkeler ve öğretim ilkeleri düşünüldüğünde bir başlık altında yer alabilir. Ancak metin türleri ölçütleri tanımlamalarının tamamına uymayan veya birden fazla birbirine benzeyen tür ölçütlerine sahip olan metinler olabilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında çalışmada kullanılan *Diğer* diye tanımlanan metin türleri ise birden fazla türünün farklı farklı özelliklerini taşıyan ve herhangi bir sınıflandırma içerisinde yer verilemeyen metinlerdir (İltar, 2018, s. 76).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Yabancı dil olarak Türkçe Öğretim setlerindeki dinleme metnlerinin sahip olduğu özellikleri ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın araştırma modeli, *nitel araştırma yöntemi* olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin işlendiği araştırmadır (Yıldırım & Şimşek, 2008 s. 39). Çalışmada verilerin tespiti için doküman analizi ve uzman görüşü almak için görüşme tekniğine başvurulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise YEE tarafından hazırlanmış YİTÖS A1, A2, B1, B2, C1 ve İÜ tarafından hazırlanmış İYTÖS'e ait A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesindeki ders kitaplarındaki dinleme metinleri oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

YİTÖS ve İYTÖS ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde yer alan dil bilgisi öğretimlerine ait sınıflandırma, metin sayıları, oluşturulma amacına göre metin türleri, işlevlerine göre metin türleri, metin çeşitleri, metinlerde kullanılan kelime sayıları, metinlerde öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapıları doküman analizi tekniği kullanılarak tespit edilmektedir. Nitel araştırmada verilerin geçerliliği hassas bir konu

olduğu için, araştırmacılar katılımcı teyidi ve uzman görüşü gibi veri toplama yöntemlerini kullanarak elde ettiği verileri teyit etmeye ve geçerliliklerini kanıtlamaya çalışır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 256). Bu bakımdan çalışma içerisinde ayrıca metin işleme sürelerinin belirlenmesinde 3 uzman öğretim elemanından görüşme tekniği ile görüş alınmaktadır. İlgili dinleme metinlerinin metin işleme süreleri; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası dinleme stratejilerine uygun olarak ve sınıf mevcutları 12-18 kişi varsayılarak 3 uzman öğretim elemanından görüş alınarak dakika cinsinden belirlenmektedir. Uzmanlar görüşlerini öğrencilerin Türkiye’de öğrenim gördüklerini varsayarak belirtmektedir. Her bir metin için uzmanların tamamından görüş alınmaktadır. Uzman görüşlerinden alınan metin işleme sürelerinin ortalaması dakika, saat ve ders saati cinsinden çalışma içerisinde verilmektedir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Metin sayıları, metin türleri, metin çeşitleri, metinlerde kullanılan kelime sayıları, öğretim setlerindeki dil bilgisi yapılarına ait sınıflandırma ve öğretilmeyen dil bilgisi yapılarının metinlerdeki kullanımına ait bulgular, çözümlemeler ve yorumlamalar doküman analizi yoluyla çalışma süresi boyunca işlenmektedir. Metinlerin işleme sürelerinin belirlenmesi bir akademik takvim yılı süresince uzman öğretim elemanlarının görüşlerinden yararlanılarak elde edilmektedir.

BÖLÜM 4

BULGULAR ve YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ve örneklem olarak ele alınan YİTÖS ve İYTÖS'te yer alan dinleme metinleri araştırmanın önemi kısmında bahsedilen değişkenlerin sırasına uygun bir şekilde incelenmektedir.

4.1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sayılarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

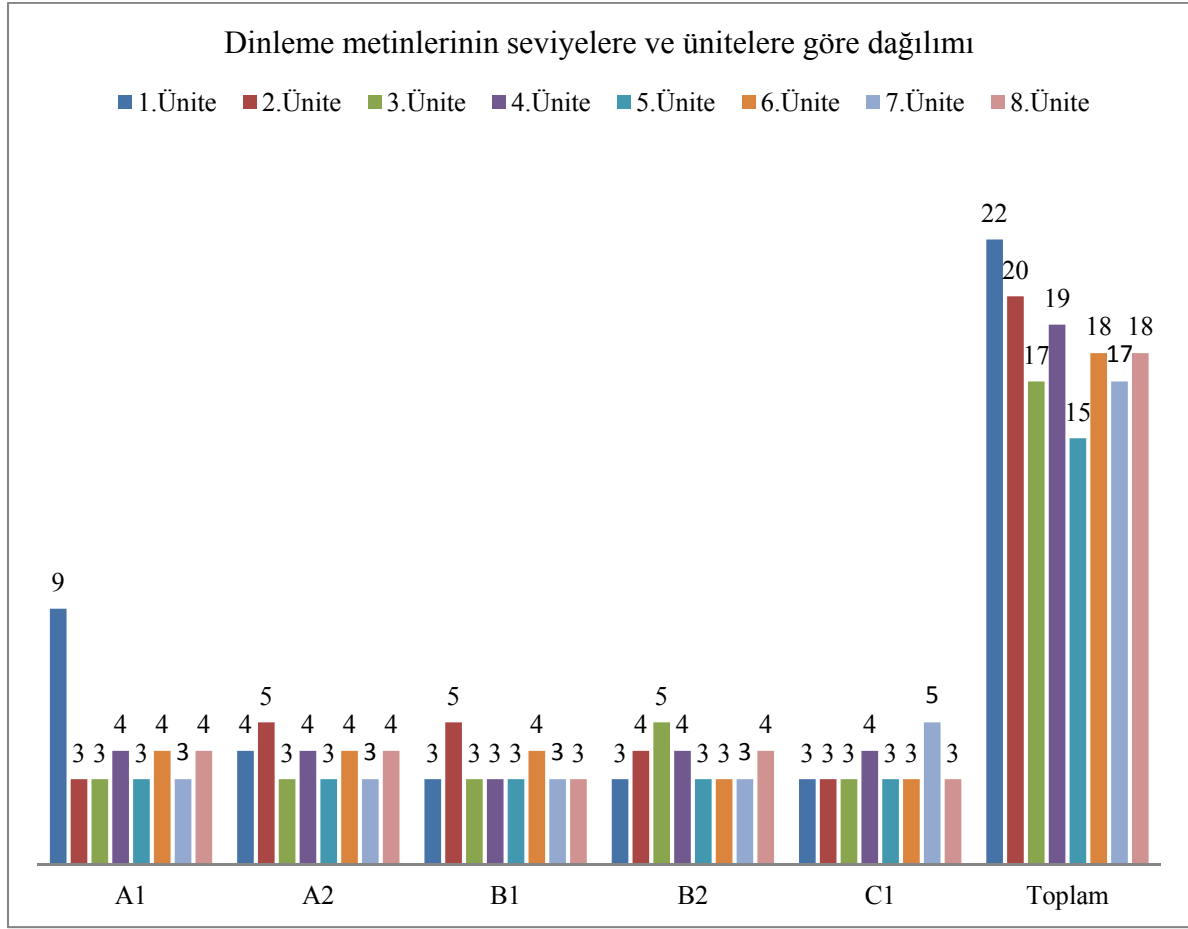
4.1.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Sayılarına İlişkin Bulgular

Çalışmanın örneklemini oluşturan dil öğretim setlerinden YİTÖS, A1 seviyesinden başlayarak C1 seviyesi de dâhil olmak üzere incelenmiştir. Her bir seviyedeki setler toplam 8 üniteden her bir ünite de 3'er bölümden meydana gelmektedir. Toplamda 146 dinleme metnine yer verilen öğretim setinde yer alan dinleme metinleri ile ilgili sayısal veriler şu şekildedir:

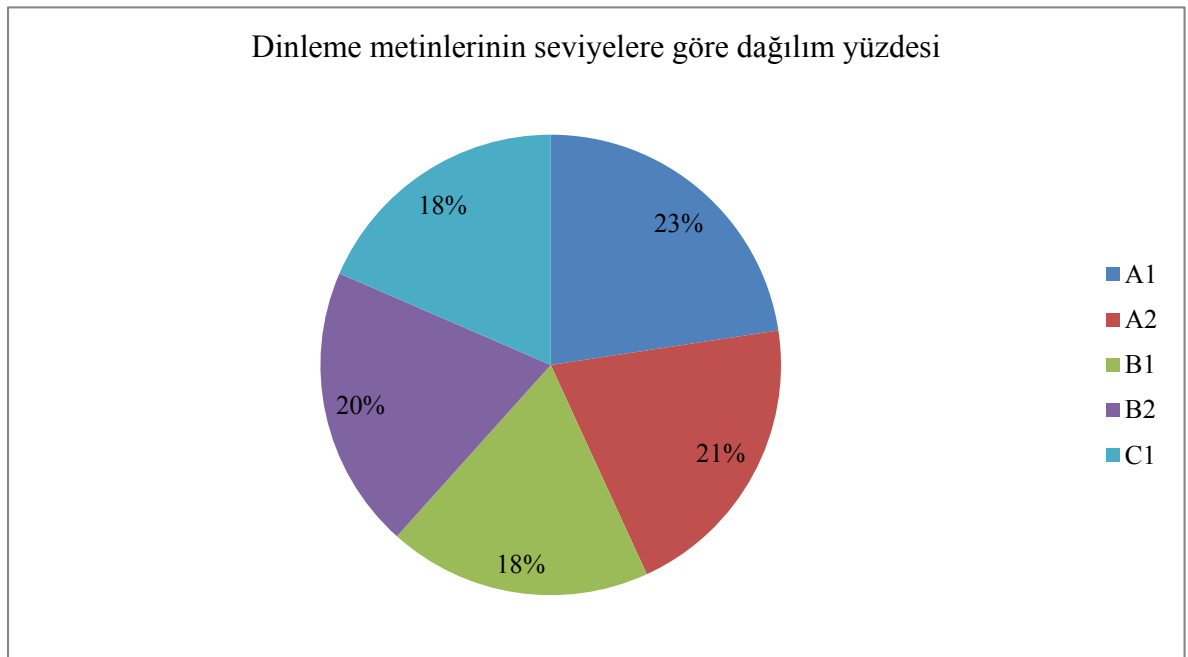
Tablo 19.

YİTÖS dinleme metinlerinin ünitelere göre genel dağılımı.

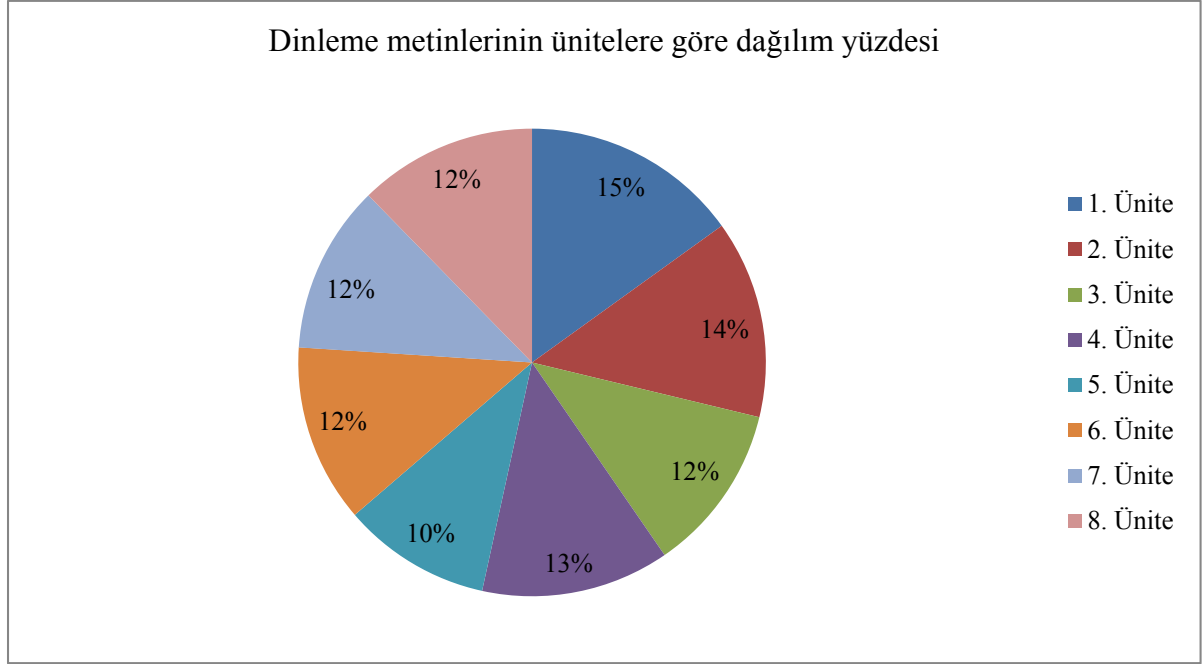
Seviye	1.Ünite	2.Ünite	3.Ünite	4.Ünite	5.Ünite	6.Ünite	7.Ünite	8.Ünite	Toplam
A1	9	3	3	4	3	4	3	4	33
A2	4	5	3	4	3	4	3	4	30
B1	3	5	3	3	3	4	3	3	27
B2	3	4	5	4	3	3	3	4	29
C1	3	3	3	4	3	3	5	3	27
Toplam	22	20	17	19	15	18	17	18	146

Şekil 5. YİTÖS dinleme metinlerinin seviyelere ve ünitelere göre genel dağılımı.

Şekil 6. YİTÖS dinleme metinlerinin seviyelere göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 7. İYTÖS dinleme metnlerinin ünitelere göre genel dağılım yüzdesi.

4.1.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Sayılarına İlişkin Bulgular

Çalışmanın diğer bir örneklemini oluşturan İYTÖS, A1 seviyesinden başlayarak C1 seviyesi de dâhil olmak üzere incelenmiştir. Her bir seviyedeki setler toplam 6 üniteden her bir ünite de 3'er bölümden meydana gelmektedir. Her bölümde toplam 3 dinleme metni yer almaktadır. İncelenen setlerde toplam 9 dinleme metni yer almaktadır. Dinleme metnlerinin seviyelere ünitelere ve dağılımı eşit bir şekilde yapılmıştır.

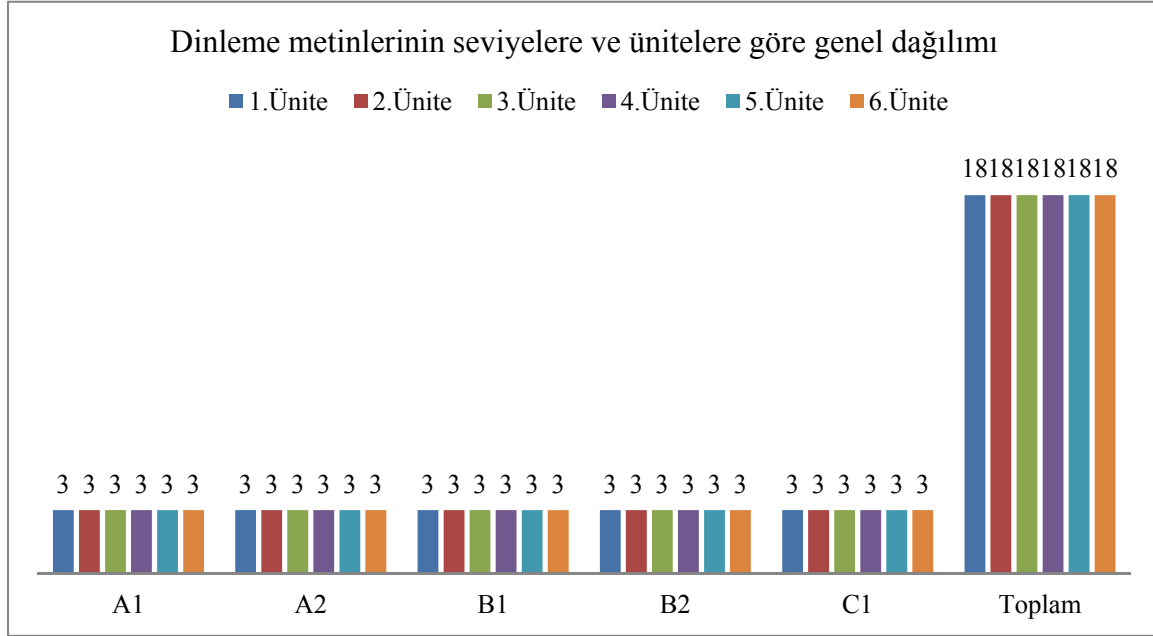
İYTÖS'te yer alan metin sayılarının seviyelere ve ünitelere bağlı olarak yer aldığı tablo ve grafik aşağıda verilmektedir:

Tablo 20.

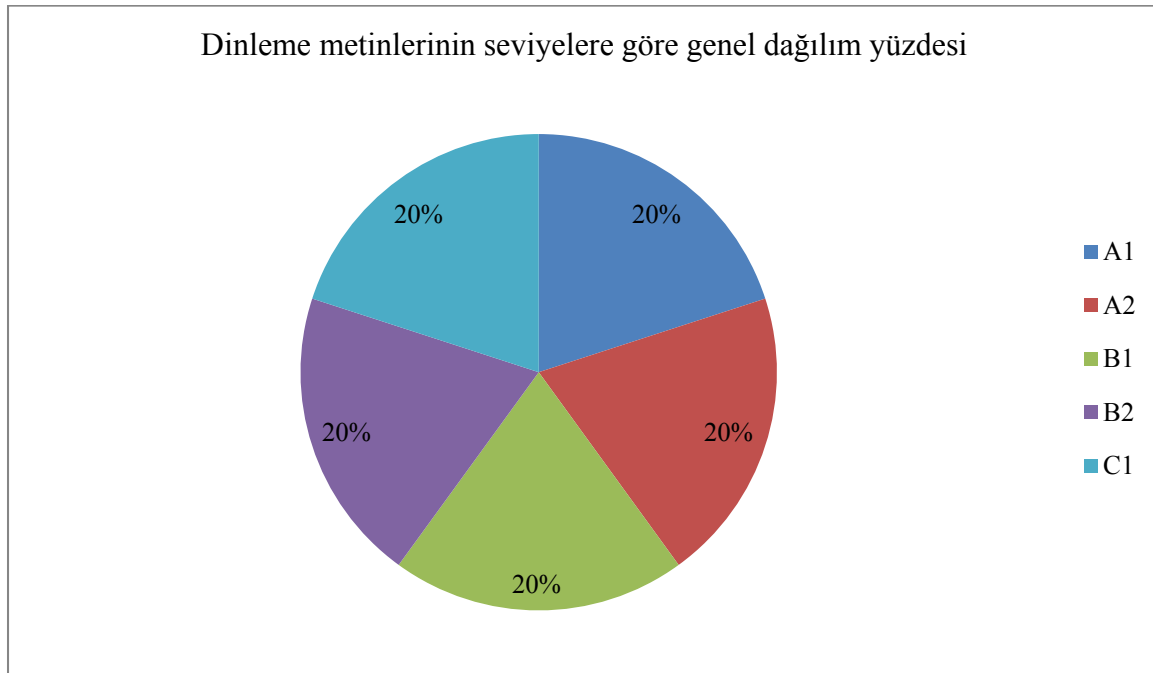
İYTÖS dinleme metnlerinin ünitelere göre genel dağılımı.

Seviye	1.Ünite	2.Ünite	3.Ünite	4.Ünite	5.Ünite	6.Ünite	Toplam
A1	3	3	3	3	3	3	18
A2	3	3	3	3	3	3	18
B1	3	3	3	3	3	3	18
B2	3	3	3	3	3	3	18
C1	3	3	3	3	3	3	18
Toplam	15	15	15	15	15	15	90

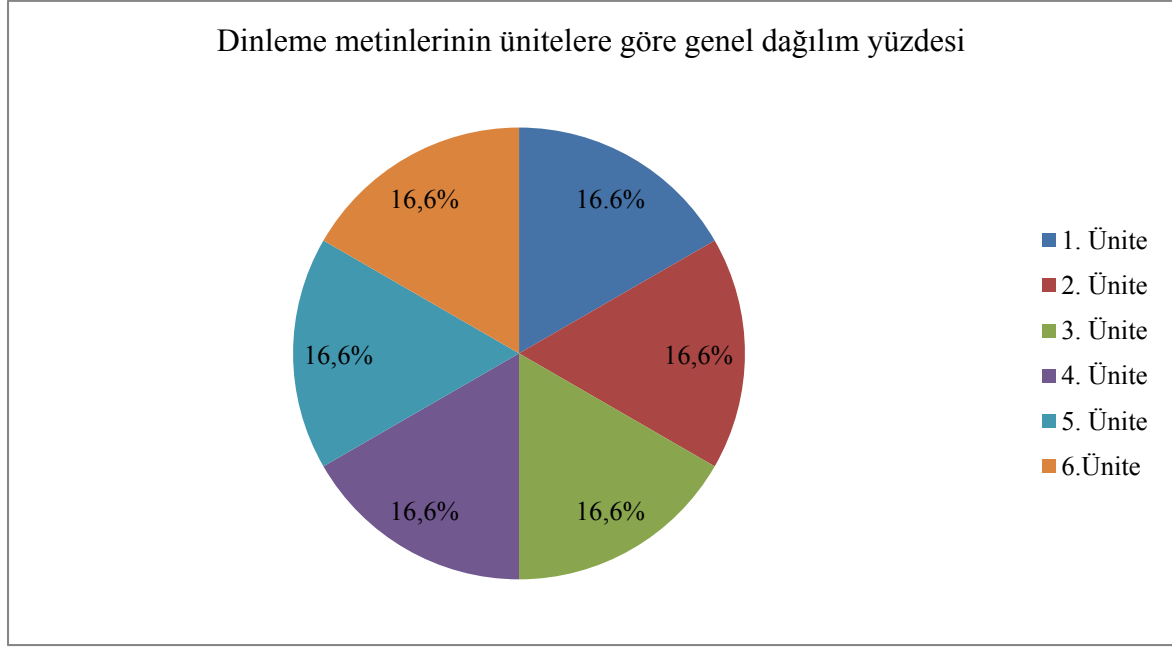
Her bir seviyede ve ünite eşit sayıda dinleme metnine yer verildiğinden dolayı hem sayısal oranlar hem de yüzdelik değerler birbirleriyle eşit orandadır. Ancak çalışmanın bir sonraki basamağındaki verilere kaynaklık etmesi açısından her iki gösterim şekli de aşağıda yer almaktadır:

Şekil 8. İYTÖS dinleme metnlerinin seviyelere ve ünitelere göre genel dağılımı.

Şekil 9. İYTÖS dinleme metnlerinin seviyelere göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 10. İYTÖS dinleme metnlerinin ünitelere göre genel dağılım yüzdesi.

4.1.3. Metinlerin Sayılarına İlişkin Yorumlar

Yapılan inceleme sonucunda İYTÖS ders kitaplarında toplam 146, İYTÖS ders kitaplarında ise toplam 90 dinleme metninin yer aldığı tespit edilmektedir.

İYTÖS ders kitaplarının her seviyesinin içindekiler kısmını oluşturan ünite tanıtım bölümlerinde dinleme metnlerinin yalnızca 3'ü isim olarak yer almaktadır ancak ünite içlerinde 9'a kadar çıkan dinleme metni yer almaktadır. Metinlerin isim olarak listelenmesinde herhangi bir düzen veya belli bir sıralama yöntemi kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeplerden dolayı metin sayıları eşit olarak dağıtılmamıştır. Bahsedilen durum ile ilgili her seviyeden örnekler şu şekildedir:

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Tanışalım	• Adınız Ne?	• Tanıştığımıza Memnun Oldum	• Nasılsın?
• Kahvaltı	• Öğrenci Hayatı	• İyi Günler	• Sınıfta ne/kim var? Sınıfta ne/kim yok?
• Güle Güle Sana	• Boş Odanız Var mı?	• Haydi Tanışalım	• Otel Kayıt Formu

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Ben Kimim?	• Ailemi Çok Seviyorum	• Kaç Kardeşin Var	• Siz Kimsiniz?
• Güzel Evim	• Aile Bahçede	• Sedat'ın Bir Günü	• Bir Günü
• Evim Nerede? Nerede Oturuyorsun?	• Haydi Öğrenelim	• Nereden Geliyorsun?	• Benim Adım

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Yağmurlu Bir Gün	• Murat Dün Neler Yaptı?	• Neler Yapıyorum?	• Sınav Takvimim
• Bereket Manavı	• Derya Kuzusu	• Alışveriş Sepeti	• Sevgili Günlük
• Uzun İnce Bir Yoldayım	• Para	• Renklerin Dili	• Nerede? Ne Zaman?

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Bizim Sokağımız	• Arkadaşım Derya	• Mahallem	• Nerede Okuyorsun?
• Kızılay Meydanı	• Muhtarlık Nerede?	• Nerede Oturuyorsun?	• Pazardan Eve Kadar
• Hacı Bayram Gezisi	• Haftalık Planımız	• Alo!	• Gelecek Elli Yılda Neler Olacak?

Şekil 11. YİTÖS A1 ders kitabında yer alan içindekiler bölümü. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Salih Korkmaz	• Semih'in Bir Günü	• Davet	• Yaren'in İsteği
• Yaren ve Allesi	• Ağrı Dağı Efsanesi (İki Bacı)	• Zaman Nasıl Geçti?	• Benim Allem
• Hangi Şehir, Hangi Kişi?	• Müjde!	• Kayseri Hakkında	• Benim Şehrim / Benim Ülkem

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Bahar Hastalıklarına Dikkat	• Kırmızı Burun	• Çok Yaşa	• Ayşe Nereye Gidiyor?
• Sağlıklı Yaşam, Sağlıklı Çevre	• Ağaç Dikme Şenliği	• En Yakın Arkadaşım	• Gelecekte Neler Olacak?
• Üsküdar'da Zincirleme Trafik Kazası	• Trafik Psikolojisi	• Trafik Kuralları	• Ülkemizdeki Trafik Sorunları

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Kitap Saati	• Gezici Kütüphane	• Nasıl Gideriz?	• Üç Yazar
• Devlerin Aşkı	• Av Mevsimi	• Sizin Tercihiniz	• Neşeli Günler
• Kim Ne Yapıyor?	• Altın Sporcu ile Röportaj	• Guinness Rekorlar Kitabı	• Şifalı Bitkiler Hakkında Neler Biliyorsunuz?

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Anzak Günü Anma Töreni	• Her Yeri Görmek İstiyoruz	• Ben ... İsterim	• Kim, Ne Diyor?
• Nehir Pansiyonu	• Likya Yolu	• Benim Tercihim!	• Hayat Buradalı
• Afiyet Olsun!	• Yöresel Lezzetler Festivali	• Sizin Tatlılarınız	• Sütlü Tatlılar

Şekil 12. YİTÖS A2 ders kitabında yer alan içindekiler bölümü. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

YEDİ İKLİM TÜRKÇE			
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Bizim Mahalle	• Genç İhtiyarlar	• Dedikodu	• Miras
• Akşam Haberleri	• İletişim Araçları	• Eskiden, Çok Eskiden	• Ne Yaparsınız?
• Google'ın Öyküsü	• Yetenek İşi	• Sosyal Medya	• Teknolojik Araçlar
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Etem Çalışkan'la Sohbet	• Türkü Baba	• Sanatlarımız	• Halk Ozanı
• Çalışmak İstiyoruz	• Yarın Buluşalım	• Metin Hoca'nın Ders Notları	• Eleman Arıyoruz
• Geçmişten Günümüze Gazete	• Yemek Kokusu	• Başrol	• En İyi Film
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Sınav Sonucu Belli Oldu	• Büyük Heyecan	• Üniversitem	• Araştıralım
• Okul Öncesi Eğitim	• Dil Ne Taşır?	• Sen Hangi Dilleri Biliyorsun?	• Dilin Önemi
• Dünyada İlginç Kütüphaneler	• Kitap Okuyorum, Hem de Çok Hızlı	• En Değerli Ödülüm	• Kitap Okumanın Faydaları
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Her Kapıyı Açan Anahar: Yabancı Dil	• Kafede	• Dün Öğrendiklerimiz	• Kursa Kayıt
• Emlakçıda	• Bir Ömür	• Hayalimdeki Ev	• Hakkımı Arıyorum
• Servis Görevlisini Beklerken	• Sürpriz!	• Görünmez Kaza	• Karikatür

Şekil 13. YİTÖS B1 ders kitabında yer alan içindekiler bölümü. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

YEDİ İKLİM TÜRKÇE			
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• İş Başvurusu Hikâyesi	• Yıllar Sonra	• Hangisi Doğru?	• Eleman Aranıyor
• Zirvedekilerden Altın Öğütler	• Başarılı İnsanların Farklı Yaptığı 12 Şey	• Kazılardan Alınacak Çok Ders Var	• Başarının Formülü
• Değişim Toplantısı	• Üniversite Öğrencileri Yer Değiştirerek Daha Çok Öğreniyor	• Öğrenci Değişim Programları	• Katılım Mektubu
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Farklı Düşünceler	• Murat Evren'le Röportaj	• Gelenekler	• Düğün
• Kan Kardeşliği	• İki Arkadaş	• Dargınlık	• Doğum Günü
• Yüzük Nerede?	• Komşuluk	• Komşunun Kıymeti	• Gece Oyunları
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Altın Top	• Sevgili Anneciğim ve Babacığım	• Gebetikle İlgili İnanışlar	• Sevgili Çocuğum
• Üniversiteli Gençlerin Sorunları	• Kimse Beni Anlamıyor!	• Hangi Mevsim, Hangi İnsan?	• İş Başvurusu
• Tahta Çanaklar	• Huzurevinde Kahvaltı	• Kendinize Dikkat Edin!	• Belediye Başkanı
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Hayatın İşleyişi	• Birinin Yemeği, Diğeri-nin Zehridir	• Yemek Listesi	• Nerede Yiyelim?
• Su Hayattır	• Ölçüyü Kaçırarak	• Sağlıklı Yaşam	• Benim Yemeğim
• Can Boğazdan Gelir	• Yemek Yapmak Uzmanlık İster	• Yemek Yapmanın İnce-likleri	• Müjde!

Şekil 14. YİTÖS B2 ders kitabında yer alan içindekiler bölümü. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

YEDİ İKLİM TÜRKÇE			
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Olimpiyat Oyunlarında Yaşanmış İlginç Olaylar	• Olimpiyatların Öyküsü	• Benim Şehrim	• Neden Olmasın!
• Türkiye Destan Yazdı	• 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	• Spor Dalları	• En Sevdiğim Spor Dalı
• Sporcular Nasıl Beslenir?	• Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	• Spor Yap, Zinde Kal!	• Sağlık Köşesi
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Deveyle 22 Yıl Seyahat	• Pekin'den Londra'ya	• Göçebe	• Teknolojinin Faydaları
• Uçuş Sendromu	• İki Otobüs Meraklısının Serüveni	• Yurt Dışında Öğrenim	• Gezi Rehberi
• Yapay Zekâ	• Kullanma Kılavuzu	• Robotum	• Hayalimdeki Makine
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Dilin Tadı	• Tarihten Hazır Cevaplar	• Dilin Önemi	• Sözler Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?
• Yaşayan İnsan Değeri	• Lambada Titreyen Alev Üzüyor	• Hayata Yön Veren Sözler	• Kim Olmak İstersin?
• Aşk Mektupları	• Tatlı Dil	• Gönül Alma Sanatı	• Kış Günü
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Hayvan Davranışlarının İnsandaki Görünimleri	• Hayvanlar Âlemi	• Aslan Payı	• Bu Hayvanlar Çok İlginç
• Çiçek Kültürü	• Oksijen Makineleri	• Meyveler ve İnsanlar	• Kardelen Çiçeğinin Hikâyesi
• İsim Bulma Sanatı	• Tutsaklık mı Koruma mı?	• Ağacın Dalı	• Size Göre

Şekil 15. YİTÖS C1 ders kitabında yer alan içindekiler bölümü. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

İYTÖS ders kitaplarında ise metinlerin ünite içlerine yerleştirilmesi ile ilgili herhangi bir hataya rastlanılmamıştır. Yani kitapların içindekiler kısmı ile kitapların içi birbirleriyle örtüşmektedir. Ayrıca her üniteye yer alan her bölümde de eşit sayıda dinleme metnine yer verildiği görülmektedir. Sayısal değer, planlama ve kompozisyon açısından bakıldığında İYTÖS ders kitapları YİTÖS ders kitaplarına göre daha düzenli, disiplinli ve sistemli bir ders kaynağı görüntüsü vermektedir.

Öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin sayılarının ve yüzdelik değerlerinin dağılımları seviye temelli ele alındığında YİTÖS ders kitaplarında en çok dinleme metni; 33 tane ve %23 ile A1 seviyesinde, 30 tane ve %21 ile A2 seviyesinde, 29 tane ve %20 ile B2 seviyesinde ve 27'şer tane ve %18 ile B1 ve C1 seviyelerinde yer almaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise her seviyede eşit sayıda ve oranda yani 18 tane ve %20 oranında metin yer almaktadır.

Ünite temelli bir değerlendirme yapıldığında ise en çok dinleme metni sayısı ve oranı YİTÖS ders kitaplarının 1. Ünitelerinde 22 tane ve %15 oranında, 2. Ünitelerinde 20 tane

ve %14 oranında, 4. Ünitelerinde 19 tane ve %13 oranında, 6. ve 8. Ünitelerinde 18 tane ve %12 oranında, 3. ve 7. Ünitelerinde 17 tane %12 oranında, 5. Ünitelerinde 15 tane ve % 10 oranında şeklinde yer almaktadır. Ancak İYTÖS ders kitaplarının 6'şar üniteden meydana geldiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum ile birlikte her bir üniteye sayı olarak 15 ve yüzde olarak da %16,6 dinleme metnine yer verildiği tespit edilmektedir.

Mevcut duruma bakılarak yapılacak değerlendirmede YİTÖS ders kitaplarının İYTÖS ders kitaplarından sayısal olarak 56 tane ve yüzdelik olarak %51 oranında fazla metin hacmine sahip olduğu görülmektedir. Ancak YİTÖS ders kitaplarının her seviyesinin 8'er üniteden, İYTÖS ders kitaplarının her seviyesinin 6'şar üniteden meydana geldiği dikkate alındığında YİTÖS ders kitaplarının 7. ve 8. Ünitelerinde toplamda 35 dinleme metninin yer aldığı görülmektedir. Fazla üniteler hesaba katılmasa bile YİTÖS ders kitaplarının İYTÖS ders kitaplarından sayısal olarak 21 tane ve yüzdelik olarak %12 oranında fazla metin hacmine sahip olduğu tespit edilmektedir.

4. 2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sınıflandırmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmaya konu olan öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarındaki ünite sayıları birbiri ile sayısal olarak örtüşmediğinden dolayı çalışmanın bu ve bundan sonraki kısımlarında ünitelere bağlı inceleme ve değerlendirme yapılmayacaktır. Ayrıca metin türlerinin sınıflandırmasında ele alınan ölçütler özelleştikçe üniteleri kapsayan bir oranlama yapılma ihtiyacı duyulmamaktadır. Çünkü sınıflandırma daraldıkça metnin hangi üniteye olduğu değil hangi seviyeye olduğu önem kazanmaktadır. İlgili dinleme metinleri ile ilgili ayrıntılı sınıflandırmaya çalışmanın ek bölümünde yer alan Ek 1 ve Ek 2'de geniş bir şekilde yer verilmektedir.

Çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde yer alan bilgilerden hareketle dinleme metinleri oluşturulma biçimlerine bağlı olarak metinleri *kurma* ve *özgün* olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Sonra metinlerin işlevlerine bağlı olarak *kullanım işlevli*, *edebî* ve *diğer* olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir. Daha sonra metin sınıflandırmasının türlere bağlı olarak yapılan incelemesinde; *resmî yazılar*, *öğretici metinler*, *iletişimsel metinler*, *öğretici metinler (edebî)*, *anlatmaya/göstermeye dayalı metinler*, *şiir ve diğer* olmak üzere sekiz başlıkta incelenmektedir. En son olarak da Tablo 16'da yer alan metin çeşitleri bakımından inceleme ve değerlendirme yapılmaktadır.

4.2.1. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular

Çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde yer alan bilgilerden hareketle dinleme metinleri sınıflandırılırken öncelikle oluşturulma biçimlerine bağlı olarak *kurma* ve *özgün* olmak üzere iki grupta incelenmektedir.

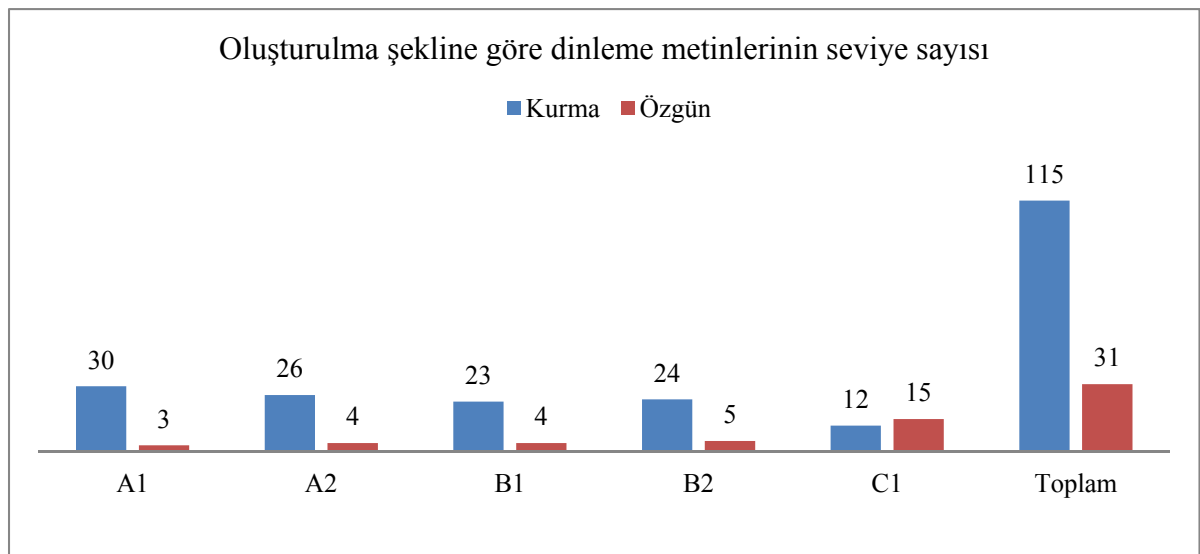
4.2.1. 1.YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Oluşturulma Şekline İlişkin Bulgular

Bu inceleme ile ilgili YİTÖS ders kitaplarındaki veriler seviyelere bağlı olmak üzere sayı ve yüzde değerleri olarak aşağıda yer almaktadır:

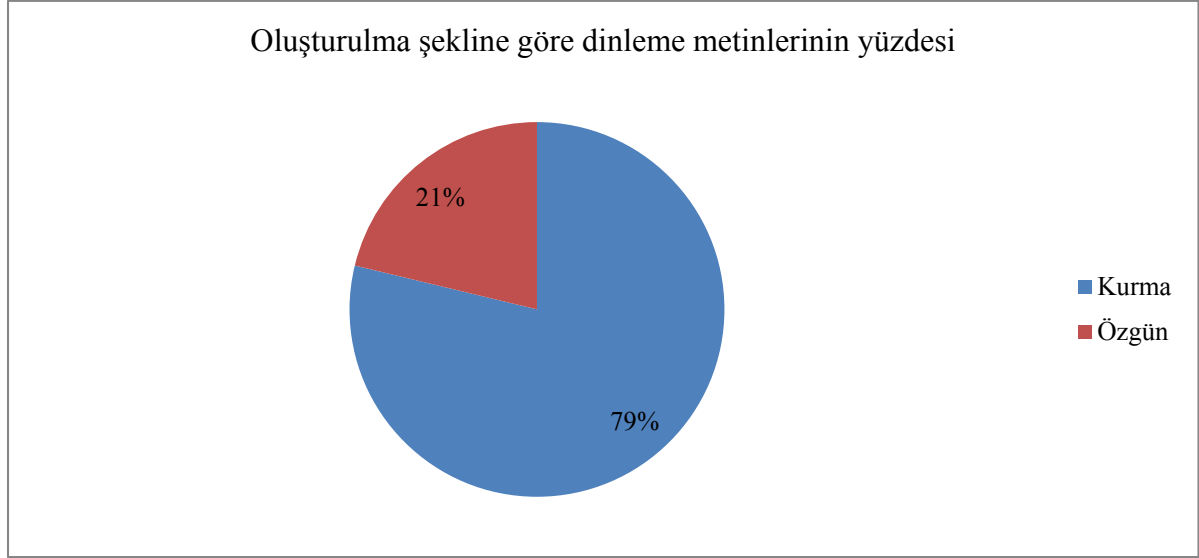
Tablo 21.

YİTÖS Dinleme Metinlerinin Oluşturulma Şekillerine Göre Genel Dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti			
Seviye	Oluşturulma şekli	Kurma	Özgün
	A1	30	3
	A2	26	4
	B1	23	4
	B2	24	5
	C1	12	15
	Toplam	115	31

Şekil 16. YİTÖS dinleme metinlerinin oluşturulma şekillerine göre genel dağılımı.

Şekil 17. YİTÖS dinleme metnlerinin oluşturulma şekline göre genel yüzdesi.

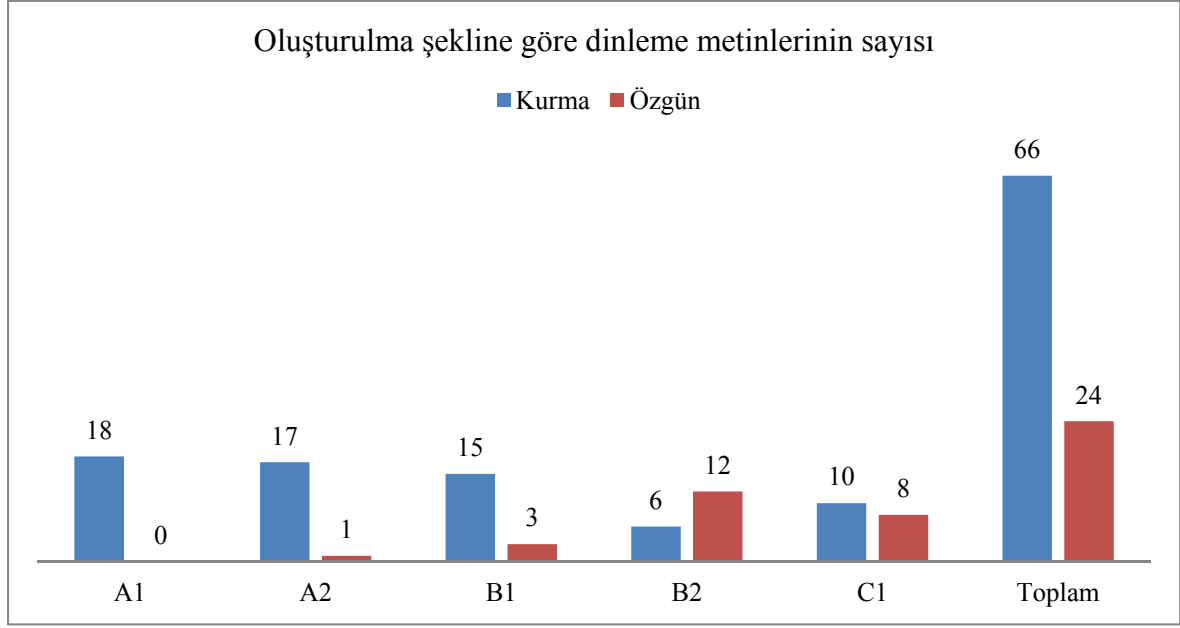
4.2.1.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Oluşturulma Şekline İlişkin Bulgular

Bu inceleme ile ilgili İYTÖS ders kitaplarındaki veriler seviyelere ve ünitelere bağlı olmak üzere sayı ve yüzde değerleri olarak aşağıda yer almaktadır:

Tablo 22.

İYTÖS Dinleme Metnlerinin Oluşturulma Şekillerine Göre Genel Dağılımı

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti			
	Oluşturulma şekli	Kurma	Özgün
Seviye	A1	18	0
	A2	17	1
	B1	15	3
	B2	6	12
	C1	10	8
	Toplam	66	24

Şekil 18. İYTÖS dinleme metnlerinin oluşturulma şekillerine göre genel dağılımı

Şekil 19. İYTÖS dinleme metnlerinin oluşturulma şekline göre genel yüzdesi.

4.2.2. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar

Dinleme metnlerinin oluşturulma şekline göre sınıflandırması yapılırken özgün metinlerin belirlenmesinde metnin kaynağına bakılmıştır. Kaynağı verilmeyen ve anonim olarak kabul edilen bazı edebî türler de özgün sınıflandırması içerisinde değerlendirilmektedir. Kaynağı verilmeyen veya anonim olduğu kabul görmeyen metinler ise kurma sınıflandırmasında değerlendirilmektedir.

Yukarıda yer alan açıklamaların ve incelemelerin sonucunda ortaya hem YİTÖS ders kitaplarında hem de İYTÖS ders kitaplarında kurma metinlerin sayısının fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu oran her iki sette de %70'in üzerindedir. YİTÖS ders kitaplarında kurma metinlerin özgün metinlerden %27 daha fazla olduğu, İYTÖS ders kitaplarında da kurma metinlerin özgün metinlerden %36 daha fazla olduğu tespit edilmektedir. Hatta toplam metin sayısına göre oranlama yapıldığında İYTÖS ders kitaplarında kurma metinlerin oranının daha fazla olduğu söylenebilmektedir.

YİTÖS ders kitaplarının her seviyesinde muhakkak birden fazla özgün metin yer alırken İYTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinde hiç özgün metin yer almamaktadır, A2 seviyesinde ise yalnızca 1 tane özgün metin yer almaktadır.

Her iki öğretim setinde de özgün metinlerin kullanımı seviyeler ilerledikçe artma eğilimi göstermektedir. Bu durum özellikle temel seviyelerde (A1, A2) özgün metin kullanımının kurma metin kullanmaya göre daha az olduğunu göstermektedir. Temel seviyelerde yer alan *tanışma, karşılaşma, ayrılma, adres sorma, yön tarifi* gibi kalıp ifadeler ve sınırlı sayıda kelime kullanımına dayanan kazanımların çok fazla olması, metin yazarlarını kurma metin oluşturmaya sevk ettiği düşünülmektedir.

Öğretim setlerinin daha ileri seviyelerine (B1, B2, C1) bakıldığında ise özgün metinlerin sayısının arttığı hatta bazı seviyelerde özgün metin sayısının kurma metin sayısını geçtiği görülmektedir. YİTÖS C1 seviyesinde özgün metin sayısı kurma metin sayısını geçerken İYTÖS B2 seviyesinde özgün metin sayısı kurma metin sayısını geçmektedir. İleri seviyelerde yer alan kazanımların öğrenci yeterlikleri ile birlikte eşgüdümlü bir şekilde arttığı bilinmektedir. Bu durumun özgün metinlerin kullanımının artmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

4.2.3. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular

Metin sınıflandırmasının diğer bir basamağı ise metinlerin işlevleri göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Bu açıdan bakıldığında ise metin türleri *kullanım işlevli, edebî ve diğer* olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır.

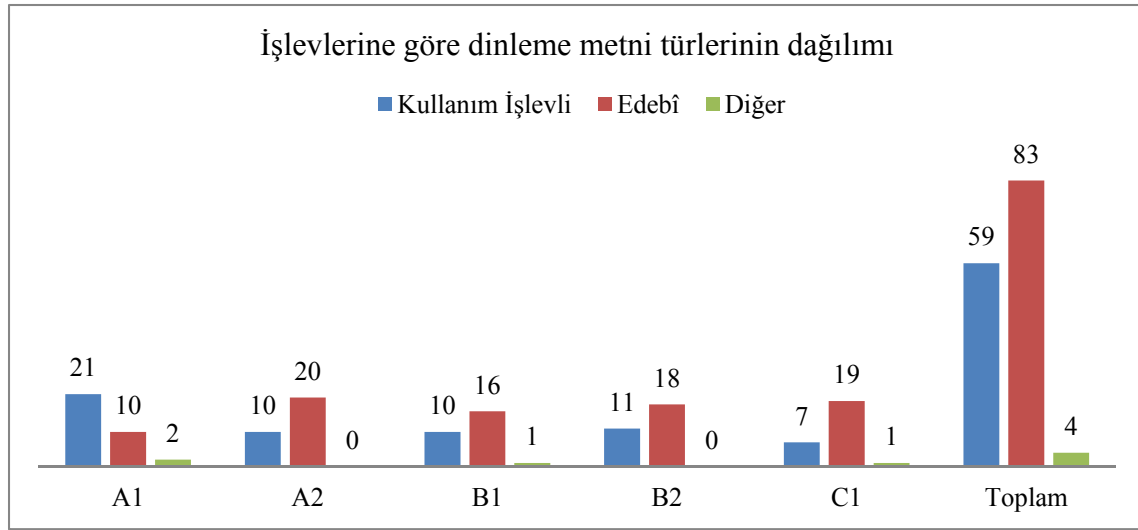
4.2.3.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin İşlevlerine İlişkin Bulgular

YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin işlevlerine dayanan inceleme ile ilgili veriler, seviyelere bağlı olmak üzere sayısal ve yüzdelik değer olarak aşağıda yer almaktadır:

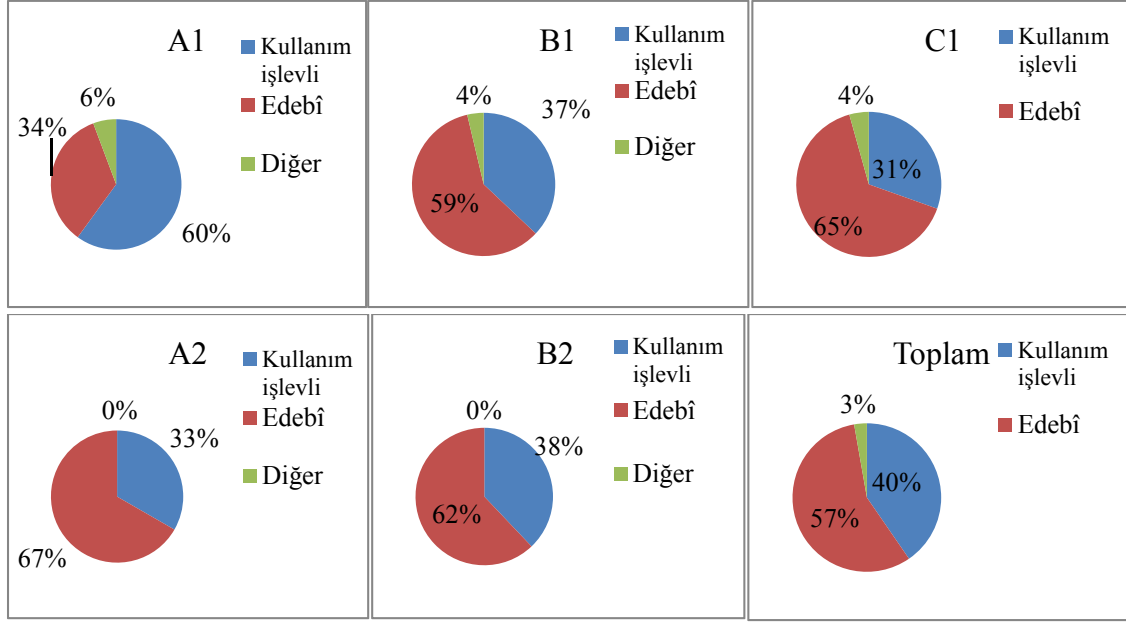
Tablo 23.

YİTÖS Dinleme Metnlerinin İşlevlerine Göre Genel Dağılımı

Seviye	İşlevi			Toplam
	Kullanım İşlevli	Edebî	Diğer	
A1	21	10	2	33
A2	10	20	-	30
B1	10	16	1	27
B2	11	18	-	29
C1	7	19	1	27
Toplam	59	83	4	146

Şekil 20. YİTÖS dinleme metnlerinin işlevlerine göre genel dağılımı.

Şekil 21. YİTÖS dinleme metnlerinin işlevlerine göre genel dağılım yüzdesi.

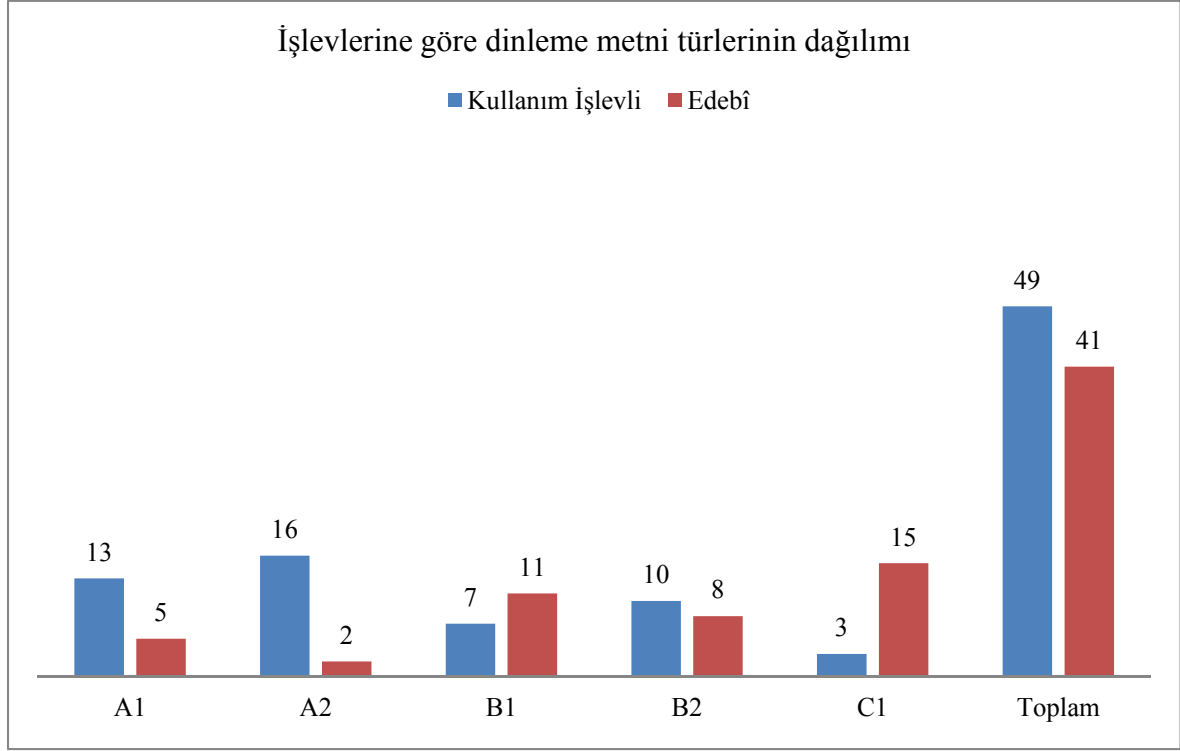
4. 2. 3. 2. İYTÖS'te Bulunan Metnlerin İşlevlerine İlişkin Bulgular

İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin işlevlerine dayanan inceleme ile ilgili veriler, seviyelere bağlı olmak üzere sayısal ve yüzdelik değer olarak aşağıda yer almaktadır:

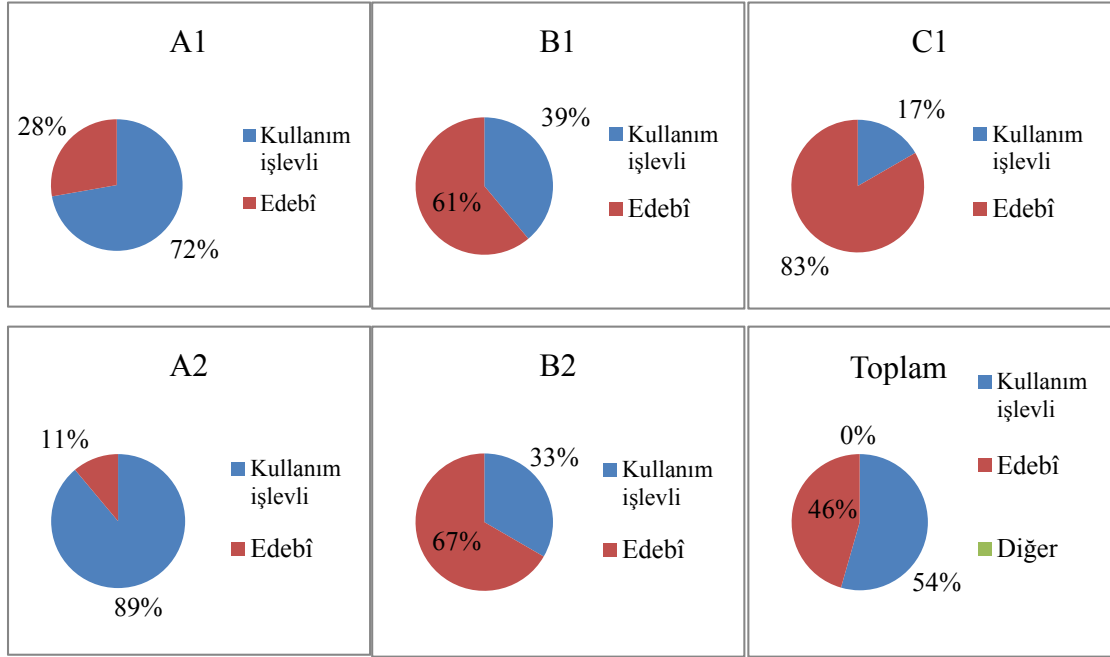
Tablo 24.

İYTÖS Dinleme Metnlerinin İşlevlerine Göre Genel Dağılımı

Seviye	İşlevi			Toplam
	Kullanım İşlevli	Edebî	Diğer	
A1	13	5	-	18
A2	16	2	-	18
B1	7	11	-	18
B2	10	8	-	18
C1	3	15	-	18
Toplam	49	41	-	90

Şekil 22. İYTÖS dinleme metnlerinin işlevlerine göre genel dağılımı.

Şekil 23. İYTÖS dinleme metnlerinin işlevlerine göre genel dağılım yüzdesi.

4.2.4. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar

İşlevlerine göre metinlerin incelenmesi sonucunda YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin 59'unun kullanım işlevli, 83'ünün edebî ve 4'ünün diğer sınıflandırması içerisinde yer aldığı değerlendirilmektedir. İTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin ise 49'unun kullanım işlevli, 41'inin edebî olduğu ve diğer sınıflandırması içerisinde hiçbir metnin yer almadığı değerlendirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında YİTÖS ders kitaplarında edebî metinler fazla iken İYTÖS ders kitaplarında ise kullanım işlevli metinlerin sayısının fazla olduğu görülmektedir.

Yüzdelik değerler açısından bakıldığında ise YİTÖS ders kitaplarındaki kullanım işlevli metinlerin oranı %40, edebî metinlerin oranı %57 ve diğer metinlerin oranı ise %3'tür. Kullanım işlevli metinlerin tüm metinlere oranı %40, edebî metinlerin tüm metinlere oranı %57 ve diğer metinlerin tüm metinlere oranı ise %3'e karşılık gelmektedir. İYTÖS ders kitaplarındaki kullanım işlevli metinlerin oranı %54, edebî metinlerin oranı % 46'dır. Diğer metinler olmadığı için hesaplama dâhil edilmemektedir. Kullanım işlevli metinlerin tüm metinlere oranı %54,5 iken edebî metinlerin oranı %45,5'tur.

Yapılan inceleme sonucunda seviyelerin artmasına eşgüdümlü olarak edebî metin kullanımının da arttığı birkaç istisna dışında tespit edilmektedir. YİTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinde edebî metinlerin oranı %60, A2 seviyesinde %67, B1 seviyesinde %57, B2 seviyesinde %62 ve C1 seviyesinde %65 olduğu tespit edilmektedir. Yine İYTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinde %28, A2 seviyesinde %11, B1 seviyesinde %61, B2 seviyesinde %67 ve C1 seviyesinde %83 olduğu ortaya konmaktadır.

Yukarıdaki değerlendirmelere ek olarak kullanım işlevli metinlerin özellikle temel seviyelerde sıkça yer aldığı edebî metinlerin ise ileri seviyelerde yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu durumun sebebinin ise temel seviyelerde yer alan *tanışma, karşılaşma, ayrılma, adres sorma, yön tarifi* gibi kalıp ifadeler ve sınırlı sayıda kelime kullanımına dayanan kazanımların çok fazla olması ve metin yazarlarının bu anlamda daha esnek ve işlevsel olan kullanım işlevli metinleri tercih etmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Seviyeler ilerledikçe ise edebî metin türlerinin kazanımların ihtiyacını karşılayan nitelikte olduğu ön görülmektedir.

Herhangi bir sınıflandırma içerisine dâhil edilemeyen birçok metin çeşidinin özelliklerini bir arada taşıyan diğer metin türleri ile ilgili bilgi çalışmanın kuramsal çerçeve kısmında yer almaktadır. YİTÖS ders kitaplarında kullanılan diğer metin türlerinin oranı %4 iken İYTÖS ders kitaplarında diğer metin türlerine yer verilmemektedir.

4.2.5. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular

Metin sınıflandırmasının türlere bağlı olarak yapılan incelemesinde; *resmî yazılar*, *öğretici metinler*, *iletişimsel metinler*, *öğretici metinler(edebî)*, *anlatmaya/göstermeye dayalı metinler*, *şiiir* ve *diğer* olmak üzere sekiz başlık altında sınıflandırmaya gidilmektedir.

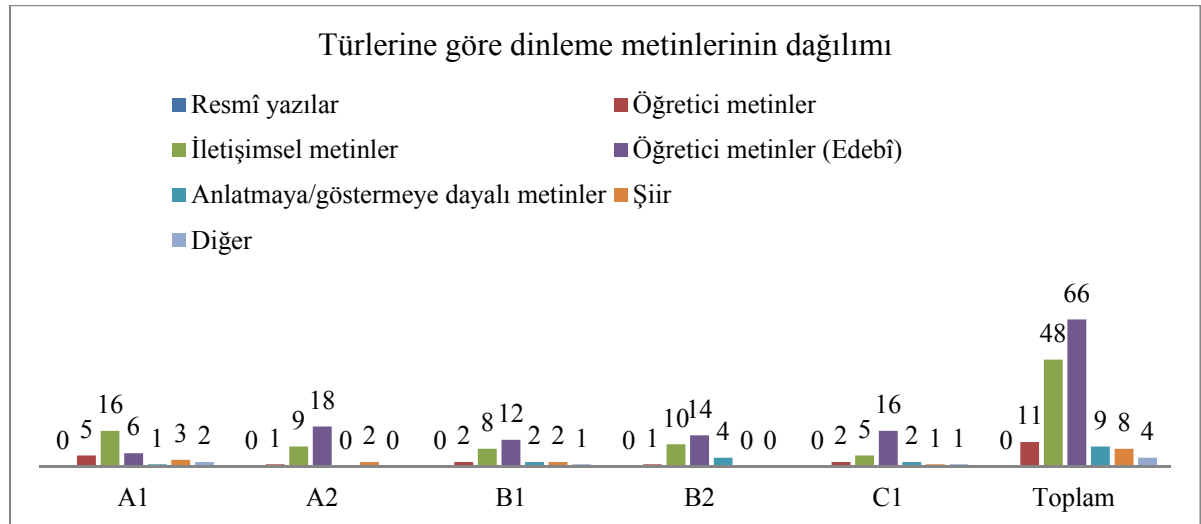
4.2.5.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Türlerine İlişkin Bulgular

YİTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin türlerine dayanan inceleme ile ilgili veriler, seviyelere bağlı olmak üzere sayısal ve yüzdelik değer olarak aşağıda yer almaktadır:

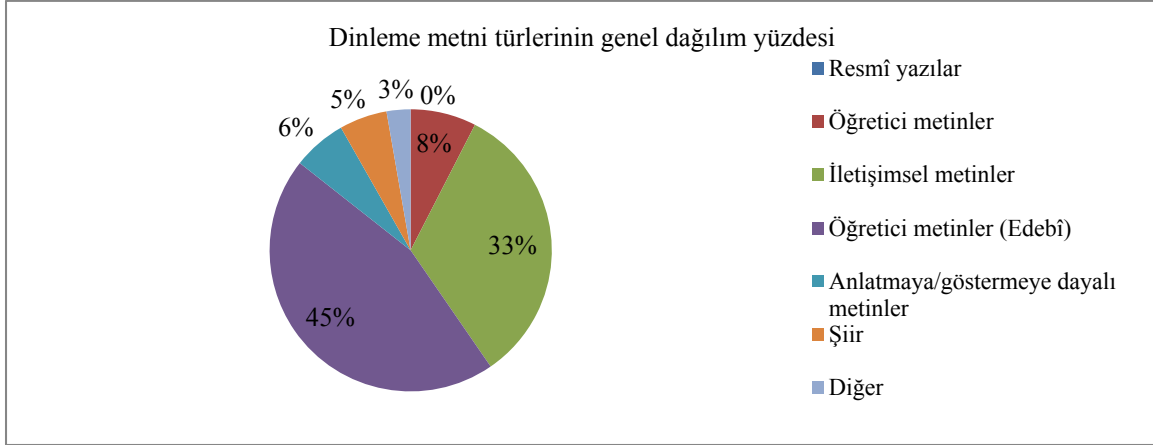
Tablo 25.

YİTÖS Dinleme Metinlerinin Türlerine Göre Genel Dağılımı

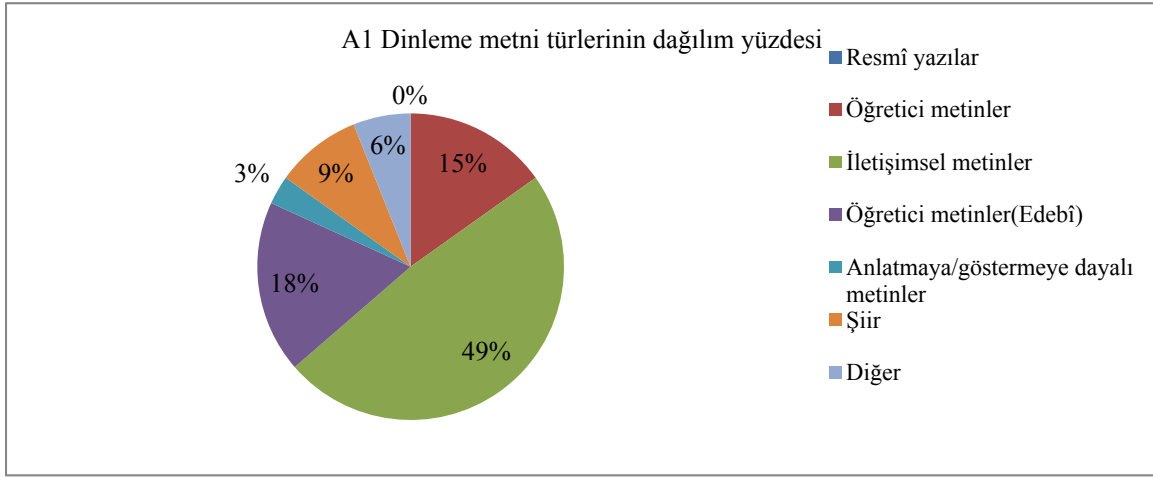
Seviye	Türü						Diğer	Toplam
	Resmî yazılar	Öğretici metinler	İletişimsel metinler	Öğretici metinler (edebî)	Anlatmaya/göstermeye dayalı metinler	Şiiir		
A1	-	5	16	6	1	3	2	33
A2	-	1	9	18	-	2	-	30
B1	-	2	8	12	2	2	1	27
B2	-	1	10	14	4	-	-	29
C1	-	2	5	16	2	1	1	27
Toplam		11	48	66	9	8	4	146

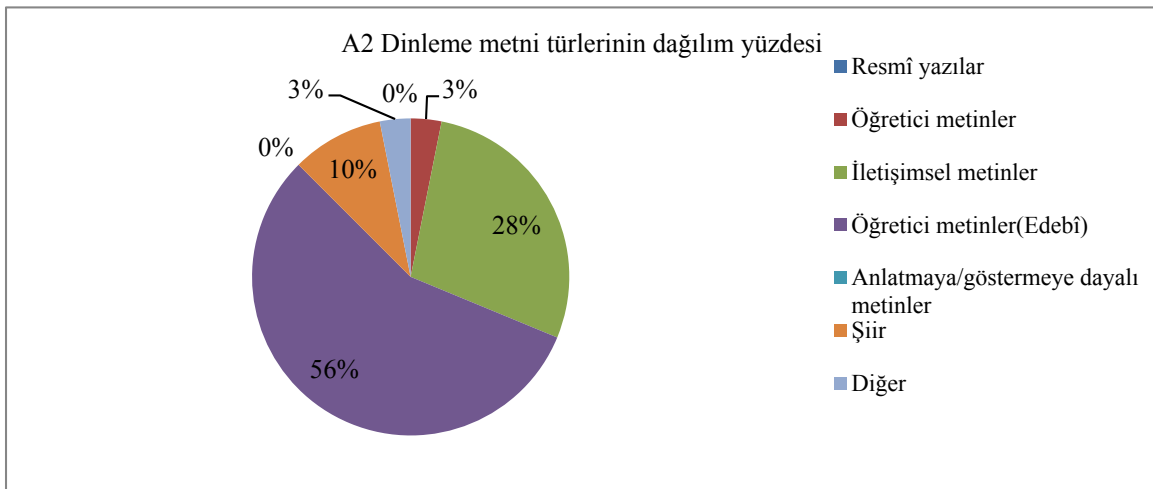
Şekil 24. YİTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılımı.

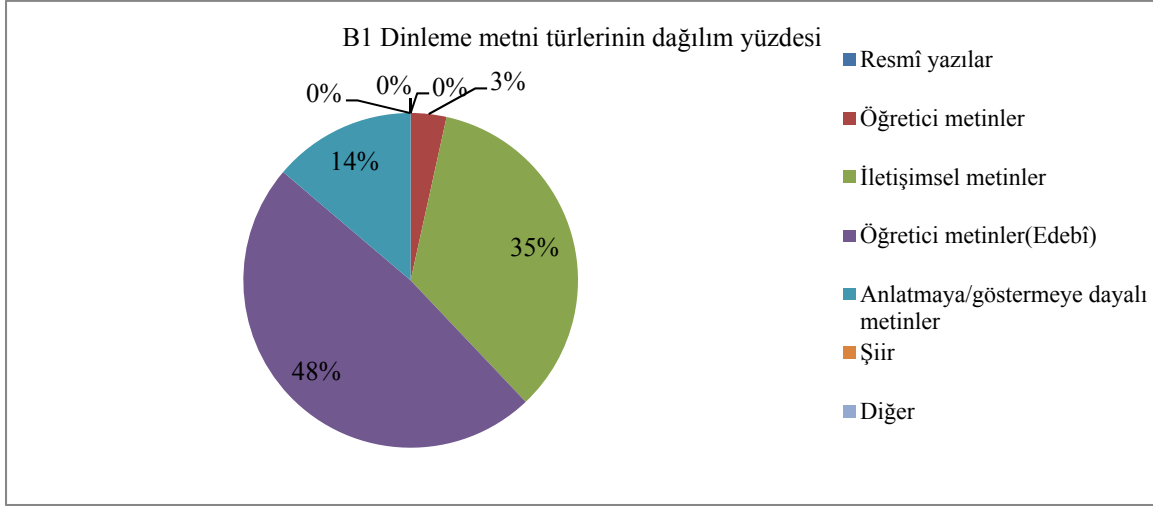
Şekil 25. YİTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

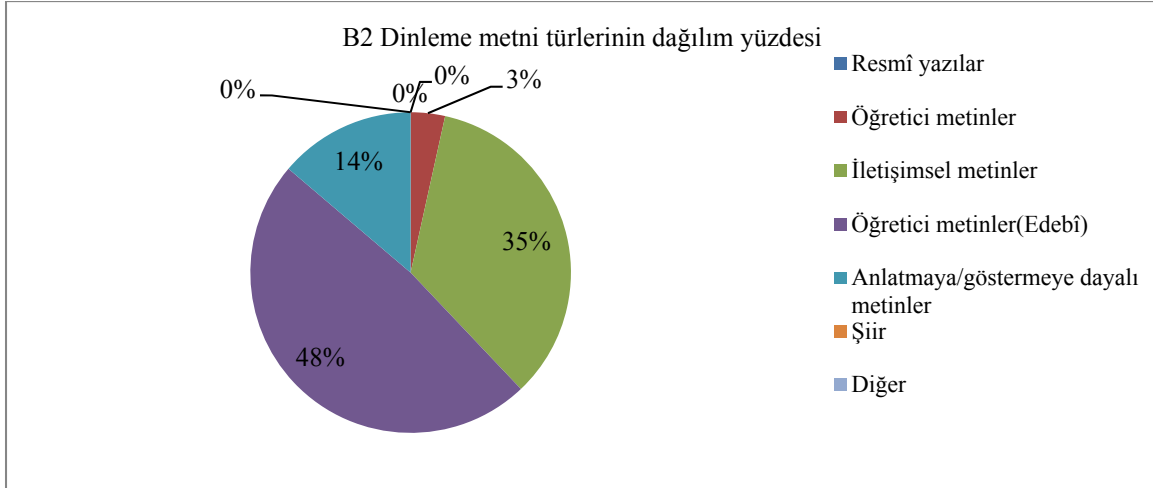
Şekil 26. YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

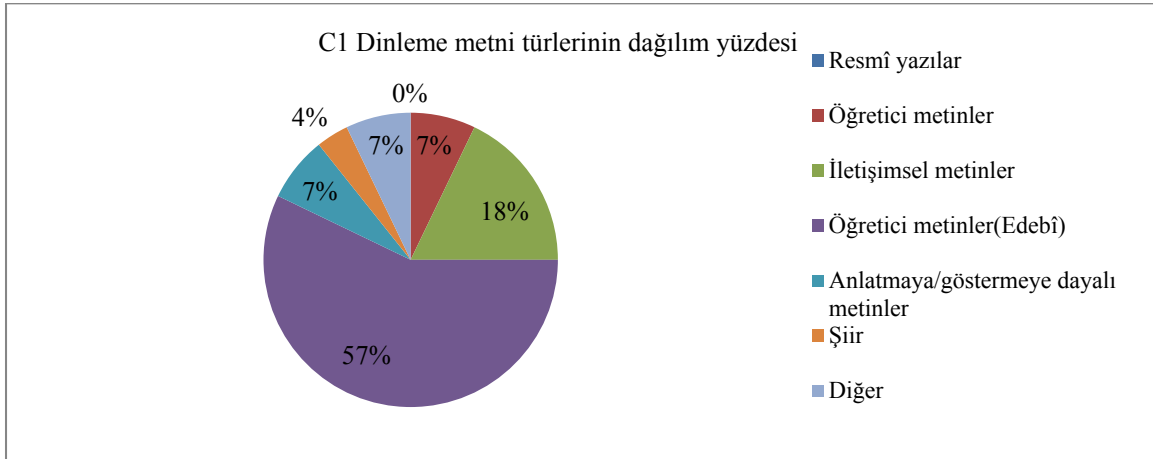
Şekil 27. YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 28. YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 29. YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 30. YİTÖS C1 seviyesi dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

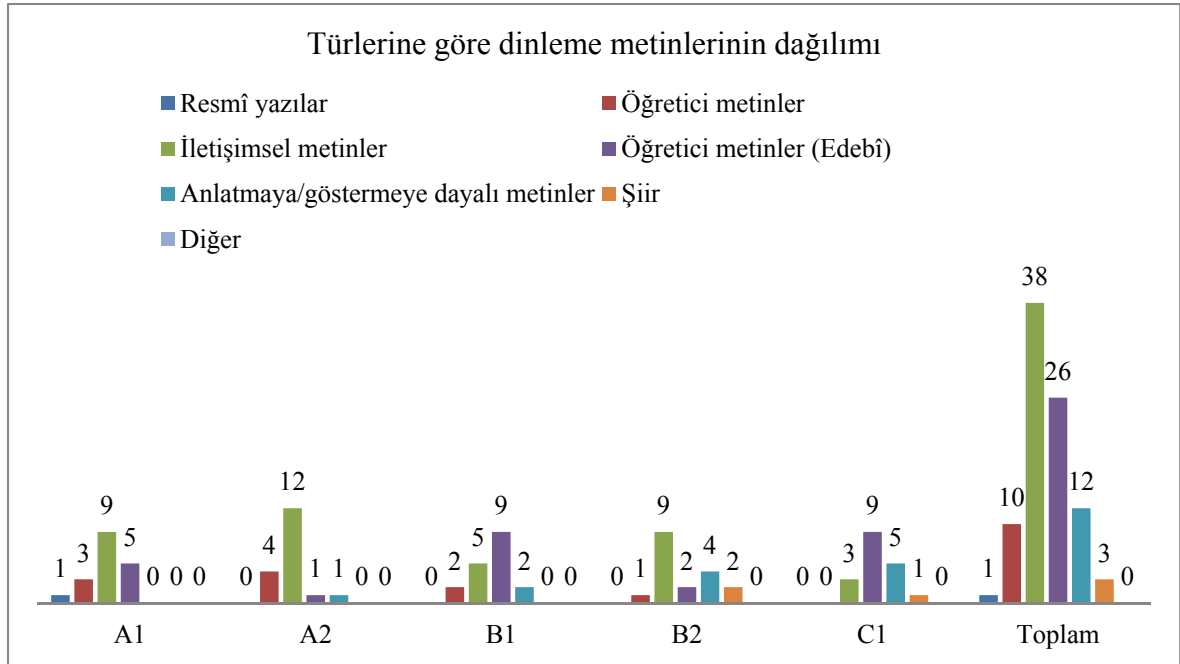
4. 2. 5. 2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin İşlevlerine İlişkin Bulgular

İYTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin türlerine dayanan inceleme ile ilgili veriler seviyelere bağlı olmak üzere sayısal ve yüzdelik değer olarak aşağıda yer almaktadır:

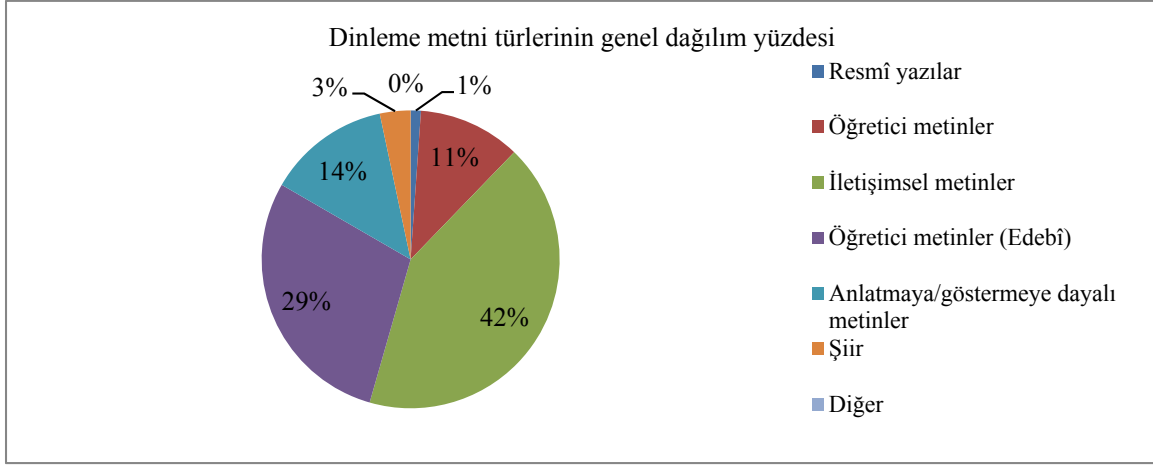
Tablo 26.

İYTÖS Dinleme Metinlerinin Türlerine Göre Genel Dağılımı

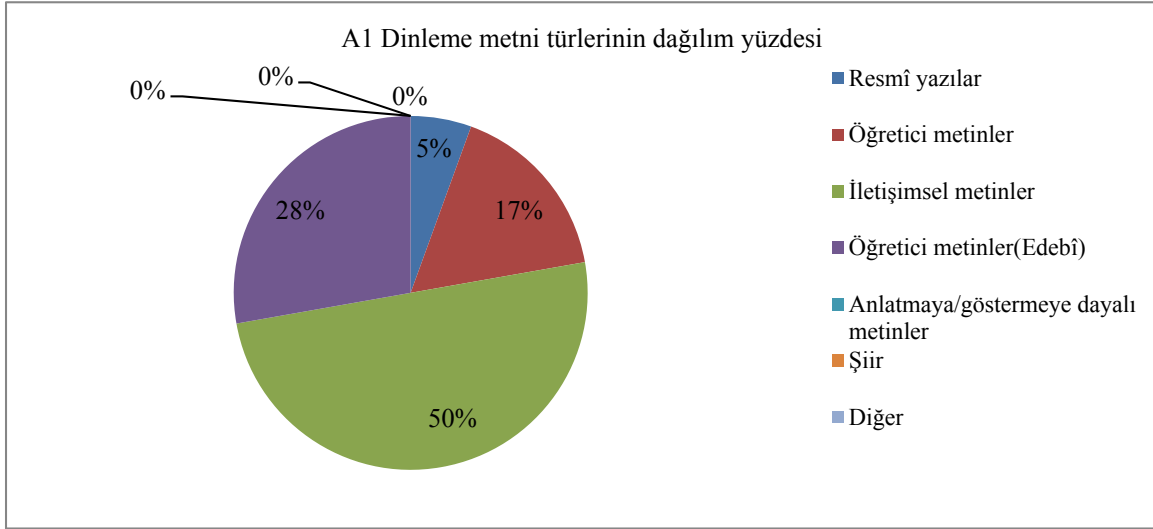
Seviye	Türü							Toplam
	Resmî yazılar	Öğretici metinler	İletişimsel metinler	Öğretici metinler (edebî)	Anlatmaya/göstermeye dayalı metinler	Şiir	Diğer	
A1	1	3	9	5	-	-	-	18
A2	-	4	12	1	1	-	-	18
B1	-	2	5	9	2	-	-	18
B2	-	1	9	2	4	2	-	18
C1	-	-	3	9	5	1	-	18
Toplam	1	10	38	26	12	3	-	90

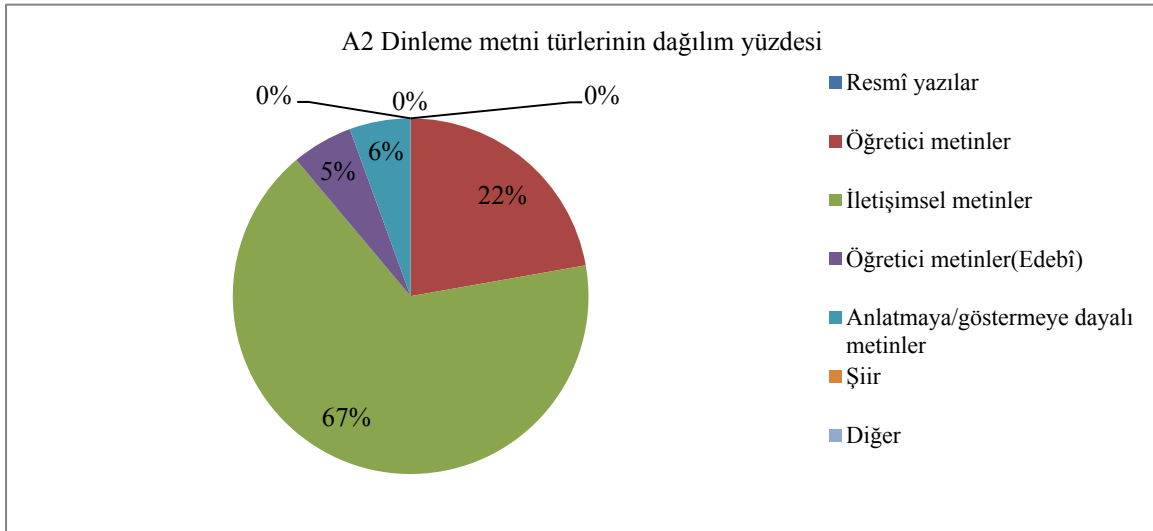
Şekil 31. İYTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılımı.

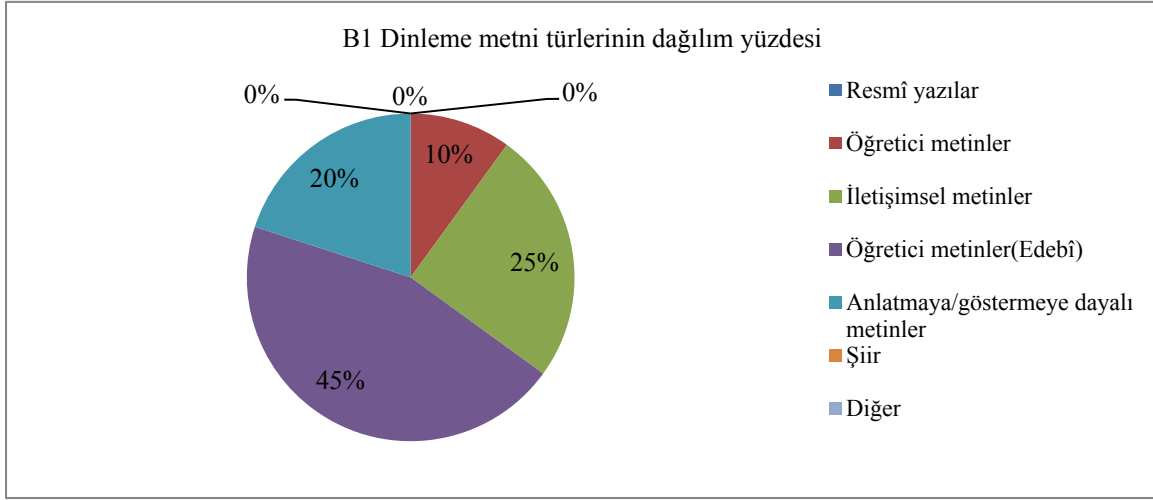
Şekil 32. İYTÖS dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

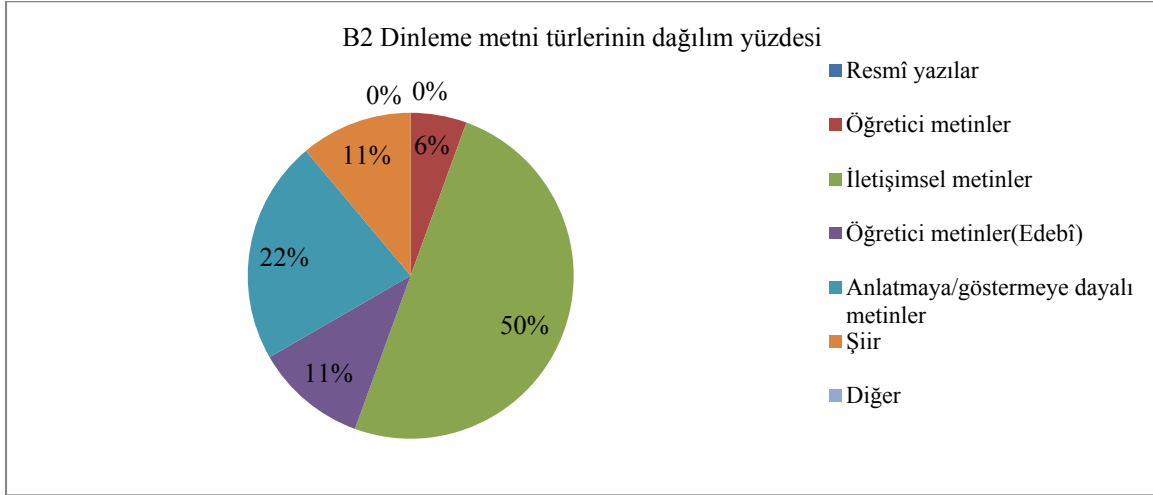
Şekil 33. İYTÖS A1 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

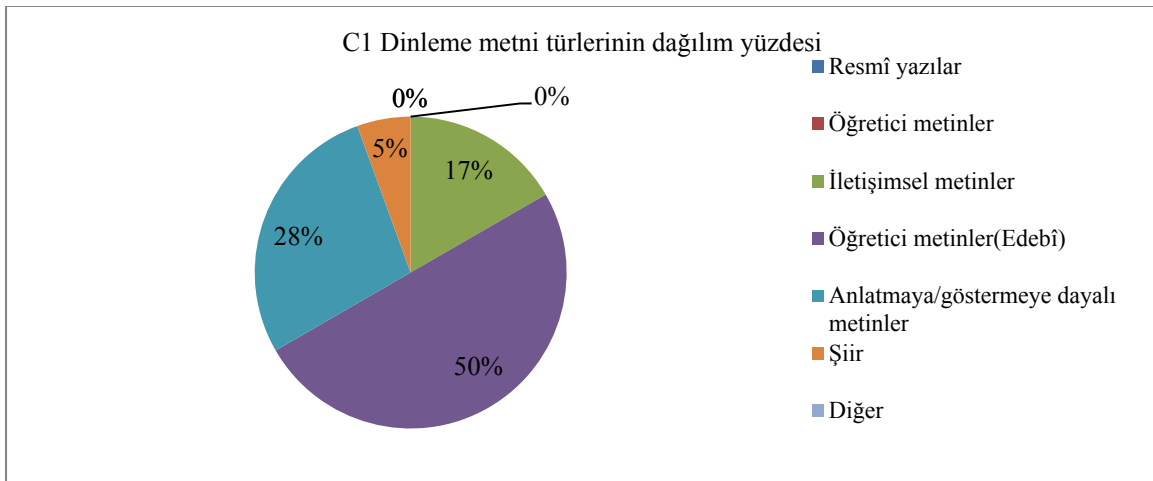
Şekil 34. İYTÖS A2 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 35. İYTÖS B1 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 36. İYTÖS B2 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 37. İYTÖS C1 dinleme metinlerinin türlerine göre genel dağılım yüzdesi.

4.2.6. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar

Türlerine göre metinlerin incelenmesi sonucunda YİTÖS ders kitaplarındaki öğretici metinlerin (edebî) sayısı 66 olup %45 oranı ile birinci sırada, iletişimsel metinlerin sayısı 48 olup % 33 oranı ile ikinci sırada, öğretici metinlerin sayısı 11 olup %8 oranı ile üçüncü sırada, anlatmaya/göstermeye dayalı metinlerin sayısı 9 olup %6 oran ile dördüncü sırada, şiir metinlerinin sayısı 8 olup %5 oran ile beşinci sırada, diğer metin türlerinin sayısı 4 olup %3 oranı ile altıncı sırada, resmî yazılar metin türünün ise yedinci sırada yer aldığı değerlendirilmektedir. İYTÖS ders kitaplarındaki iletişimsel metinlerin sayısı 38 olup %42 oranı ile birinci sırada, öğretici metinlerin (edebî) sayısı 26 olup %29 oran ile ikinci sırada, anlatmaya/göstermeye dayalı metinlerin sayısı 12 olup %13 oranı ile üçüncü sırada, öğretici metinlerin sayısı 10 olup %11 oranla dördüncü sırada, şiir metin türünün sayısı 3 olup %3 oran ile beşinci sırada, resmî yazı türünün sayısı 1 olup %1 oranla altıncı sırada, diğer metin türünün ise yedinci sırada yer almaktadır.

YİTÖS ders kitaplarında göze çarpan en önemli inceleme konularından bir tanesi seviyeler yükseldikçe yani A1'den C1'e doğru gidildikçe iletişimsel metinlerin sayısının ve oranının azalmasıdır. Çünkü temel seviyelerde *yer alan tanışma, karşılaşma, ayrılma, adres sorma, yön tarifi* gibi kalıp ifadeler ve sınırlı sayıda kelime kullanımına dayanan kazanımların çok fazla olması ve metin yazarlarının bu anlamda daha esnek ve işlevsel iletişimsel metinleri tercih ettikleri değerlendirilmektedir. Bir diğer önemli konu ise seviyeler yükseldikçe öğretici metinlerin (edebî) sayısının ve oranının artma eğilimi içerisinde olmasıdır. Seviyeler ilerledikçe ise edebî metin türlerinin kazanımların ihtiyacını karşılayan nitelikte olduğu ön görülmektedir. İYTÖS ders kitaplarında dikkat çeken inceleme konuları ise düzenli artış veya azalış gösteren metin türü olmadığı gibi en çok kullanılan metin türleri olan iletişimsel metinlerin sayısının ve oranının, öğretici metinlerin (edebî) sayısının ve oranının dalgalı bir seyir izlediği değerlendirilmektedir.

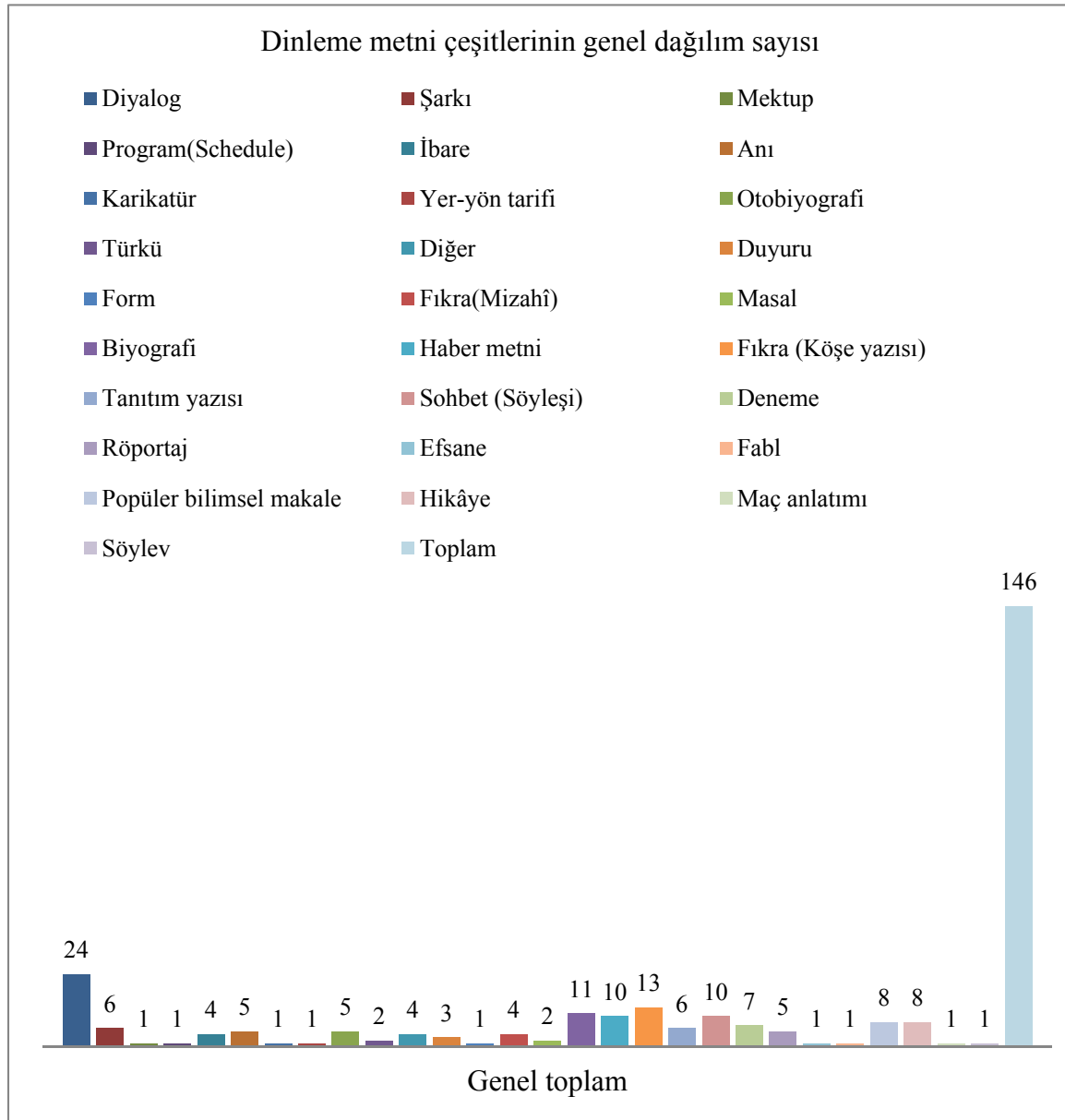
YİTÖS ders kitaplarında resmî yazı türü hiç yer almazken İYTÖS ders kitaplarında ise 1 tane yer almaktadır. Diğer diye sınıflandırılan metin türü İYTÖS ders kitaplarında hiç yer almazken YİTÖS ders kitaplarında 4 tane yer almaktadır.

4.2.7. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Bulgular

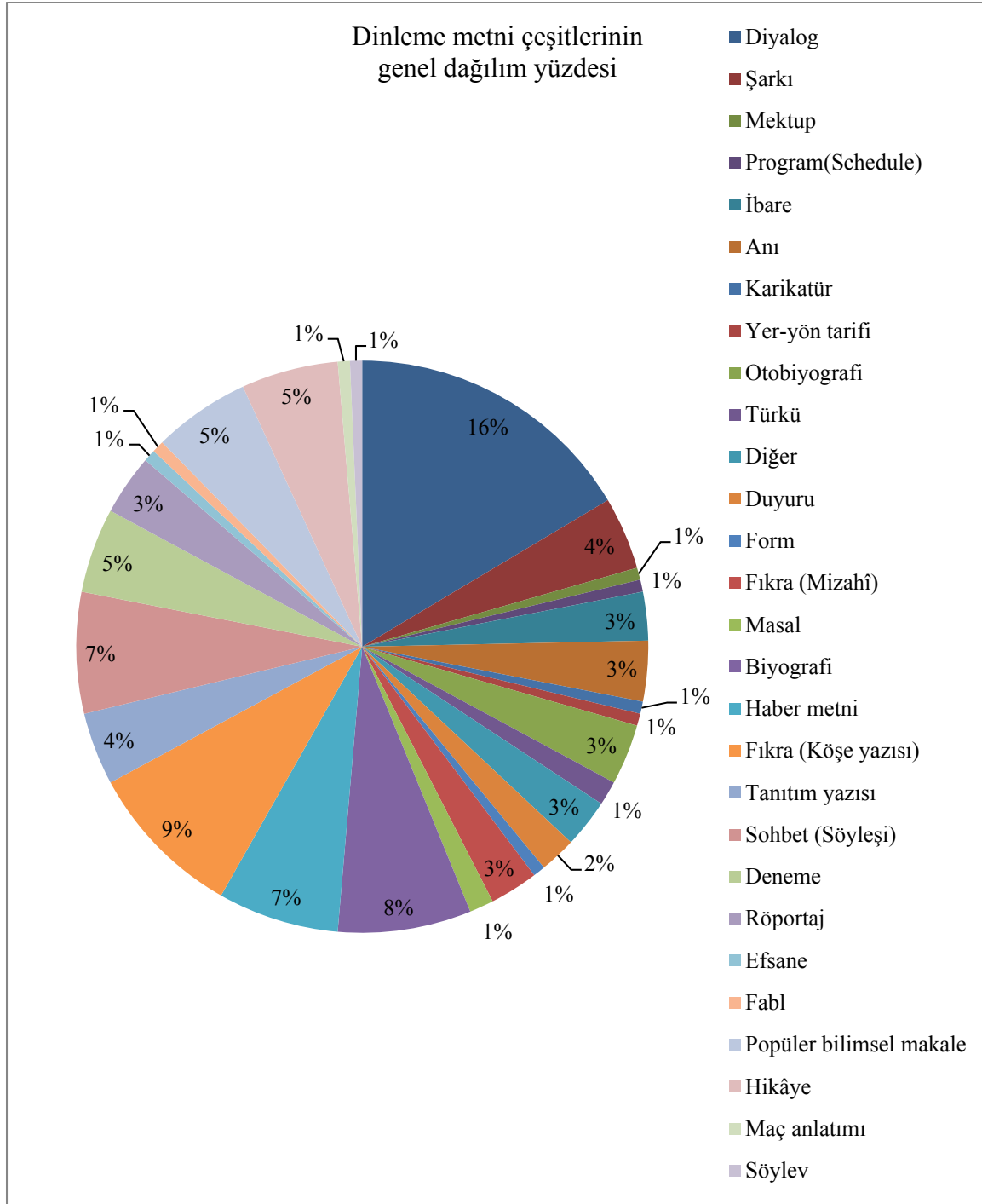
Metin sınıflandırmasının çeşitlere bağlı olarak yapılan incelemesinde çalışmanın kuramsal bölümünde yer alan Tablo 16'dan hareketle metin çeşitleri ele alınmaktadır. İlgili öğretim setinde birçok metin çeşidine yer verildiği için genel bir tablo gösterimi yapılmamaktadır.

4.2.7.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Çeşitlerine İlişkin Bulgular

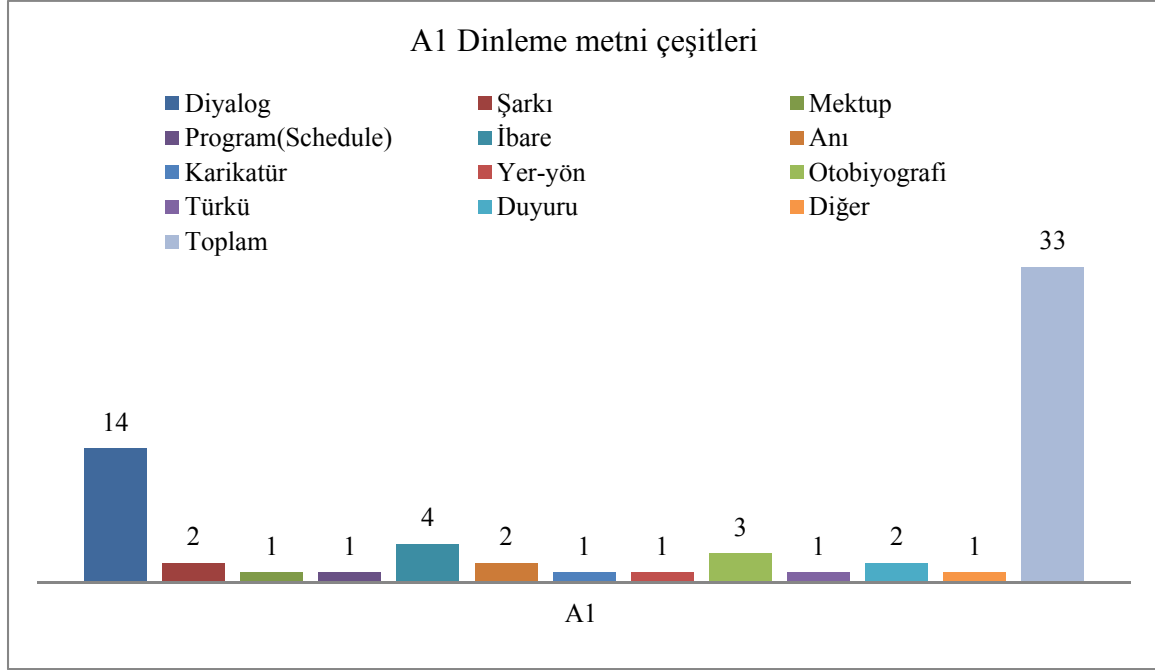
YİTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin çeşitlerine dayanan inceleme ile ilgili veriler, seviyelere bağlı olmak üzere sayısal ve yüzdelik değer olarak aşağıda yer almaktadır:

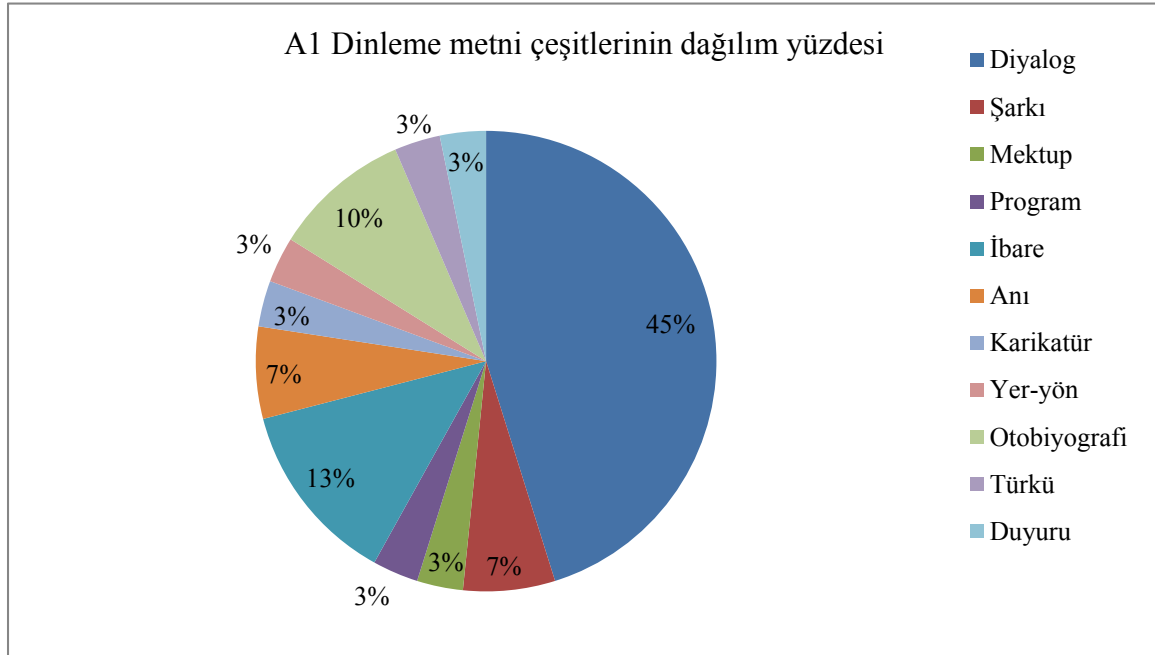
Şekil 38. YİTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

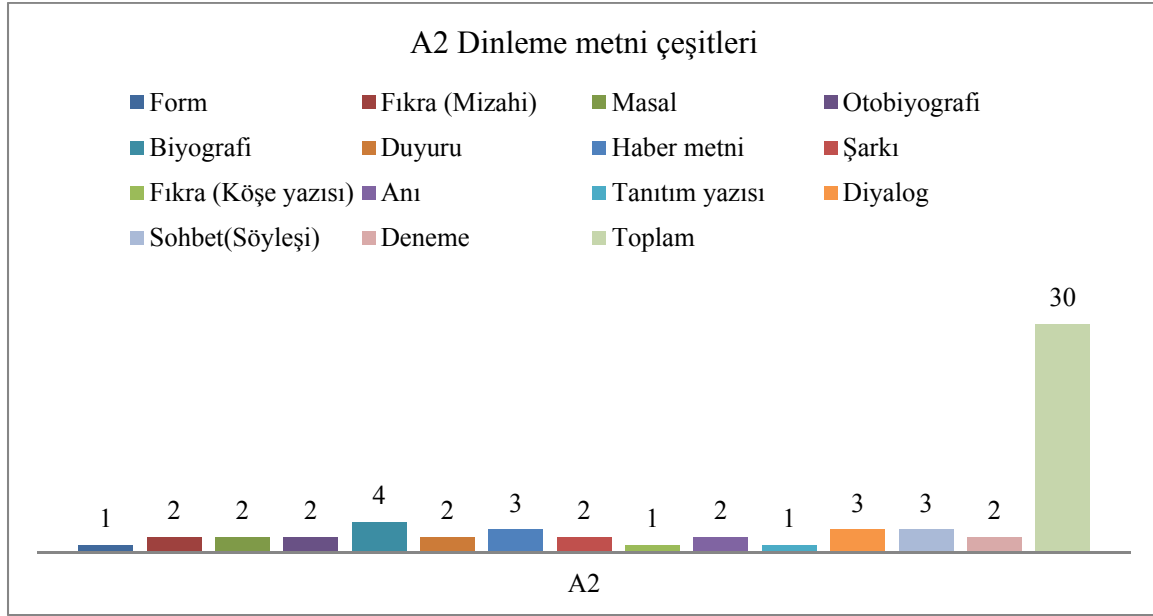
Şekil 39. YİTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

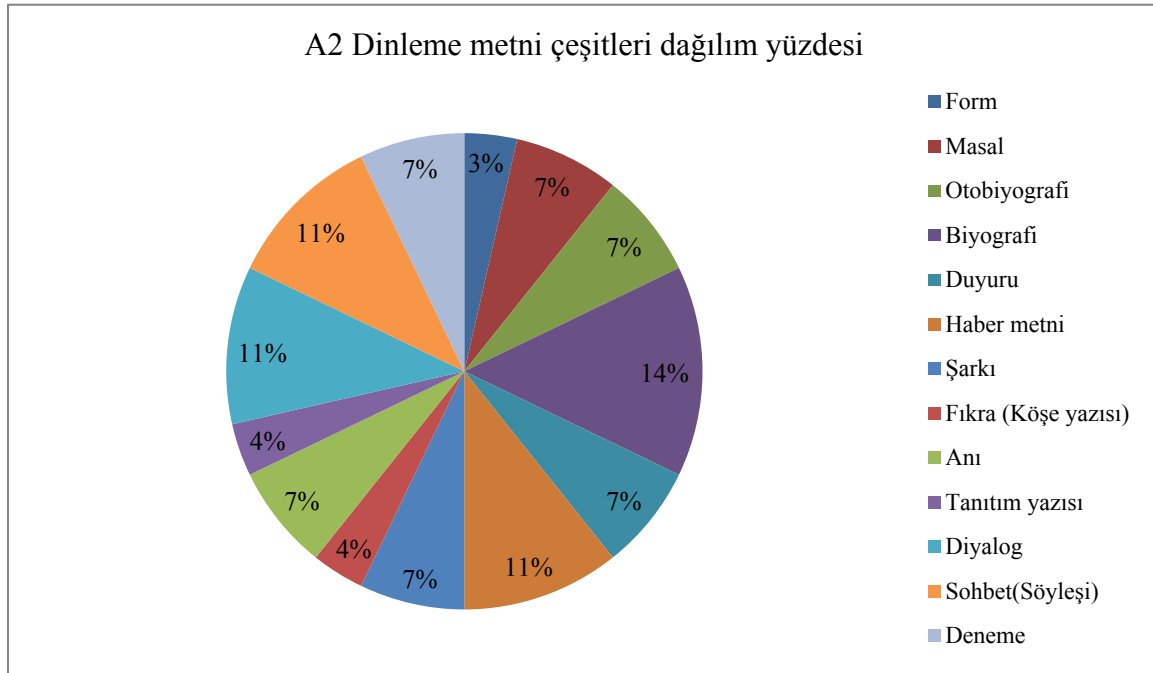
Şekil 40. YİTÖS A1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

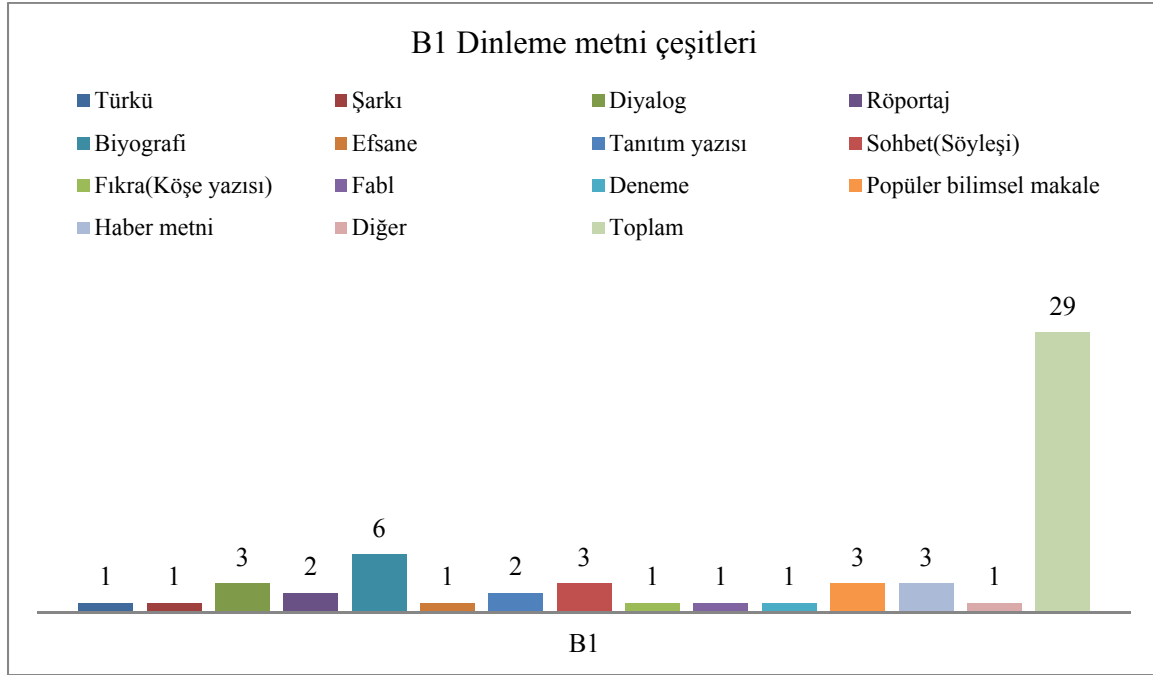
Şekil 41. YİTÖS A1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

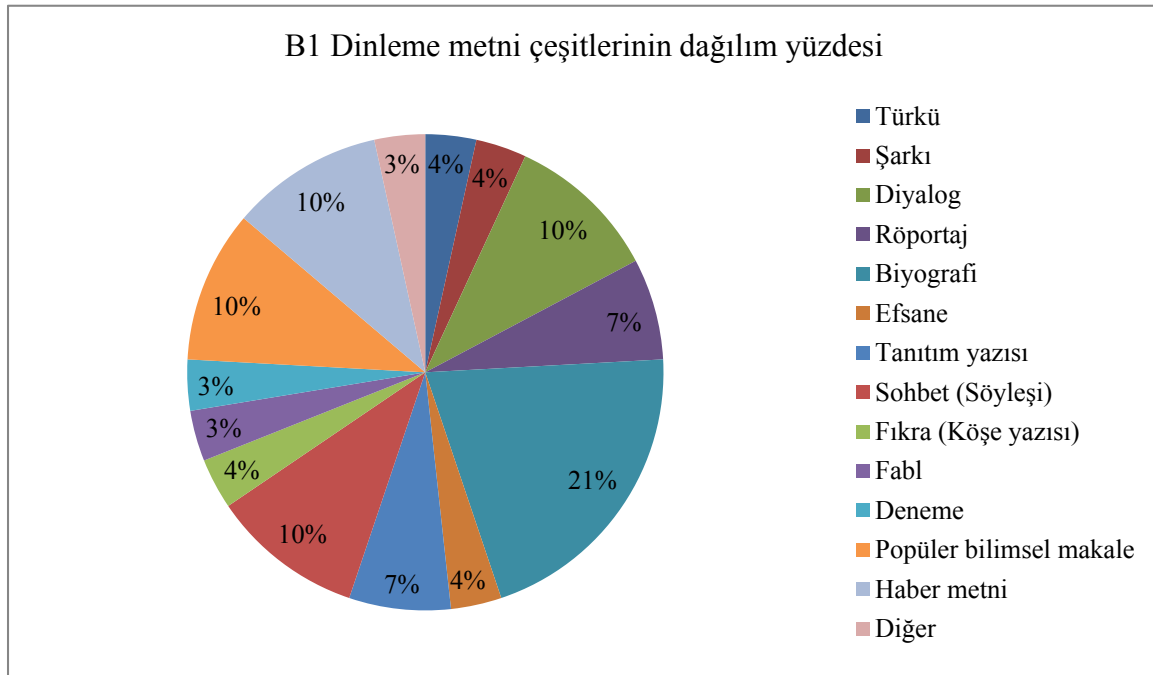
Şekil 42. YİTÖS A2 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

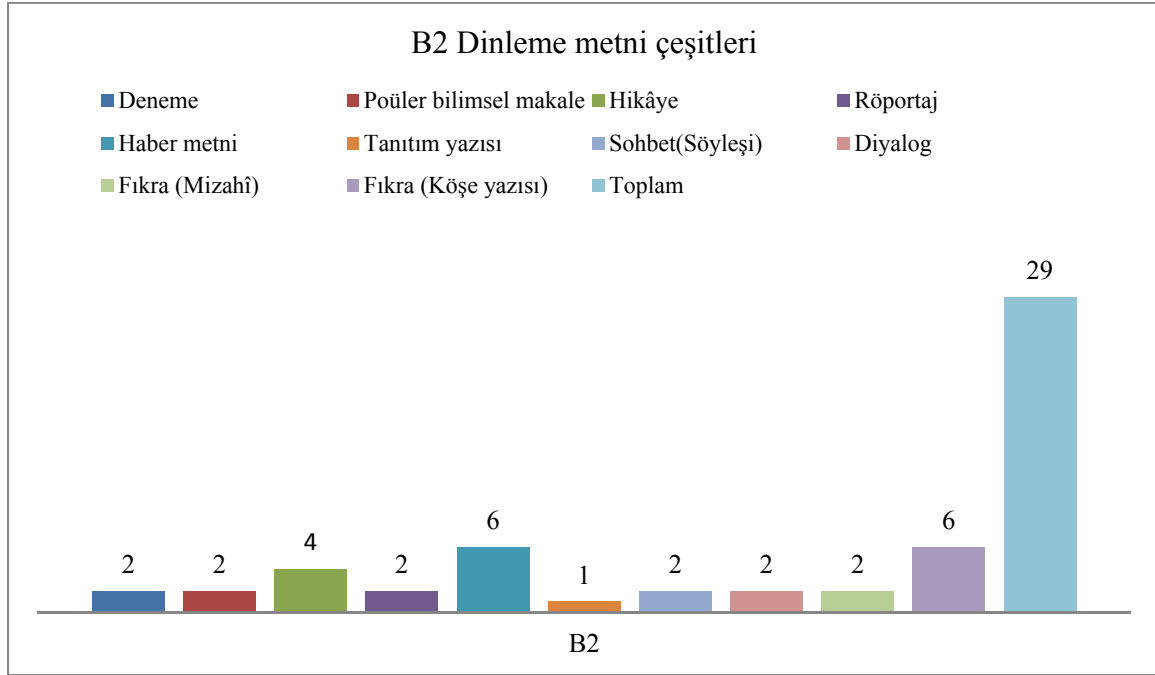
Şekil 43. YİTÖS A2 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

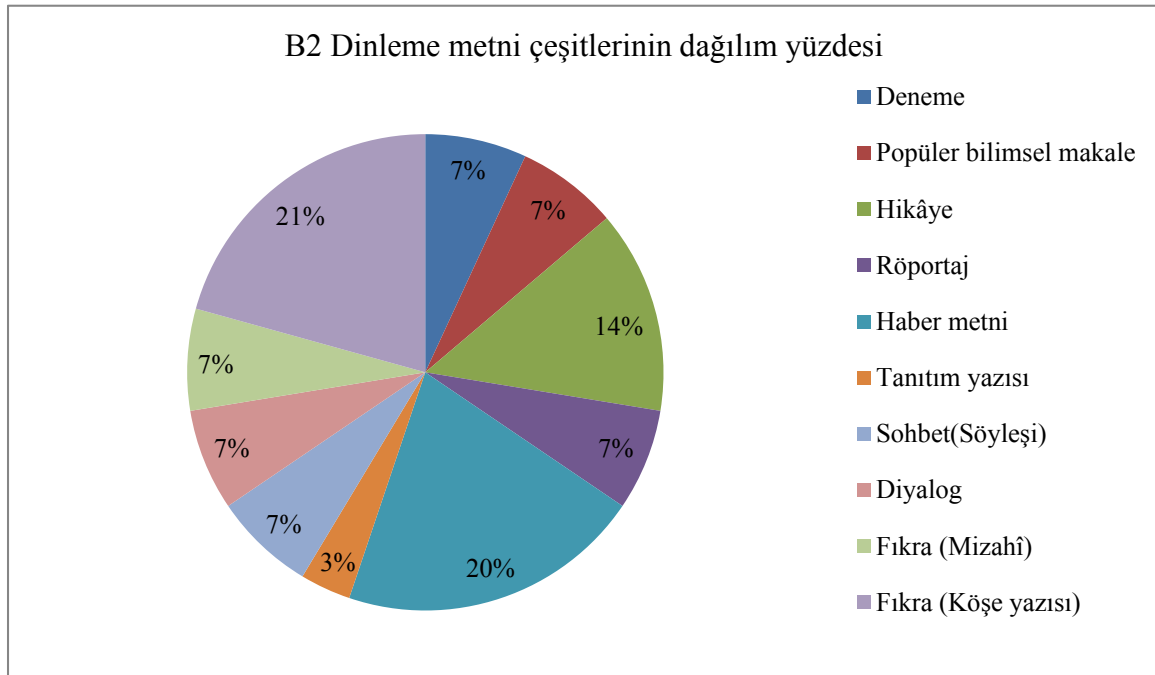
Şekil 44. YİTÖS B1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

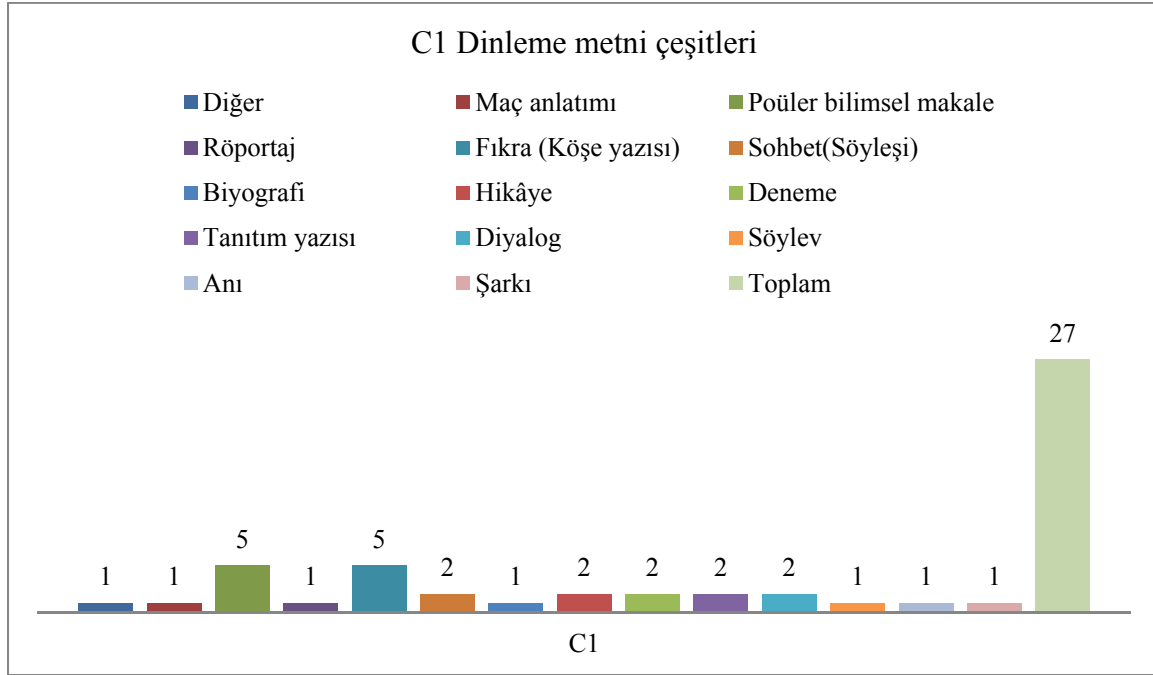
Şekil 45. YİTÖS B1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

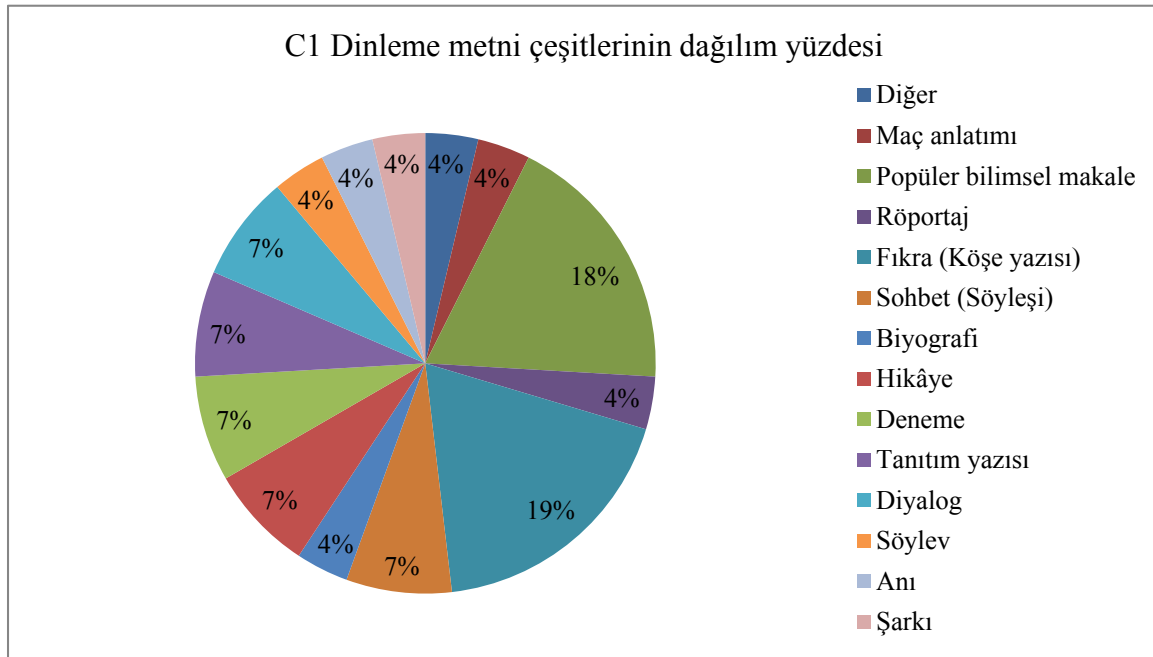
Şekil 46. YİTÖS B2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

Şekil 47. YİTÖS B2 dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

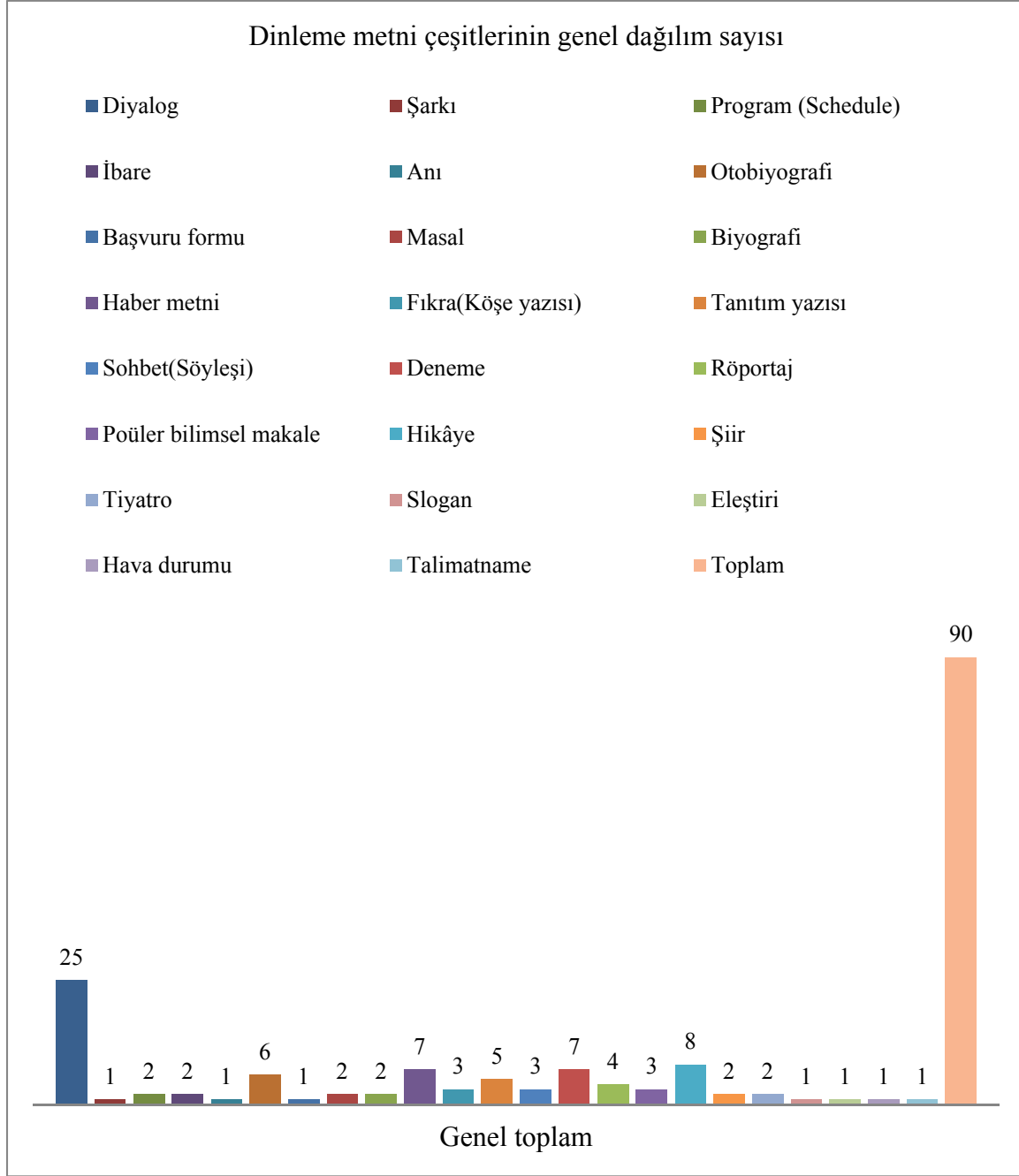
Şekil 48. YİTÖS C1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

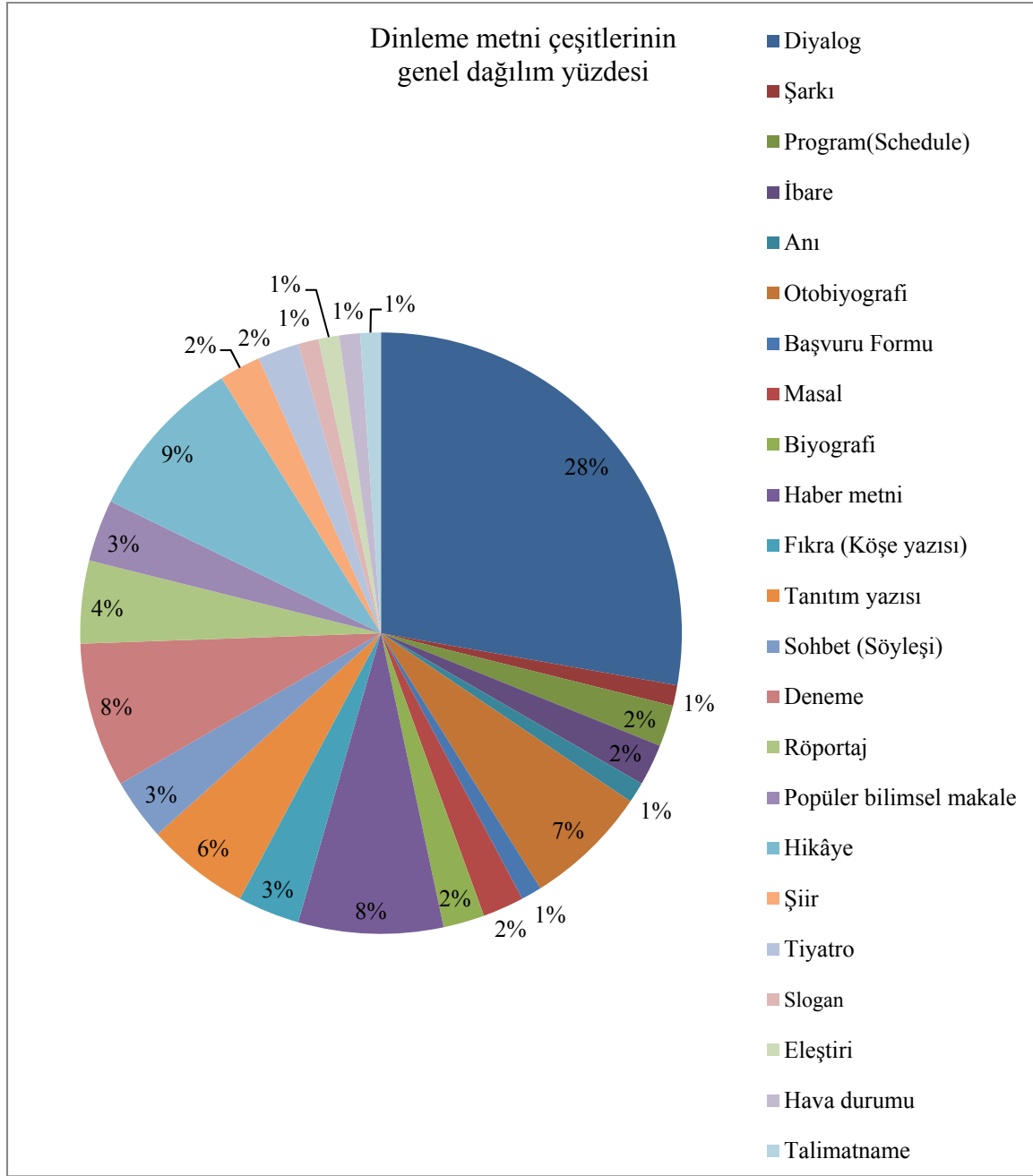
Şekil 49. YİTÖS C1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

4.2.7.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Çeşitlerine İlişkin Bulgular

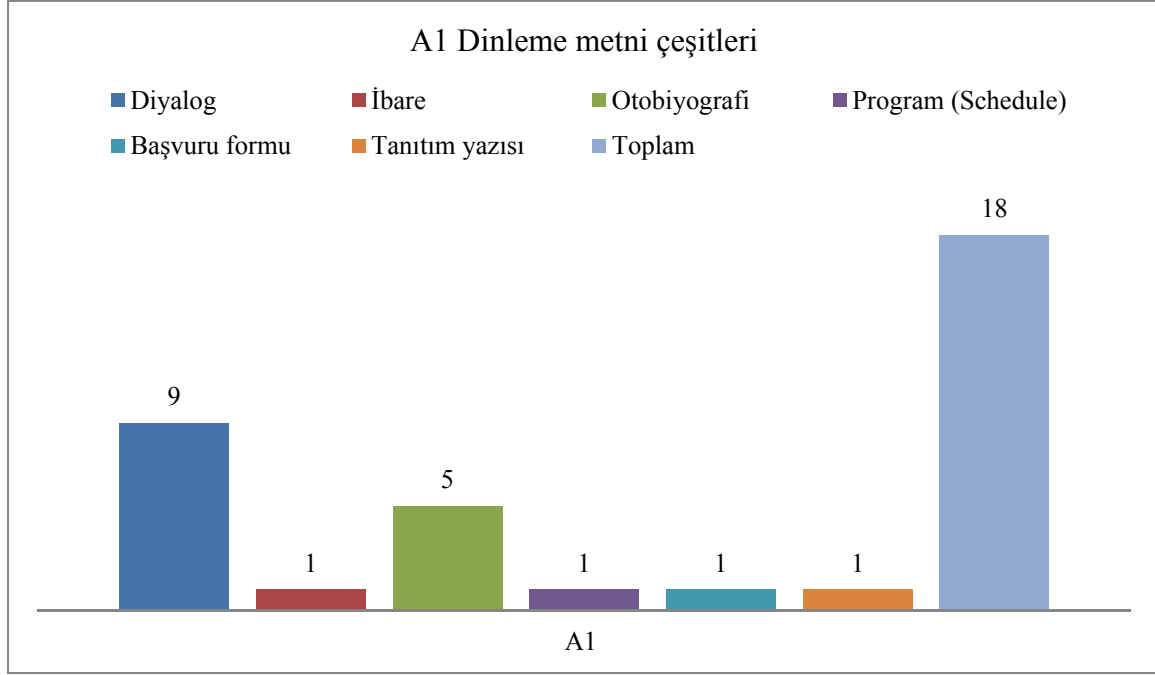
İYTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin çeşitlerine dayanan inceleme ile ilgili veriler, seviyelere bağlı olmak üzere sayısal ve yüzdelik değer olarak aşağıda yer almaktadır:

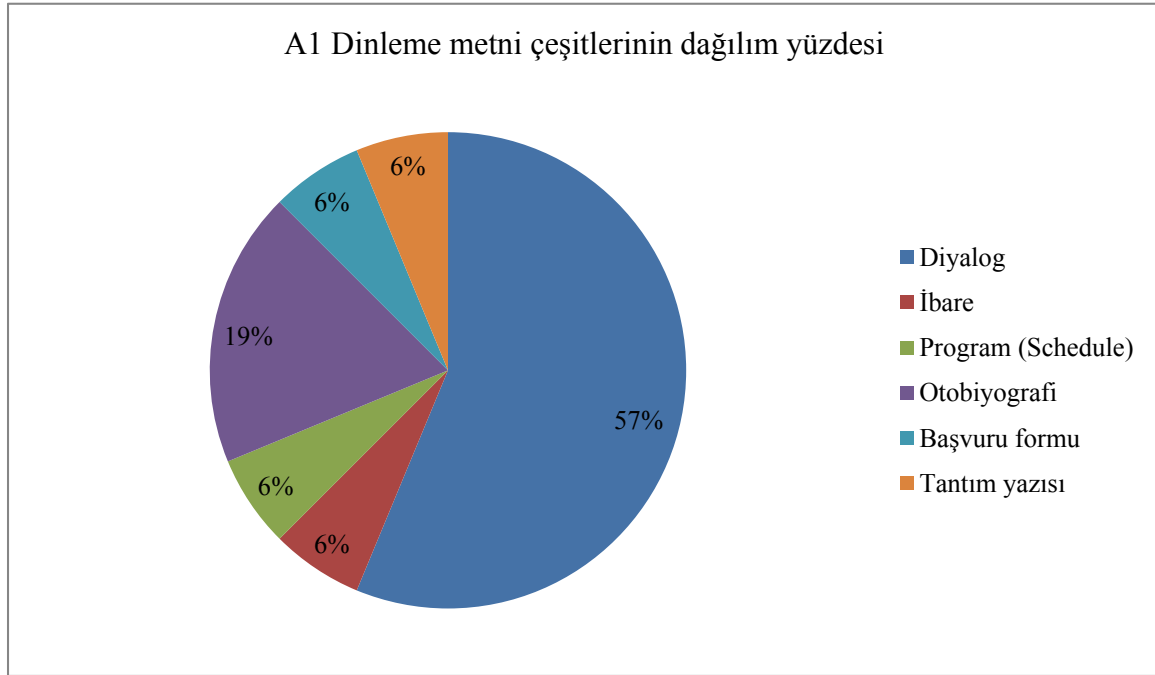
Şekil 50. İYTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

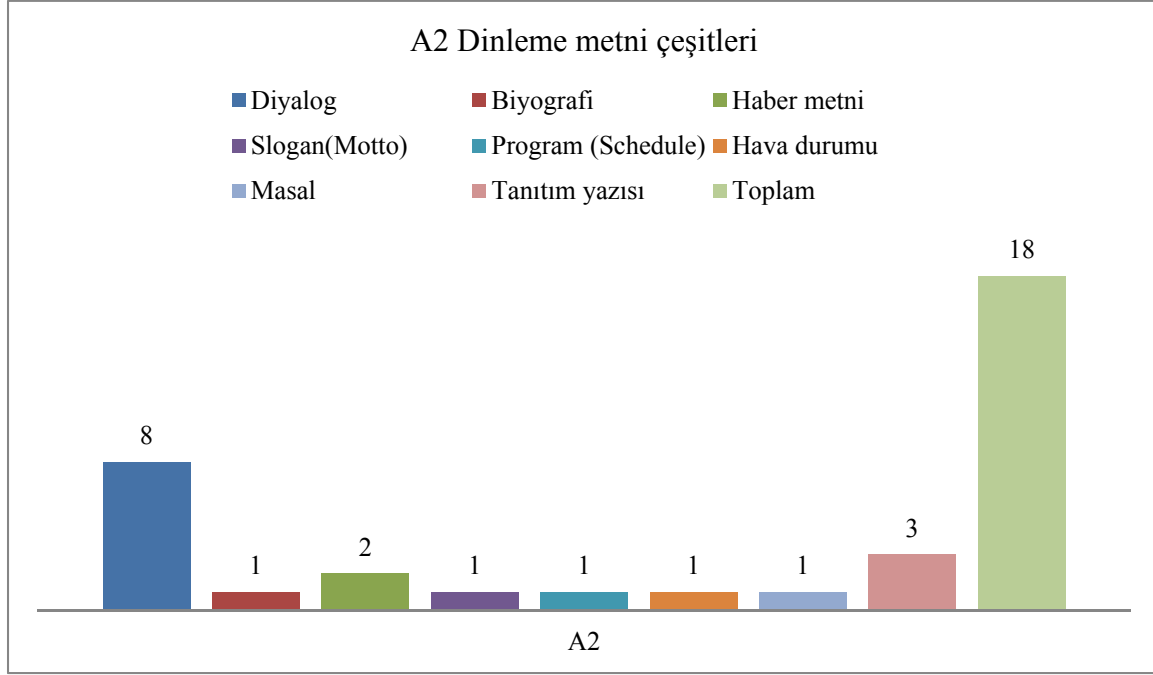
Şekil 51. İYTÖS dinleme metinlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

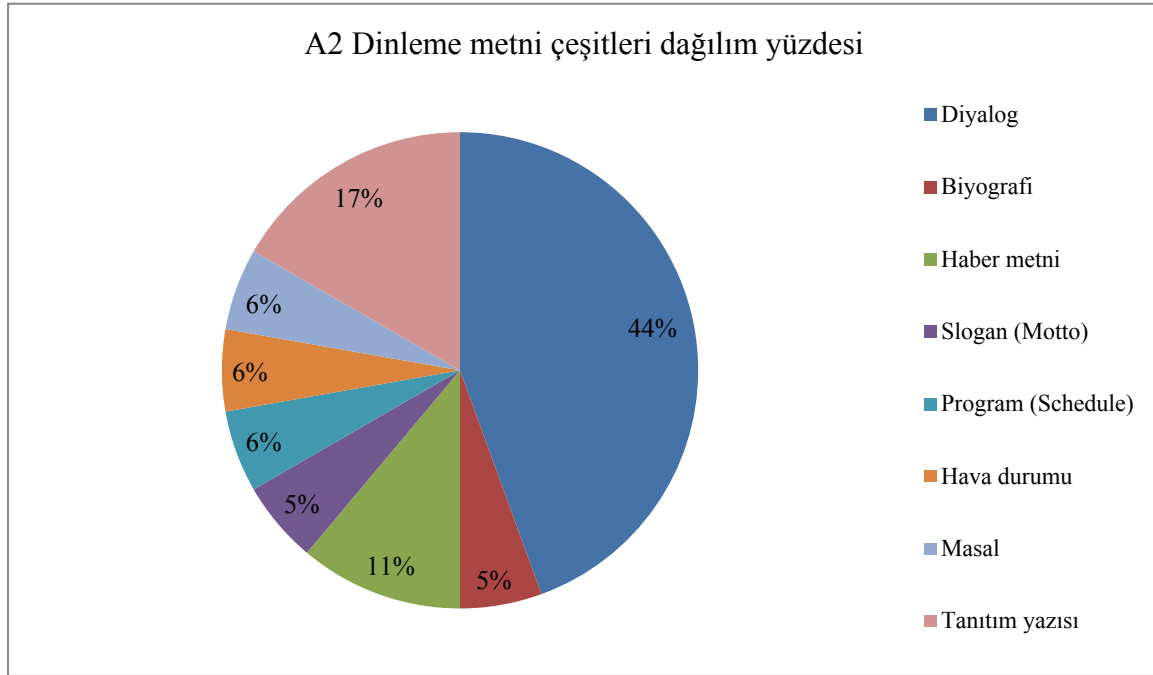
Şekil 52. İYTÖS A1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

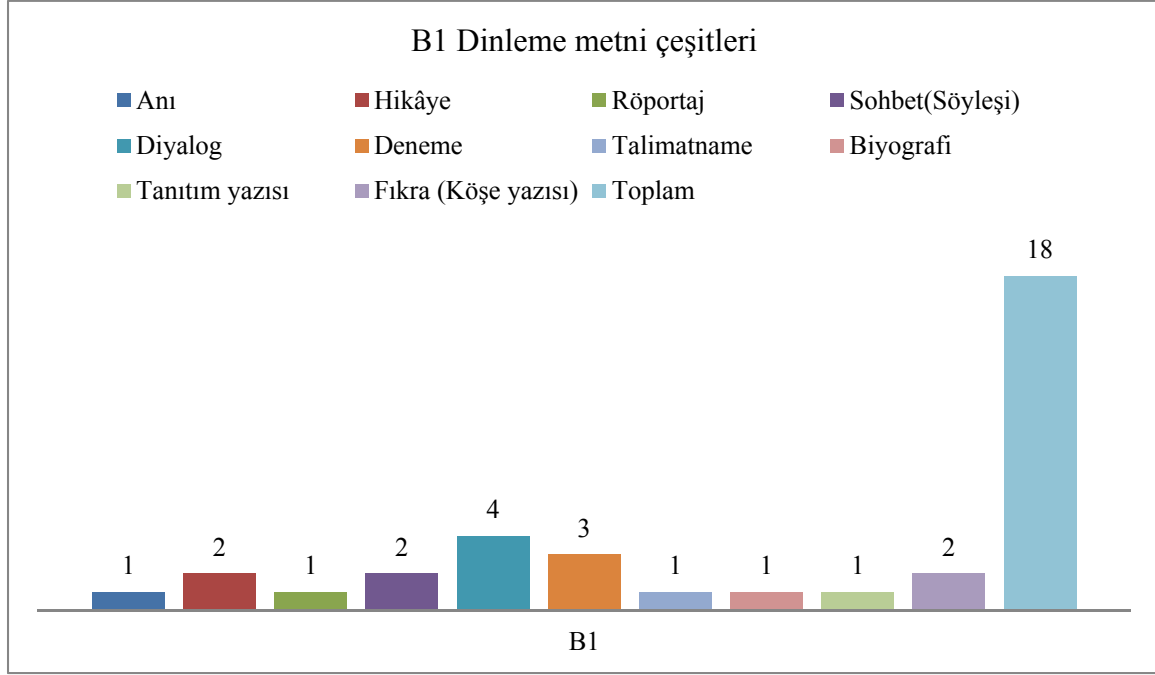
Şekil 53. İYTÖS A1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

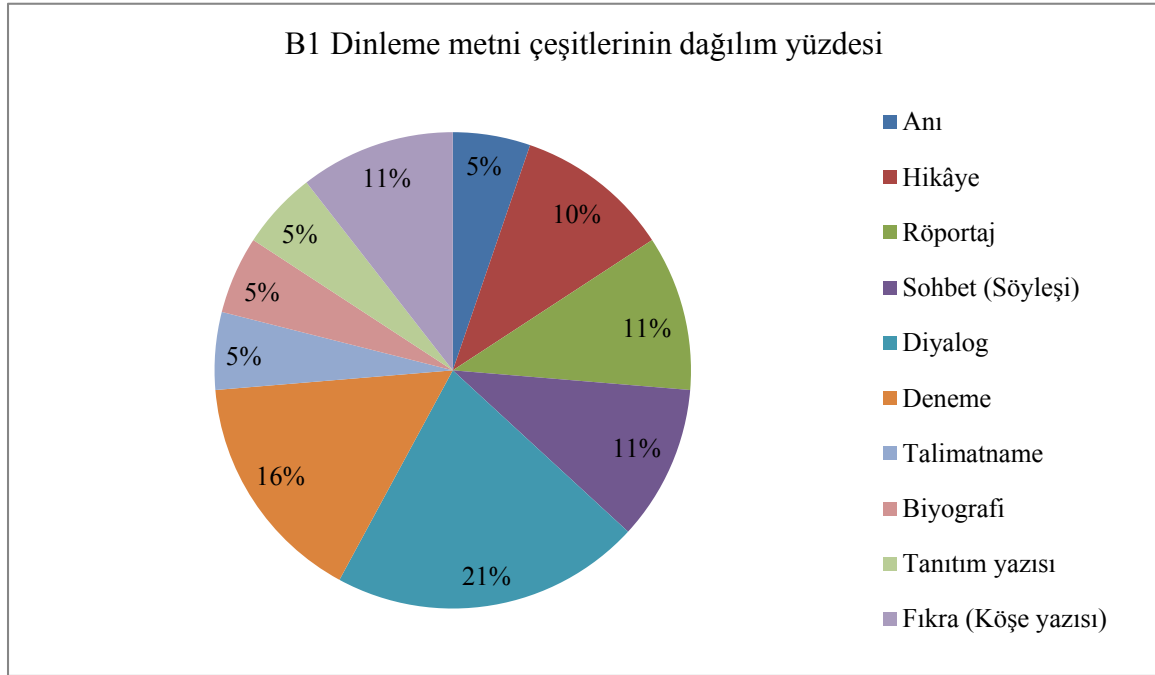
Şekil 54. İYTÖS A2 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

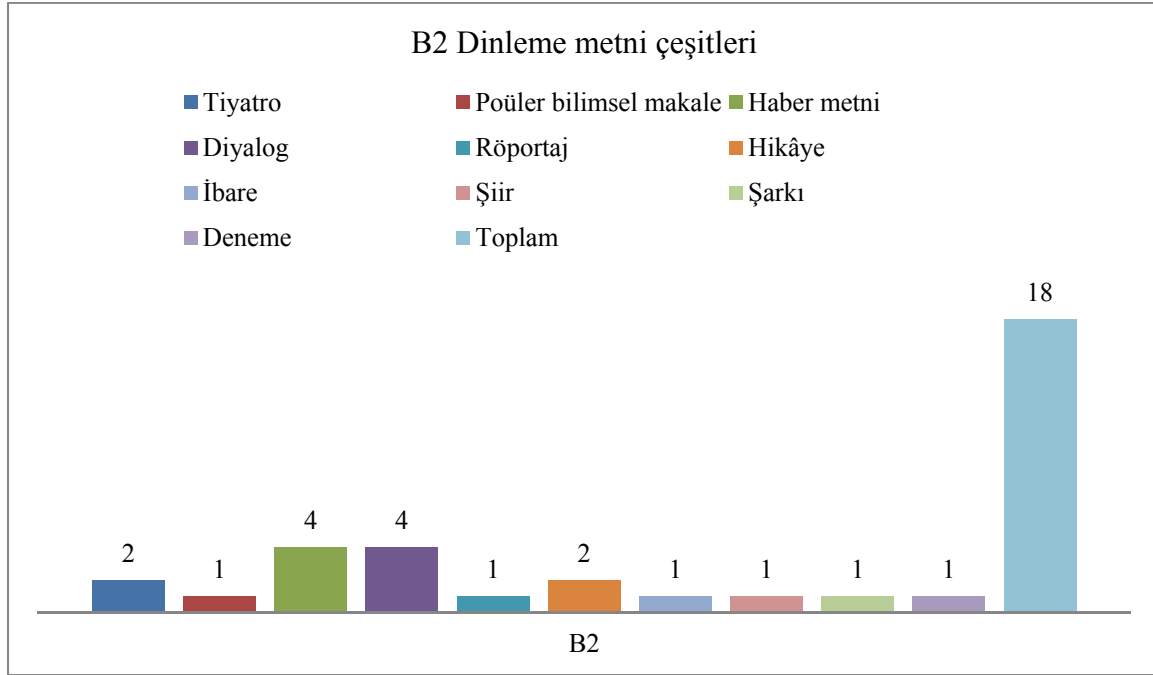
Şekil 55. İYTÖS A2 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

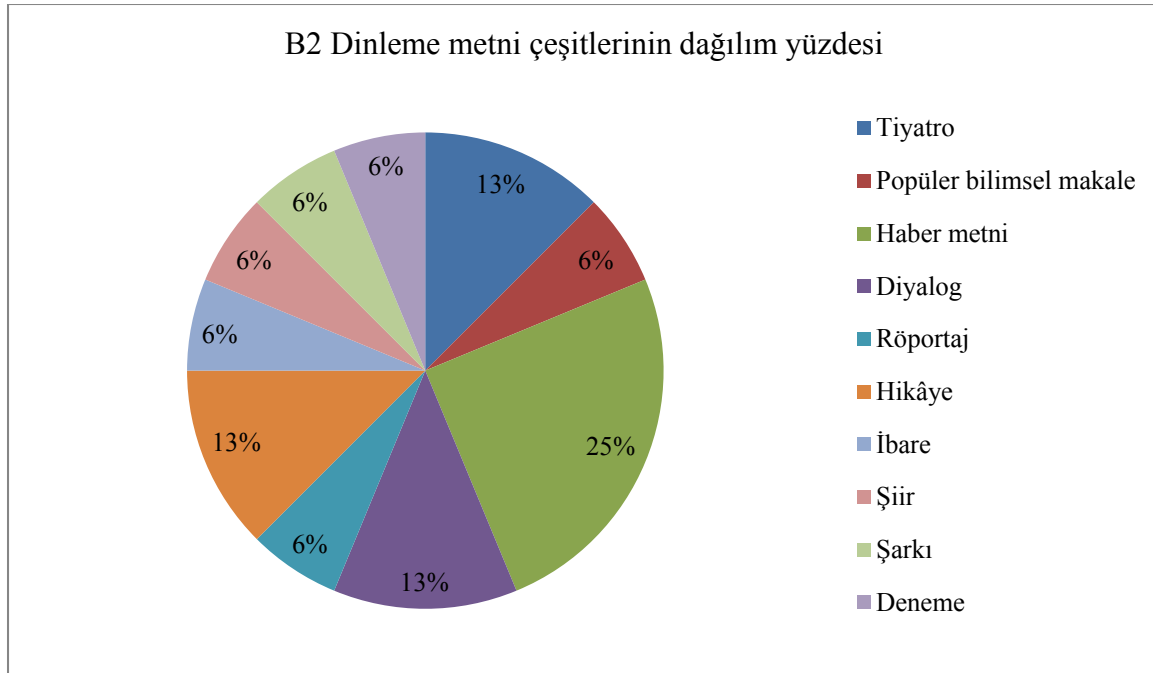
Şekil 56. İYTÖS B1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

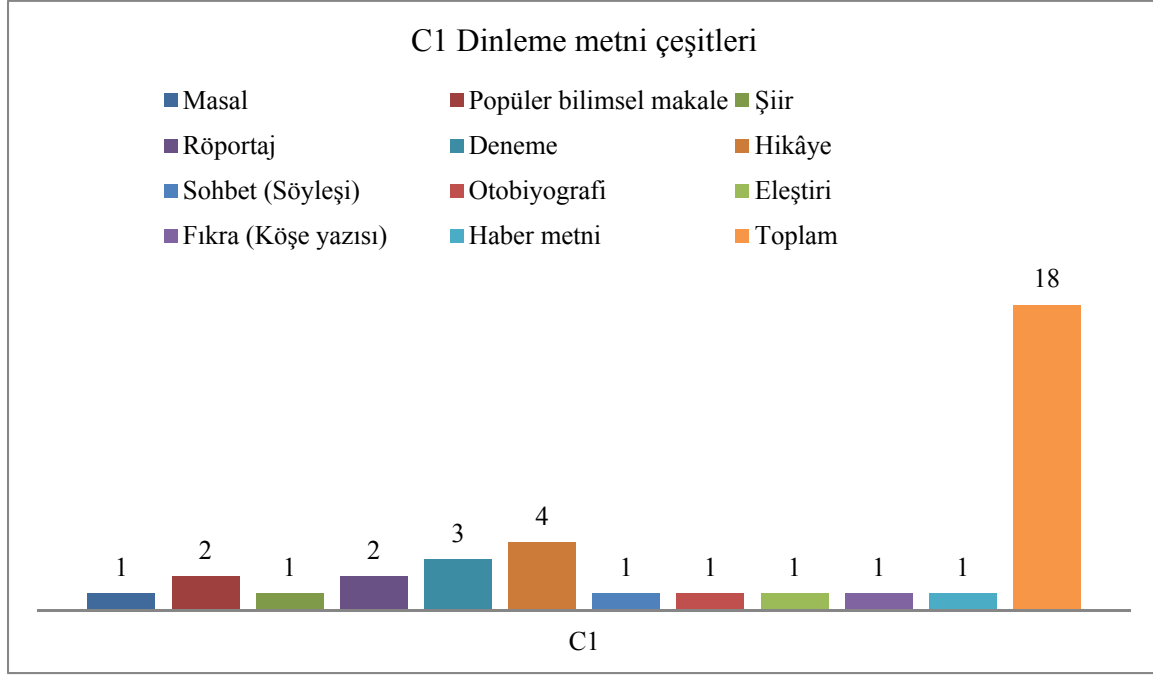
Şekil 57. İYTÖS B1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

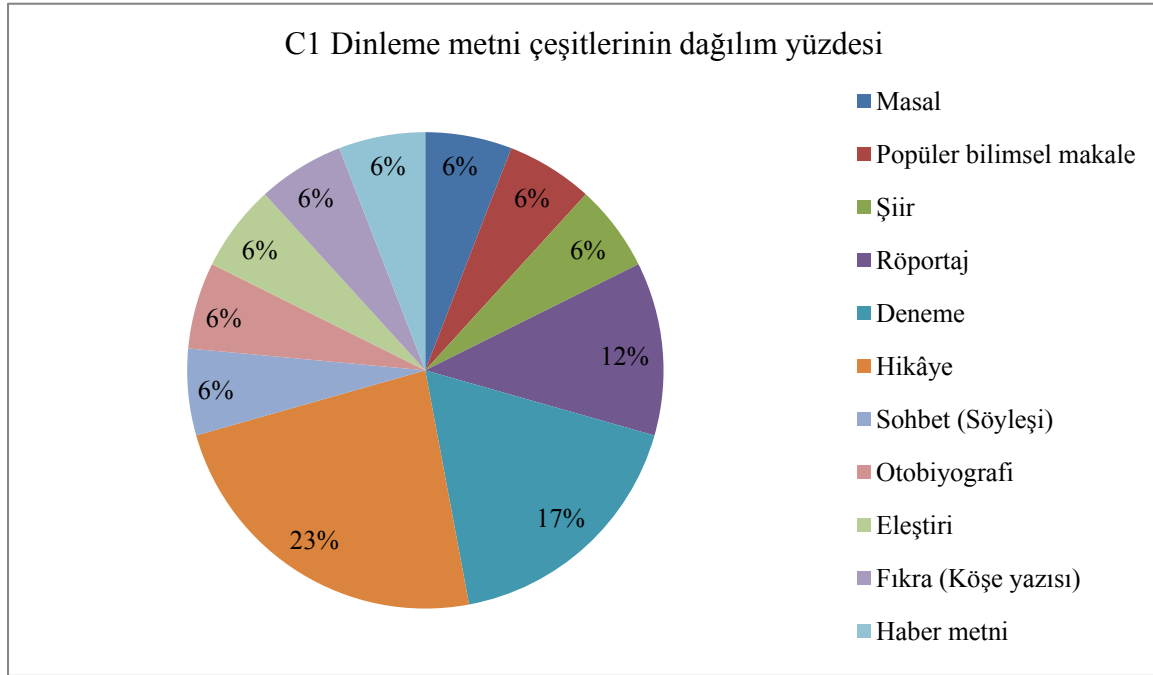
Şekil 58. İYTÖS B2 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

Şekil 59. İYTÖS B2 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

Şekil 60. İYTÖS C1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılımı.

Şekil 61. İYTÖS C1 dinleme metnlerinin çeşitlerine göre genel dağılım yüzdesi.

4.2.8. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Yorumlar

YİTÖS ders kitaplarında toplam 146 tane ve 28 farklı çeşitte dinleme metni yer almaktadır. Bu metin çeşitlerinden en fazla kullanılan ilk beşinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı şu şekildedir: 1. Diyalog 12 tane %16, 2. Fıkra (Köşe yazısı) 13 tane %9, 3. Biyografi 12 tane

%8, 4. Haber metni 10 tane %7, 5. Sohbet (Söyleşi) 9 tane %6. En az kullanılan metin çeşitlerinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı ise şu şekildedir: Mektup, program (Schedule), karikatür, yer-yön tarifi, form, efsane, fabl, maç anlatımı, söylev 1 tane %1 ve masal 2 tane %2 şeklinde değerlendirilmektedir.

İYTÖS ders kitaplarında toplam 90 tane ve 23 farklı çeşitte dinleme metni yer almaktadır. Bu metin çeşitlerinden en fazla kullanılan ilk beşinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı şu şekildedir: 1. Diyalog 25 tane %28, 2. Hikâye 8 tane %9, 3. Haber metni 7 tane %8, 4. Deneme 7 tane %8, 5. Otobiyografi 6 tane %7. En az kullanılan metin çeşitlerinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı ise şu şekildedir: Şarkı, anı, başvuru formu, slogan, eleştiri, hava durumu, talimatname 1 tane %1 şeklindedir.

Her iki öğretim setinde de diyalog metin çeşidi ilk sırada yer almaktadır. Oransal olarak karşılaştırma yapıldığında İYTÖS ders kitaplarında yer alan diyalog metinleri YİTÖS ders kitaplarında yer alan diyalog metinlerinin %100'ünden fazla bir orana karşılık gelmektedir. Ayrıca toplam metin sayıları da hesaba katılırsa bu oran en az % 50 daha artmaktadır. Diyalog metinleri; YİTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinde 14 tane ve %45 oranında, A2 seviyesinde 3 tane ve %11 oranında, B1 seviyesinde 3 tane %11 oranında, B2 seviyesinde 2 tane %7 oranında ve C1 seviyesinde 2 tane ve %7 oranında yer almaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise A1 seviyesinde 9 tane ve %57 oranında, A2 seviyesinde 8 tane ve %44 oranında, B1 seviyesinde 4 tane ve %21 oranında, B2 seviyesinde 2 tane ve %13 oranında yer almaktadır. C1 seviyesinde hiç diyalog metni yer almamaktadır. Diyalog metin çeşidinin seviye ilerledikçe sayısının azaldığı yorumlanmaktadır. Metin kurgusu açısından oldukça kolay ve sade olan diyalog metinlerinin ilgili öğretim setlerinde bu kadar çok yer verilmesinin sebebinin, özellikle temel seviyelerde dil öğrencisinin ihtiyaç duyduğu ve günlük hayatını devam ettirme noktasında çok büyük önem taşıyan dil yapılarına duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Hem YİTÖS ders kitaplarında hem de İYTÖS ders kitaplarında en çok yer alan dinleme metinleri sıralamasında ilk beşe giren haber metni çeşidi YİTÖS ders kitaplarında A2 seviyesinde 3 tane ve %11 oranında, B1 seviyesinde 3 tane ve %10 oranında ve B2 seviyesinde 6 tane %20 oranında yer almaktadır. YİTÖS ders kitaplarında A1 ve C1 seviyelerinde hiç haber metni yer almamaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise A2 seviyelerinde 2 tane ve %11 oranında, B2 seviyesinde 4 tane ve %25 oranında, C1 seviyesinde 1 tane %6 oranında yer almaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise A1 ve B1

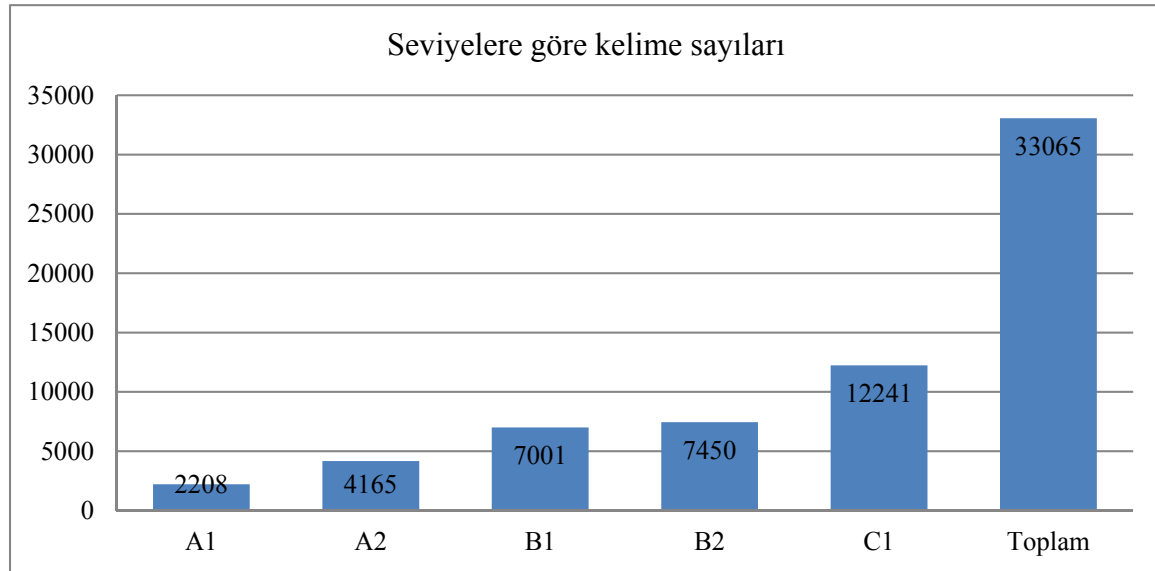
seviyelerinde hiç haber metni yer almamaktadır. Her iki öğretim setinde de A1 seviyesinde haber metinlerine yer verilmediği değerlendirilmektedir.

4.3.Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

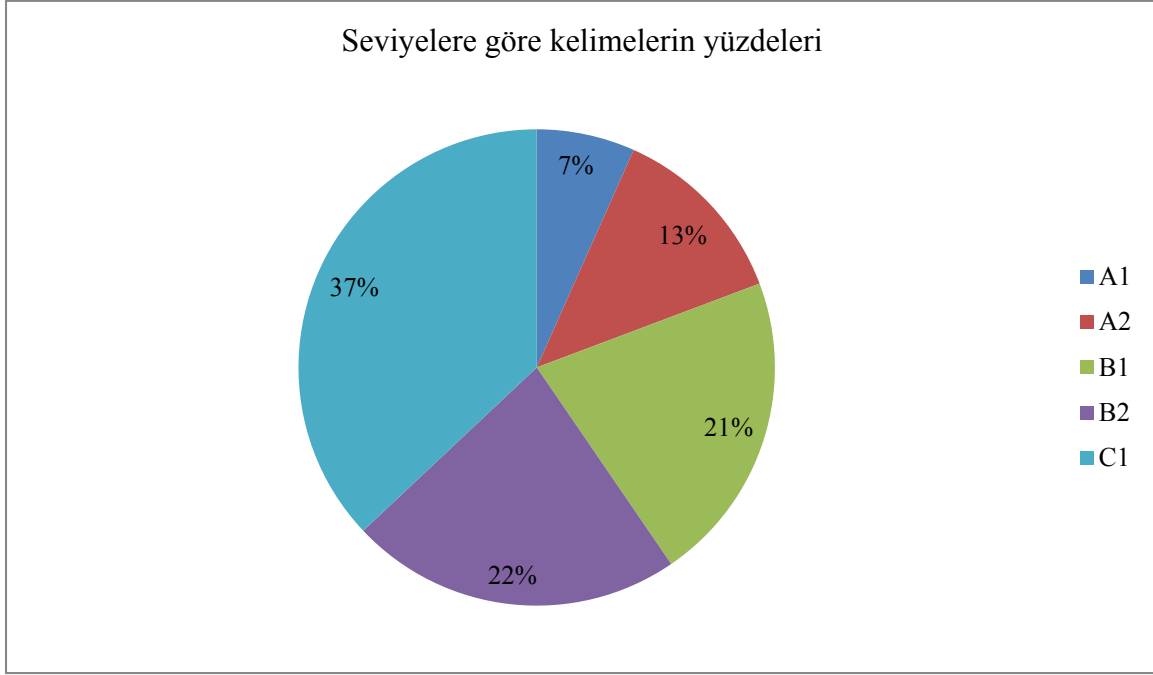
Çalışmanın bu bölümünde ilgili öğretim setlerinde yer alan dinleme metinleri kelime sayıları bakımından incelenmektedir. Metinleri oluşturan kelime sayıları, ders işleme sürelerini doğrudan etkileyen en önemli etkenlerden bir tanesidir. Ayrıca her seviyede kullanılan metinlerin kelime sayılarının tutarlılığı da dil öğretim setlerinin işlevselliğini, ders işleme sürelerini ve toplam kurs saatlerini etkilemektedir.

4.3.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

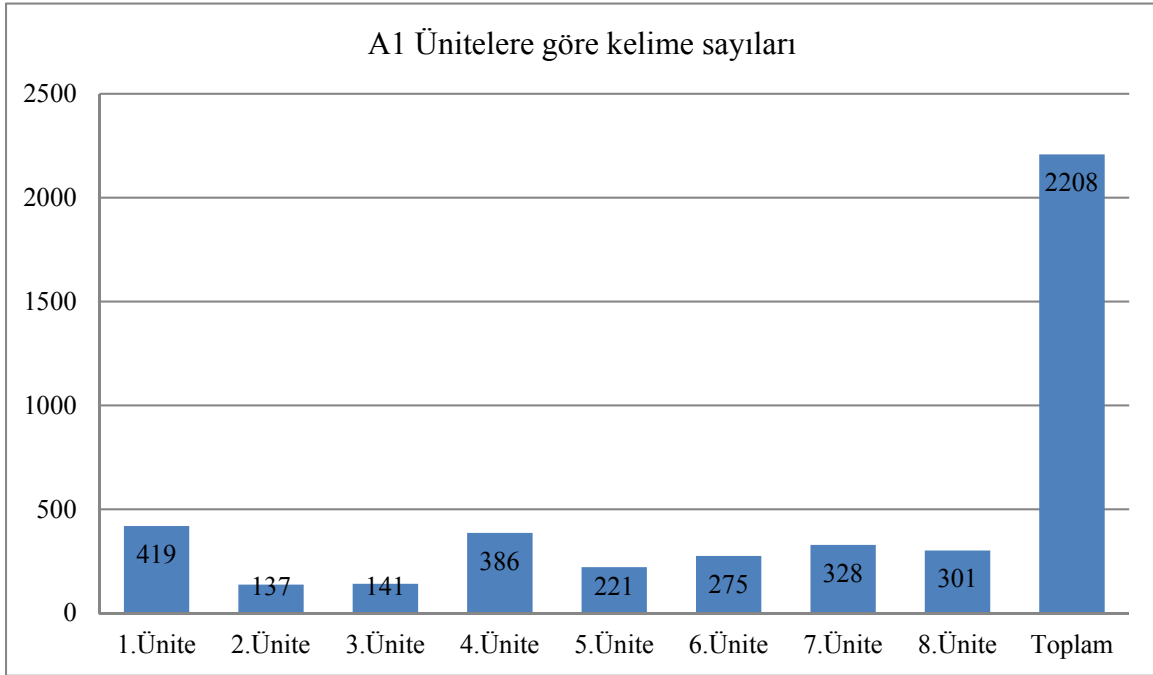
YİTÖS'te yer alan dinleme metinlerindeki kelime sayıları sırasıyla hem metinlerin ünitelerde yer aldığı sayfa numarasına göre hem de seviyelere göre çalışmanın ekler bölümünde yer alan Ek 1'de yer almaktadır. Çalışmanın bu bölümünde ünitelere ve seviyelere göre kelime sayıları ile ilgili sayısal ve oransal değerleri içeren şekiller yer almaktadır.

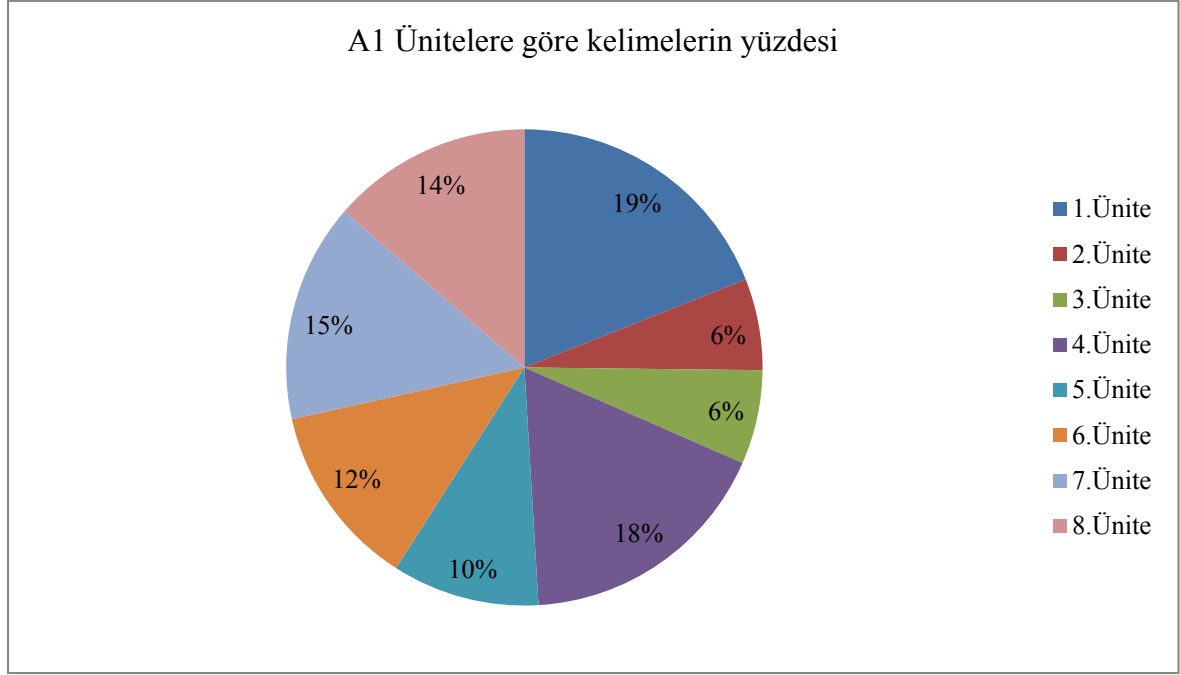
Şekil 62. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam sayısı.

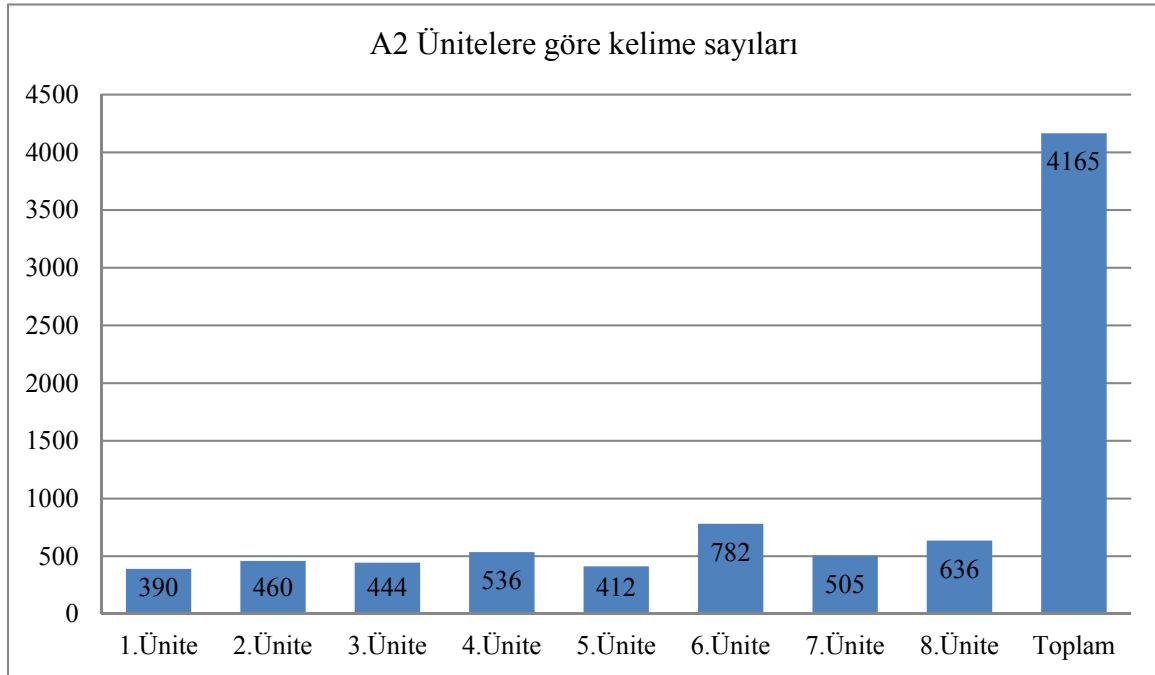
Şekil 63. YITÖS seviyelere göre kelimelerin toplam yüzdesi.

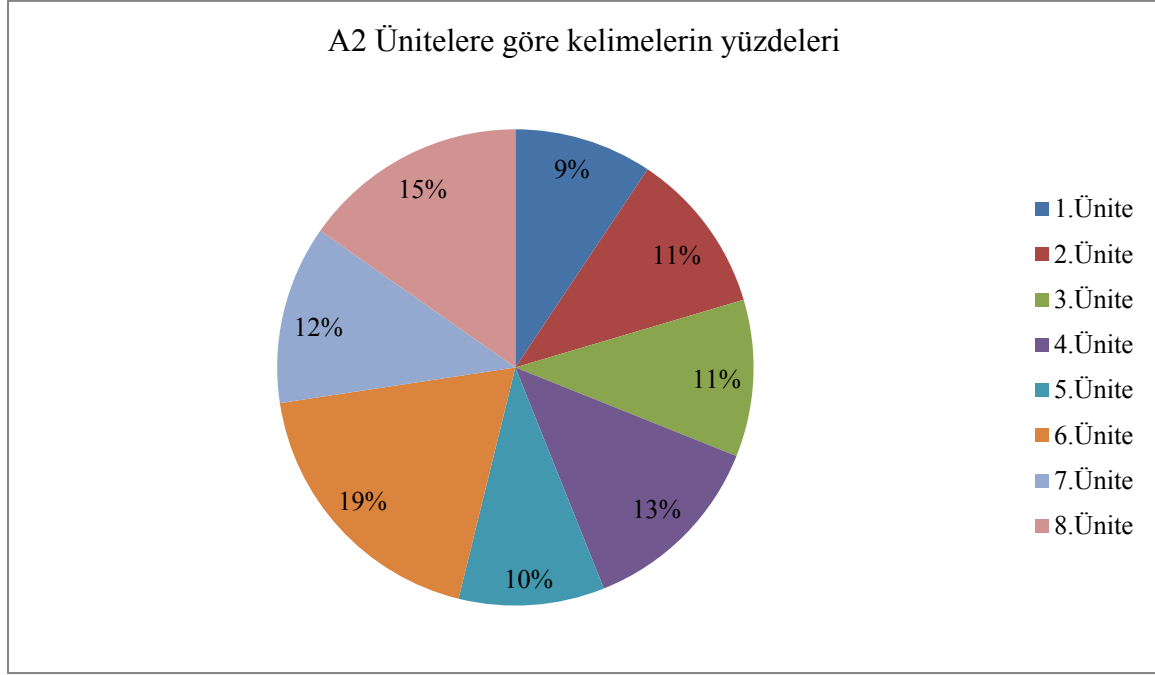
Şekil 64. YITÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

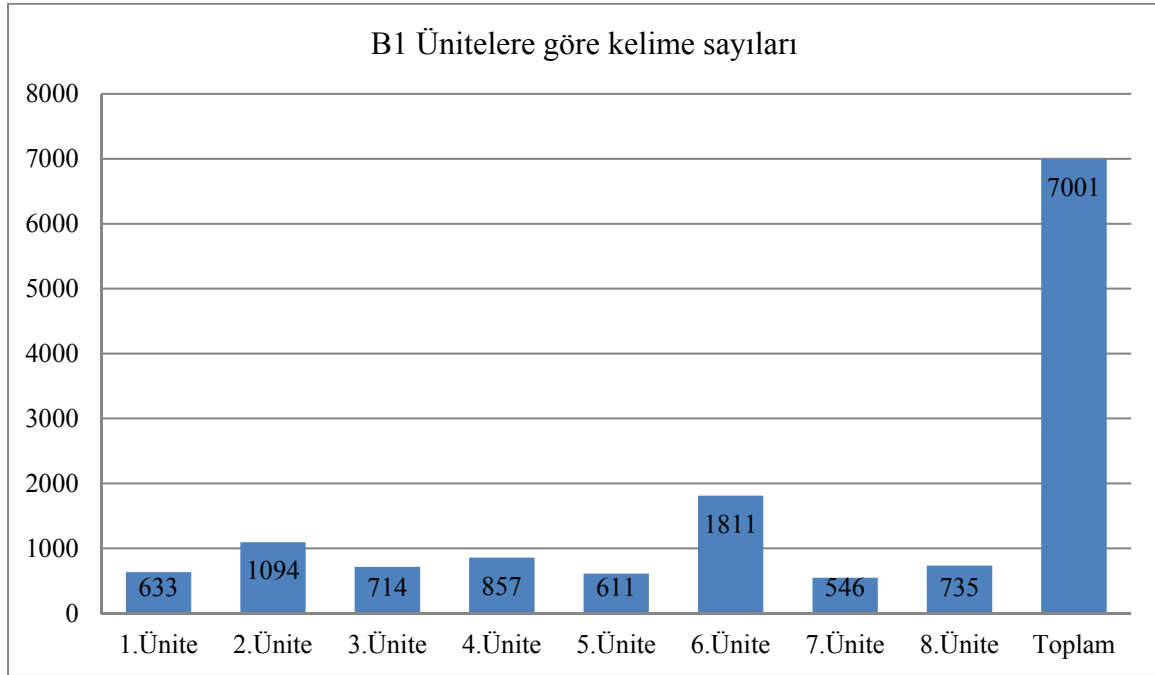
Şekil 65. YİTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

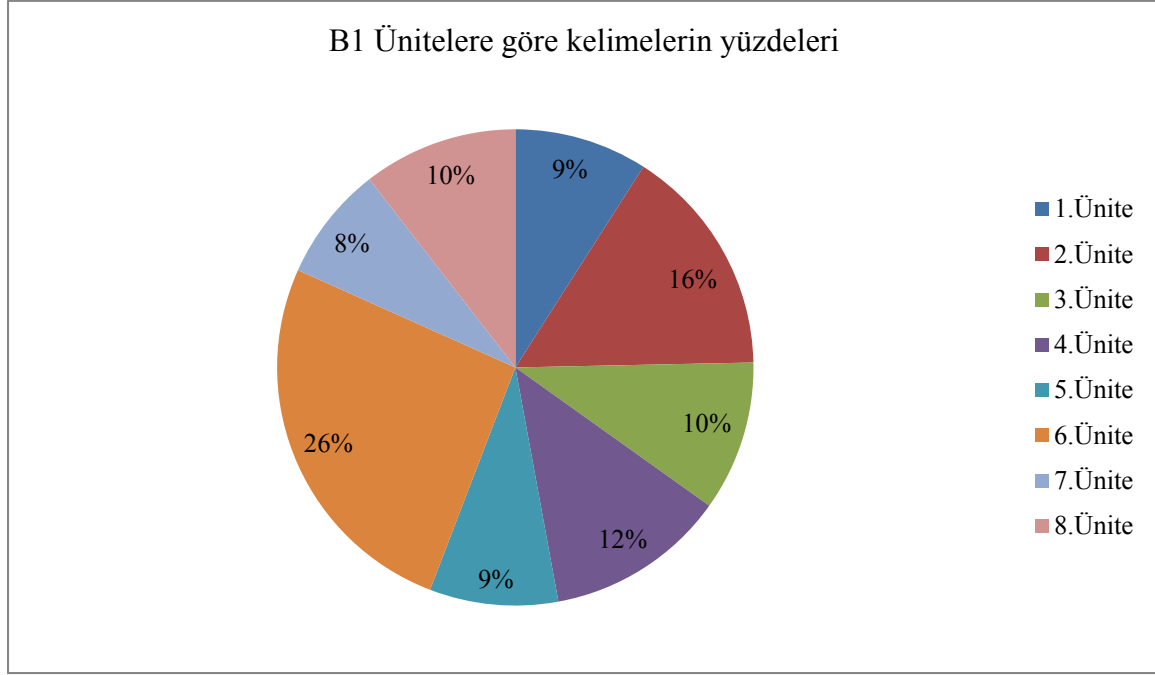
Şekil 66. YİTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

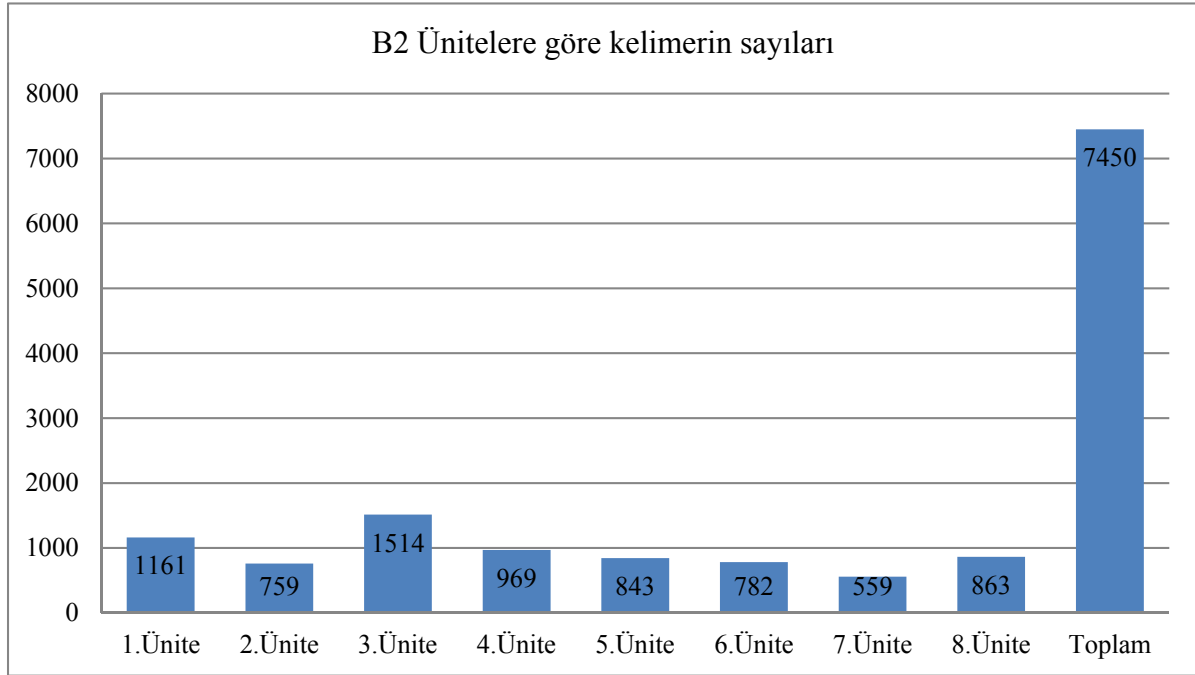
Şekil 67. YİTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

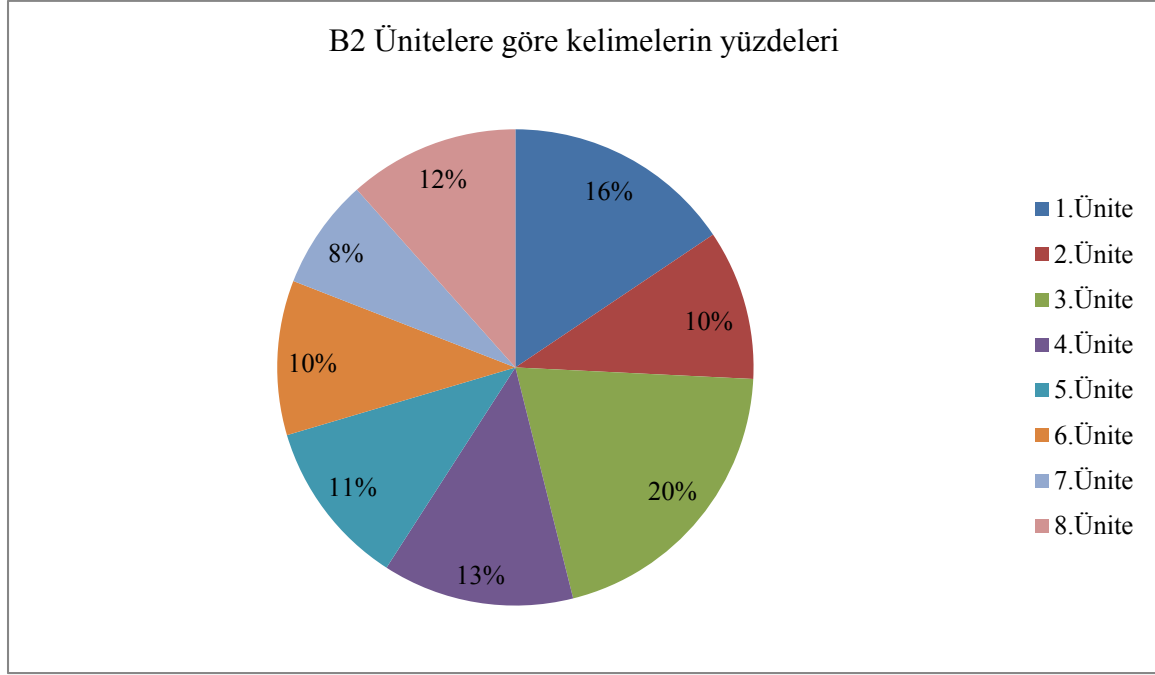
Şekil 68. YİTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

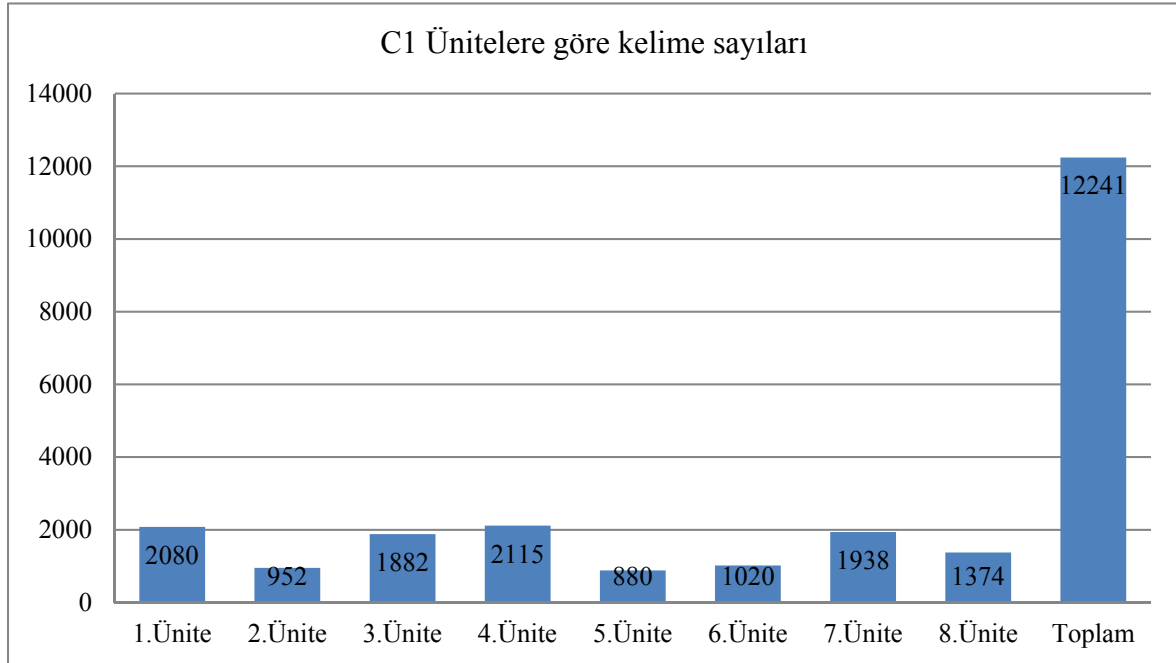
Şekil 69. YİTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

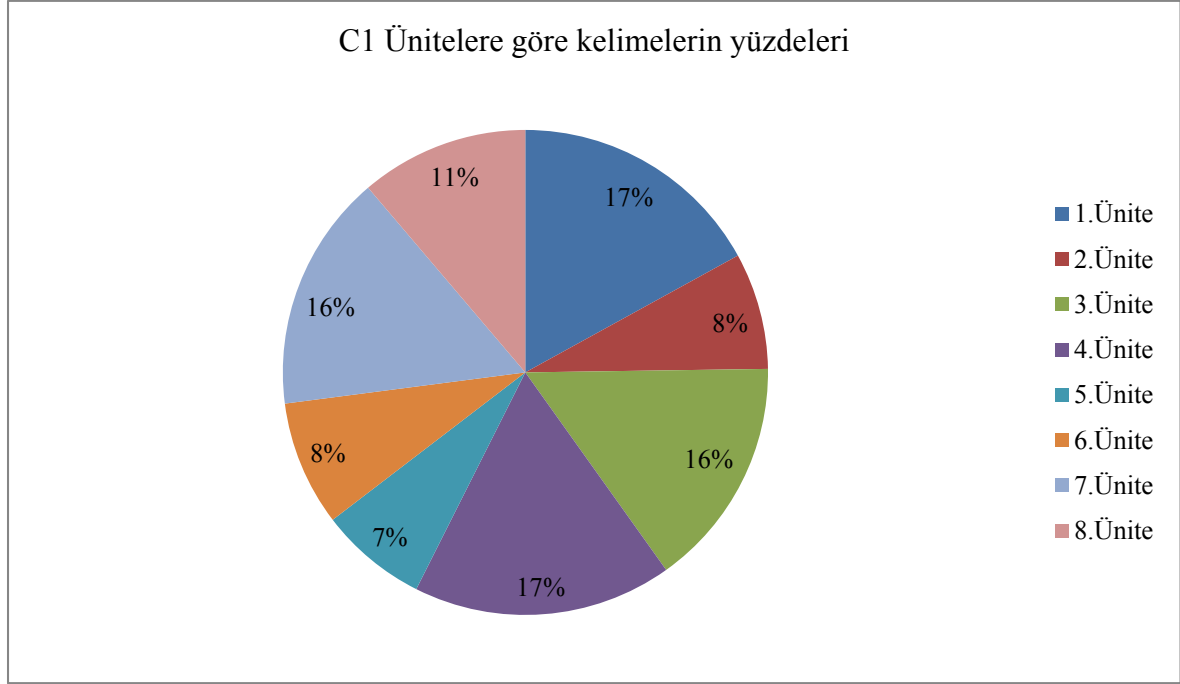
Şekil 70. YİTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

Şekil 71. YİTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

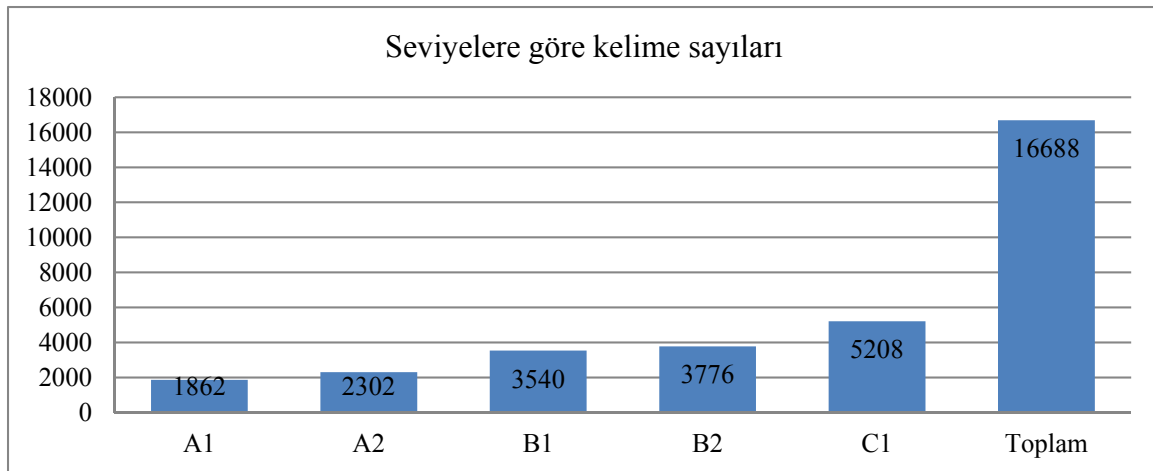
Şekil 72. YİTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

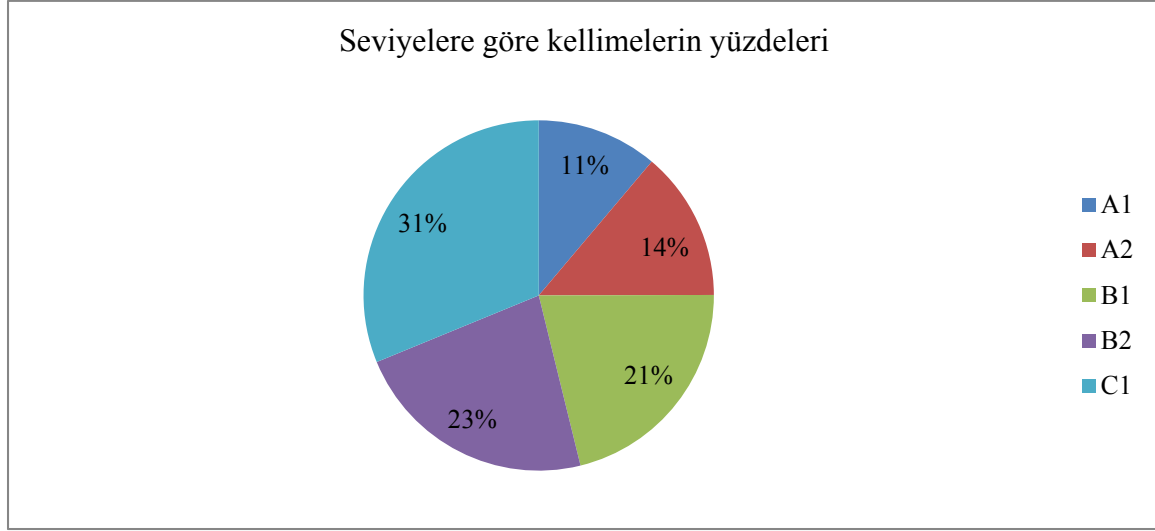
Şekil 73. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

4.3.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

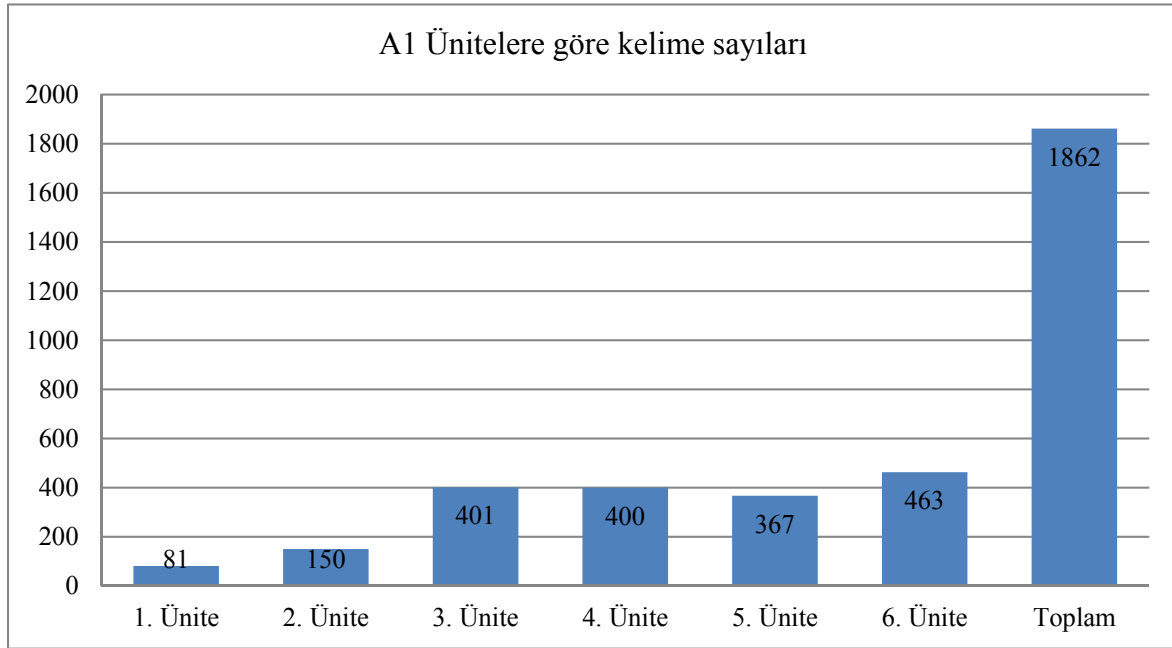
İYTÖS'te yer alan dinleme metnindeki kelime sayıları sırasıyla hem metinlerin ünitelerde yer aldığı sayfa numarasına göre hem de seviyelere göre çalışmanın ekler bölümünde yer alan Ek 2'de yer almaktadır. Çalışmanın bu bölümünde ünitelere ve seviyelere göre kelime sayıları ile ilgili sayısal ve oransal değerleri içeren şekiller yer almaktadır:

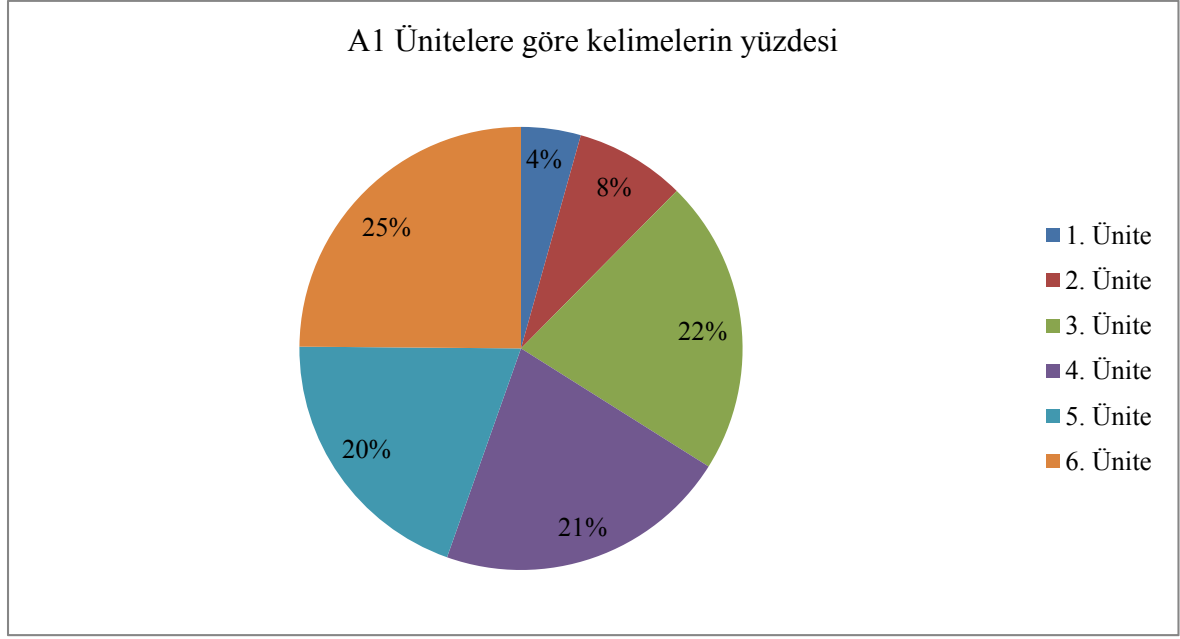
Şekil 74. İYTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam sayısı.

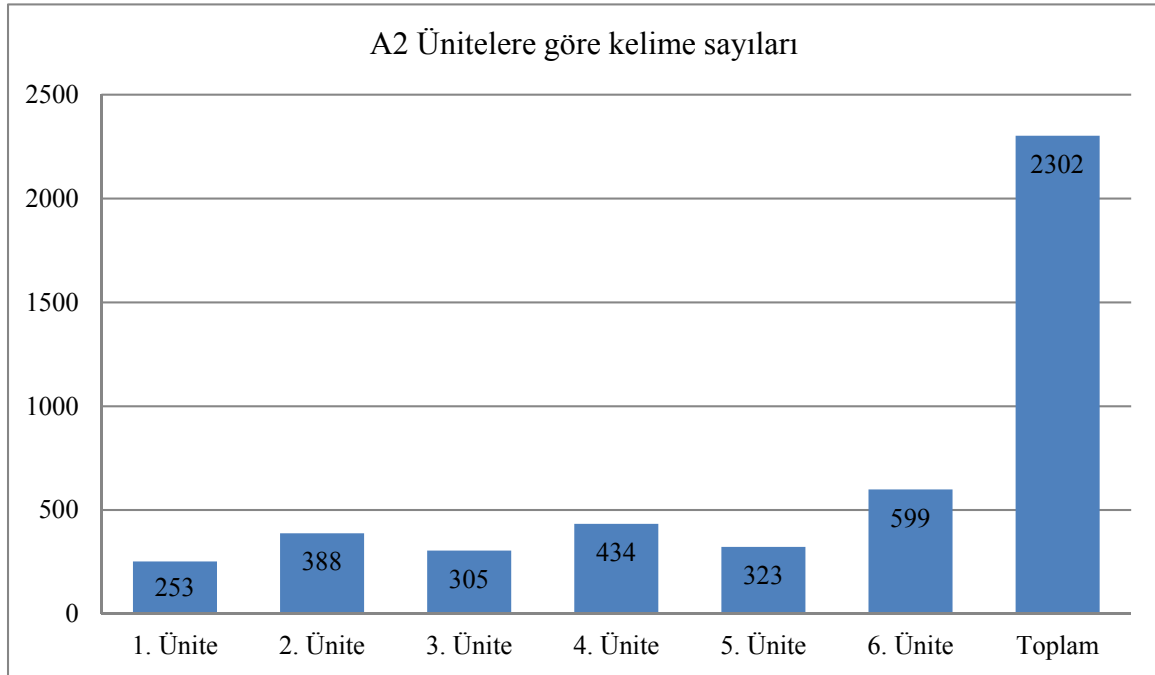
Şekil 75. İYTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam yüzdesi.

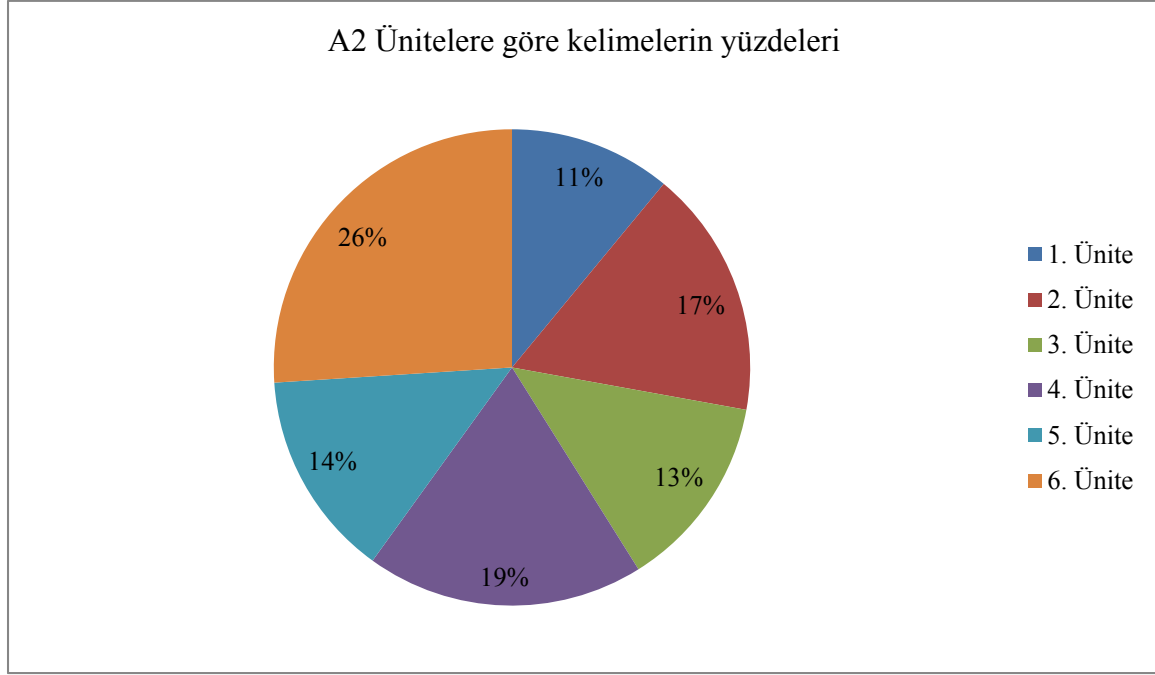
Şekil 76. İYTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

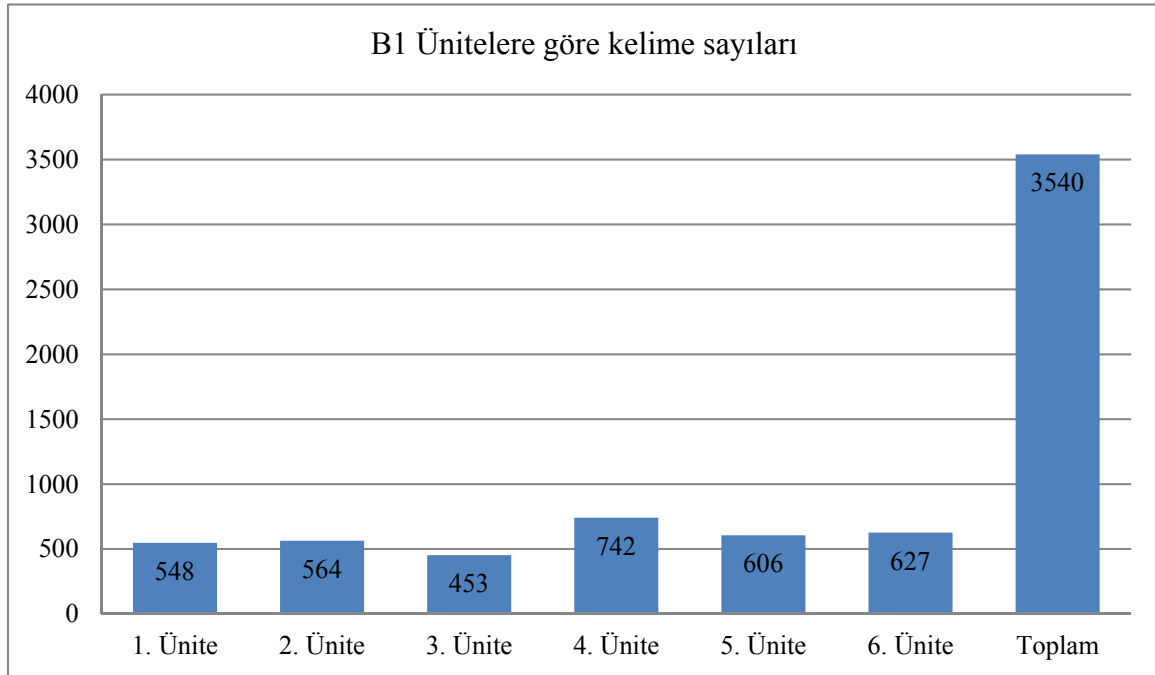
Şekil 77. İYTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

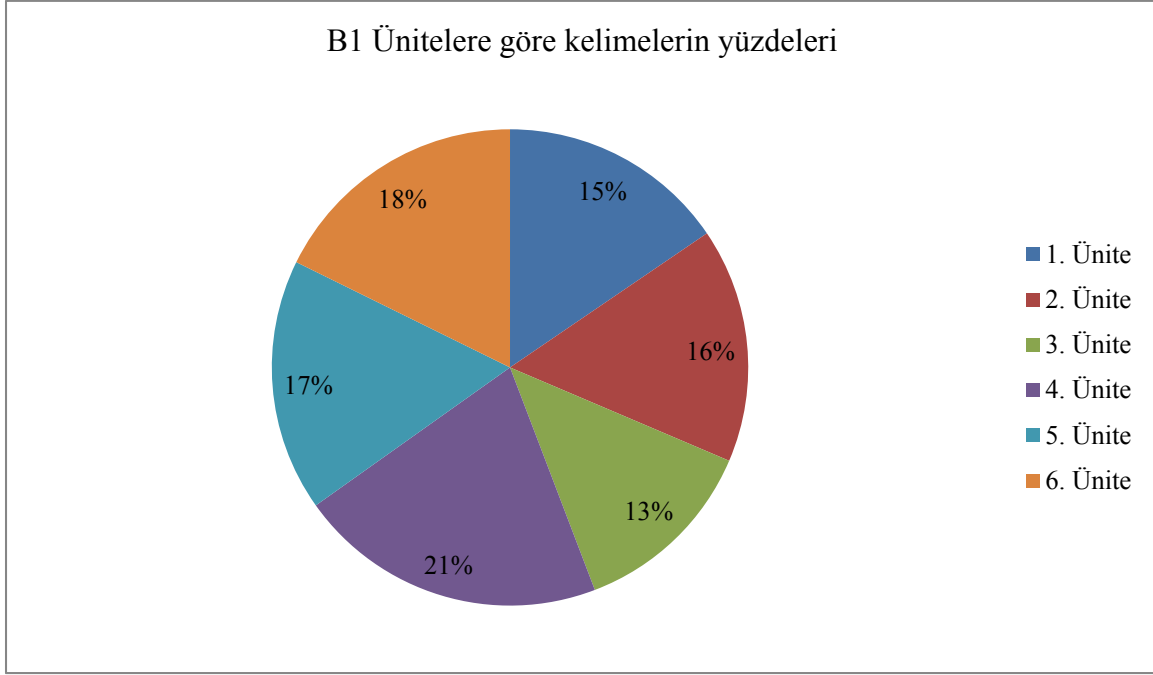
Şekil 78. İYTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

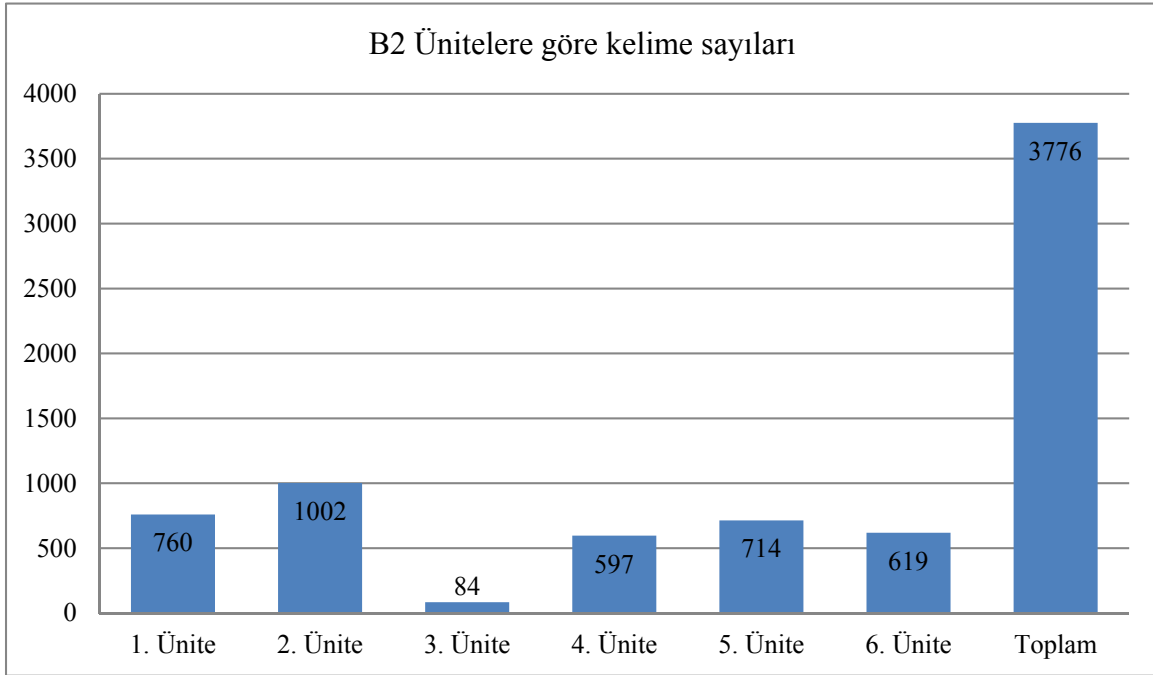
Şekil 79. İYTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

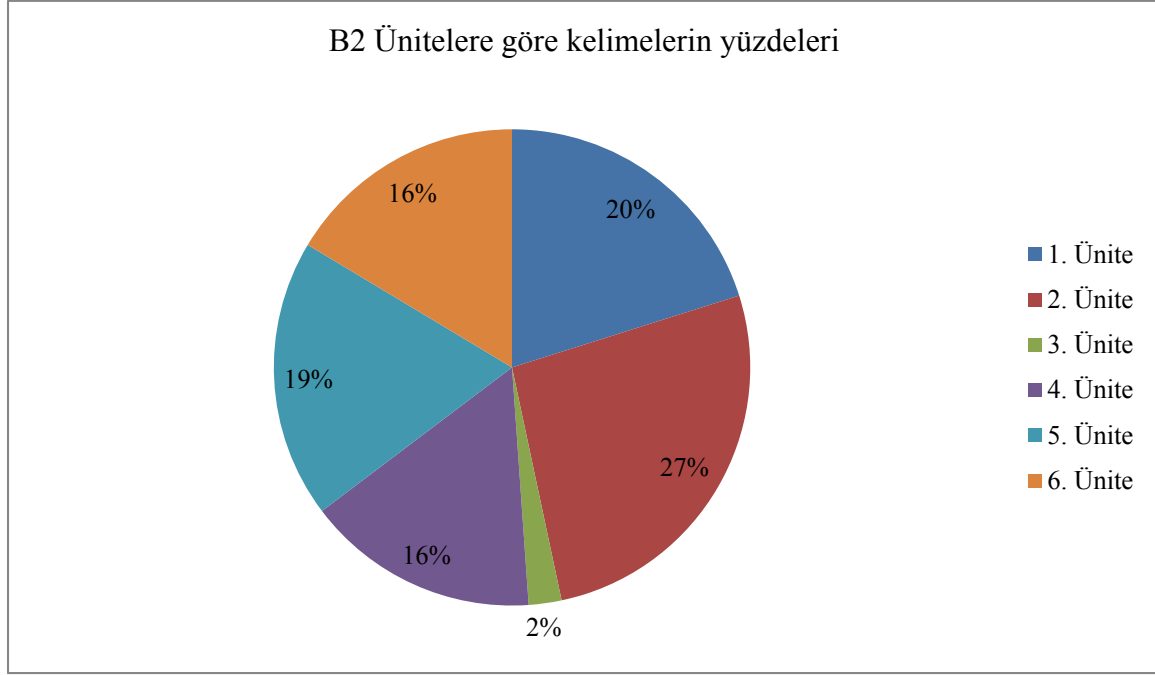
Şekil 80. İYTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

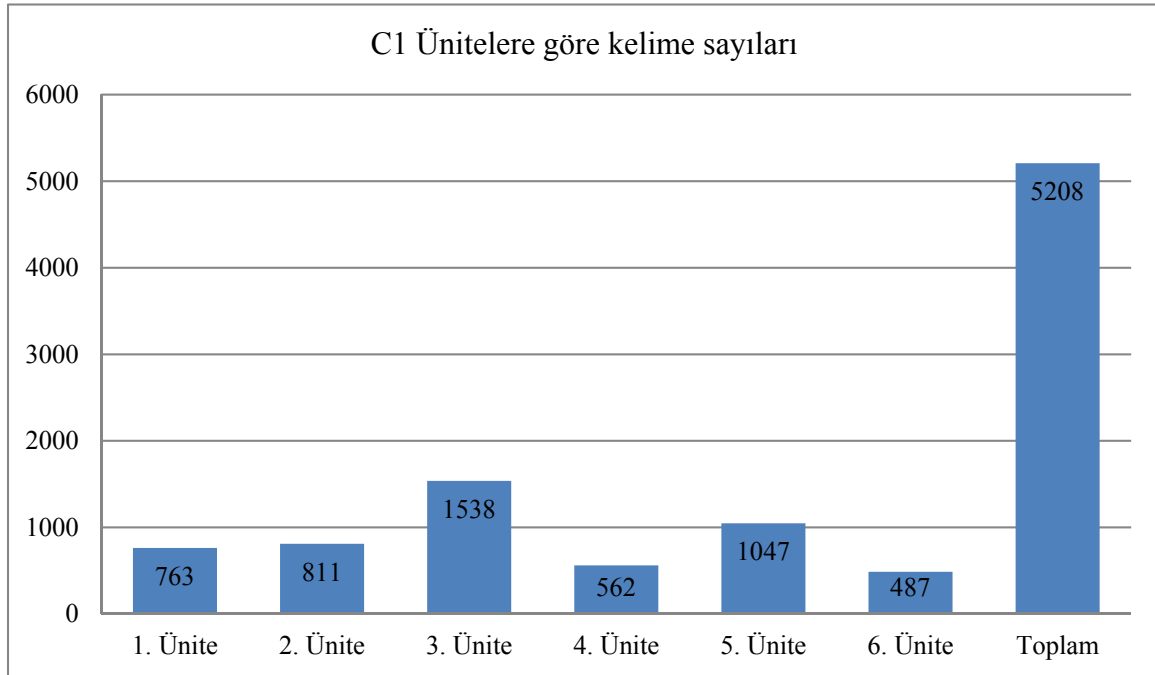
Şekil 81. İYTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

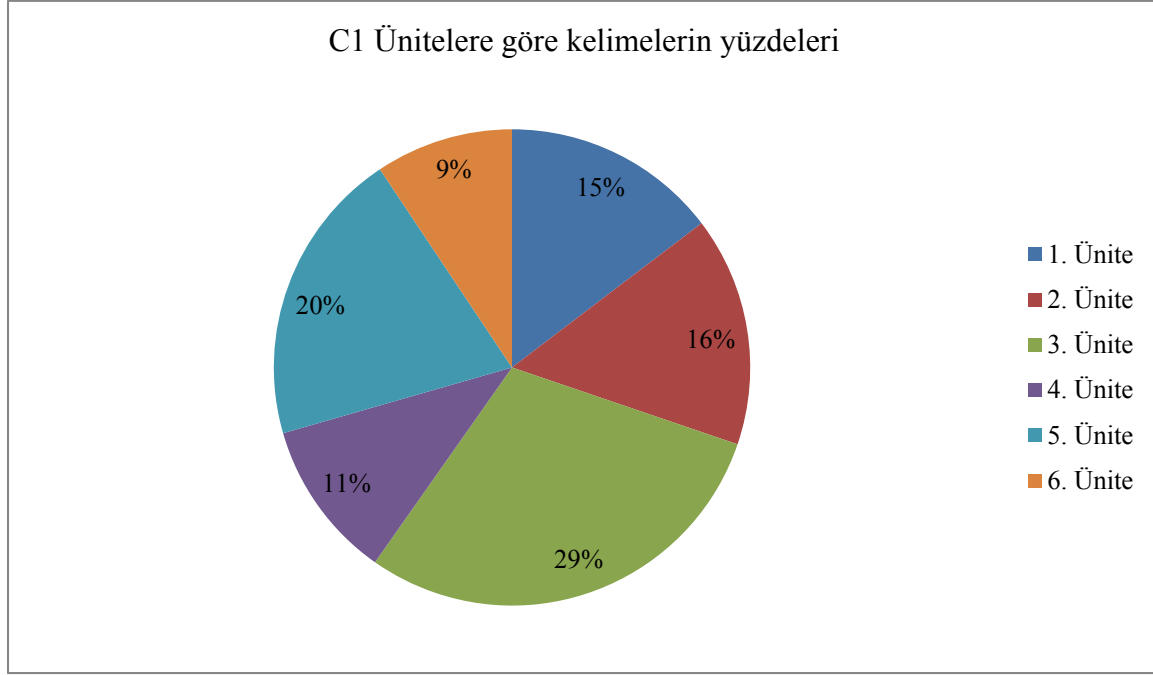
Şekil 82. İYTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

Şekil 83. İYTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

Şekil 84. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

Şekil 85. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

4.3.3. Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar

YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin toplam kelime sayısı 33065 iken İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin toplam kelime sayısı 16688'dir. Ancak bu hesaplamada YİTÖS ders kitaplarının her bir seviyesinin 8'er üniteden, İYTÖS ders kitaplarının ise her bir seviyesinin 6'şar üniteden oluştuğunu hatırlatmakta fayda görülmektedir. Mevcut durum açısından ele alındığında iki öğretim seti arasında 16337 tane kelime farkı bulunmaktadır. Bu fark %50'ye yakın bir yüzdelik orana karşılık gelmektedir. Hâlbuki YİTÖS ile İYTÖS arasında toplamda 10 ünitelik yani %30'luk bir fark varken kelime sayılarında bu fark %50'ye ulaşmaktadır.

Öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarının seviyelerine göre bakıldığında; A1 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten % 4 fazla, A2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla, B1 seviyesinde İYTÖS ile YİTÖS eşit, B2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla ve C1 seviyesinde YİTÖS' ün İYTÖS' ten %6 fazla olduğu görülmektedir. İlgili setler arasındaki en belirgin farkın C1 seviyesinde olduğu yorumlanmaktadır. İYTÖS'ün temel ve orta seviyelerdeki (A1-A2-B1-B2) kelime sayısı fazlalığı oranının toplamının, YİTÖS'ün ileri seviyedeki (C1) kelime sayısı fazlalığı oranına eşit olduğu diğer bir yorum olarak değerlendirilmektedir.

4.3.3.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar

YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin ünitelere göre sayıları ve yüzdelik oranları yorumlandığında düzenli bir artış veya azalış gibi doğrusal bir grafik sonucu değerlendirilememektedir. Örneğin A1 seviyesinin 1. Ünitesinde 419 tane kelime %19 oranında yer alırken 2. Ünitesinde 137 tane kelime %6 oranında ve 3. Ünitesinde 141 tane kelime %6 oranında yer almaktadır. Aynı durum A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde de tekrarlanmaktadır. Üniteler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan veya azalıştan bahsetmek mümkün değildir.

YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin seviyelere göre sayıları ve yüzdelik oranları yorumlandığında ise düzenli bir artış gösteren doğrusal bir grafik değerlendirilmektedir. A1 seviyesinde 2208 tane kelime %7 oranında, A2 seviyesinde 4165 tane kelime %13 oranında, B1 seviyesinde 7001 tane kelime ve %21 oranında, B2 seviyesinde 7450 tane kelime %22 oranında ve C1 seviyesinde 12241 tane kelime %37 oranında yer almaktadır. Seviyeler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan ve kazanımların içeriğine, sayısına ve seviyesine uygun şekilde daha geniş bir kelime sayısından bahsetmek mümkündür. Temel seviyeler olan A1'de 2208 tane kelime yer alırken A2'de ise toplam kelime sayısının %100'e yakın bir oranda artarak 4165 olduğu tespit edilmektedir. Ancak orta seviyeler olan B1'de 7001 tane kelime yer alırken B2'de ise toplam kelime sayısının yalnızca %6 oranında artarak 7450 tane kelimeye yer verilmiş olduğu tespit edilmektedir. Temel seviyeler olan A1 ve A2'de kullanılan toplam kelime oranı %20 iken orta seviyeler olan B1 ve B2'de kullanılan toplam kelime oranı %43'tür.

Toplam kelime sayısı olan 33065 kelimenin %37'si yalnızca C1 seviyesinde yer alması, geriye kalan %60'a yakın bir oranda kelimenin ise diğer dört seviyeye dağıtılması da tespit edilen diğer bir durum olarak değerlendirilmektedir.

4.3.3.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar

İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin ünitelere göre sayıları ve yüzdelik oranları yorumlandığında düzenli bir artış veya azalış gibi doğrusal bir grafik sonucu değerlendirilememektedir. Örneğin A1 seviyesinin 1. Ünitesinde 81 tane kelime %4 oranında, 2. Ünitesinde 150 tane kelime %8 oranında, 3. Ünitesinde 401 tane kelime %22 oranında, 4. Ünitesinde 400 tane kelime %21 oranında, 5. Ünitesinde 367 tane kelime %20

oranında yer alırken 6. Ünitesinde 463 tane kelime %25 oranında yer almaktadır. Aynı durum A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde de tekrarlanmaktadır. Üniteler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan veya azalıştan bahsetmek mümkün değildir.

İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin seviyelere göre sayıları ve yüzdelik oranları yorumlandığında ise düzenli bir artış gösteren doğrusal bir grafik değerlendirilmektedir. A1 seviyesinde 1862 tane kelime %11 oranında, A2 seviyesinde 2302 tane kelime %14 oranında, B1 seviyesinde 3540 tane kelime ve %21 oranında, B2 seviyesinde 3776 tane kelime %23 oranında ve C1 seviyesinde 5208 tane kelime %31 oranında yer almaktadır. Seviyeler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan ve kazanımların içeriğine, sayısına ve seviyesine uygun şekilde daha geniş bir kelime sayısından bahsetmek mümkündür. Temel seviyeler olan A1’de 1862 tane kelime yer alırken A2’de ise toplam kelime sayısının %20’ye yakın bir oranda artarak 2302 olduğu tespit edilmektedir. Benzer şekilde orta seviyeler olan B1’ de 3540 tane kelime yer alırken B2’de ise toplam kelime sayısının yalnızca %10’ a yakın oranında artarak 3776 tane kelimeye yer verilmiş olduğu tespit edilmektedir. . Temel seviyeler olan A1 ve A2’de kullanılan toplam kelime oranı %25 iken orta seviyeler olan B1 ve B2’ de kullanılan toplam kelime oranı %44’ tür.

Toplam kelime sayısı olan 16688 tane kelimenin %31’i yalnızca C1 seviyesinde yer alması, geriye kalan %70’e yakın bir oranda kelimenin ise diğer dört seviyeye dağıtılması da tespit edilen diğer bir durum olarak değerlendirilmektedir.

4.4. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası ve Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde dil öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin dil bilgisi açısından tutarlılıkları incelenmektedir. Öncelikli olarak YİTÖS ve İYTÖS ders kitaplarında bulunan dil bilgisi konularının ünitelere ve seviyelere göre işlenme sıraları ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

Bazı metinlerde kullanılan dil bilgisi yapılarının henüz öğrenciye öğretilmeden kullanıldığı tespit edilmektedir. Yani öğrenci bir dil bilgisi yapısını öğrenmeden o dil bilgisi yapısı metinlerde kullanılmaktadır. Öğretilmesi gereken yapılar ünite temelli olarak ilerlediğinden dolayı her bir dil bilgisi yapısı ünitelere bağlı olarak sıralanmaktadır.

Bir dil bilgisi yapısı ünitenin sonunda işlenirken o yapı ile ilgili örnek kullanımlar ünitenin ortasında veya başında yer aldığı tespit edilmektedir. Ayrıca bir dil bilgisi yapısı bazen birkaç seviye sonra işlendiği hâlde o yapı ile ilgili örnekler birkaç seviye önce yer almaktadır. İşte bu durum *işlenmeyen ama metinlerde var olan dil bilgisi yapısı* sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Öğretilmediği halde metinlerin içerisinde yer alan dil bilgisi konularının sayısal değerleri verilirken ünite temelli değil seviye temelli bir gösterim şekli ele alınmaktadır. Çünkü dil bilgisi konusu ünitenin hangi bölümünde bulunuyorsa bulunduğu bölüme kadar olan metinlerdeki değerler hesaplanmaktadır. Ayrıca öğretilmediği halde metinlerin içerisinde yer alan dil bilgisi konularının ünite temelli bir tablo gösterimi Ek 3 ve Ek 4’te yer almaktadır.

4.4.1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Bulgular

4.4.1.1. YİTÖS’te Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Bulgular

YİTÖS ders kitaplarının A1, A2, B1, B2 seviyelerinde yer alan dil bilgisi konularının işlenme sırası çıkarılırken C1 seviyesinde herhangi bir dil bilgisi öğretimi yapılmadığı için bulguya rastlanmamaktadır. Bulunan dil bilgisi konularının ünite temelli olarak işlenme sıraları şu şekildedir:

Tablo 27.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 1. ve 2. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
1.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	• Bu, şu, o, burası, şurası, orası	• Belirsiz geçmiş zaman (-mİş)	• Zarf-fiil	• Sıfat-fiil ekleri: -r,	-
	• mİ?/değil	• -Dan önce	• -(y)ken	• -Ar, -Ir,	
	• var/yok	• -Dan sonra	• Şimdiki zamanın hikâyesi	• -Ası,-mAz.	
	• Bulunma hâli eki	• -mAdan önce	• -(I)yordu	• Zarf-fiil ekleri:	
	• Sayılar	• -mAdAn sonra		• -AnA kadar,	
	• Çokluk eki	• -DIktAn sonra		• -IncAyA kadar,	
2.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	• Ayrılma hâli eki	• Pekiştirme	• İşteşlik	• Sıfat-fiil eki:	-
	• Belirtme hâli eki	• Gibi, kadar	• İşteş çatı – (I)ş	• - mİş	
	• Bulunma hâli eki			• Zarf-fiil ekleri:	
	• Yönelme hâli eki			• -DIğI zaman,	
	• -Dan önce,			• -DIğIndA, -	
	• -Dan sonra			DIğI sırada, -	
	• Emir			AcAğI sırada.	
	• Şahıs zamirleri			• Bütün zamanların rivayetleri.	
	• Şimdiki zaman				

Tablo 28.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 3. ve 4. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
3.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Belirli geçmiş zaman - Zaman belirteçleri - İle, -ylA -Dan önce,- Dan sonra	- Geniş zaman (-Ir/ -Ar/ -r) -CA, -A göre - bu yüzden/ bu sebeple - belki...belki - hem...hem - ya...ya - ister...ister	- Dilek kipi: -sA - Dilek kipinin hikâyesi: -sAydI - Şart kipi: - (y)sA	- Dolaylı anlatım - İsimlerin dolaylı anlatımları - Fiillerin dolaylı anlatımları - İstek kipinin dolaylı anlatımı - Soruların dolaylı anlatımları - Emir kipinin dolaylı anlatımları	-
4.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- İyelik ekleri -Dan... -A kadar - Gelecek zaman	-mA/-mAk/-Iş - Dolaylı anlatım (Emir kipi)	- Gereklik kipi: -mAII -AII, -DIğInDAn beri, -DI... AII - Ettirgen çatı: -Dır,- Ir, -t, Ar	- boyunca - süresince - DIğI sürece - DIğI zaman - DIkçA - IncA -Ar...-mAz	-

Tablo 29.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 5. ve 6. Ünite Dil Bilgisi Konuları İşlenme Sırası

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
5.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	İsim tamlamaları	-(y)Ip -mAdAn -mAyIp -(y) ArAk -(y)A...(y)A	- Dönüşlü çatı: -n,-l “Kendi” dönüşlülük zamiri - mAk lazım - mAk - zorunda kal- - mAk gerek - mAk şart	- Gereklilik kipinin dolaylı anlatımı - Zarf-fiil ekleri -DIğI için -DIğIndAn -AcAğI için -AcAğIndAn	-
6.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- ki/-DAki -IncI	-(y)Abil-	Edilgen çatı: -l,-n	- Birleşik çatı: işteş/ettirgen+ettirgen vs. - Zarf-fiil ekleri: -DIğI hâlde, -AcAğI hâlde, -mAsInA rağmen, -A rağmen	-

Tablo 30.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 7. ve 8. Ünite Dil Bilgisi Konuları İşlenme Sırası

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
7.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	-A göre, bence - Den daha+ sıfat: karşılaştırma - en+sıfat: üstünlük -Den beri/-dir	-mAk için -mAk üzere ... diye sormak ... diye cevap vermek	Sıfat-fiiller: -An, -DIk, -AcAk	Zarf-fiil ekleri: -mAk yerine -mAktAnsa -AcAğınA -mAsI hâlinde -AcAğI yerde -DIğI takdirde -mAsI durumunda	-
8.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1

Dil bilgisi konuları	Genel tekrar	-an/-en - Genel tekrar	Genel tekrar	- Kurallı birleşik fiiller -I vermek -Ip durmak -Ip kalmak -I yazmak -A kalmak -A gelmek	-
----------------------	--	---	--	--	---

İlgili öğretim seti ile ilgili bulguları ortaya çıkarmaya yönelik olarak yapılan inceleme esnasında ünite başlarındaki içindekiler kısmında yer almayan ancak ünite içerisinde değinilen dil bilgisi konularına rastlanmaktadır. Bu dil bilgisi konuları da aşağıda yer almaktadır:

Tablo 31.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 1. ve 2. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
1.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Ne, Kim? -II yapım eki (Ülke-millet) -Incl yapım eki (Sıra sayı sıfatı)	- Ek fiilin geçmiş zamanı -DI -mİş	-DIr ek fiili (Pekiştirme) - üstüne yok		
2.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Sert ünsüzlerin benzeşmesi ve yumuşaması - Ünlü daralması - Nereye, Nerede, Nereden?	Sebep-sonuç cümleleri (için)	“Birbiri” kelimesi - Güzel adlandırma		

Tablo 32.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 3. ve 4. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
3.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Saat - İle, -(y)la -İl, -sİz, -İlk - Ölçü, tartı ve para birimi.	ne...ne	- Keşke - Eğer - Durum zarfları - Sadece - Yalnızca - Birlikte - Başka		
4.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Sert ünsüzlerin benzeşmesi ve yumuşaması - Renkler - Ünlü daralması - Nereye, Nerede, Nereden?	- Zaman zarfları - Genellikle - Asla/hiçbir zaman - Bazen/ara sıra - Her zaman		-AcAğl sırada	

Tablo 33.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 5. ve 6. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
5.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Yer-yön zarfları - Sert ünsüzlerin yumuşaması - Ünlü düşmesi				
6.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları					

Tablo 34.

YİTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 7. ve 8. Ünite İçindekilerde Olmayan Dil Bilgisi Konuları

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı					
7.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları			-DIğIndA -DIğI zaman		
8.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları					

4.4.1.2. İYTÖS'te Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Bulgular

YİTÖS ders kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde yer alan dil bilgisi konularının işlenme sırası ünite temelli olarak şu şekildedir:

Tablo 35.

İYTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 1. ve 2. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı					
1.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	• Bu, şu, o.	• Emir kipi	• Zarf-fiiller	• Dönüslü fiil	• Birleşik
	• Kim? /Ne?	• İstek kipi	• -(y) ArAk	• Zarf-fiiller	zamanlar
	• Çoğul eki (-lAr)	• Yapım ekleri	• -(y)A-(y)A	• -DlkçA,	-İyordu
	• Soru eki (mI)	• (-II, -slz, -Ilk)	• Şimdiki zamanın hikâyesi	• -DIğI sürece	-I/ArdI
	• Burası neresi?		• Zarf-fiiller -(y)ken	• -IncAyA kadar	• -(y)AcAktI
				• -IncAyA dek	-mİştI
				• -IncAyA değin	
				• -AnA kadar	
				• -AnA dek	
				• -AnA değin	
2.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	• Bulunma durumu -DA	• Belirli geçmiş zaman	• İsim-fiil ekleri	• Edilgen fiil	• Rivayet
	• Var-yok	• İsim cümlelerinde belirli geçmiş zaman	• -mA	• Tarafından / -cA	birleşik zamanlar
	• Kaçınıcı ?	• Bağlaçlar	• -(y)Iş	• Zarf-fiiller	• -(I)yormuş
	• İsim cümleleri	• Çünkü	• Emir kipinde dolaylı anlatım	• -DIğI zaman	• -(I/A)rmlş
		• Bu sebeple		• -DIğI sırada	• -(y)AcAkmIş
		• Bu nedenle		• -AcAğI zaman	• -mIşmIş
		• Bunun için		• -AcAğI sırada	• -mAllymIş
		• İle		• DIğIndA	• -sAymIş

Tablo 36.

İYTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 3. ve 4. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı					
3.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	• Şimdiki zaman • Yönelme durumu -(y)A • Uzaklaşma durumu -(Dan) • -mAk istemek	• Gelecek zaman • İsim cümlelerinde gelecek zaman • Karşılaştırma gibi/kadar	• Gereklilik kipi • Gereklilik kullanımları gerek lazım zorunda mecbur • Gereklilik kipinin hikâyesi	• Ettirgen fiil • Zarf-fiiller -DIğI için -DIğIndAn dolayı • Edatlar Artık Sanki	• Şimdiki zamanın şartı -(I)yorsa • Geniş zamanın şartı -I/ArsA • Zarf-fiiller -mAsI şartıyla -mAsI koşuluyla • Duyulan/Görül en geçmiş zamanın şartı -DIysA -mİşsA • -Gelecek zamanın şartı -(y)AcAksA
4.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	• İyelik ekleri • Ülke, milliyet ve dil adları • Kendi, hep • Belirtme durumu -(y)I	• Belirsiz geçmiş zaman • Pekiştirme sıfatları • Küçültme ekleri -CIk, -CA • Doğrudan anlatım (diye) • Bağlaçlar hem...hem ne... ne ya...ya	• Zarf- fiiller -mAk için -mAsI için -mAk üzere -mAktAnsA -mAsınA rağmen -A rağmen -sA ile	• Sıfat-fiiller -(y)An -DIk -(y)AcAk -I/A r -mAz -DIk -AcAk -mİş	• Kuralsız birleşik fiiller • Zarf-fiiller -AcAk kadar -DIğI kadar -AcAk gibi -DIğI gibi • Bağlaçlar Zira Aksi halde Açıkçası

Tablo 37.

İYTÖS Ders Kitapları Seviyelere Göre 5. ve 6. Ünite Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı					
5.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- Saatler -DAn...-(y)A kadar -DAn önce/-DAn sonra -mAdAn önce/-Dİktan sonra - DAn beri/-Dİr	- Geniş zaman - Geniş zamanın çeşitli kullanımları -Dİr eki	- Dilek kipi - Dilek kipinin hikâyesi - Şart kipi	- Fiil cümlelerinde dolaylı anlatım - Soru cümlelerinde dolaylı anlatım - İsim cümlelerinde dolaylı anlatım	- Bağlaç olan ki - ki'li bağlaçlar - Demek ki - Yeter ki - Tut ki - Şöyle ki - Nasıl ki - İllâ ki - Nedir ki - Kaldı ki - Kurallı birleşik fiiller
6.Ünite					
Seviye	A1	A2	B1	B2	C1
Dil bilgisi konuları	- İsim tamlamaları -ki eki - Karşılaştırma Daha/en	- Yeterlilik fiili -(y)Abil- - Yeterlilik fiilinin fonksiyonları - Zarf-fiiller -(y)İp -mAdAn	- İşteş fiiller - Zarf-fiiller -IncA -Ir...mAz -DİğIndAn beri -(y)All -Dİ...-(y)All	- Bağlaçlar - Oysaki - Hâlbuki - Meğerse - Mademki - Ne var ki - Ne yazık ki - Neyse ki -dA - Üstelik - Hatta - Ayrıca - Bununla birlikte - Bununla beraber	- Zarf-fiiller -AcAğInA göre -DİğI takdirde -mAsI durumunda

İlgili öğretim seti ile ilgili bulguları ortaya çıkarmaya yönelik olarak yapılan inceleme esnasında ünite başlarındaki içindekiler kısmında yer almayan ancak ünite içerisinde değinilen dil bilgisi konularına rastlanmamaktadır.

4.4.2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Yorumlar

YİTÖS ile İYTÖS arasındaki en önemli farkın ders kitaplarındaki ünite sayıları olduğu çalışmanın metin sayıları, metinlerin sınıflandırılması ve metinlerin kelime sayıları ile ilgili bölümlerinde belirtilmektedir. İlgili öğretim setlerinde yer alan dil bilgisi konularının öğretilme sırası birbirinden ciddi farklılıklar göstermekle beraber ünite azlığına veya

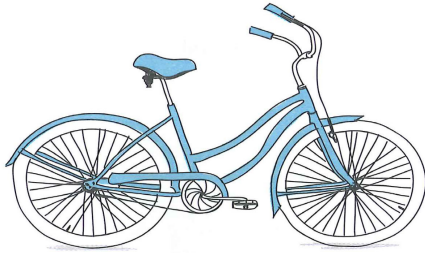
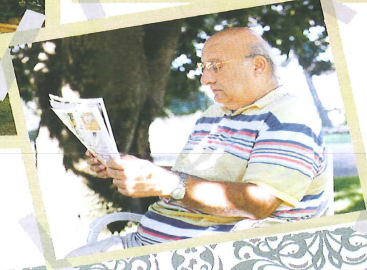
çokluğuna bağlı olarak ünite sırası değişikliği göstermektedir. Örneğin şimdiki zamanın öğretimi YİTÖS'te A1 seviyesinin 2. ünitesinde yapılırken (*Şekil 86.*) İYTÖS'te A1 seviyesinin 3. ünitesinde yapılmaktadır (*Şekil 87.*). Gelecek zamanın öğretimi YİTÖS'te A1 seviyesinin 4. ünitesinde yapılırken (*Şekil 88.*) İYTÖS'te A2 seviyesinin 3. ünitesinde yapılmaktadır (*Şekil 89.*). YİTÖS'te fiillerde çatı konusu B1 seviyesinde öğretilirken (*Şekil 90.*) İYTÖS'te B2 seviyesinde öğretilmektedir (*Şekil 91.*). Ayrıca YİTÖS'te fiillerde çatı öğretimi işteş çatı ile başlarken İYTÖS'te dönüşlü çatı ile başlamaktadır. Bütün zamanların hikâye ve rivayet birleşik çekimlemeleri YİTÖS'te B2 seviyesinin 1. ve 2. ünitelerinde işlenirken İYTÖS'te bu konular C1 seviyesinin 1. ve 2. ünitelerinde işlenmektedir (*Şekil 92, 93, 94, 95.*). Hatta YİTÖS'te yer alan *Birbiri* yapısına İYTÖS'te değinilmemiştir (*Şekil 96.*). Yukarıda sayılan örneklerin sayısını hemen hemen her dil bilgisi konusu için arttırmak mümkündür. Bu duruma bağlı olarak her iki öğretim setinde de gerek ünite gerekse seviye temelli olarak birbiri ile çelişen bir dil bilgisi öğretimi sıralaması yapıldığı tespit edilmektedir. Bahsedilen durum ile ilgili örnekler şu şekildedir:

8. Okuyalım, cevaplayalım. Aile Bahçede

-yor

Hava çok güzel. Bütün aile bahçede. İrfan, mangalda et pişiriyor. Filiz, masayı hazırlıyor. Mustafa, gazete okuyor. Asuman, Filiz'e yardım ediyor. Çocuklar çok mutlu. Ömer ve Esra top oynuyorlar. Zeynep, bisiklete biniyor.

1. İrfan ne yapıyor?
İrfan, mangalda et pişiriyor.
2. Filiz ne yapıyor?
.....
3. Mustafa ne yapıyor?
.....
4. Ömer ve Esra ne yapıyorlar?
.....
5. Zeynep ne yapıyor?
.....

Şekil 86. YİTÖS şimdiki zamanın öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Al Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

DİL BİLGİSİ

Şimdiki Zaman

a. Bu zaman, tamamlanmamış, yapılmakta olan işleri anlatmak için kullanılır.

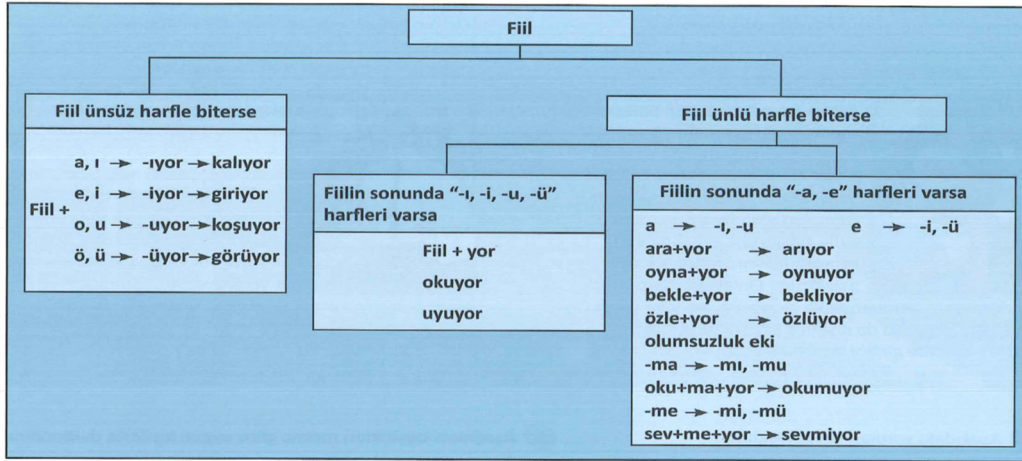
Similar to the Present Continuous in English, Şimdiki Zaman is used for actions which have begun in the past and are still going on at the moment of speaking.

b. Bu zaman, bazen yakın gelecekte yapılacak bir işi anlatmak için de kullanılır.

Again, parallel to the Present Continuous in English, it is also used for future actions planned to take place in a relatively shorter time. (e. g. I am seeing my dentist today.)

c. Bu zaman, bazen geniş zaman yerine kullanılır.

Şimdiki Zaman also covers the main function of the Present Simple in English, with regards to mentioning actions and stances that are generally true. (e. g. Ben her gün televizyon izliyorum – I watch TV every day.

	Olumlu	Olumsuz	Olumlu Soru	Olumsuz Soru
Ben	geliyorum	gelmiyorum	geliyor muyum	gelmiyor muyum
Sen	geliyorsun	gelmiyorsun	geliyor musun	gelmiyor musun
O	geliyor	gelmiyor	geliyor mu	gelmiyor mu
Biz	geliyoruz	gelmiyoruz	geliyor muyuz	gelmiyor muyuz
Siz	geliyorsunuz	gelmiyorsunuz	geliyor musunuz	gelmiyor musunuz
Onlar	geliyor(lar)	gelmiyor(lar)	geliyor(lar) mı	gelmiyor(lar) mı

1. NOT:
ye + yor → yiyor
de + yor → diyor

2. NOT:
git + lıyor → gidiyor
et + lıyor → ediyor
tat + lıyor → tadiyor

Şekil 87. İYTÖS şimdiki zamanın öğretimi. Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed.) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.

2. Dinleyelim, okuyalım. Alo, Evde Kimse Yok mu?

-acak, -ecek
a, ı, o, u → -acak
e, i, ö, ü → -ecek
-acak-ı → -acağı
-ecek-i → -eceği

3. Cevaplayalım.

1. Ev sahibine kim telefon ediyor?
Ev sahibine hırsız telefon ediyor.
2. Kadın, akşam hangi yemeği pişirecek?
Kadın, akşam
3. Köpek kumsalda ne yapacak?
Köpek
4. Resimdeki genç kız dersten sonra nereye gidecek?
.....
5. Resimdeki kızın cevabı sizce nedir?
.....

Şekil 88. YİTÖS gelecek zamanın öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

3 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Ali eşiyle beraber nereye gitmek istiyor?
2. Tur nereden başlayacak?
3. İngiltere’de nereleri gezecekler?
4. Fransa’da Versay Sarayı’nı gezecekler mi?
5. Ali ödemeyi nasıl yapacak?

4 Aşağıdaki yerler hangi ülkede? Yazalım.

1. Buckingham Sarayı (.....)
2. Şanzelize (.....)
3. Pisa Kulesi (.....)
4. Liverpool (.....)
5. Milano (.....)
6. Seine Nehri (.....)

YA SİZ?

Daha önce tur ile tatile çıktınız mı? Nerelere gittiniz?

DİL BİLGİSİ

İsim Cümlelerinde Gelecek Zaman (Future Tense in Nominal Sentences)

	Olumlu	Olumsuz	Olumlu Soru	Olumsuz Soru
Ben	mutlu olacağım	mutlu olmayacağım	mutlu olacak mıyım	mutlu olmayacak mıyım
Sen	mutlu olacaksın	mutlu olmayacaksın	mutlu olacak mısın	mutlu olmayacak mısın
O	mutlu olacak	mutlu olmayacak	mutlu olacak mı	mutlu olmayacak mı
Biz	mutlu olacağız	mutlu olmayacağız	mutlu olacak mıyız	mutlu olmayacak mıyız
Siz	mutlu olacaksınız	mutlu olmayacaksınız	mutlu olacak mısınız	mutlu olmayacak mısınız
Onlar	mutlu olacak(lar)	mutlu olmayacak(lar)	mutlu olacak(lar) mı	mutlu olmayacak(lar) mı

Örnek:

2 ay sonra anne olacağım.
 Bu proje yarına kadar hazır olmayacak.
 Yarın evde olacak mısınız?
 İşten sonra yorgun olmayacak mısınız?

Şekil 89. İYTÖS gelecek zamanın öğretimi. Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed.) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.

6. Tamamlayalım.

1. Her sabah selam..... ofisteki işime başlarım.
2. Aykut "Gör....." dedikten sonra ayrıldı.
3. Okuldaki yangın sebebiyle öğrenciler sağa sola kaç.....
4. Kavga eden iki arkadaşöp..... barıştı.
5. Affedersiniz! Tanı.....?
6. Ahmet bütün arkadaşlarıyla veda
7. Konuyla ilgili mutlaka haber..... Unutma!

7. Eşleştirelim.

1. Çocuklar, sabahtan akşama kadar etrafta
2. Her sabah komşumla
3. Ramazan ve Kurban bayramlarında ailece
4. Kardeşim çok sakın bir çocuktur, onunla her konuda
5. Anne ve kızı birbirlerini çok özlemişler, hasretle
6. Sinemanın önünde kavga çıktı, iki adam
7. Takım kaptanları, maç başlamadan önce hakemle
8. Gelin ve damat geçerken konfetiler havada
9. Futbolcu, kaleye şut atmadan önce takım arkadaşıyla
10. Filmin sonunda aktörle aktris

- a. anlaşıyoruz.
- b. tokalaşıyorlar.
- c. koşuşturıyorlar.
- d. vedalaşıyor.
- e. selamlaşıyoruz.
- f. paslaşıyor.
- g. bayramlaşıyoruz.
- h. yumruklaşıyorlar.
- i. kucaklaşıyorlar.
- j. uçuştu.

8. Tamamlayalım.

1. Akın ile Güler üniversite yıllarında tanıştılar.....
2. Murat çok üzgündü, dün gece sabaha kadar onunla
3. Siz dün Ulus'taki durakta
4. Kaçta buluşmak üzere ?
5. Kardeşimi çok özlemişim, uzun uzun
6. Basketbolcular potanın altında
7. Dün otobanda bir tır ile otobüs

çarpışmak
sözleşmek
paslaşmak
dertleşmek
kucaklaşmak
buluşmak

36 Ünite 2 • Yorumlar ve Görüşler

Şekil 90. YİTÖS işteş çatının öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

DİL BİLGİSİ

Dönüşlü Fiil

Bir cümlede, işi yapan ile işten etkilenen aynı kişiye böyle fiillere “dönüşlü fiiller” denir.

Dönüşlü Fiil in Turkish is a verb whose subject and object are the same. (e. g. Yarınki sınava hazırlanıyorum. → I am preparing (myself) for the exam tomorrow.)

fiil + (I)n / (I)l

Örnek:

Sevgi, iş görüşmesi için kendini hazırlıyor.

Sevgi, iş görüşmesi için hazırlanıyor.

Serhat, okuldan başarıyla mezun olunca kendini övdü.

Serhat, okuldan başarıyla mezun olunca övündü.

Bir ay sonra kendilerini yeni evlerine taşıyacaklar.

Bir ay sonra yeni evlerine taşınacaklar.

NOT: Dönüşlü fiil, doğa olayları için kullanıldığı zaman cümleye “kendi kendine olma” anlamı verir.

Örnek:

Köyümüzdeki derenin suyu yaz mevsimlerinde çekilir.

4 Aşağıdaki cümleleri örneklerdeki gibi tekrar yazalım.

1. Aysun saatlerdir ayna karşısında kendini süslüyor.

.....

2. Çocuk kendini arabanın arkasına sakladı.

.....

3. Gökçe yarınki yolculuk için kendini hazırlıyor.

.....

4. Arkadaşımı beklerken vitrinlere bakarak kendimi oyaladım.

.....

5. Çemberlitaş Hamamı'ndaki turistler kendilerini güzelce keselediler.

.....

6. Kendimizi güneşin zararlı ışınlarından korumak için güneş kremi sürmeliyiz.

.....

7. Meltem kendini sınava çok iyi hazırlamış.

.....

8. Doktor “Biraz kilo vermeniz lazım. Bunun için kendinizi dengeli beslemelisiniz.” dedi.

.....

9. Köpek durmadan kendini kaşıyor.

.....

10. Sınavdan kötü puan alınca Mehmet kendini eve kapadı.

.....

Şekil 91. İYTÖS dönüşlü çatının öğretimi. Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed.) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.

4. Okuyalım.

Aşağıdaki cümleleri okuyalım. Koyu yazılmış fiillerin cümleye kattığı anlama dikkat edelim.

1. Evet, lisede öyle bir hayalim vardı, üniversiteyi tamamladıktan sonra büyük bir çiftlik **kuracaktım**, ama olmadı. Belki ziraat fakültesine **gitseydim**, bu hayalimi **gerçekleştirebilirdim**.
2. Ayşe'yle sık sık bir araya geliyor, geleceğe dair hayaller **kuruyorduk**. Üniversiteyi bitirdikten sonra evlenecek, mutlu bir yuva **kuracaktık** ama olmadı.
3. Hâlbuki ben onun için hayatımı vermiş, her şeyden **vazgeçmiştim**.
4. Özür dilerim Ertan, **bilmiyordum**. **Bilseydim** bu konuyu hiç **açmazdım**.
5. Sen, ben ve Mehmet birlikte kütüphaneye gider, saatlerce kitap **okurduk**.
6. Bence yine de Mehmet, bilim adamı **olmalıydı**.
7. Evet, okulu **bitirseydi** bilim adamı **olurdu**. Kim bilir, belki de böylesi onun için daha iyi **olmuştur**.

5. Okuyalım, inceleyelim.

1. Sen geldiğin zaman kitap okuyordum .	Kitap okumaya sen gelmeden önce başladım ve sen geldiğinde okumaya devam ediyordum.
2. Geçen yıl sinemaya her hafta gidiyordum .	Bu yıl sinemaya her hafta gidemiyorum / gitmiyorum.
3. Geçen yıl sinemaya her hafta giderdim .	Geçen yıl sinemaya her hafta gitmek benim için bir alışkanlıktı. Ama şimdi her hafta gitmiyorum.
4. Küçükken ağaçtan araba yapardım / yapıyordum . Şimdi üniversitede grafik tasarım okuyorum .	Daha önce yaptığım işleri, şimdi de aynı veya biraz farklı şekilde devam ettiriyorum.
5. Sana borç para verirdim ama bende de para yok.	Şu anda param olsaydı sana verirdim ama param yok.
6. Kitabı sana vermiştim .	Kitabı sana daha önce verdim ama galiba sen bunu unuttun.
7. Bu kitabı okumuştum .	Bu kitabı daha önce okuduğumu şimdi hatırladım.
8. Şoför bu durakta duracaktı ama durmadı.	Şoför bu durakta durmak istedi veya onun bu durakta durması gerekiyordu ama durmadı.
9. (Eğer) Okula gitseydi onunla görüşürdü.	Okula gitmedi ve onunla görüşmedi.
10. (Keşke) Okula gitseydi .	Okula gitse iyi olurdu ama gitmedi.
11. Yemeğinizi şimdiye kadar yemeliydiniz .	Yemeğinizi şimdiye kadar yemeniz lazımdı ama yememişsiniz.

Şekil 92. YİTÖS hikâye birleşik zamanın öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

2. İşaretleyelim.

1. Aşağıdakilerden hangisi "Komşunun komşuyu gözetmesi" ifadesindeki **gözetmek fiili-ne en yakın anlamı verir?**

- A) merak etmek
- B) saklamak
- C) korumak
- D) endişe etmek

2. Aşağıdakilerden hangisi "Misafir on rızıkla gelir, birini yer dokuzunu bırakır." cümlesiyle anlatılmak istenen anlamı verir?

- A) misafirlerin habersiz gelmesi
- B) misafir sayısının çokluğu
- C) misafirin bereket getirdiği
- D) misafirin ev sahibine tutumu

3. "Çoğu zaman aynı duvar iki komşuya duvarlık yapardı." cümlesi ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) çekilen maddi sıkıntı
- B) evlerin birbirine olan yakınlığı
- C) dönemin zor şartları
- D) samimiyetin varlığı

3. Konuşalım.

Komşunun Kıymeti

Yandaki atasözlerinden hangileri metinde anlatılanlarla yakınlık göstermektedir. Bu atasözlerinin anlamlarını tartışınız.

1. Gülme komşuna gelir başına.
2. Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
3. Ev alma komşu al.
4. Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.
5. Kötü komşu insanı ev sahibi eder.
6. Hayır dile komşuna hayır gele başına.
7. Aç kurt bile komşusunu dalamaz.

4. İnceleyelim, tamamlayalım.

- Ona yardım etseydin ödevlerini zamanında **bitirmiş**.
O hafta sonları balığa çıkmaya bayıl.....
- Her akşam müzik dinlemeliymiş, müziksiz **yapamazmış**.
Her sabah spor yap....., yoksa kendine gelemezmiş.
- Her gün yirmi bardak çay **içermiş**.
Günde en az on saat uyu.....
- Günde altı saat ders **çalışıyormuş**.
Eskiden her akşam kitap oku.....
- Önümüzdeki ay ülkesine **dönecekmiş**.
Bulaşıkları o yıka.....

Şekil 93. YİTÖS rivayet birleşik zamanın öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

2. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. İnsanoğlu niçin zamanı ölçmeye ihtiyaç duymuştur?
2. Güneş saatinin kullanışlı olmamasının nedenleri nelerdir?
3. Metne göre hangi saatler sadece zamanı değil, ne kadar zaman geçtiğini de göstermektedir?
4. Mekanik saatlerin mekanizması nasıl çalışmaktadır?

3. Metne göre aşağıdaki cümleler doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazalım.

1. Güneş saati bütün ülkelerde rahatlıkla kullanılabilir. ()
2. Su saatinin çeşitli şekilleri bulunmaktadır. ()
3. Ateş saati bugünkü çalar saatlerin yaptığı işi yapabiliyordu. ()
4. Mekanik saatlerin takvimli modelleri de vardı. ()

4. Aşağıdaki cümleler hangi saat çeşidini anlatmaktadır, yazalım.

1. Gölgenin boyunu ölçerek zamanı anlayabilirsiniz. (.....)
2. Saniyeleri bile saymanız mümkün. (.....)
3. Alev ipi koparınca alarm çalmaya başlıyor. (.....)
4. Kovanın boşalma süresine bakarak zamanı anlayabilirsiniz. (.....)

YA SİZ?

Mekanik ya da elektronik saatler icat edilmeden önce sizin ülkenizde hangi saat türlerinin kullanıldığını biliyor musunuz? Daha önce metindeki saatlerden herhangi bir tanesini görüp nasıl çalıştığını merak ettiniz mi?

DİL BİLGİSİ

Şimdiki Zamanın Hikâyesi (Present Continuous Tense 'Imperfect')

Şimdiki zamanın hikâyesi, geçmişte devam eden eylemleri anlatmak için kullanılır. Bu kip aynı zamanda eskiden yapılan ama artık yapılmayan alışkanlıkları anlatmak için de kullanılır.

It is used to describe ongoing actions in the past. Although the mood does not exactly comply with the use of Present Continuous Tense in English, The mood in Turkish is also used to describe the habits/routines that once used to be done, but not any more.

	Olumlu	Olumsuz	Olumlu Soru	Olumsuz Soru
Ben	okuyordum	okumuyordum	okuyor muydum	okumuyor muydum
Sen	okuyordun	okumuyordun	okuyor muydun	okumuyor muydun
O	okuyordu	okumuyordu	okuyor muydu	okumuyor muydu
Biz	okuyorduk	okumuyorduk	okuyor muyduk	okumuyor muyduk
Siz	okuyordunuz	okumuyordunuz	okuyor muydunuz	okumuyor muydunuz
Onlar	okuyorlardı	okumuyorlardı	okuyorlar mıydı	okumuyorlar mıydı
	okuyordu	okumuyordu	okuyor muydu	okumuyor muydu

Örnek:

Çocukken bütün gün sokakta oynuyorduk.

Siz otobüsün saatini bilmiyor muydunuz? Neden geç kaldınız?

Öğretmen geldiğinde öğrenciler kendi aralarında tartışıyorlardı.

Şekil 94. İYTÖS hikâye birleşik zamanın öğretimi. Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed.) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.

2 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Yukarıdaki metinde yer alan bilim adamlarının çocukluklarının ortak yönleri nelerdir?
2. Einstein'ın uzun yıllar konuşmamasının nedeni nedir?
3. Edison'un algılama yavaşlığı nedeniyle okuldan uzaklaştırıldığı halde büyük bir bilim adamı olması neye bağlanabilir?
4. Graham Bell'i telefonu icat etmesini sağlayan temel neden nedir?
5. Newton neden yaşitlarıyla oynamak yerine zamanın çoğunu çeşitli tasarımlar yaparak geçiriyordu?

3 Yukarıdaki metinde aşağıdaki sorulardan hangilerinin cevabı vardır? İşaretleyelim.

1. Einstein'ın ailesi neden onun için endişeleniyordu? ()
2. Einstein hangi alanda üniversite eğitimi aldı? ()
3. Edison niçin algılama sorunları yaşıyordu? ()
4. Edison niçin işini kaybetti? ()
5. Newton niçin arkadaşlarıyla oyun oynamazdı? ()
6. Newton hangi okulları bitirdi? ()
7. Metindeki bilim adamlarının çocuklukları neden sorunludur? ()

4 Aşağıdaki cümleler hangi bilim adamını anlatmaktadır, yazalım.

1. Trenlerde dergi satarak ailesine yardım ediyordu. (.....)
2. Konuşma makinesi gösterimi ona ilham vermişti. (.....)
3. Yaşitlarına göre oldukça zayıf ve çelimsizdi. (.....)
4. Kardeşi kendisinden iki buçuk yaş küçüktü. (.....)
5. Annesinin kulakları işitmiyordu. (.....)

YA SİZ?

Bu metinde anlatılanlardan başka ilginç çocukluk öyküleri olan ünlü insanlar biliyor musunuz? Anlatalım.

DİL BİLGİSİ

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi, geçmişte yapılan bir eylemden daha önce yapılan işleri (geçmişten önceki geçmiş) ifade eder. Bu kip, geçmiş zamanda ortaya çıkan ve biten bir eylemi anlatmak için kullanılır.

It refers to the actions done before another action (past before past). This mood is used to describe an action that occurred and ended in the past.

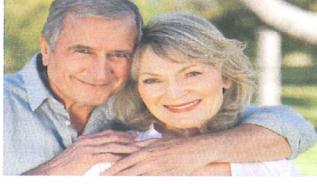
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu Soru	Olumsuz Soru
Ben	anlamıştım	anlamamıştım	anlamış mıydım	anlamamış mıydım
Sen	anlamıştın	anlamamıştın	anlamış mıydın	anlamamış mıydın
O	anlamıştı	anlamamıştı	anlamış mıydı	anlamamış mıydı
Biz	anlamıştık	anlamamıştık	anlamış mıydık	anlamamış mıydık
Siz	anlamıştınız	anlamamıştınız	anlamış mıydınız	anlamamış mıydınız
Onlar	anlamışlardı	anlamamışlardı	anlamışlar mıydı	anlamamışlar mıydı
	anlamıştı	anlamamıştı	anlamış mıydı	anlamamış mıydı

İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ C1

Şekil 95. İYTÖS rivayet birleşik zamanın öğretimi. Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed.) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.

5. İnceleyelim, okuyalım.

Birbirimizi seviyoruz.

Birbirlerine baktılar.

Birbirleriyle evleniyorlar.

Birbirlerine çok benziyorlar.
Galiba ikizler.

Hatayı birbirlerinde arıyorlar.

Bebeklerin üçü de birbirinden
güzel.

6. Seçelim, yerleştirelim.

birbirinize - birbirinizle - birbiriyle - birbirinizden - birbirimizi

1. Mert ve Zeynep çok iyi anlaşıyorlar. Kusursuz bir çiftler.
2. Siz kardeşsiniz. Hemen özür dileyip barışın.
3. uzun süre görmeden duramıyoruz.
4. bağırmaı kesin. İnsan gibi konuşun.
5. Çok merak ediyorum. Eşin ve sen nasıl tanıştınız?

7. Tekrar yazalım.

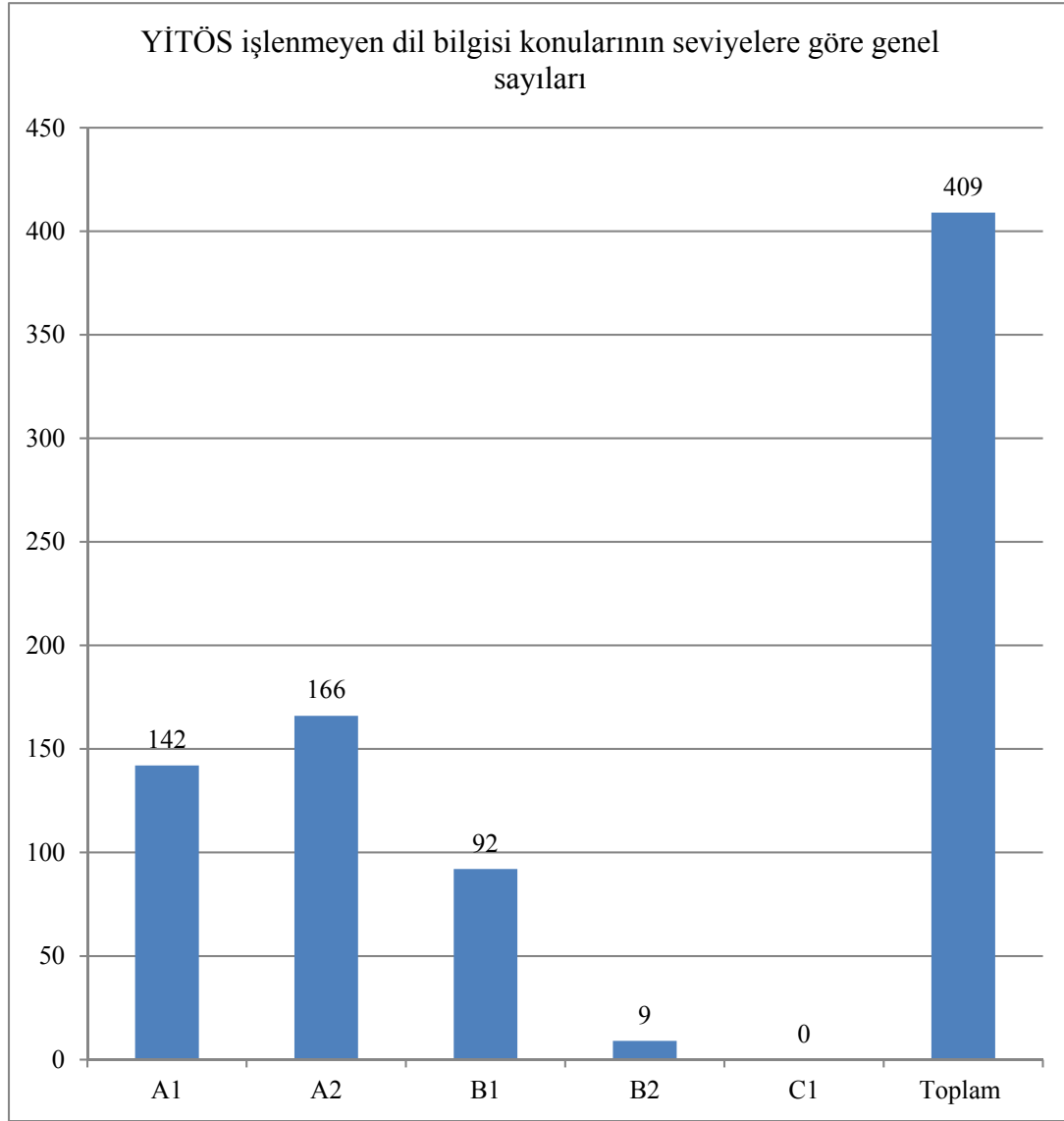
1. Yılbaşında Ayşe bana hediye verdi. Ben de Ayşe'ye hediye verdim.
Yılbaşında Ayşe'yle birbirimize hediye verdik.
2. Sevgi Ahmet'i seviyor. Ahmet de Sevgi'yi seviyor.
3. Annem babama güveniyor. Babam da anneme güveniyor.
4. Sen Selim'den ayrılamıyorsun. Selim de senden ayrılamıyor.
5. Birsen Lâle'ye kızdı. Lâle de Birsen'e kızdı.

Şekil 96. YİTÖS birbiri yapısının öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Ed.). (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

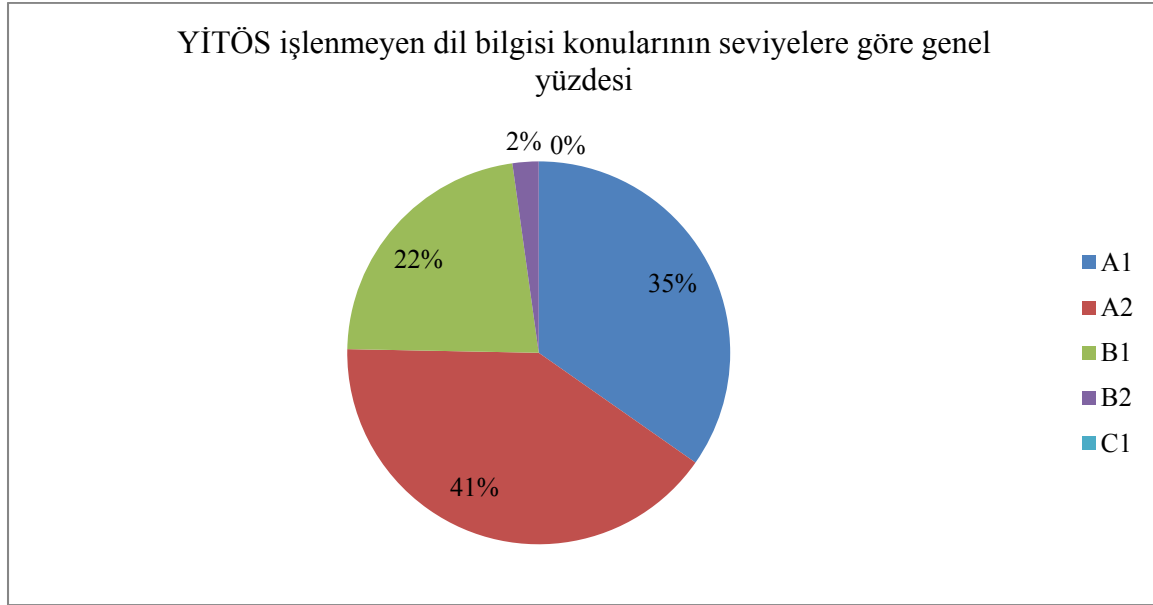
4.4.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Bulgular

4.4.3.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Bulgular

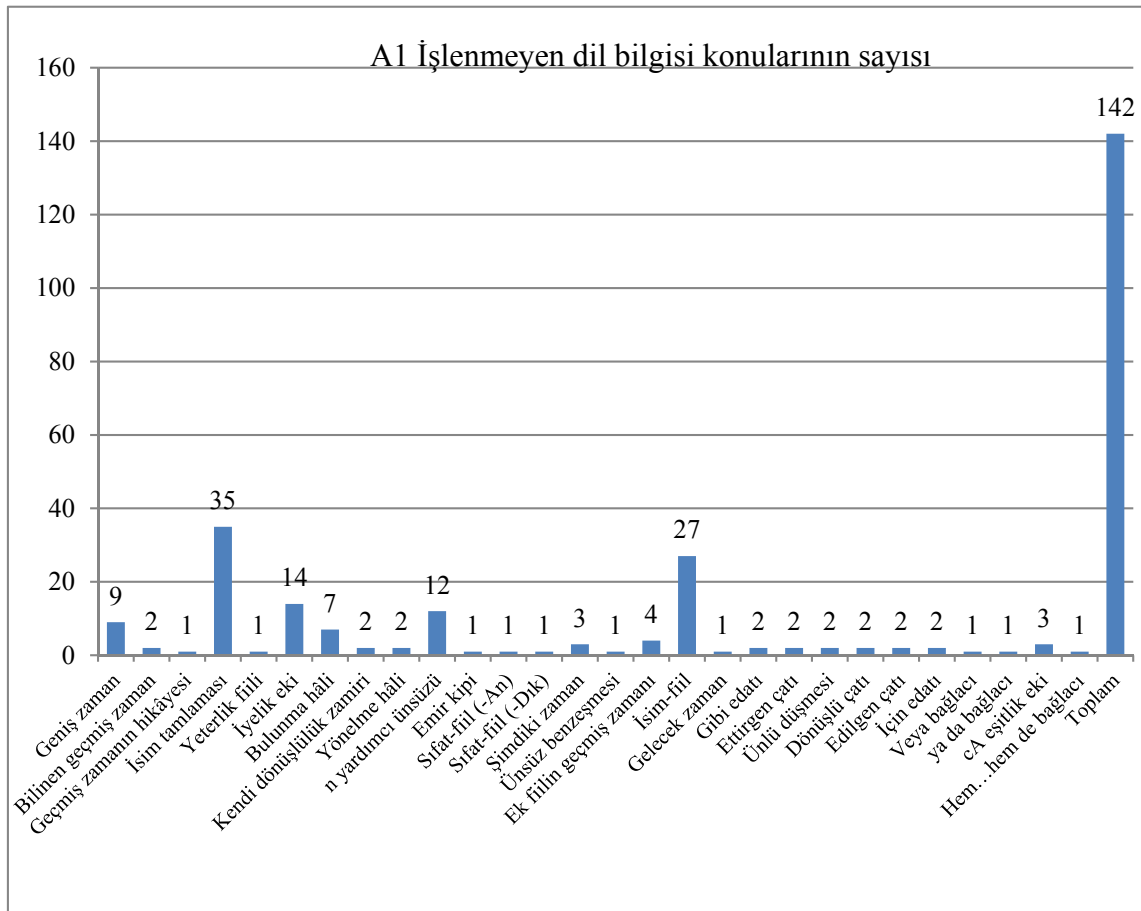
Yukarıda bahsedilen *işlenmeyen ama metinlerde var olan dil bilgisi yapısı* sorununa ilişkin YİTÖS'te bulunan dinleme metinlerinin seviyelere göre tutarlılıkları şu şekildedir:

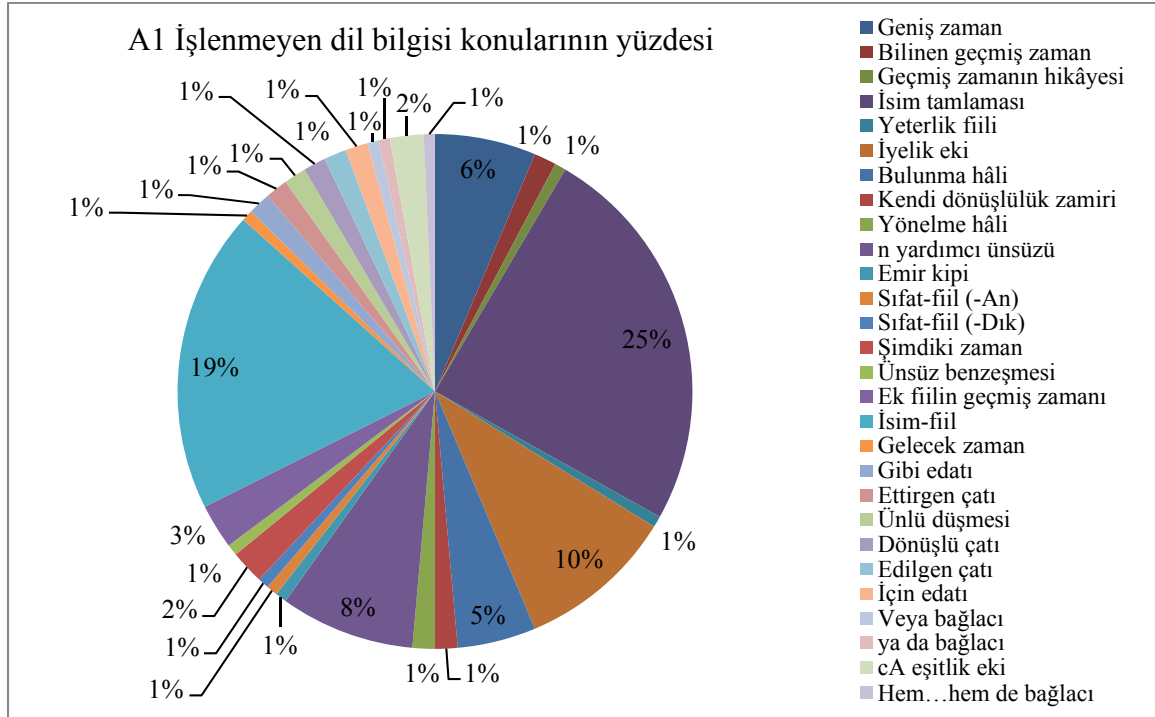
Şekil 97. YİTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel sayıları.

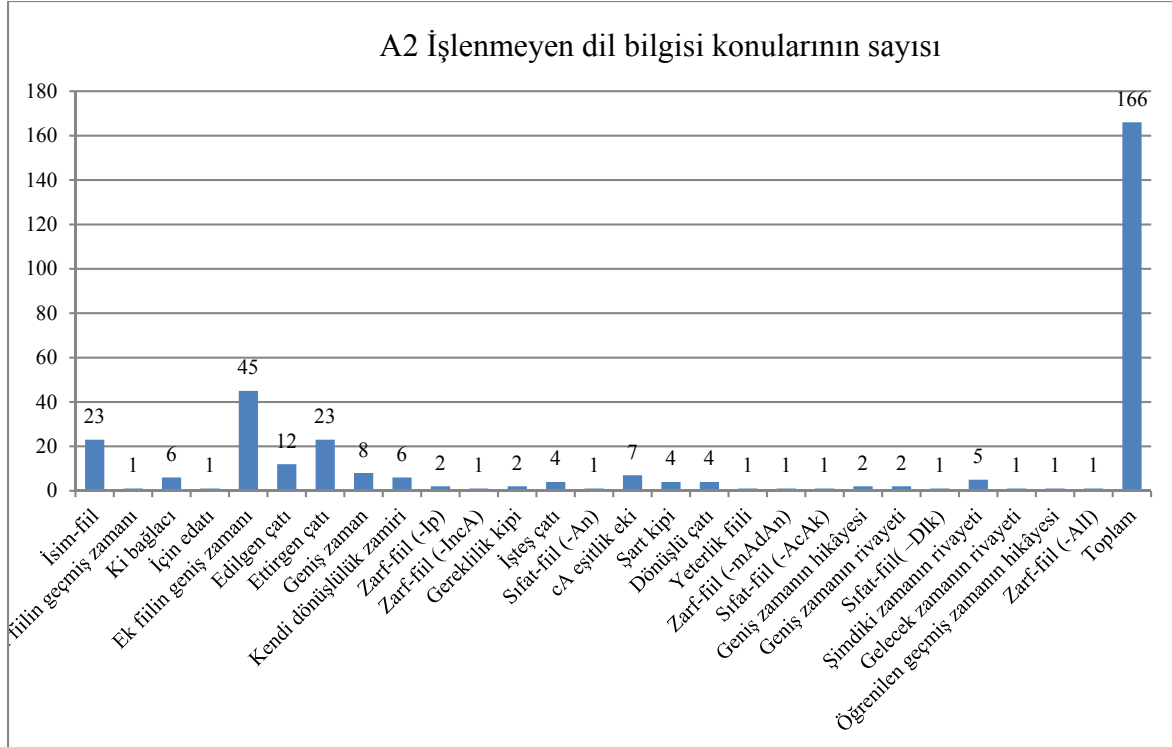
Şekil 98. YİTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel yüzdeleri.

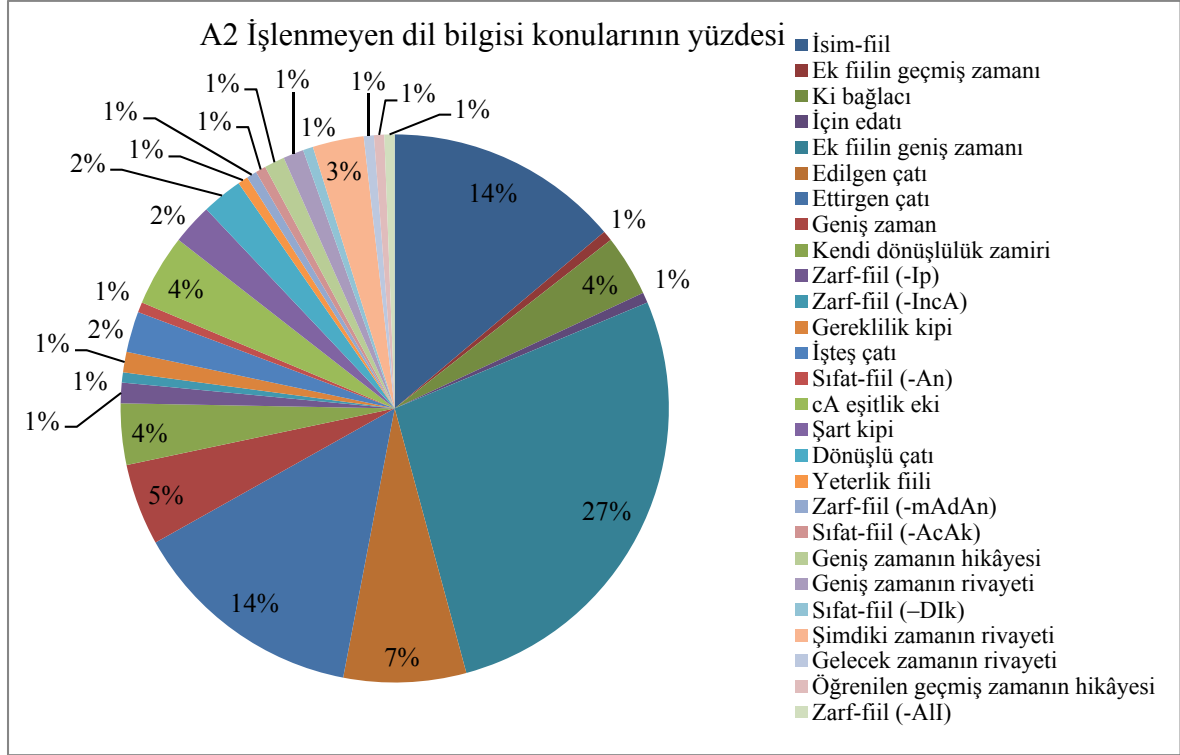
Şekil 99. YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

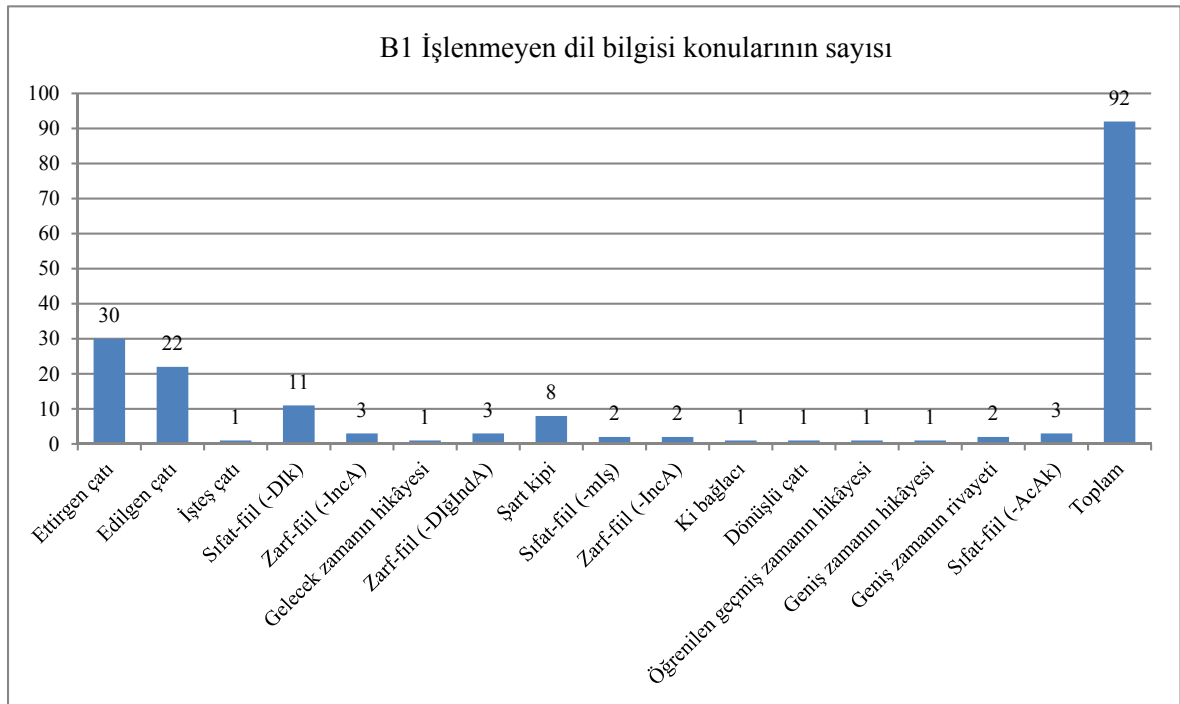
Şekil 100. YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri

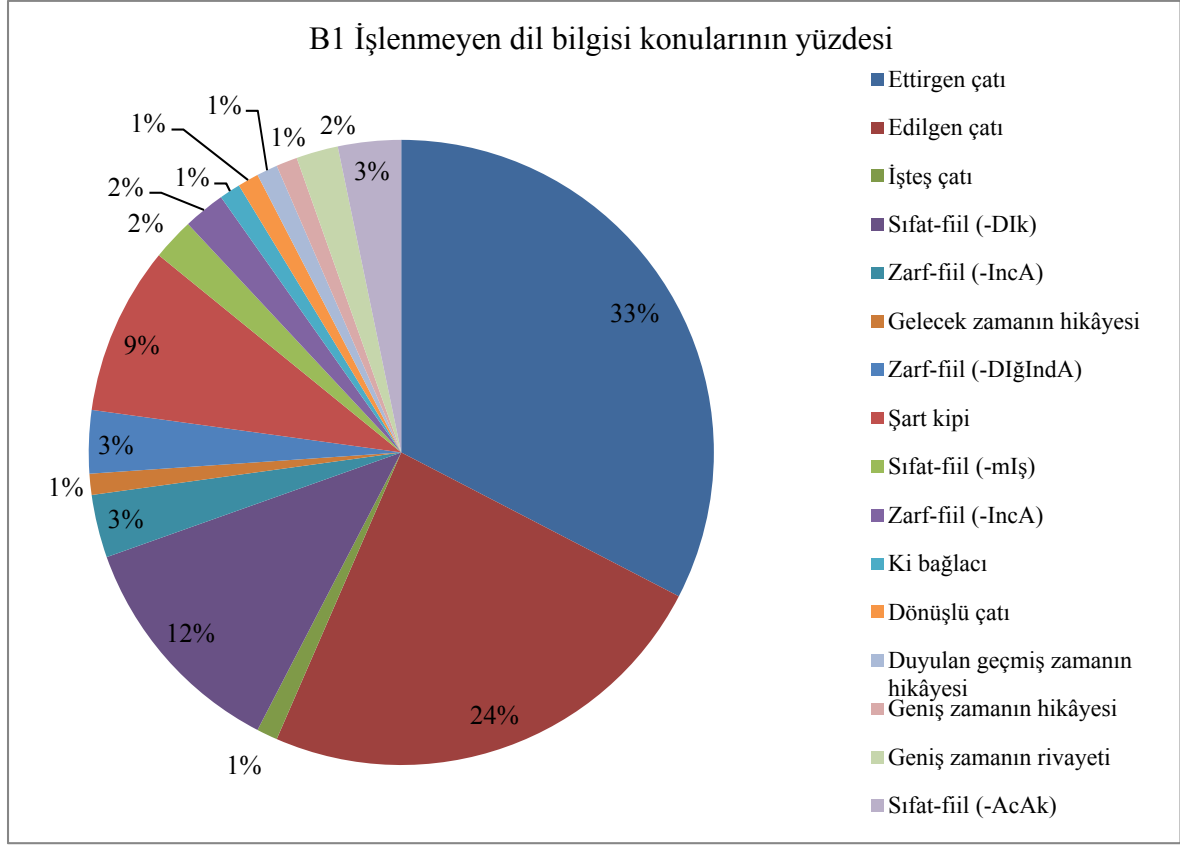
Şekil 101. YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

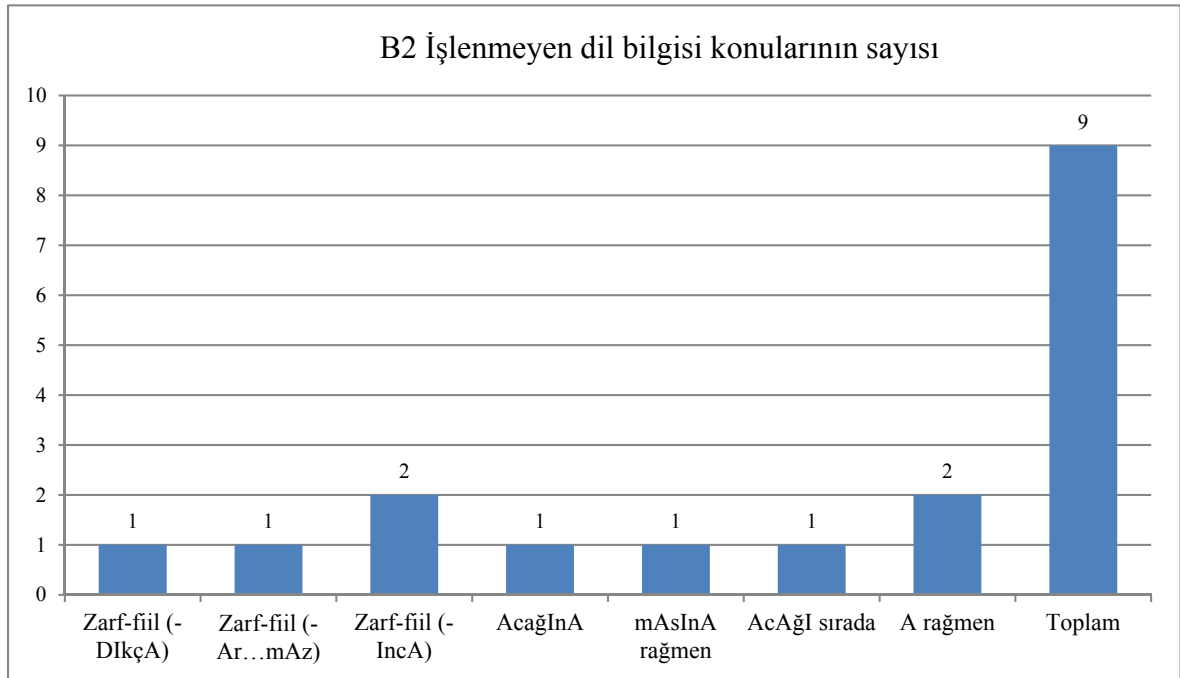
Şekil 102. YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

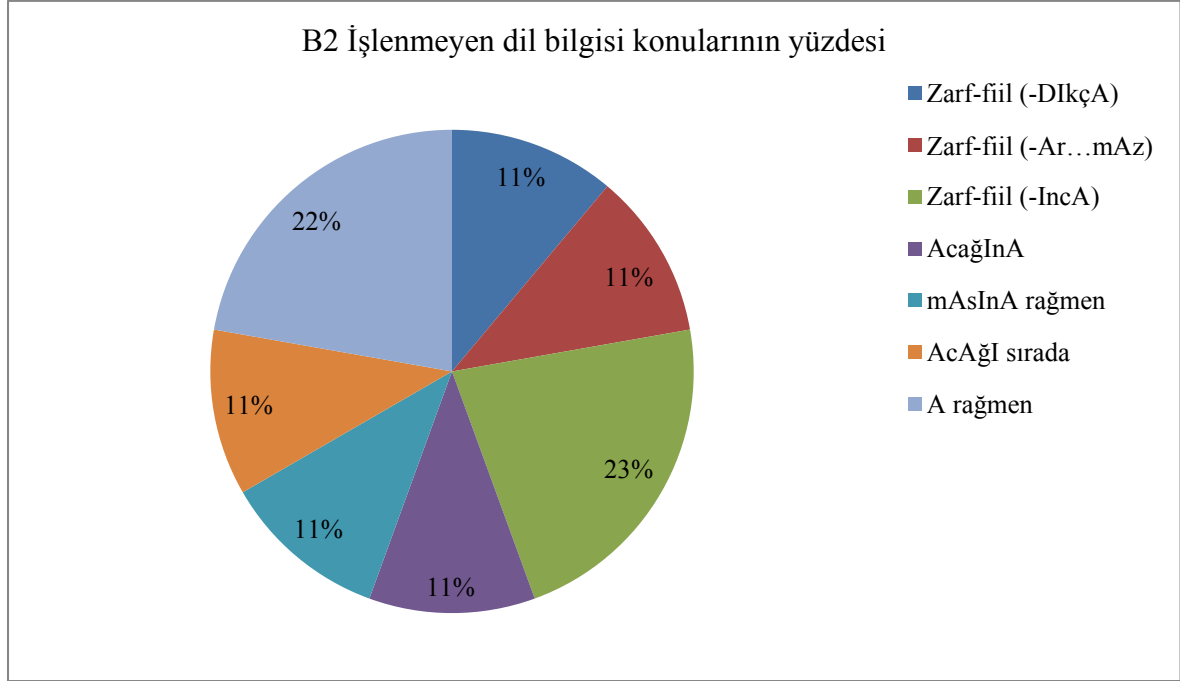
Şekil 103. YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

Şekil 104. YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

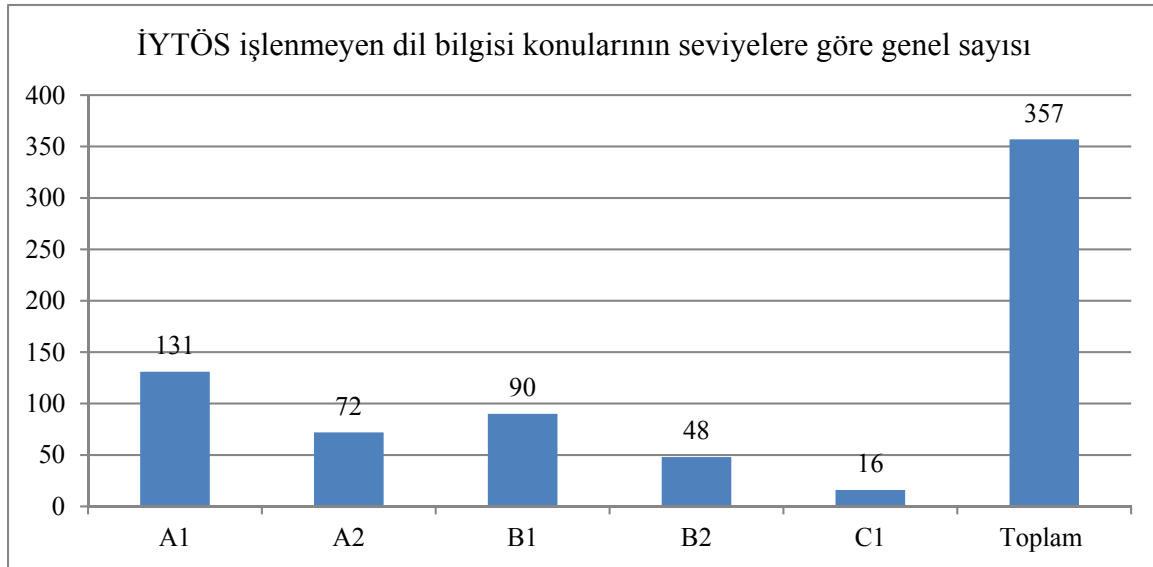
Şekil 105. YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

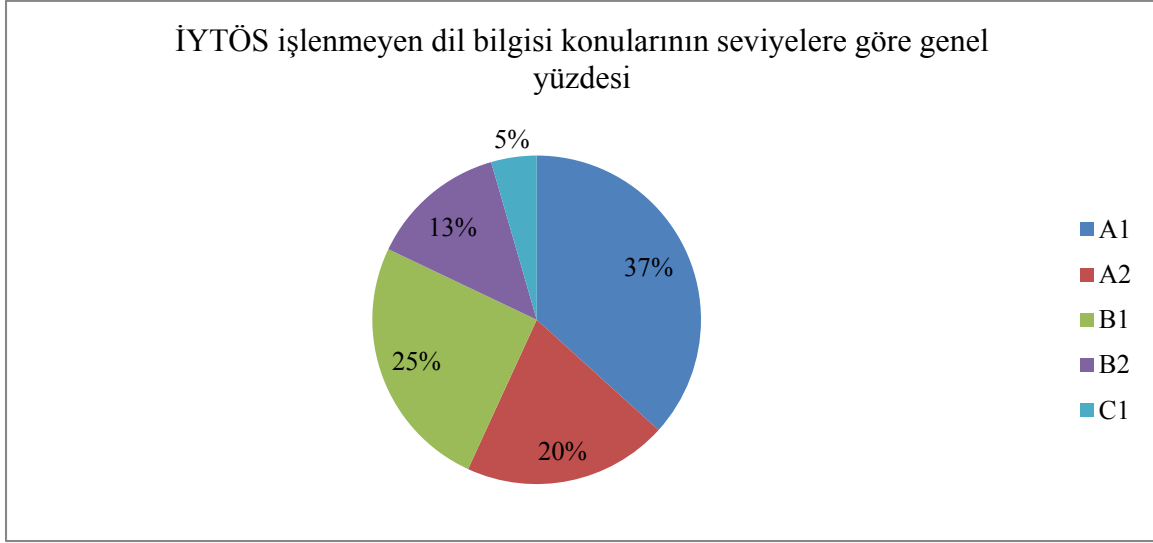
Şekil 106. YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

4.4.3.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Bulgular

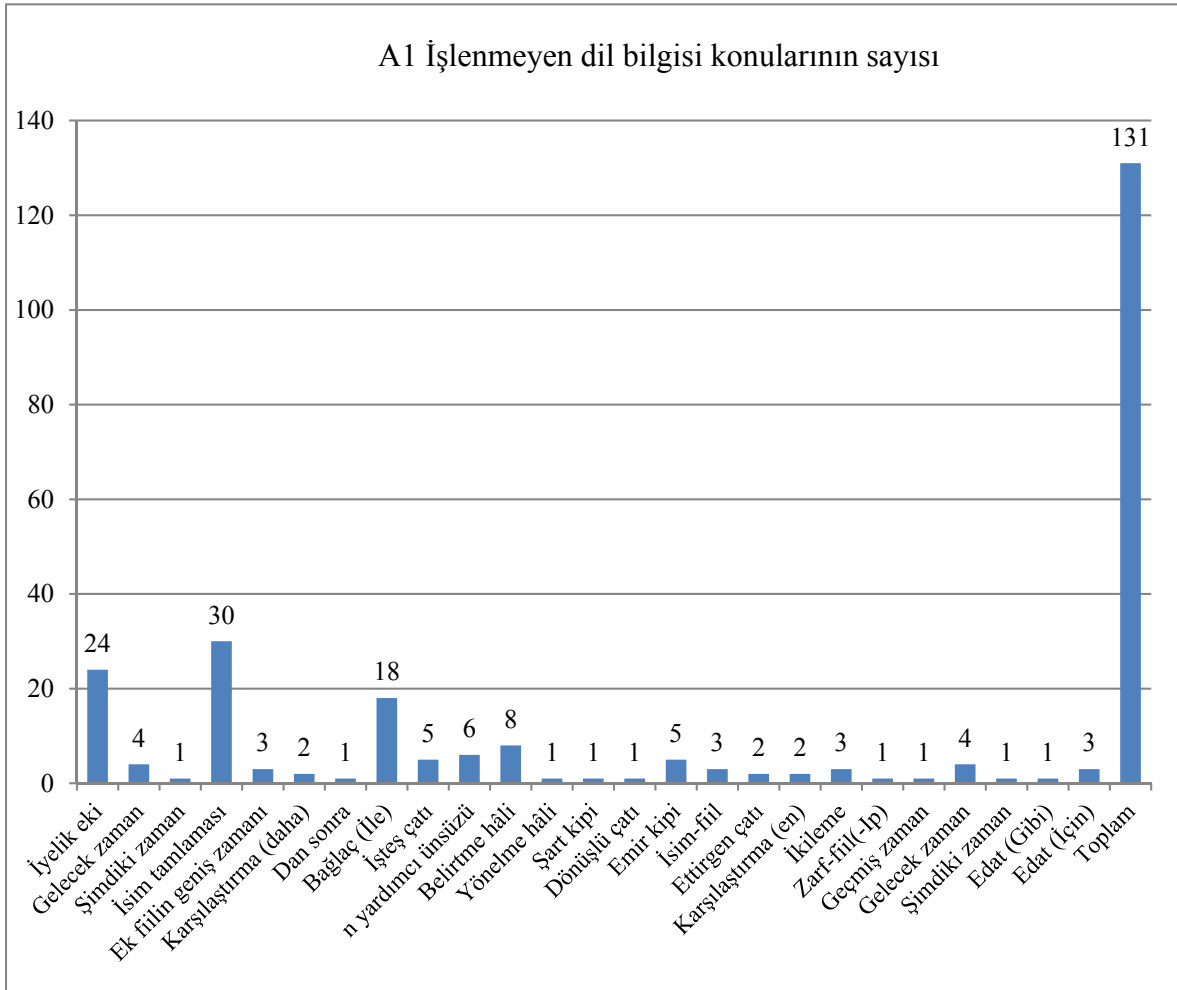
Yukarıda bahsedilen *işlenmeyen ama metinlerde var olan dil bilgisi yapısı* sorununa ilişkin İYTÖS'te bulunan dinleme metinlerinin seviyelere göre tutarlılıkları şu şekildedir:

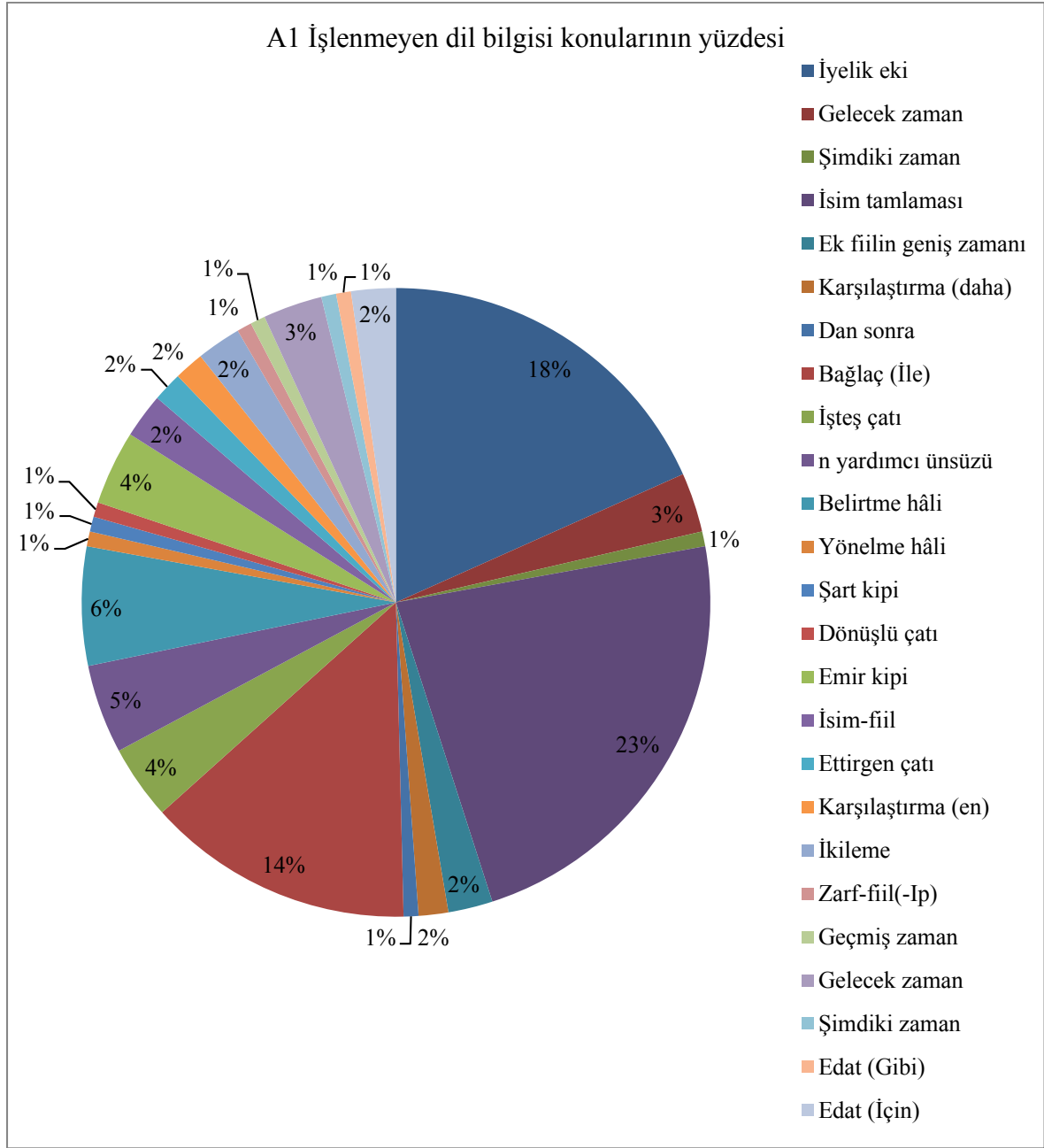
Şekil 107. İYTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel sayıları.

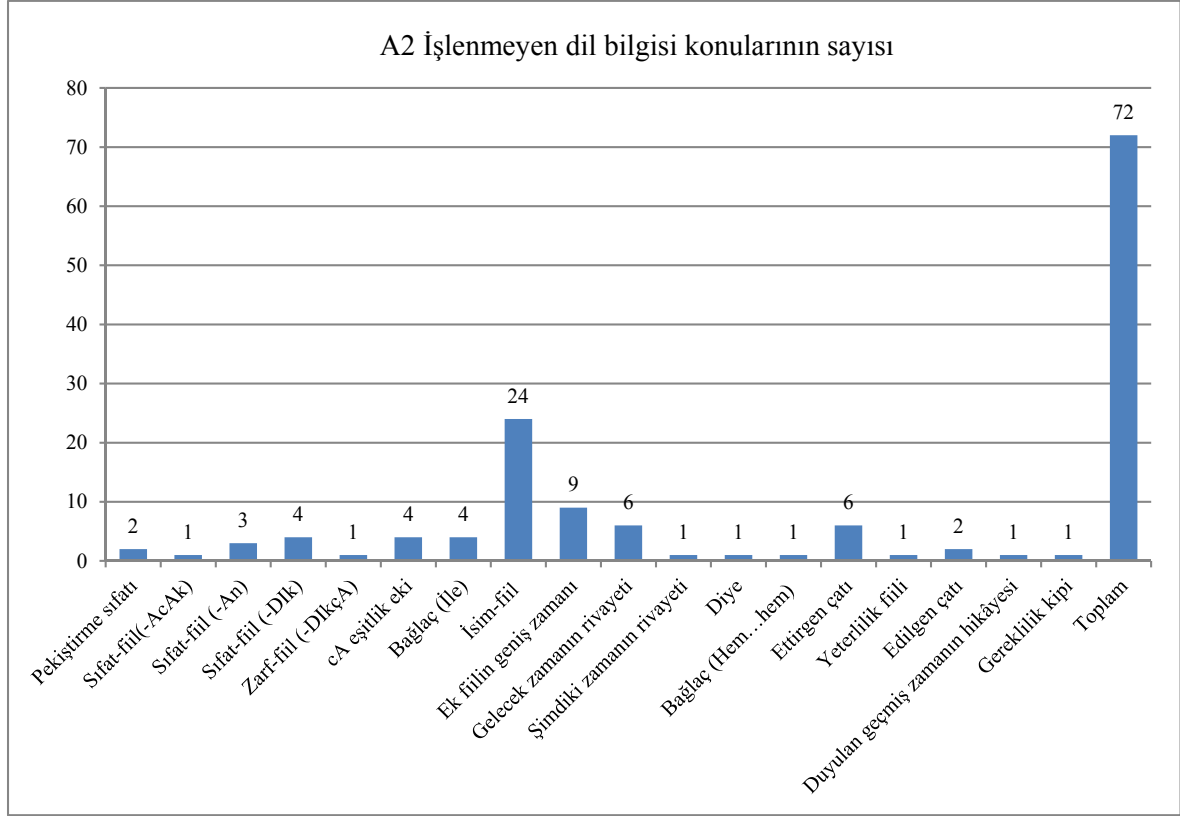
Şekil 108. İYTÖS dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konularının seviyelere göre genel yüzdeleri.

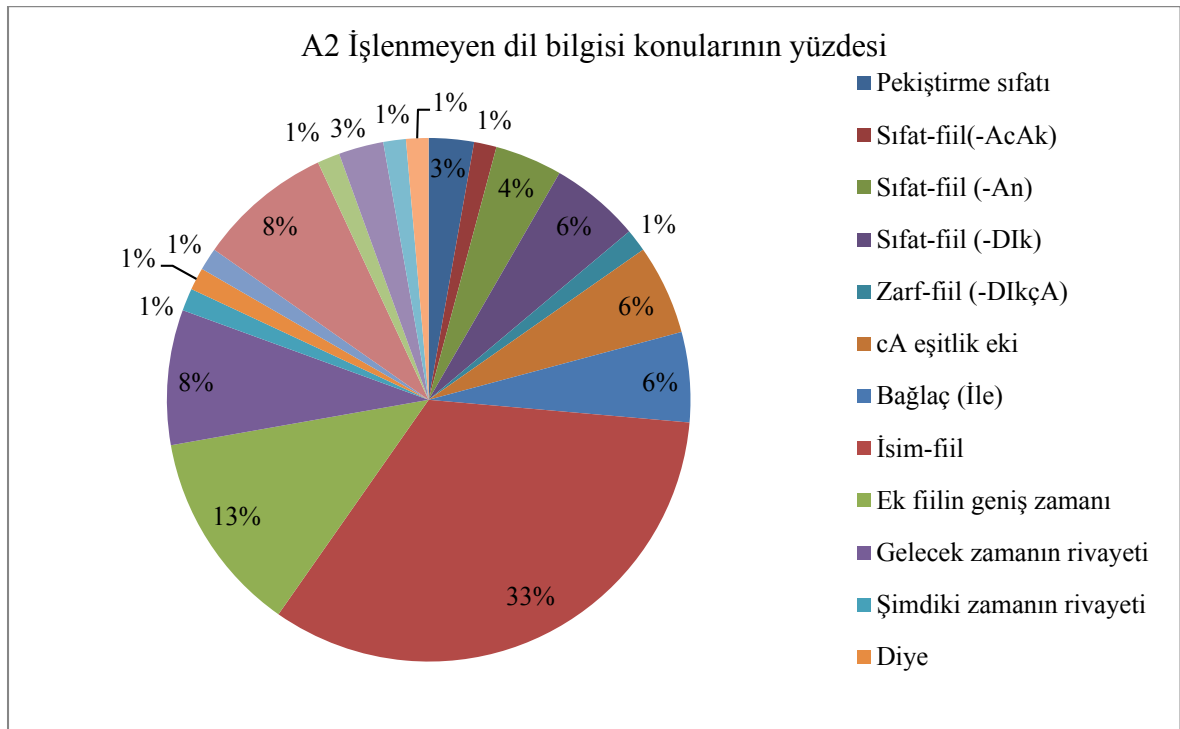
Şekil 109. İYTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

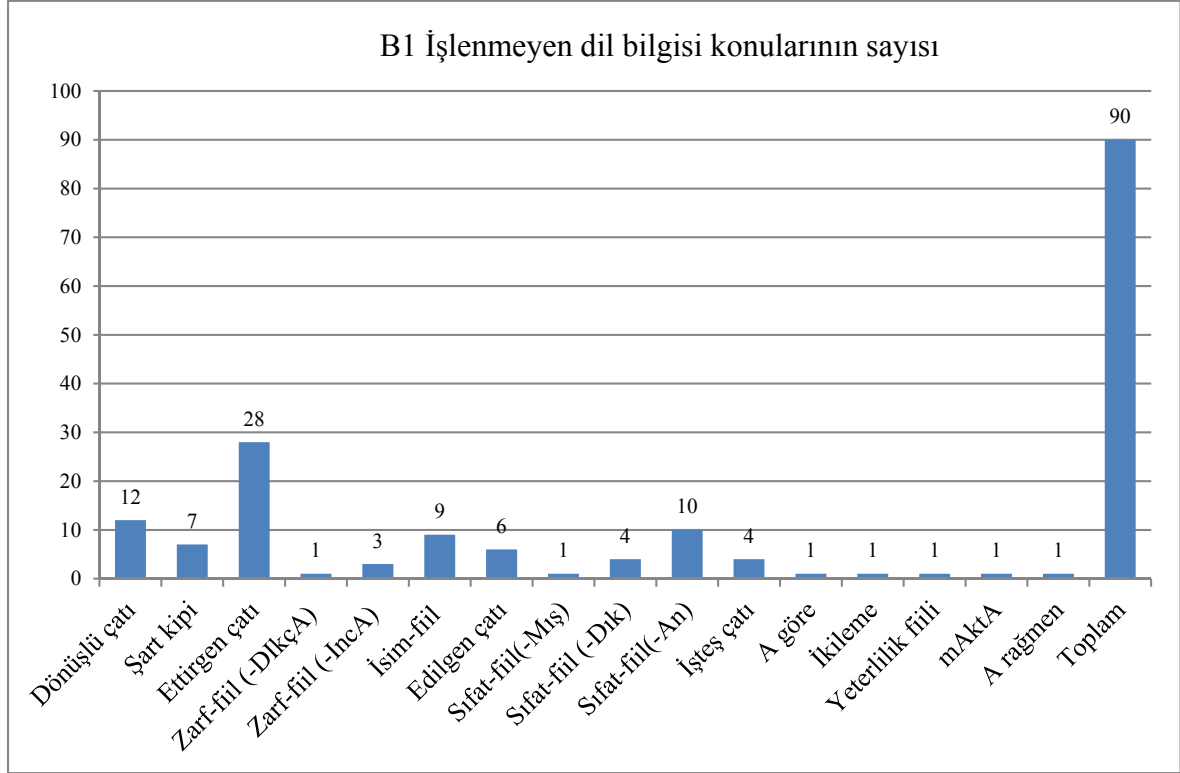
Şekil 110. İYTÖS A1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

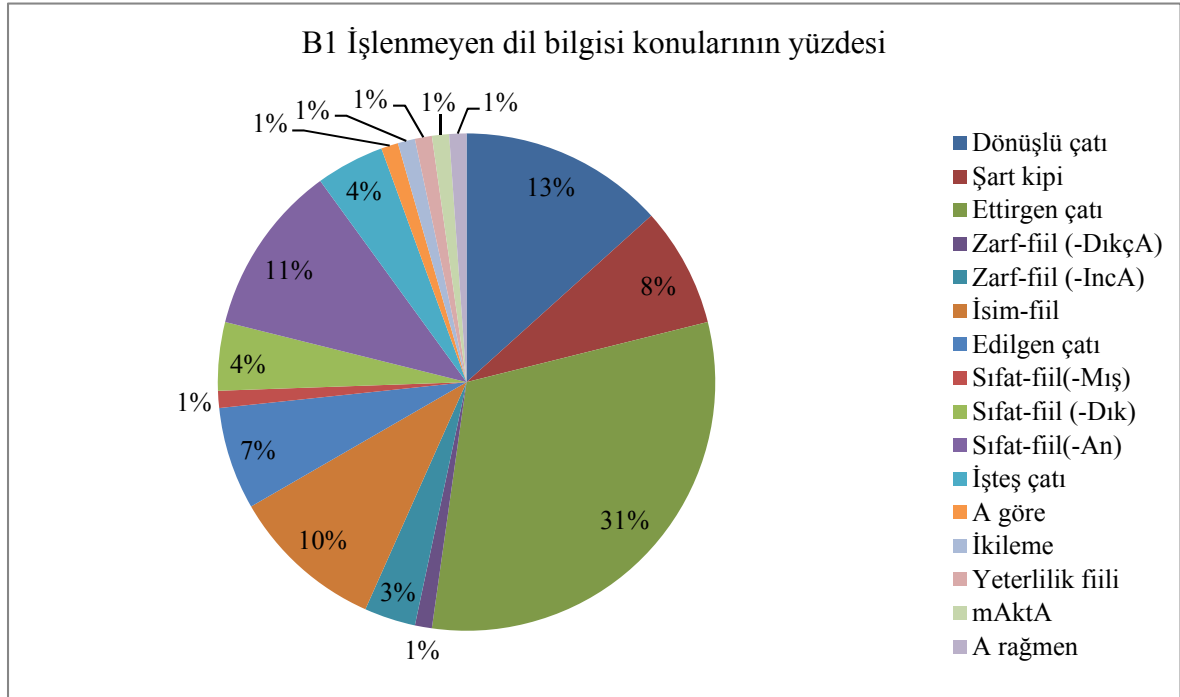
Şekil 111. İYTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

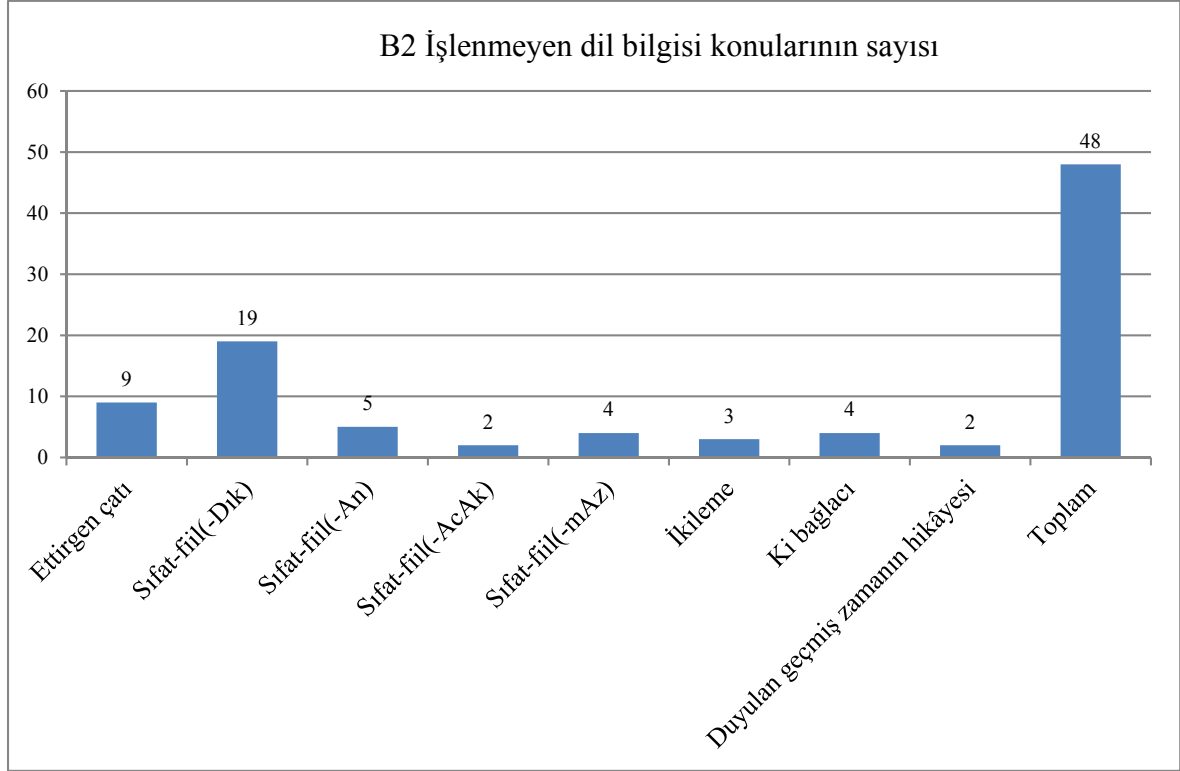
Şekil 112. İYTÖS A2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

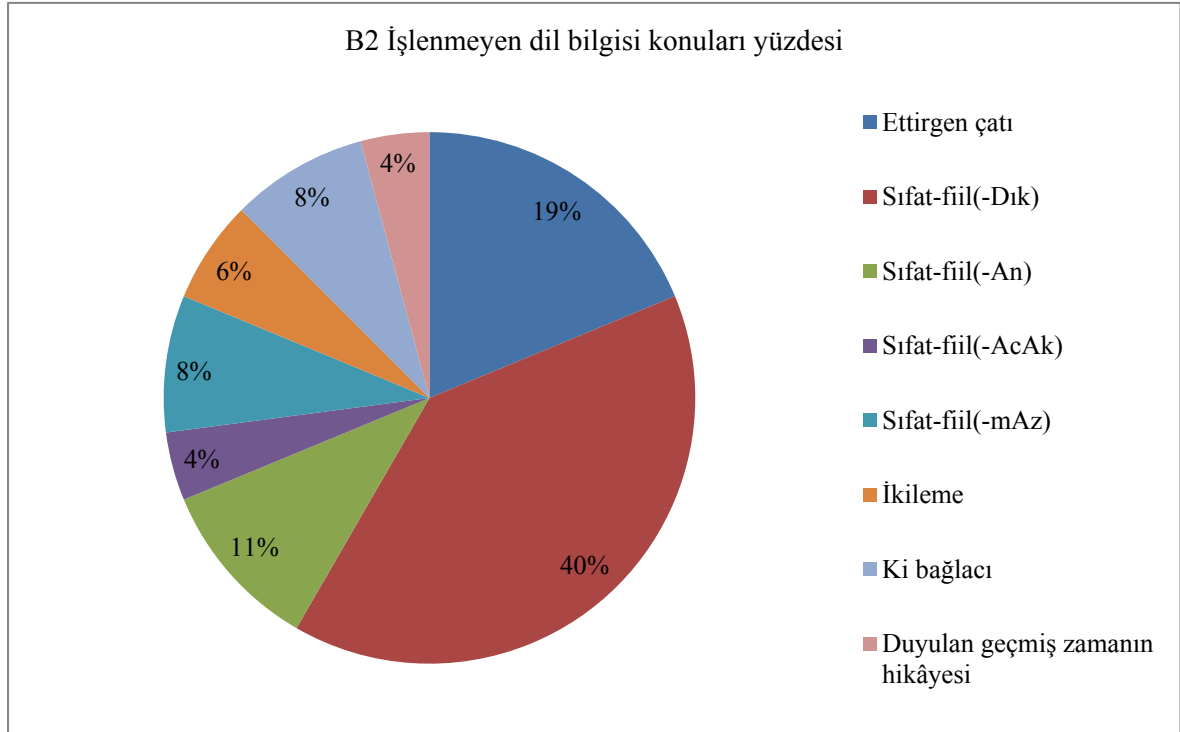
Şekil 113. İYTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

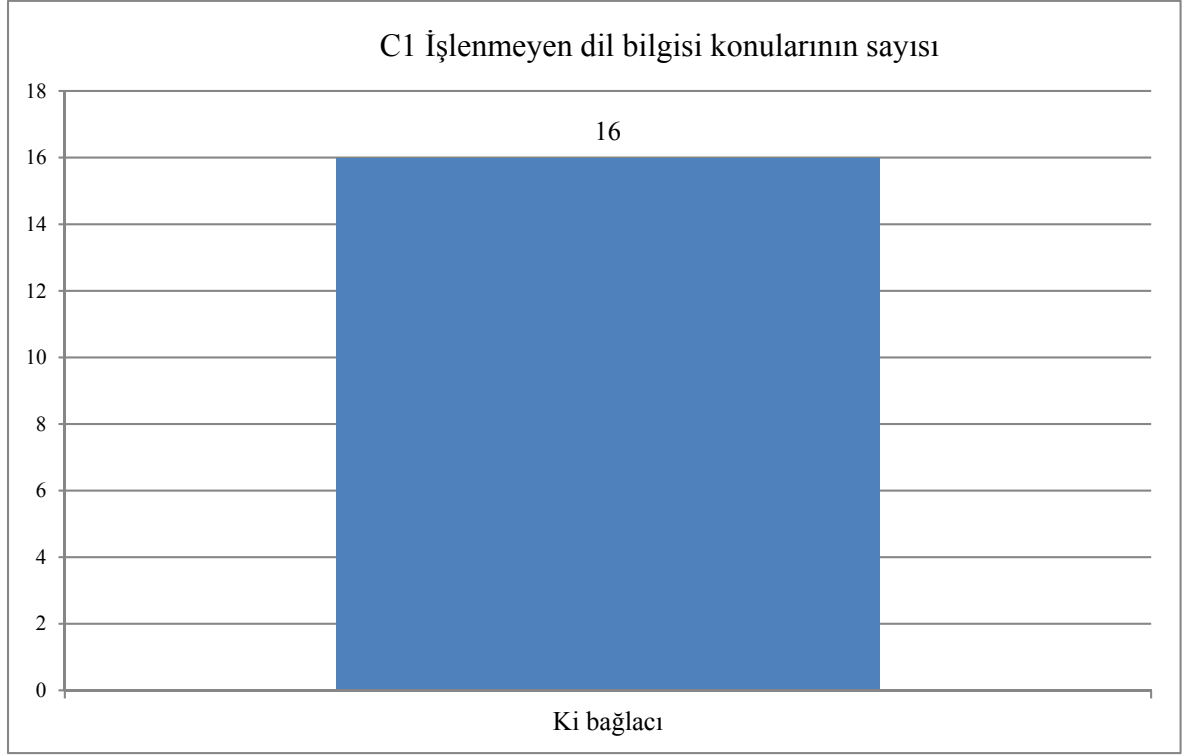
Şekil 114. İYTÖS B1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

Şekil 115. İYTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

Şekil 116. İYTÖS B2 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

Şekil 117. İYTÖS C1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve sayıları.

Şekil 118. İYTÖS C1 seviyesi dinleme metinleri işlenmeyen dil bilgisi konuları ve yüzdeleri.

4.4.4. Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Yorumlar

YİTÖS'te bulunan metinlerde yer alan ancak işlenmeyen dil bilgisi konusu sayısı 409 iken İYTÖS'te bu sayı 357'dir. Yani arada 52 konu farkı vardır. Oran ise %15'e yakındır. Ünite ve metin sayıları dikkate alındığında İYTÖS'te yer alan işlenmeyen dil bilgisi konusu sayısının oran olarak daha fazla olduğu görülmektedir. YİTÖS'te işlenmeyen dil bilgisi oranı en çok A2 seviyesinde iken İYTÖS'te A1 seviyesindedir. Yani her iki öğretim setinin de temel seviyelerinde işlenmeyen dil bilgisi konusunun fazla olduğu değerlendirilmektedir. Hem YİTÖS'te hem de İYTÖS'te işlenmeyen dil bilgisi konusu en az C1 seviyesindedir. Yani ileri seviyelere doğru bütün yapılar işlendiği için bu sayının ve oranın azaldığı yorumlanmaktadır. Yine her iki sette de birer istisna dışında işlenmeyen dil bilgisi konularının oranı A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru azalma eğilimi gösterdiği gözlemlenmektedir.

4.4.4.1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Yorumlar

YİTÖS A1 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: İsim tamlaması 35 tane ve %25 oranında, isim-fiil 27 tane ve %19 oranında, iyelik eki 14 tane ve %10 oranında yer almaktadır. YİTÖS A2 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: Ek fiilin geniş zamanı 45 tane ve %27 oranında, isim-fiil 23 tane %14 oranında ve ettirgen çatı 23 tane ve %14 oranında yer almaktadır. YİTÖS B1 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: Ettirgen çatı 30 tane %33 oranında, edilgen çatı 22 tane %24 oranında ve sıfat-fiil 11 tane %12 oranında yer almaktadır. YİTÖS B2 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konuları sırasıyla şöyledir: Zarf-fiil 2 tane, -A rağmen 2 tane yer almaktadır. Genel toplam olarak ise en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: Ettirgen çatı 54 tane, isim-fiil 50 tane ve ek fiilin geniş zamanı 45 tanedir.

Seviyeler açısından bakıldığında en fazla olandan en aza doğru olan sıralama şu şekildedir: A2 166 tane ve %41 oranında, A1 142 tane ve %35 oranında, B1 92 tane ve %22 oranında, B2 9 tane ve %2 oranında yer almaktadır. Toplamda işlenmeyen dil bilgisi konusu sayısı ise 409'dur.

4.4.4.2. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Dil Bilgisi Konularının Tutarlılığına İlişkin Yorumlar

İYTÖS A1 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: İsim tamlaması 30 tane %23 oranında, iyelik eki 24 tane %18 oranında ve İle bağlacı 18 tane %14 oranında yer almaktadır. İYTÖS A2 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: İsim-fiil 24 tane %34 oranında, ek fiilin geniş zamanı 9 tane %13 oranında ve sıfat-fiil 8 tane %11 oranında yer almaktadır. İYTÖS B1 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: Ettirgen çatı 28 tane %31 oranında, sıfat-fiil 15 tane %17 oranında ve dönüşlü çatı 12 tane %14 oranında yer almaktadır. İYTÖS B2 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konuları sırasıyla şöyledir: Sıfat-fiil 30 tane %63 oranında, ettirgen çatı 9 tane %20 oranında ve Ki bağlacı 4 tane %9 oranında yer almaktadır. İYTÖS C1 seviyesi dinleme metinlerinde en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konusu 16 tane ve %100 oranla Ki bağlacı'dır. Genel toplam olarak ise en fazla bulunan ancak işlenmeyen dil bilgisi konularının ilk üçü sırasıyla şöyledir: Sıfat-fiil 53 tane, ettirgen çatı 37 tane ve isim tamlaması 30 tanedir.

Seviyeler açısından bakıldığında en fazla olandan en aza doğru olan sıralama şu şekildedir: A1 131 tane ve %37 oranında, B1 90 tane ve %25 oranında, A2 72 tane ve %20 oranında, B2 48 tane ve %13 oranında ve C1 16 tane %5 oranında yer almaktadır. Toplamda işlenmeyen dil bilgisi konusu sayısı ise 359'dur.

4.5. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde YİTÖS ve İYTÖS'te yer alan ders kitaplarındaki dinleme metinleri A1 seviyesinden başlanıp C1 seviyesi de dâhil olmak üzere incelenmektedir.

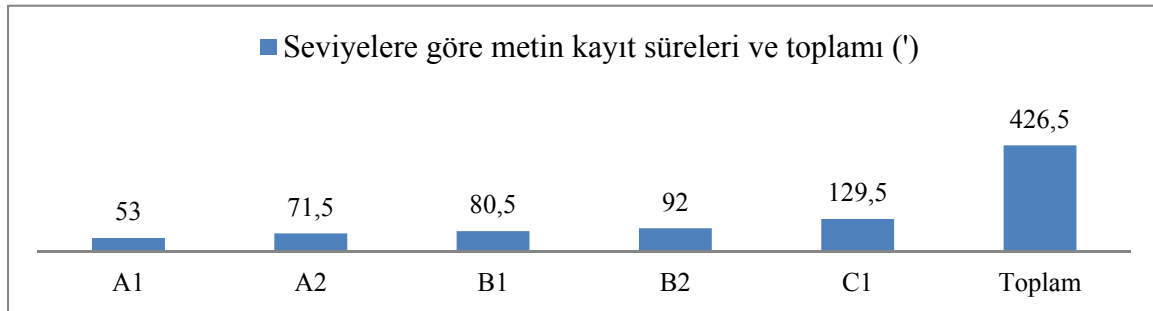
Dinleme metinlerinin öğretim sürecindeki işleme süreleri ünite ve seviye temelli olmak üzere sırasıyla saniye ve dakika cinsinden incelenmektedir. Yazımda ve hesaplamada kolaylık sağlamak adına saniyenin (") ve dakikanın (') gösterimi simge şeklinde kullanılmaktadır. Ayrıca saat hesaplamalarında kullanılan yöntemle 30 saniye buçuk (0,5) olarak ele alınmış olup; 30 saniyenin altı aşağıya, 30 saniyenin üstü yukarıya yuvarlanarak buçuk (0,5) şeklinde gösterilmektedir.

Dinleme metnlerinin işlenme sürelerinin hesaplanmasında ilgili öğretim setlerini öğretim sürecinde kullanan alan uzmanlarından; “Dinleme metnlerinin nasıl işlenmelidir?” sorusunun cevabı olacak görüş alınmıştır. İnceleme sürecinde öğrencilerin her bir seviyede sahip olmaları gereken hazırbulunuşluk seviyeleri, akademik becerileri ve çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde bahsedilen dinleme becerisinin kendine özgü ilkeleri dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Buna göre; öğrencilerin A1 ve A2 seviyelerinde her bir metni 3'er defa B1, B2 ve C1 seviyelerinde ise 2'şer defa dinlemeleri gerekmektedir. Öğrencilere metni dinlemeden önce ön hazırlık yapmaları ve tamamlayıcı etkinlikleri incelemeleri için 2 dakika, her bir metnin her dinlenmesinden sonra 1'er dakika ve metin sonrası tamamlayıcı etkinlikleri gerçekleştirmeleri için 2'şer dakika süre verilmesi gerekmektedir. İlgili sürelerin üzerine dinleme metnlerinin kayıt süreleri de dâhil edilerek ortalama bir metin işleme süresi ortaya çıkarılmaktadır. Dakika cinsinden hesaplanan süreler çalışmanın özelliğine bağlı olarak önce saate (60') daha sonra da ders saatine (40') çevrilerek yorumlanmaktadır. Dinleme metnlerinin işleme sürelerinin ayrıntılı bir şekilde gösterimi Ek 5 ve Ek 6'da yer almaktadır.

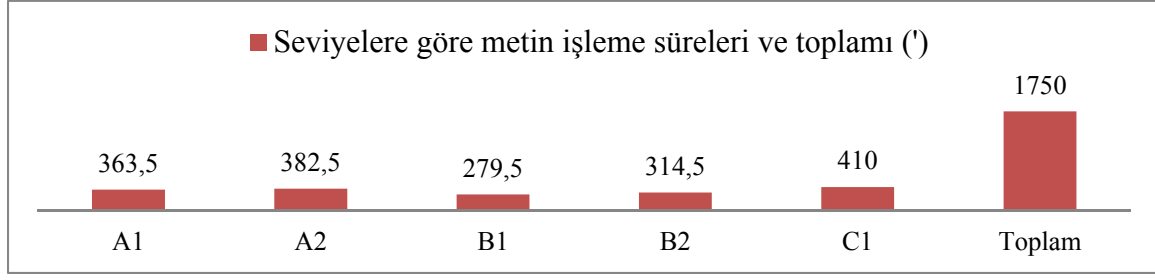
4.5 1. YİTÖS'te Bulunan Dinleme Metnlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

YİTÖS'te yer alan ders kitapları sırasıyla A1'den başlanıp C1 de dâhil olmak üzere incelenmektedir. Her bir seviyede toplam sekiz ünite yer almaktadır. Ancak her üniteye metin sayıları bir diğerine göre farklılık göstermektedir. Yani metin sayıları sistemli bir şekilde ilerlememektedir.

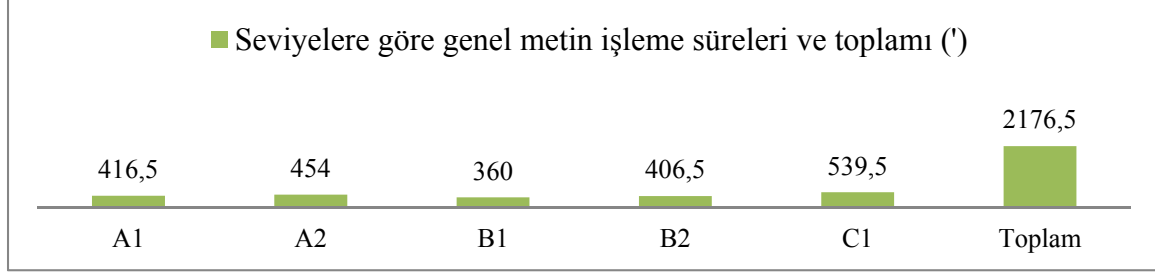
Dinleme metnlerinin işlenme sürelerinin ünitelere ve seviyelere bağlı olarak hesaplanması hem sayısal değer hem de yüzde oranı olarak aşağıdaki şekillerde yer almaktadır:

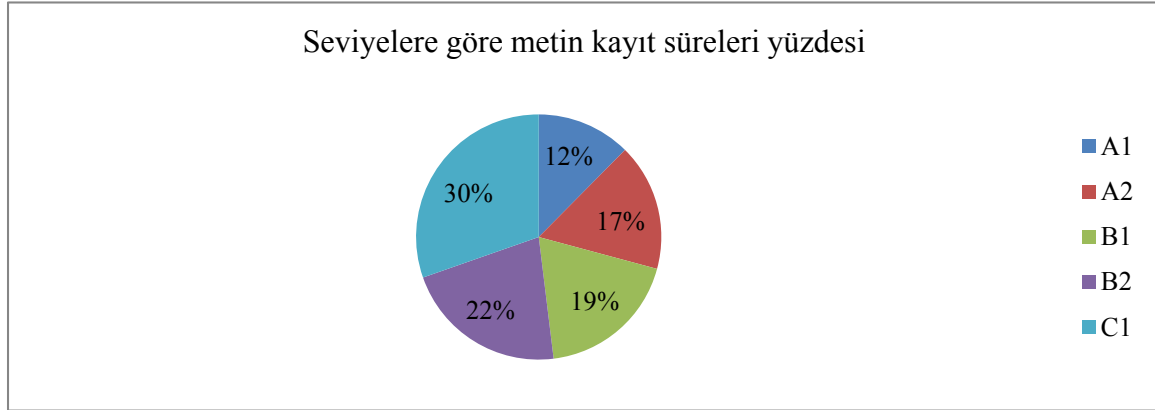
Şekil 119. YİTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri toplamı.

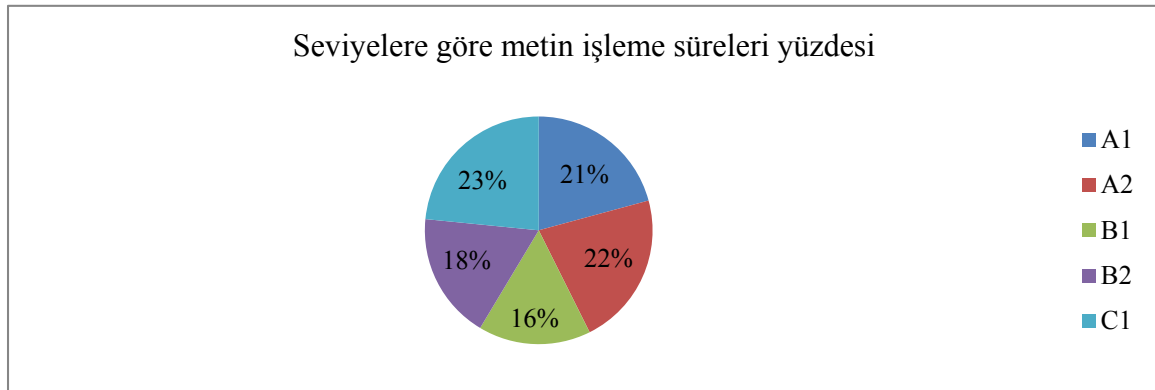
Şekil 120. YİTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri toplamı.

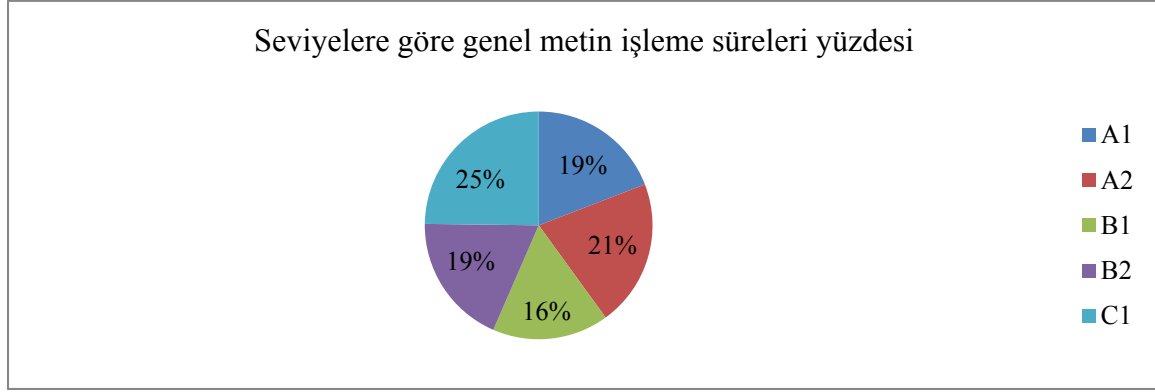
Şekil 121. YİTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri toplamı.

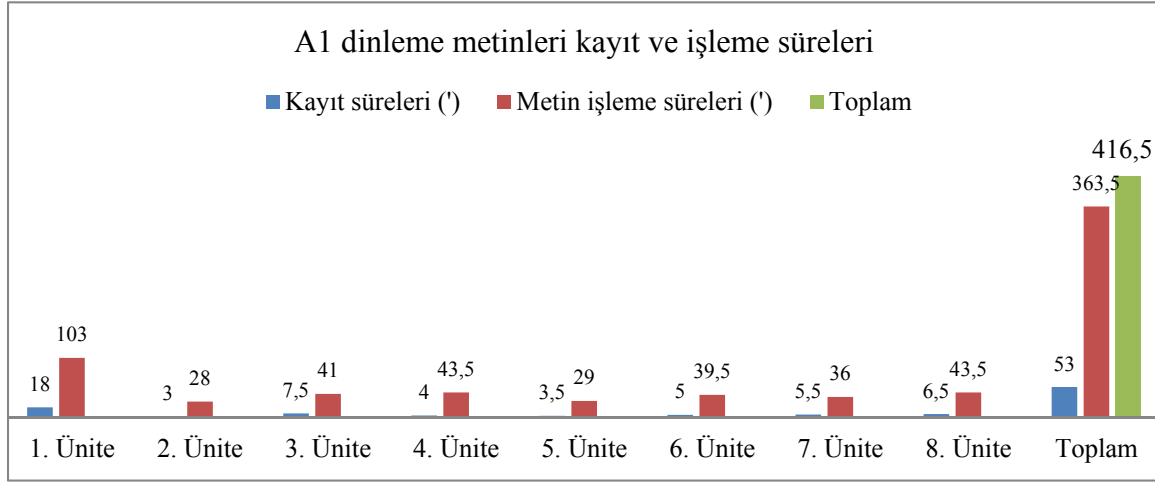
Şekil 122. YİTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri yüzdesi.

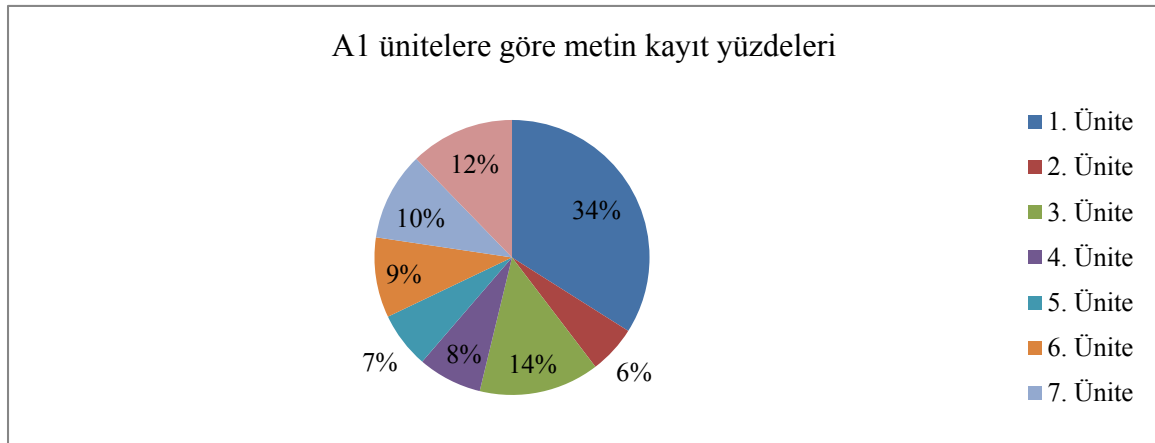
Şekil 123. YİTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri yüzdesi.

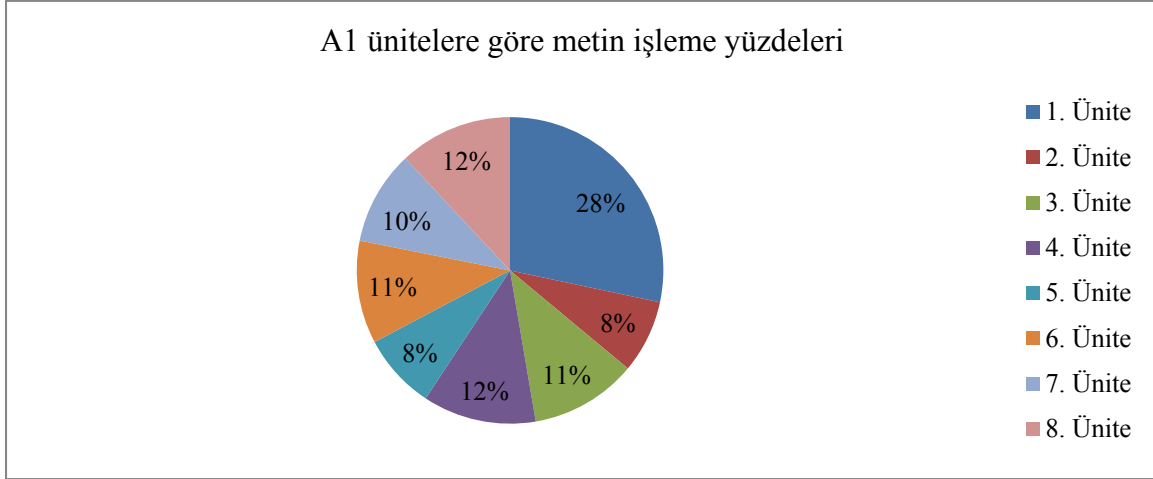
Şekil 124. YİTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri yüzdesi.

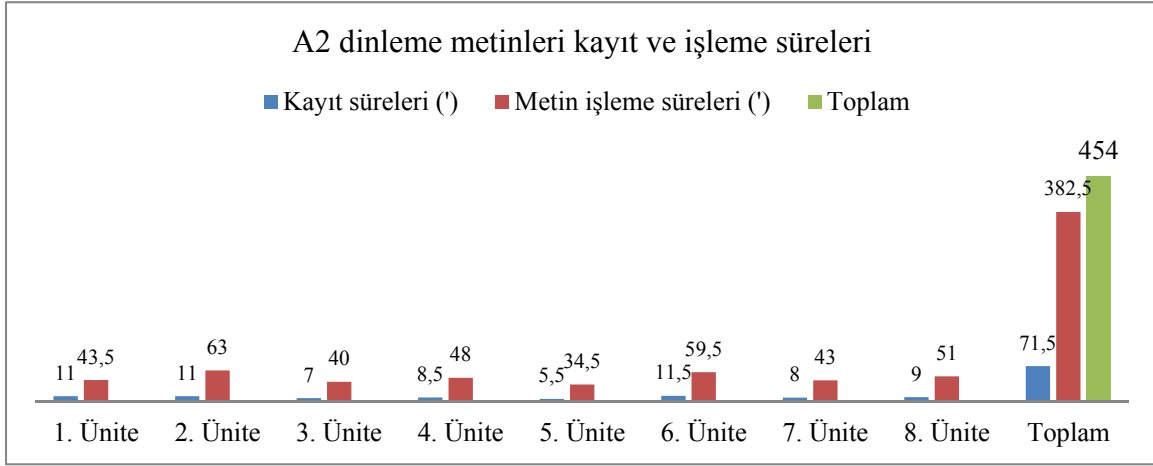
Şekil 125. YİTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

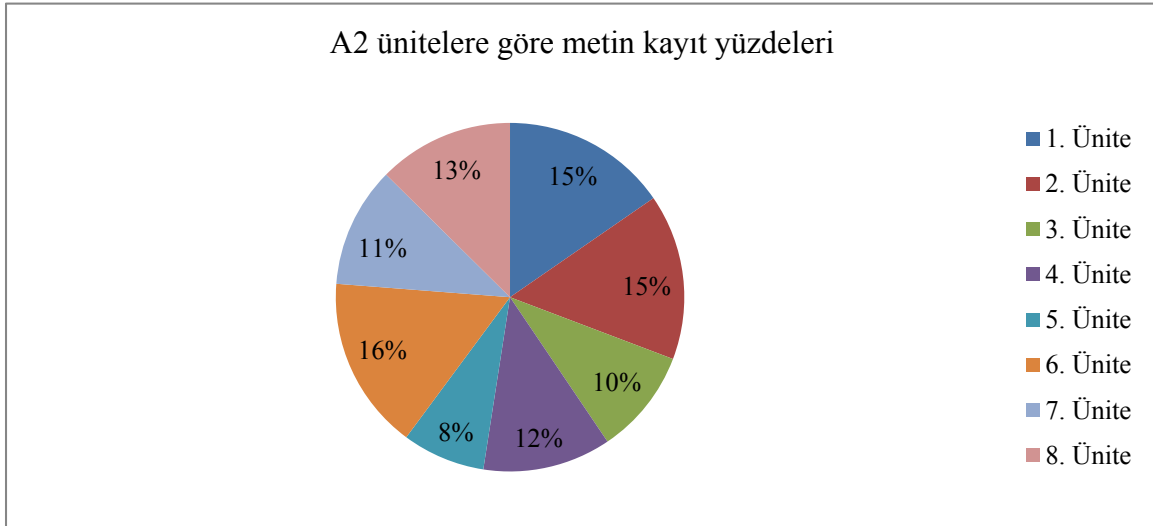
Şekil 126. YİTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

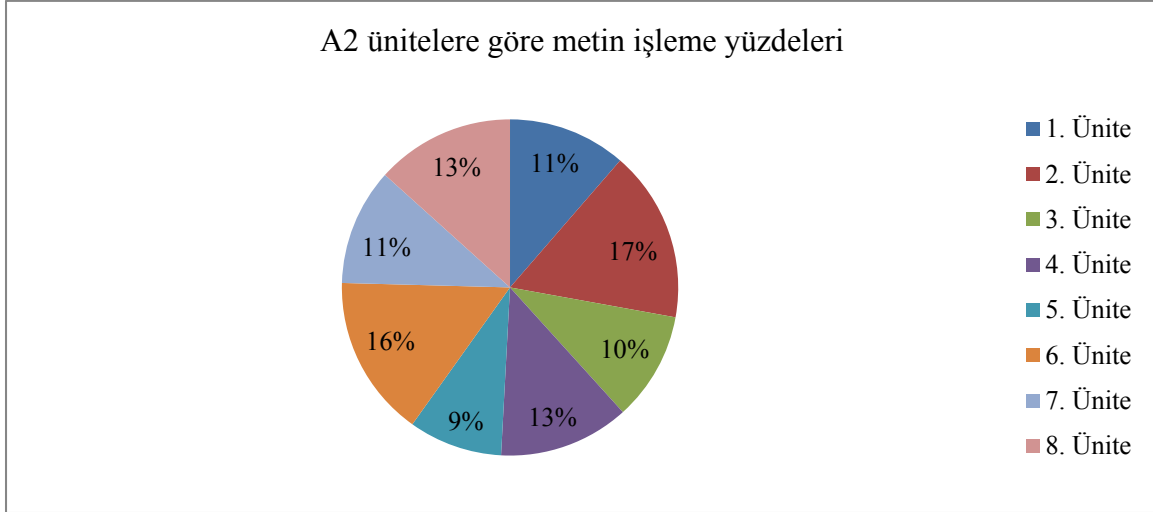
Şekil 127. YİTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

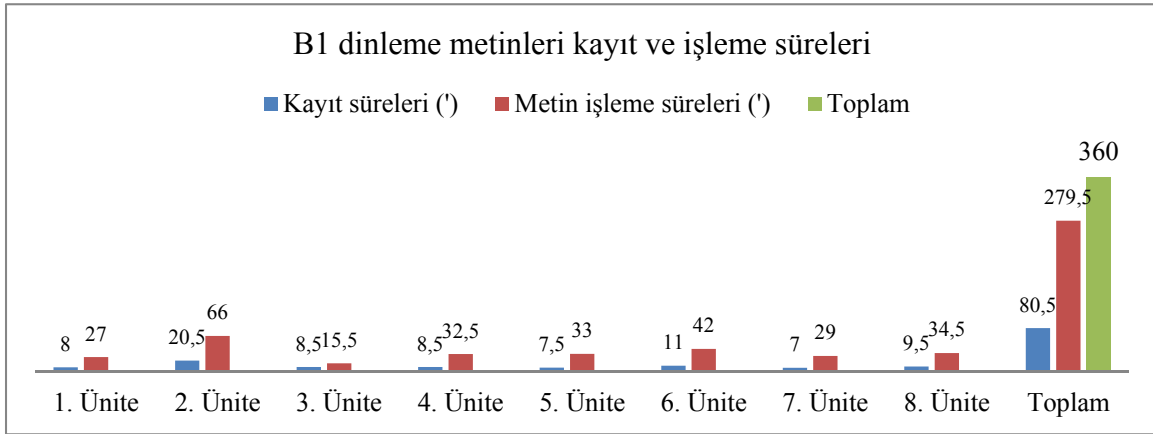
Şekil 128. YİTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

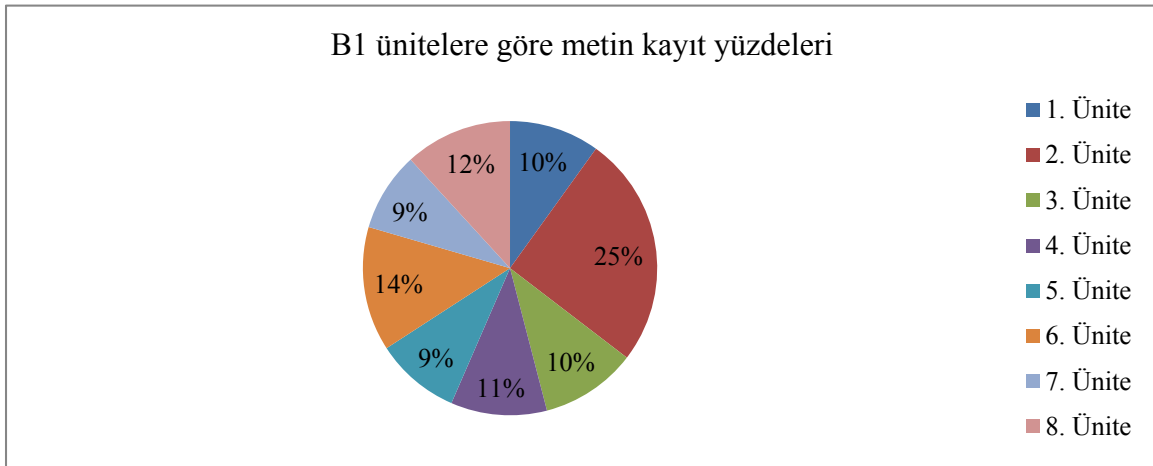
Şekil 129. YİTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

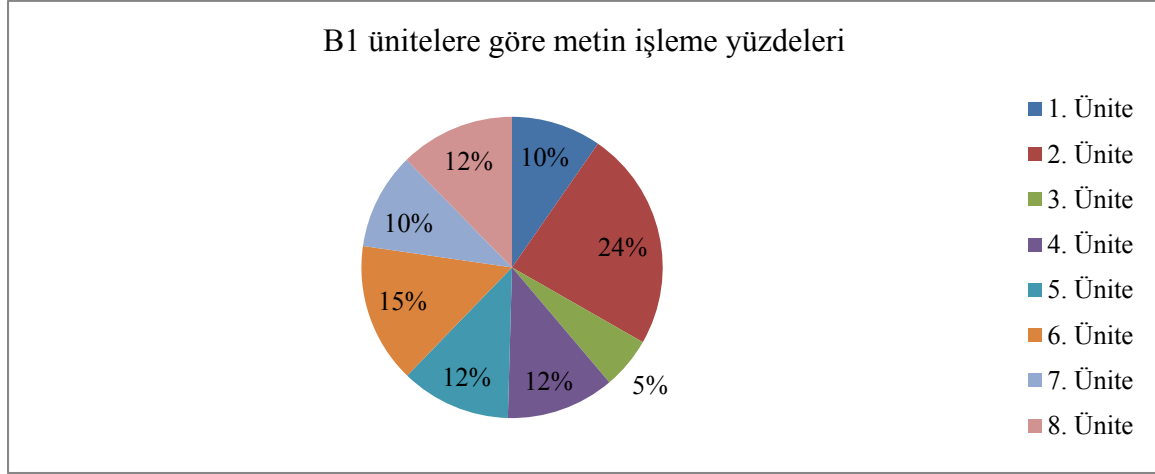
Şekil 130. YİTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

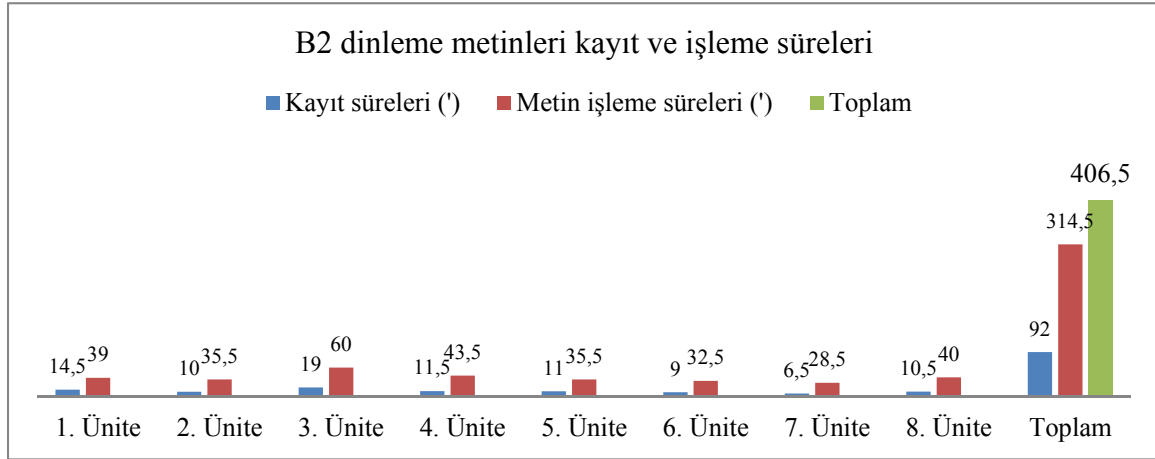
Şekil 131. YİTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

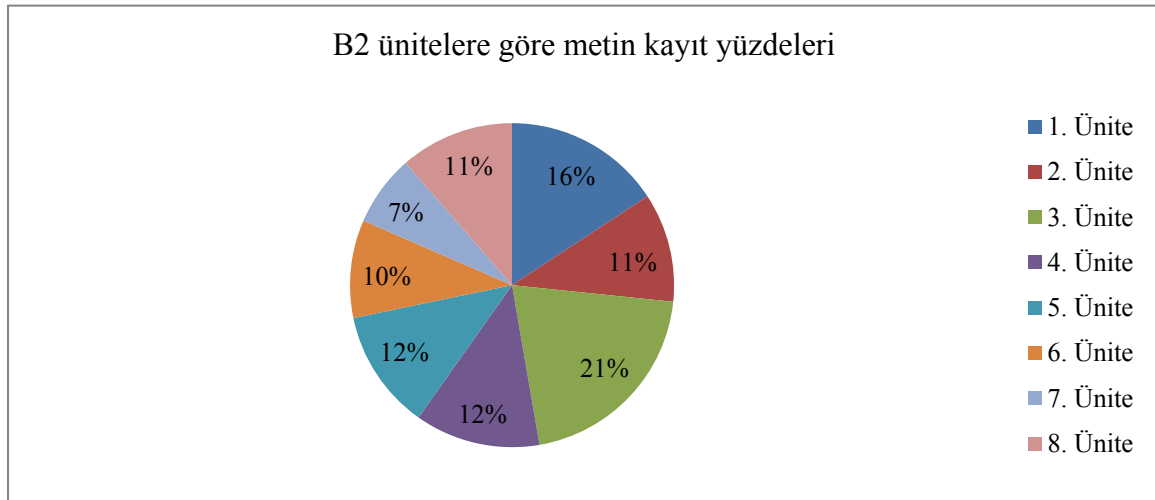
Şekil 132. YİTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

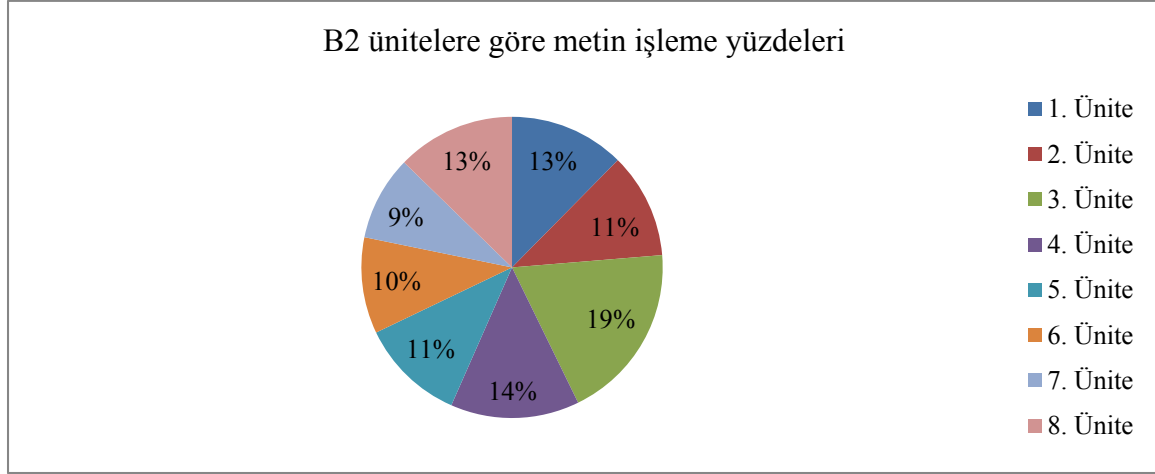
Şekil 133. YİTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

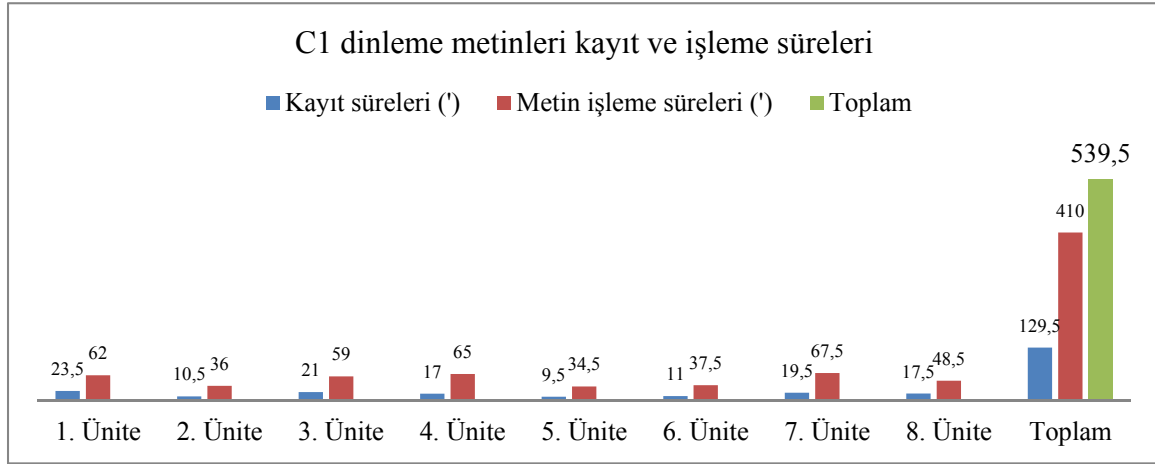
Şekil 134. YİTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

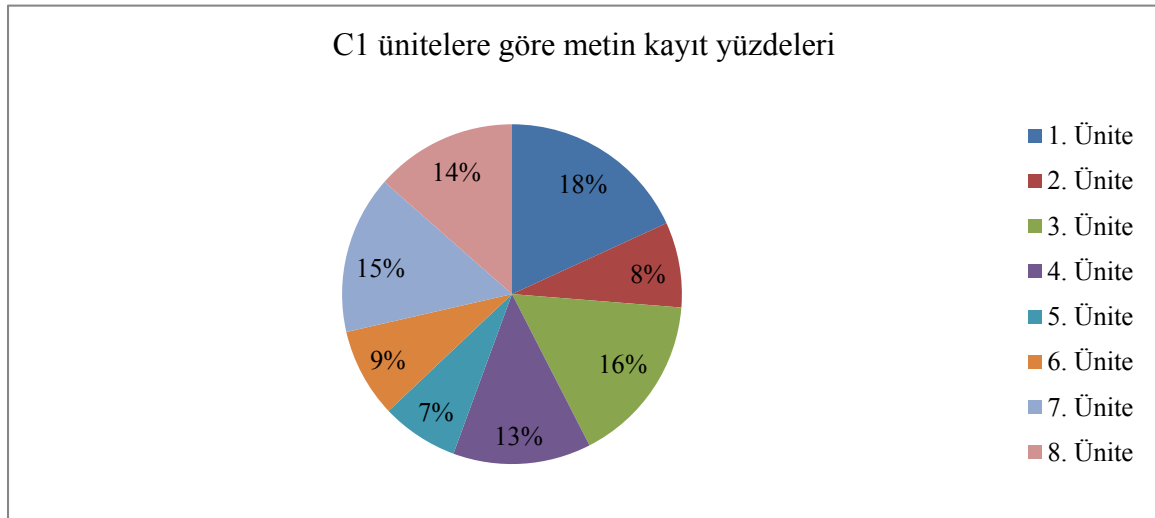
Şekil 135. YİTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

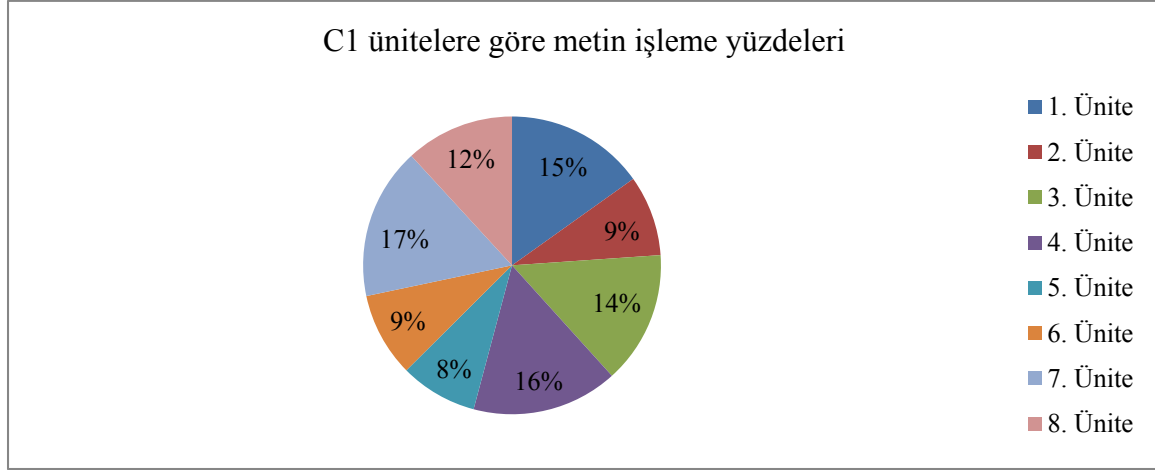
Şekil 136. YİTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

Şekil 137. YİTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

Şekil 138. YİTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

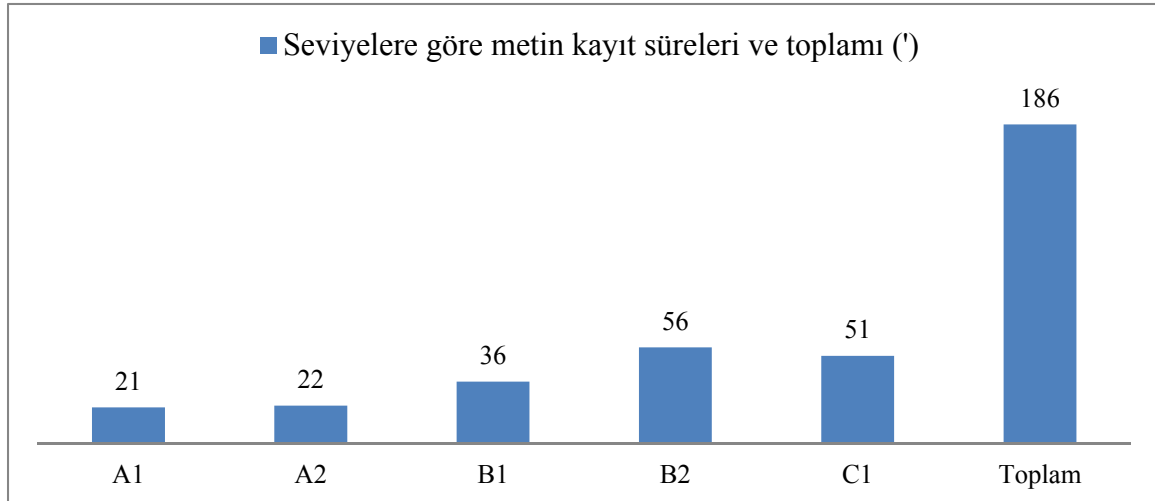

Şekil 139. YİTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

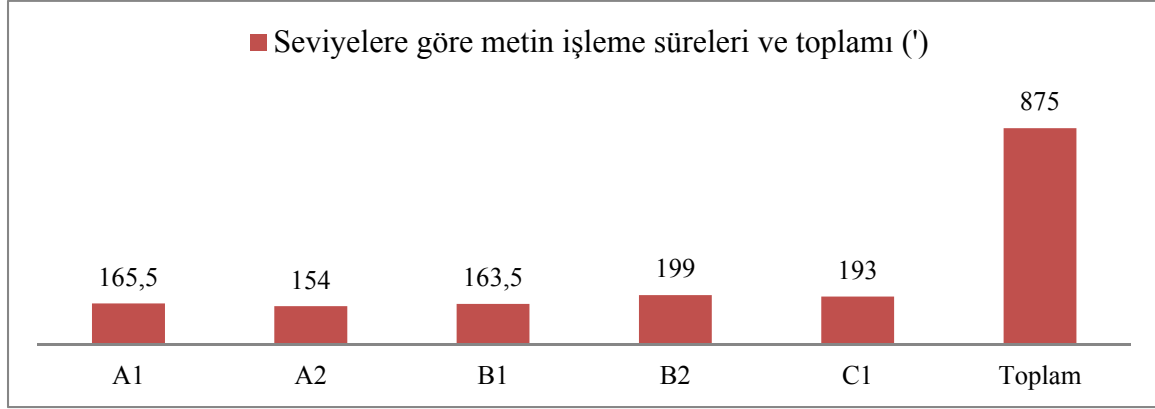
4.5.2. İYTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

İYTÖS'te yer alan ders kitapları sırasıyla A1'den başlanıp C1 de dâhil olmak üzere incelenmektedir. Her bir seviyede toplam altı ünite yer almaktadır. Her üniteye ise üç dinleme metnine yer verilmektedir. Bu açıdan bakıldığında metin sayıları sistemli bir şekilde ilerlemektedir.

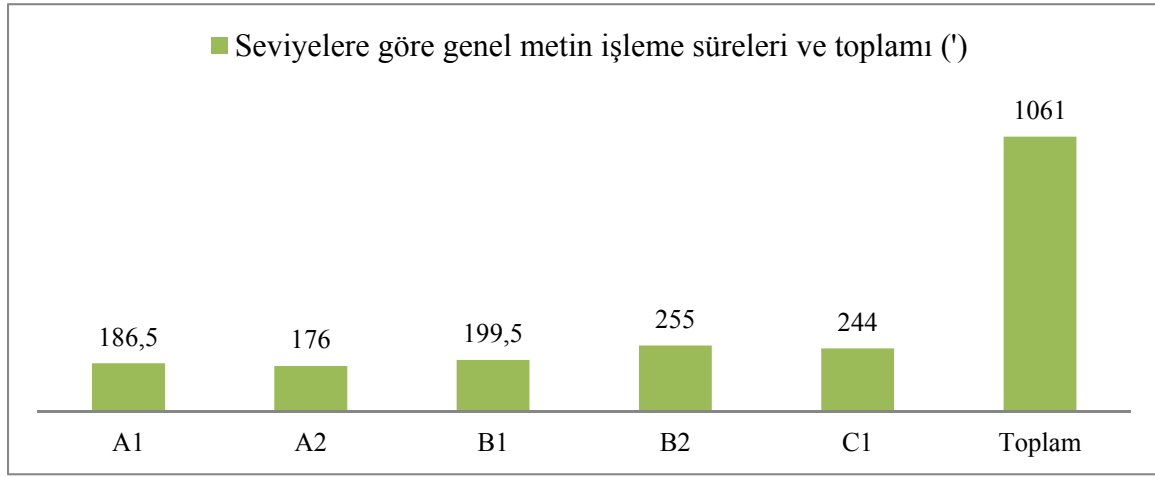
Dinleme metinlerinin işleme sürelerinin ünitelere ve seviyelere bağlı olarak hesaplanması hem sayısal değer hem de yüzde oranı olarak aşağıdaki şekillerde yer almaktadır:

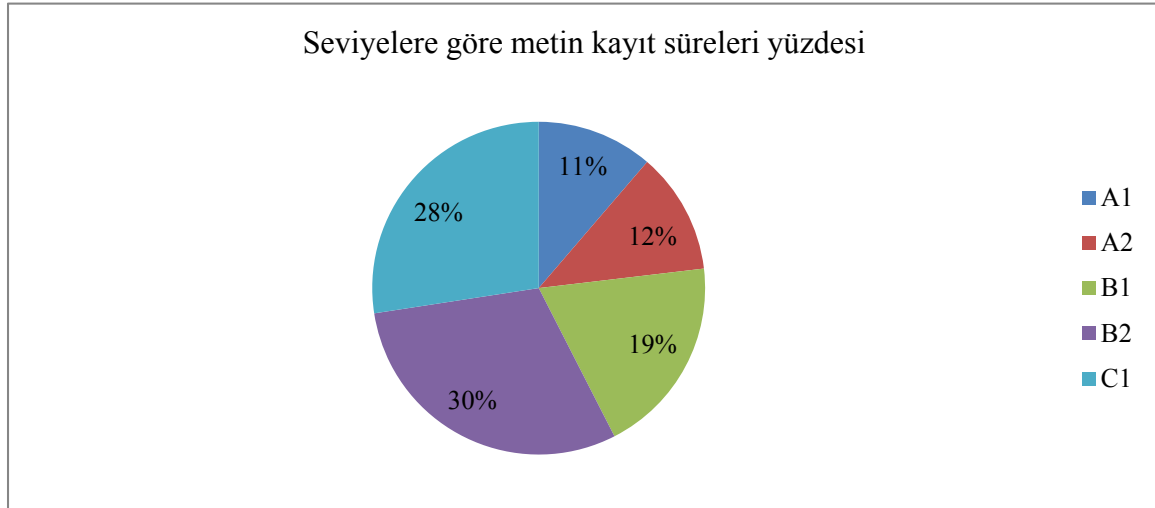
Şekil 140. İYTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri toplamı.

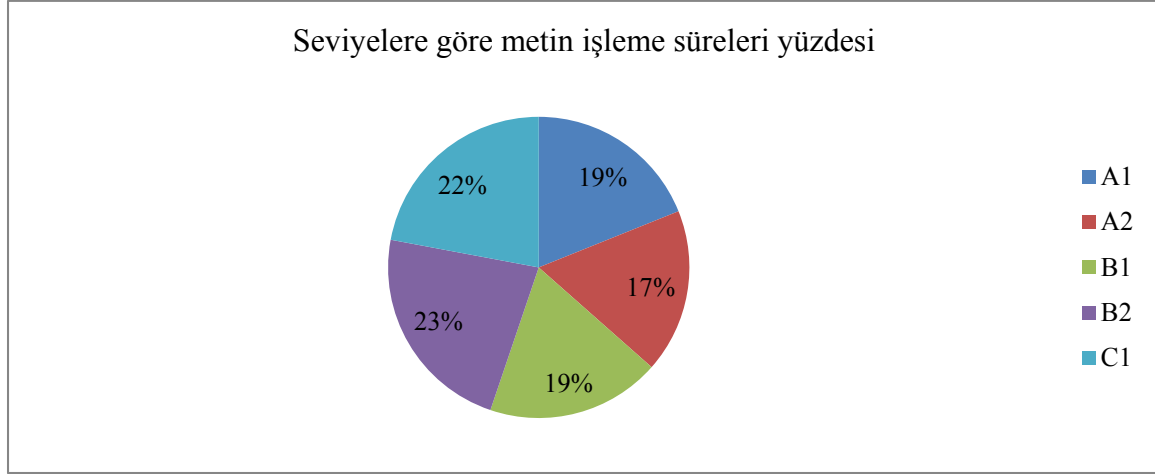
Şekil 141. İYTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri toplamı.

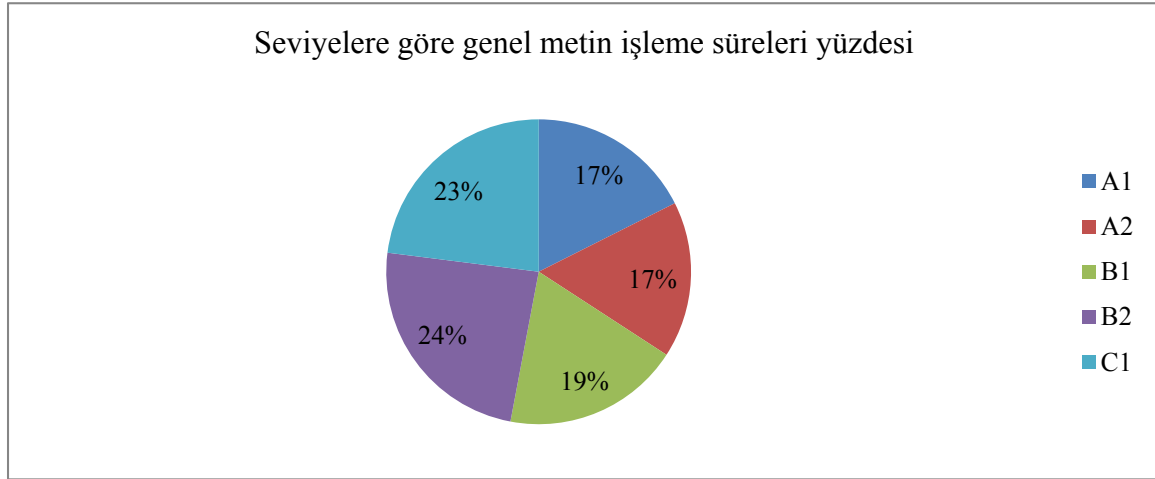
Şekil 142. İYTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri toplamı.

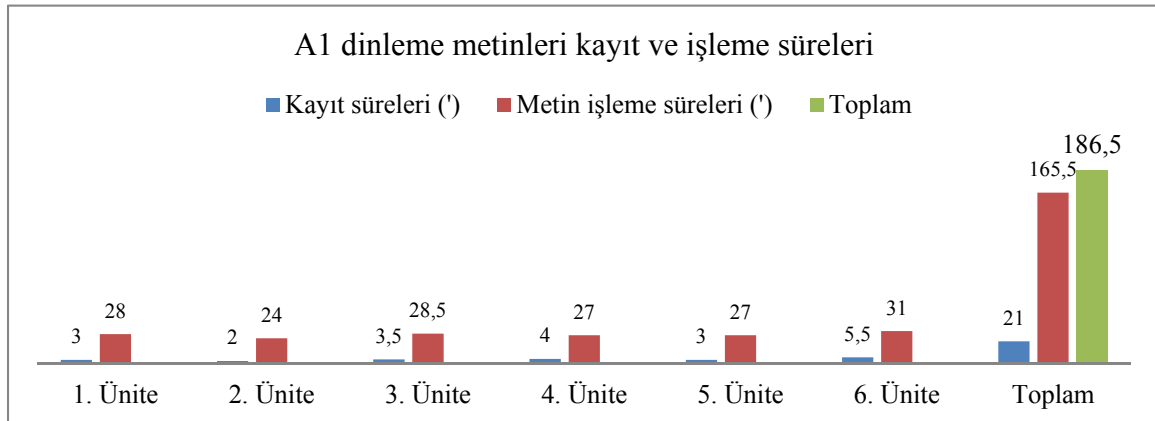
Şekil 143. İYTÖS seviyelere göre metin kayıt süreleri yüzdesi.

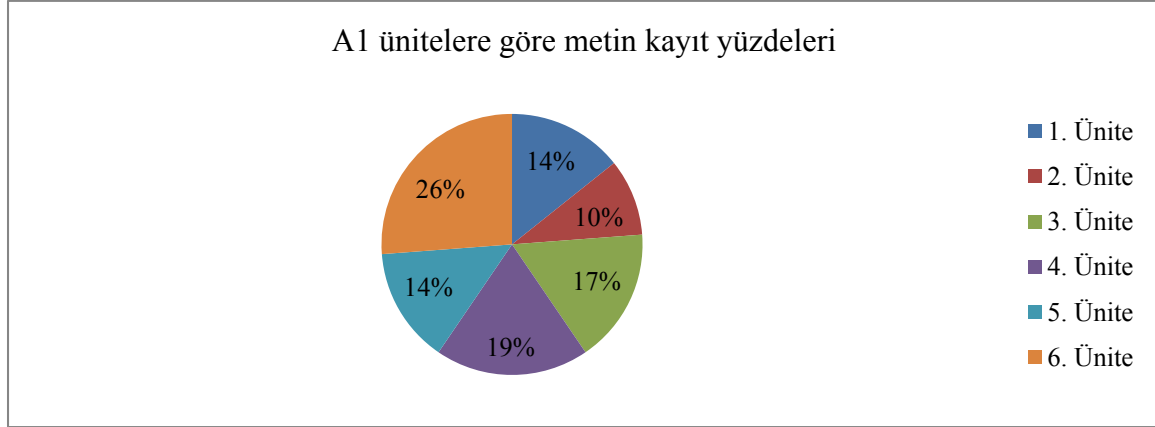
Şekil 144. İYTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri yüzdesi.

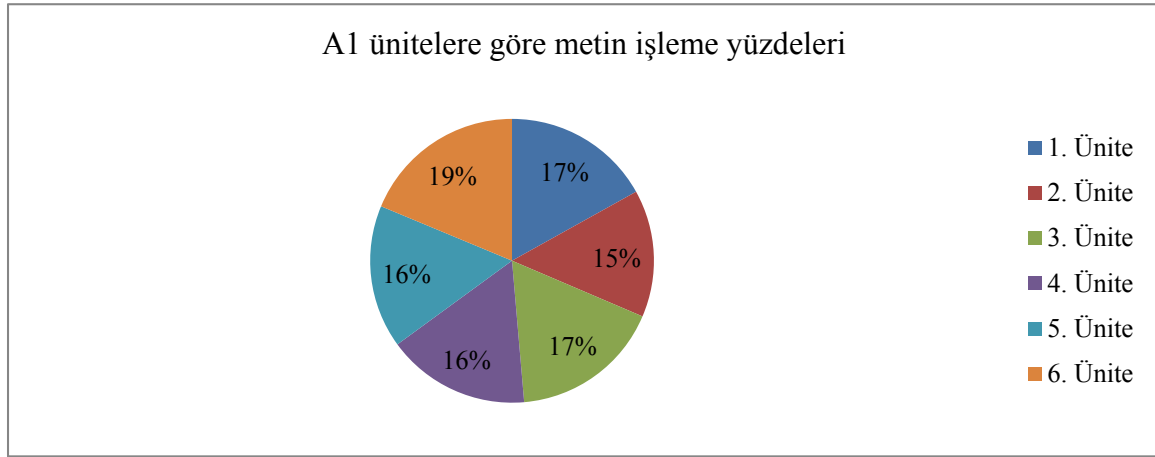
Şekil 145. İYTÖS seviyelere göre genel metin işleme süreleri yüzdesi.

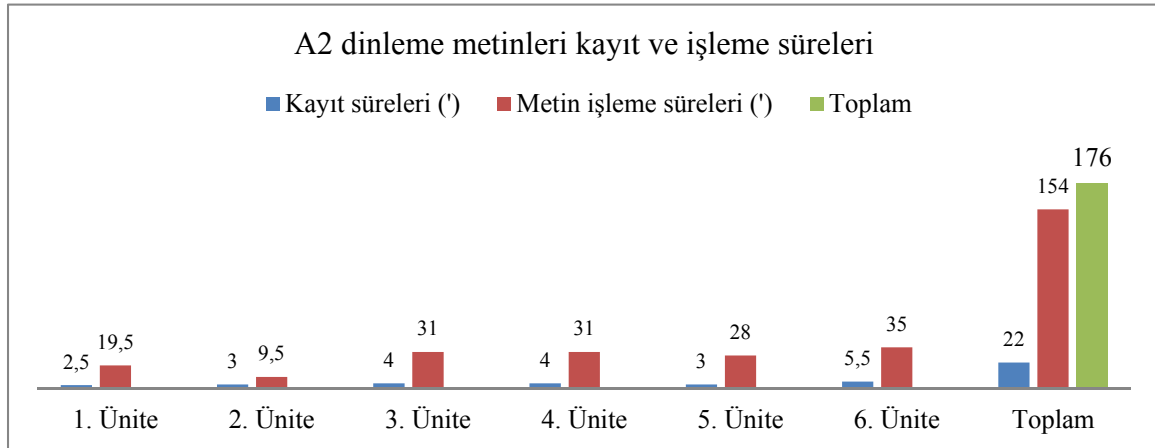
Şekil 146. İYTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

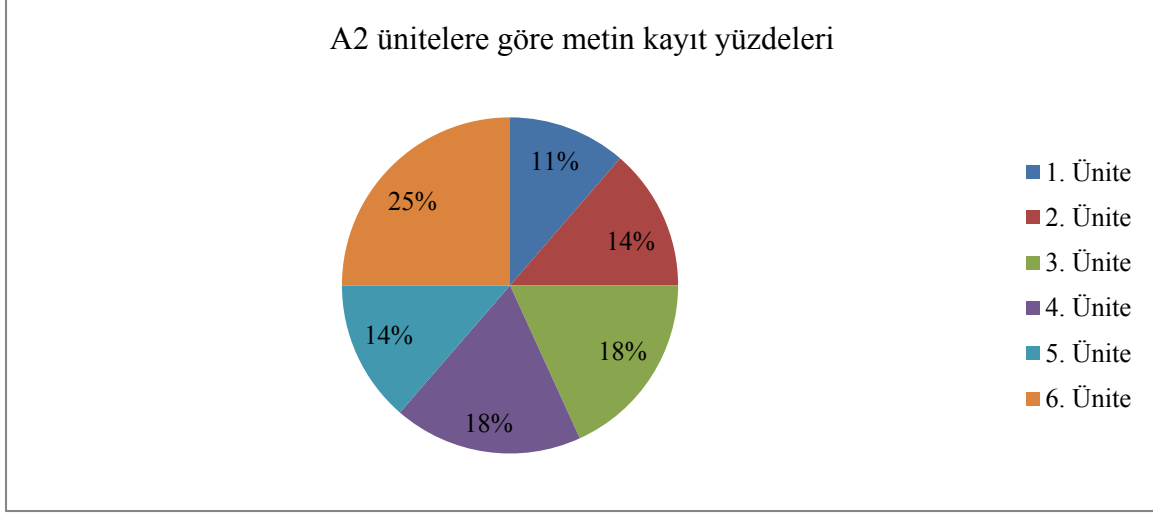
Şekil 147. İYTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

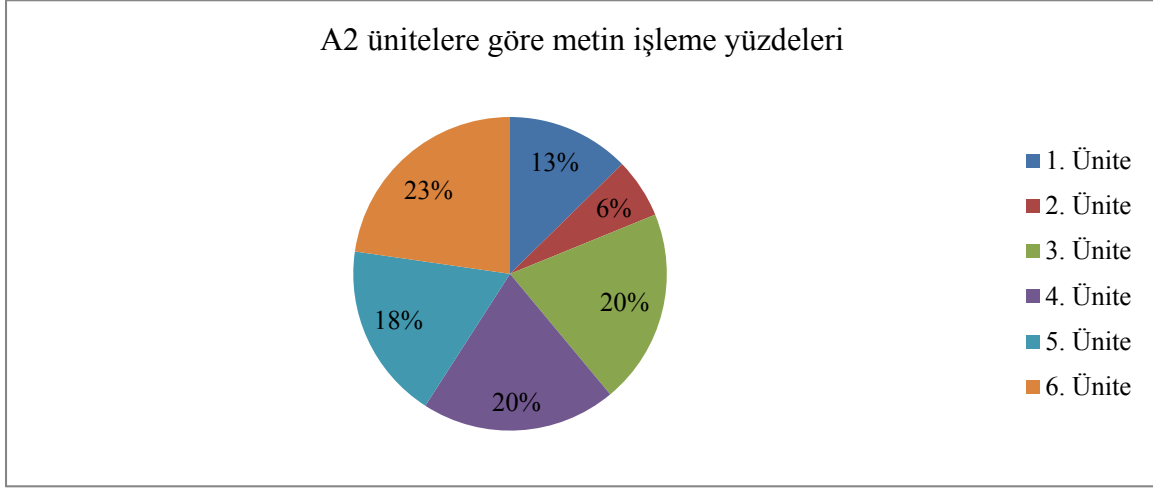
Şekil 148. İYTÖS A1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

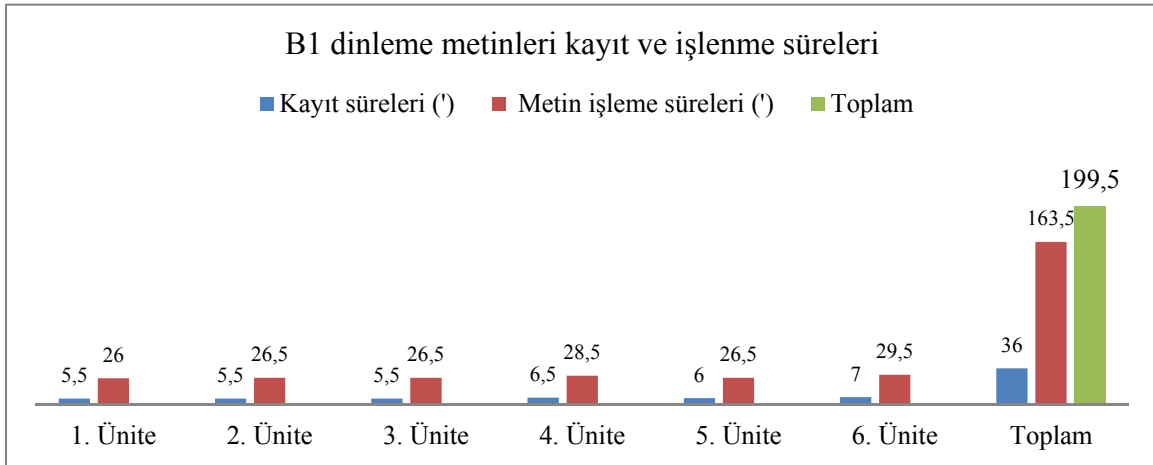
Şekil 149. İYTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

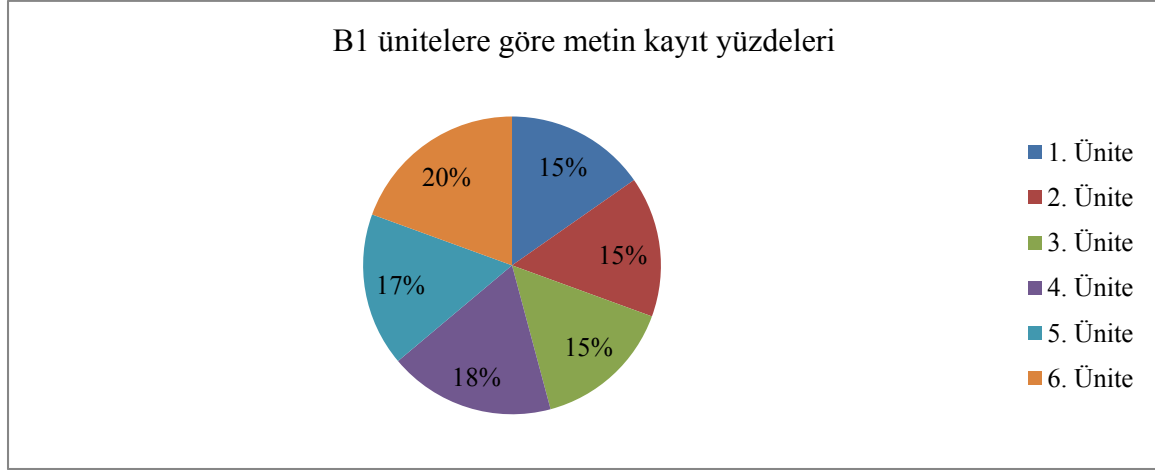
Şekil 150. İYTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

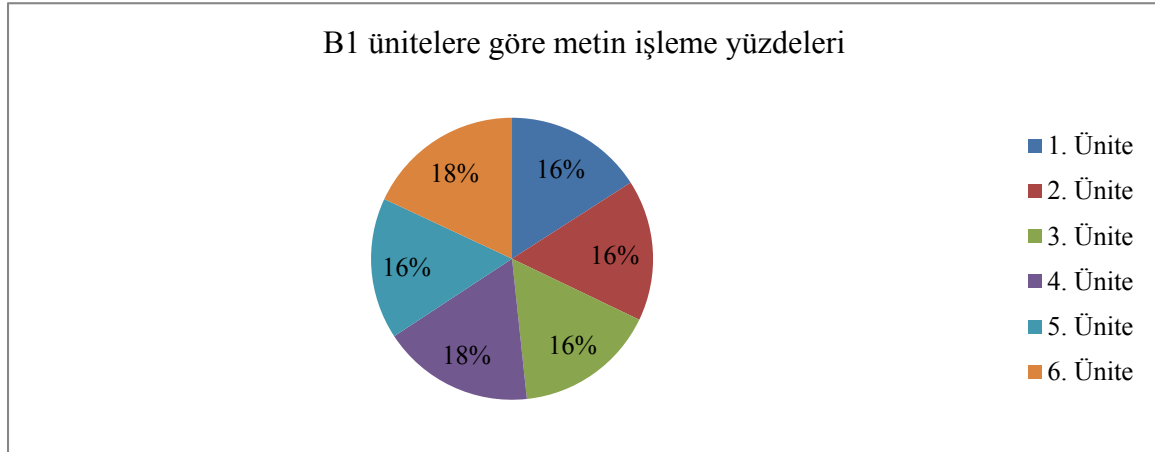
Şekil 151. İYTÖS A2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

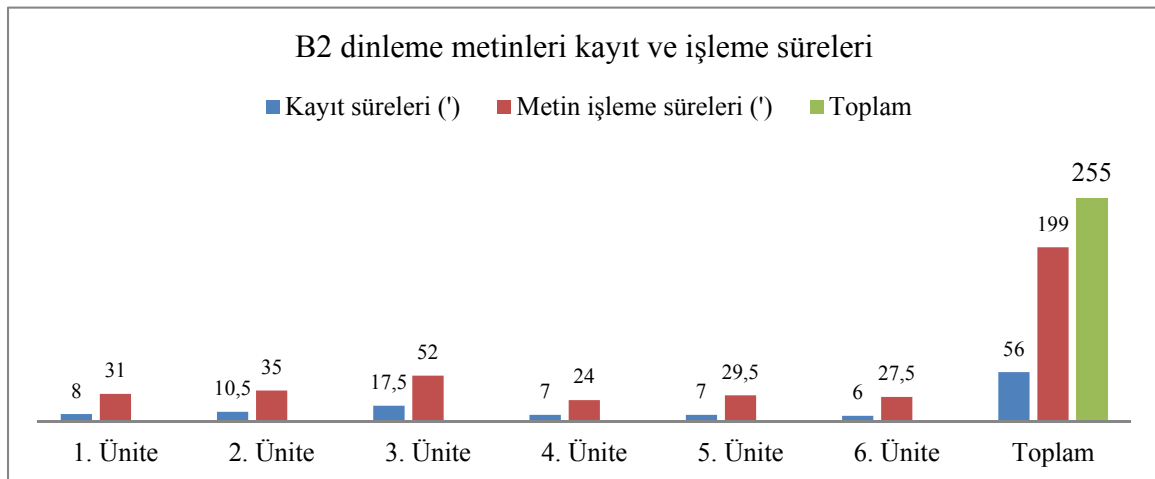
Şekil 152. İYTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

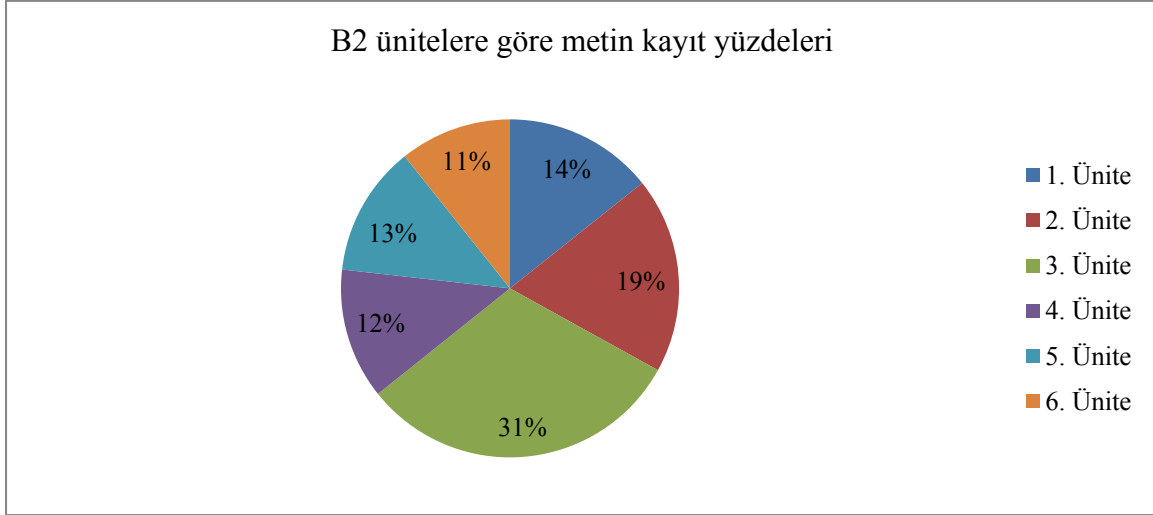
Şekil 153. İYTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

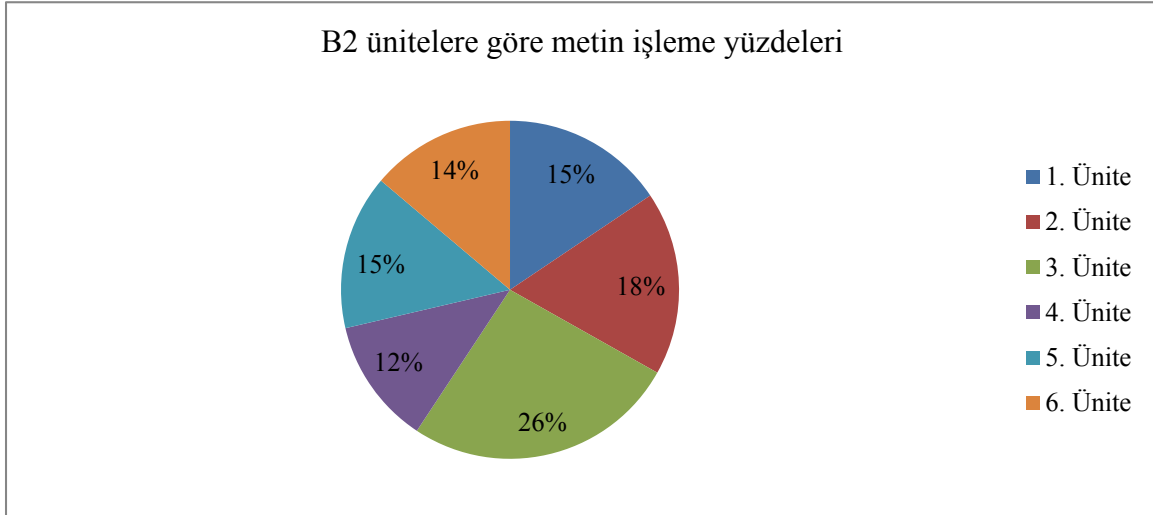
Şekil 154. İYTÖS B1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

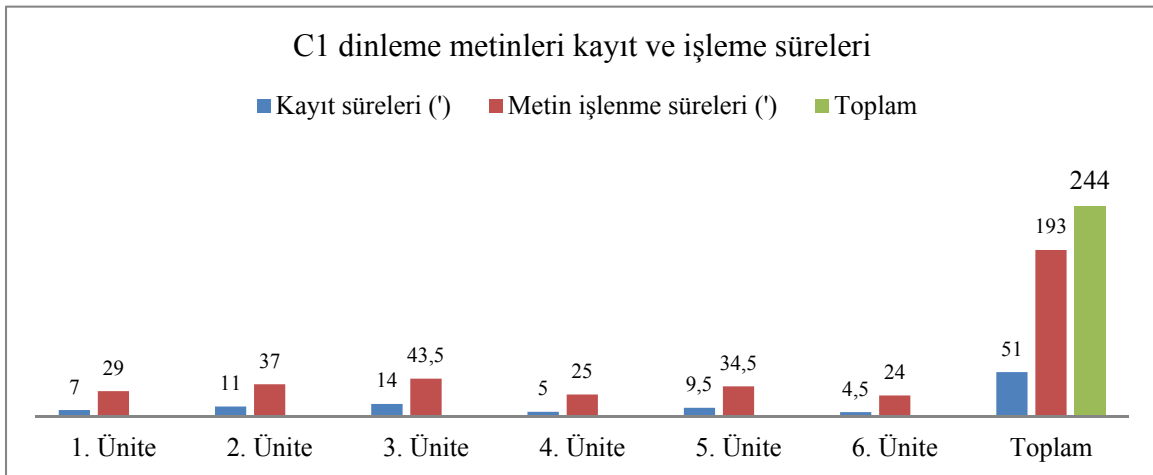
Şekil 155. İYTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

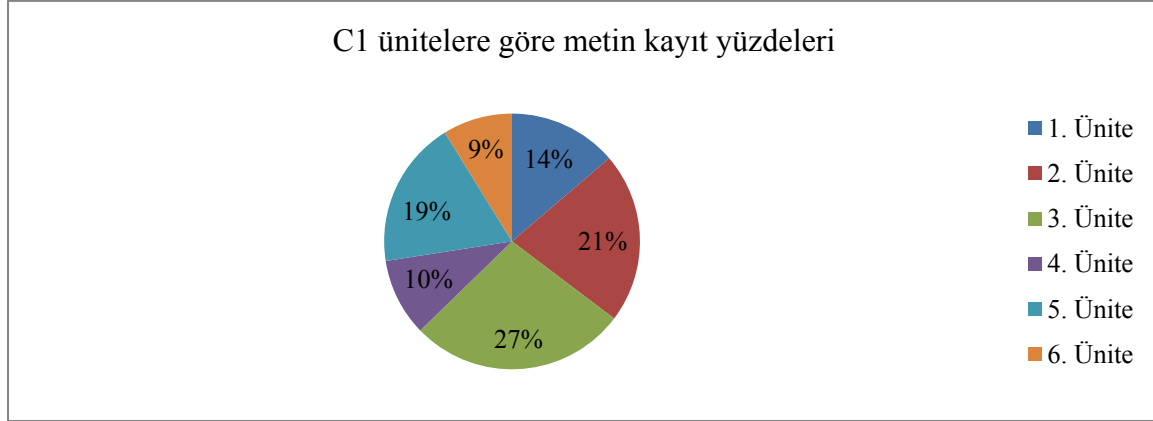
Şekil 156. İYTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

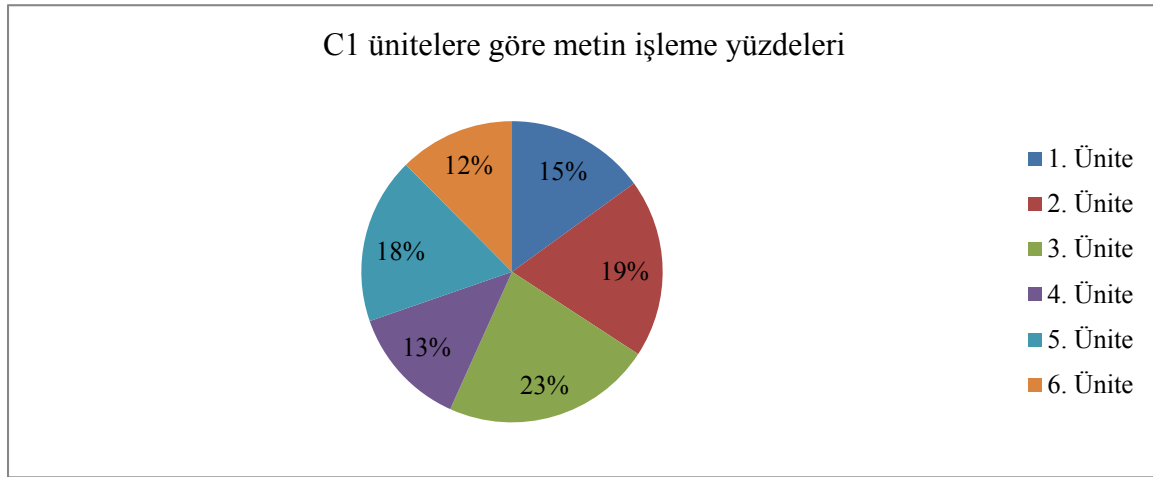
Şekil 157. İYTÖS B2 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

Şekil 158. İYTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt ve işleme süreleri.

Şekil 159. İYTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri kayıt yüzdeleri.

Şekil 160. İYTÖS C1 ünitelere göre dinleme metinleri işleme yüzdeleri.

4.5.3. Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Yorumlar

YİTÖS dinleme metinlerinin kayıt süreleri 426,5', İYTÖS dinleme metinlerinin kayıt süreleri 186' olarak hesaplanmaktadır. İki öğretim seti arasındaki fark 260', Yüzdelik oran olarak hesaplandığında ise %130 oranında çok fazla bir fark bulunmaktadır

YİTÖS dinleme metinlerinin işleme süreleri 1750', olarak hesaplanırken İYTÖS dinleme metinlerinin işleme süreleri 875' olarak hesaplanmaktadır. İki öğretim seti arasındaki fark 875'ya yani tam iki katına karşılık gelmektedir. Yüzdelik oran olarak hesaplandığında ise %100 oranında çok fazla bir fark bulunmaktadır.

Hem kayıt süreleri hem de metin işleme süreleri dâhil edilerek yapılan genel metin işleme süresi toplamı YİTÖS' te 2176,5', İYTÖS' te ise 1061' olarak hesaplanmaktadır. İki

öğretim seti arasında 1115''lık bir fark bulunmaktadır. Yüzdelik oran olarak hesaplandığında ise %105 oranında çok fazla bir fark bulunmaktadır.

Kayıt süreleri, metin işleme süreleri ve genel metin işleme süreleri ile ilgili bulguları yorumlarken her üç değişkenin genel ortalaması olarak YİTÖS' ün, İTÖS' ten %111 oranında hacimli olduğu değerlendirilmektedir.

4.5.3.1. YİTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Yorumlar

YİTÖS dinleme metinlerinin kayıt süreleri A1 seviyesinden C1 seviyesi de dâhil olmak üzere artan bir doğrusal grafik göstermektedir. Dinleme metinlerinin toplam kayıt süreleri 426,5' olarak değerlendirilmektedir. Her bir seviyenin bir önceki seviyeden %10 ile %20 oranları arasında daha fazla kayıt süresi oranına sahip olduğu hesaplanmaktadır.

YİTÖS dinleme metinlerinin işleme süreleri A1 seviyesinden C1 seviyesi de dâhil olmak üzere 1750' olarak değerlendirilmektedir. Metin işleme süreleri ile ilgili uzman görüşleri kılavuzluğunda yapılan hesaplamalarda metin işleme sürelerinin artan azalan bir eğilim gösterdiği yorumlanmaktadır. En fazla metin işleme süresi 410' ve %23 oranla C1 seviyesinde hesaplanırken en az metin işleme süresi 279,5' ve %16 ile B1 seviyesinde hesaplanmaktadır.

Hem kayıt süreleri hem de metin işleme süreleri dâhil edilerek yapılan genel metin işleme süresi toplamı 2176,5' olarak hesaplanmaktadır. Dakika cinsinden olan bu süre 36 saate ve 54 ders saatine karşılık gelmektedir. Yani YİTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinden C1 de dâhil olmak üzere tüm dinleme metinlerine ayrılan ortalama süre 36 saat ve 54 ders saati olarak hesaplanmaktadır.

4.5.3.2. İYTÖS'te Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Yorumlar

İYTÖS dinleme metinlerinin kayıt süreleri A1 seviyesinden B2 seviyesi de dâhil olmak üzere artan bir doğrusal grafik gösterirken C1 seviyesinde bir önceki seviyeye göre azalmaktadır. Dinleme metinlerinin toplam kayıt süreleri 186' olarak değerlendirilmektedir. C1 seviyesine kadar her bir seviyenin bir önceki seviyeden %5 ile %15 oranları arasında

daha fazla kayıt süresi oranına sahip olduğu hesaplanırken C1 seviyesinde bir önceki seviye olan B2' ye göre %10 oranında bir azalma hesaplanmaktadır.

İYTÖS dinleme metinlerinin işleme süreleri A1 seviyesinden C1 seviyesi de dâhil olmak üzere 875' olarak değerlendirilmektedir. Metin işleme süreleri ile ilgili uzman görüşleri kılavuzluğunda yapılan hesaplamalarda metin işleme sürelerinin artan azalan bir eğilim gösterdiği yorumlanmaktadır. En fazla metin işleme süresi 199' ve %23 oran ile B2 seviyesinde hesaplanırken en az metin işleme süresi 176' ve %17 oran ile A2 seviyesinde hesaplanmaktadır.

Hem kayıt süreleri hem de metin işleme süreleri dâhil edilerek yapılan genel metin işleme süresi toplamı 1061' olarak hesaplanmaktadır. Dakika cinsinden olan bu süre 17,5 saate ve 26,5 ders saatine karşılık gelmektedir. Yani İYTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinden C1 de dâhil olmak üzere tüm dinleme metinlerine ayrılan ortalama süre 17,5 saat ve 26,5 ders saati olarak hesaplanmaktadır.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ve örneklem olarak ele alınan YİTÖS ve İYTÖS Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme metinleri ile ilgili bulgular ve yorumlar göz önünde bulundurularak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan hareketle getirilen önerilere yer verilmektedir.

5. 1. Sonuçlar

5.1.1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sayılarına İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarının her bir seviyesi toplam 8 üniteden, İYTÖS ders kitaplarının her bir seviyesi toplam 6 üniteden meydana gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında YİTÖS ders kitaplarında toplam 40 ünite, İYTÖS ders kitaplarında ise toplam 30 ünite yer almaktadır. Ünite temelli bir yaklaşım izlendiğinde YİTÖS ders kitapları İYTÖS ders kitaplarından %30 oranında daha hacimlidir.

2. YİTÖS ders kitaplarının ön bölümünde yer alan içindikiler başlığı altında her bir ünite için 3'er dinleme metninin adına yer verilirken ünitelerin içinde bu sayı 9'a kadar çıkmaktadır. Yani içindikiler bölümü ile içerik birbiri ile örtüşmemektedir. İYTÖS ders kitaplarında ise böyle bir durum söz konusu değildir. Her üniteye 3 tane dinleme metni içindikiler başlığı altında yer almaktadır ve içerikte 3 tane dinleme metnine yer verilmektedir. Sayısal değer, planlama ve kompozisyon açısından bakıldığında İYTÖS

ders kitapları YİTÖS ders kitaplarına göre daha düzenli, disiplinli ve sistemli bir ders kaynağı görüntüsü vermektedir

3. YİTÖS ders kitaplarında dinleme metnlerinin toplam sayısı 146, İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin toplam sayısı ise 90'dır. YİTÖS ders kitapları İYTÖS ders kitaplarından 56 tane daha fazladır. Bu sayısal değer yüzdelik olarak %51'e karşılık gelmektedir. Her iki öğretim seti arasındaki ünite farkı oranı %30 olduğu düşünüldüğünde, metin sayılarının farkının oranı ünite sayılarının farkının oranından %21 daha fazladır.

5. YİTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metnlerinin sayısı 376, İYTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metnlerinin sayısı 131 olarak hesaplanmaktadır (İltar, 2018, s. 138). Bu sonuçlar ile dinleme metinleri arasındaki sonuçlar karşılaştırıldığında YİTÖS okuma metinleri dinleme metinlerinden %150, İYTÖS okuma metinleri dinleme metinlerinden %45 oranında daha fazladır.

4. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinleri hem seviyelere hem de ünitelere göre orantısız bir şekilde dağılmaktadır. Hatta A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru bir artış olması gerekirken bu oran azalmaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise böyle bir durum söz konusu değildir.

5. Yukarıda bahsedilen veriler çalışmanın metin sınıflandırması, kelime sayıları, dil bilgisi tutarlılığı ve metin işleme sürelerini de etkileyecek verilerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

5.1.2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metnlerinin Metin Sınıflandırmasına İlişkin Sonuçlar

5.1.2.1. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında oluşturulma şekillerine göre 115 tane ve %79 oranında kurma, 31 tane ve %21 oranında özgün metin olduğu hesaplanmıştır. İYTÖS ders kitaplarında 66 tane ve %73 oranında kurma, 24 tane ve %27 oranında özgün metin yer aldığı hesaplanmıştır. Kurma metin sayısı açısından YİTÖS, İYTÖS'ten 49 tane ve %6 oranında fazla; özgün metin açısından ise 7 tane %6 oranında fazla olduğu hesaplanmıştır.

2. Oluşturulma şekillerine göre metinlerin dağılımı seviyeler açısından incelendiğinde her iki öğretim setinde de kurma metin sayıları ve oranları A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru artma eğilimi göstermektedir. Bu durum özellikle temel seviyelerde (A1, A2) özgün metin kullanımının kurma metin kullanmaya göre daha az olduğunu göstermektedir. Temel seviyelerde yer alan *tanışma*, *karşılaşma*, *ayrılma*, *adres sorma*, *yön tarifi* gibi kalıp ifadeler ve sınırlı sayıda kelime kullanımına dayanan kazanımların çok fazla olması, metin yazarlarını kurma metin oluşturmaya sevk ettiği düşünülmektedir.

3. Öğretim setlerinin daha ileri seviyelerine (B1, B2, C1) bakıldığında ise özgün metinlerin sayısının arttığı hatta bazı seviyelerde özgün metin sayısının kurma metin sayısını geçtiği görülmektedir. YİTÖS C1 seviyesinde özgün metin sayısı kurma metin sayısını geçerken İYTÖS B2 seviyesinde özgün metin sayısı kurma metin sayısını geçmektedir. İleri seviyelerde yer alan kazanımların öğrenci yeterlikleri ile birlikte eşgüdümlü bir şekilde arttığı bilinmektedir. Bu durumun özgün metinlerin kullanımının artmasını sağladığı düşünülmektedir.

5.1.2.2. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin 83 tane ve %57 oranında edebî, 59 tane ve %40 oranında kullanım işlevli, 4 tane ve %3 diğer sınıflandırması içerisinde yer aldığı hesaplanmaktadır. İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin 49 tane ve %54 oranında kullanım işlevli ve 41 tane ve %46 oranında edebî metin sınıflandırması içerisinde yer aldığı hesaplanmaktadır. İYTÖS ders kitaplarında diğer metin sınıflandırmasına yer verilmediği görülmektedir.

2. Kullanım işlevli metin açısından bakıldığında YİTÖS, İYTÖS'ten 10; edebî metin açısından bakıldığında 42 tane fazla metne sahiptir. Diğer metin sınıflandırması açısından bakıldığında ise yine YİTÖS 4 tane fazladır.

3. İlgili öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin işlevlerine göre sayıları ve oranları seviyeler açısından hesaplandığında, her iki öğretim setinde de kullanım işlevli metin sayısının ve oranının A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru azaldığı; edebî metin sayısının ve oranının A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru arttığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumun sebebinin tıpkı oluşturulma şekline göre metinlerde olduğu gibi temel seviyelerde (A1, A2) yer alan *tanışma*, *karşılaşma*, *ayrılma*, *adres sorma*, *yön tarifi* gibi kalıp ifadeler

ve sınırlı sayıda kelime kullanımına dayanan kazanımların çok fazla olması, metin yazarlarını kullanım işlevli metin oluşturmaya sevk ettiği düşünülmektedir.

4. Öğretim setlerinin daha ileri seviyelerine (B1, B2, C1) bakıldığında ise edebî metinlerin sayısının arttığı hatta bazı seviyelerde edebî metin sayısının kullanım işlevli metin sayısını geçtiği görülmektedir. İleri seviyelerde yer alan kazanımların öğrenci yeterlikleri ile birlikte eşgüdümlü bir şekilde arttığı bilinmektedir. Bu durumun edebî metinlerin kullanımının artmasına sebep olduğu ve metin yazarlarının daha fazla edebî metin kullanmaya sevk ettiği düşünülmektedir.

5.1.2.3. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin 66 tane ve %45 oranla öğretici metin (edebî), 48 tane ve %33 oranla iletişimsel metin, 11 tane ve %8 oranla öğretici metin, 9 tane %6 oranla anlatmaya/göstermeye dayalı metin, 8 tane ve %5 oranında şiir, 4 tane ve %3 oranında diğer metin türlerinin kullanıldığı tespit edilmektedir. İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin 38 tane %42 oranında iletişimsel metin, 26 tane ve %29 oranında öğretici metin (edebî), 12 tane %14 oranla anlatmaya/göstermeye dayalı metin, 3 tane %3 oranında şiir, 1 tane %1 oranında resmî yazı metin türlerinin kullanıldığı tespit edilmektedir. YİTÖS’ te resmî yazı türü hiç kullanılmazken İYTÖS diğer metin türü hiç kullanılmamaktadır.

2. Her iki öğretim setinde de A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru öğretici metin (edebî) türünün sayısının ve oranının arttığı, iletişimsel metin türünün sayısının ve oranının azaldığı tespit edilmektedir.

3. Öğretici metin türlerinin sayısının ve oranının hem YİTÖS’te hem de İYTÖS’te A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru azaldığı da diğer bir tespit olarak görülmektedir.

5.1.2.4. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında 28 farklı çeşitte toplam 146 tane dinleme metni yer almaktadır. Bu metin çeşitlerinden en fazla kullanılan ilk beşinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı şu şekildedir: 1. Diyalog 12 tane %16, 2. Fıkra (Köşe yazısı) 13 tane %9, 3. Biyografi 12 tane %8, 4. Haber metni 10 tane %7, 5. Sohbet (Söyleşi) 9 tane %6. En az kullanılan metin çeşitlerinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı ise şu şekildedir: Mektup, program (Schedule),

karikatür, yer-yön tarifi, form, efsane, fabl, maç anlatımı, söylev 1'er tane %1 ve masal 2'şer tane %2 şeklinde değerlendirilmektedir.

2. İYTÖS ders kitaplarında toplam 90 tane ve 23 farklı çeşitte dinleme metni yer almaktadır. Bu metin çeşitlerinden en fazla kullanılan ilk beşinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı şu şekildedir: 1. Diyalog 25 tane %28, 2. Hikâye 8 tane %9, 3. Haber metni 7 tane %8, 4. Deneme 7 tane %8, 5. Otobiyografi 6 tane %7. En az kullanılan metin çeşitlerinin sayısal değeri ve yüzdelik oranı ise şu şekildedir: Şarkı, anı, başvuru formu, slogan, eleştiri, hava durumu, talimatname 1'er tane %1 şeklindedir.

3. İltar (2018) çalışmasında, YİTÖS ders kitaplarında A1 seviyesinden C1 seviyesi de dâhil olmak üzere toplamda 376 okuma metni yer almakta ve 46 farklı metin türü bulunmaktadır. İYTÖS ders kitaplarında toplamda 131 okuma metni yer almakta ve 26 farklı metin türünün yer aldığını belirtmektedir (s.138). Okuma becerisi bağlamında metin çeşitliliği dinleme becerisine yakın iken, metin sayıları açısından her iki setin toplamında %100 oranından fazla bir fark vardır.

4. YİTÖS ders kitaplarının her bir seviyesi toplam 8 ünitelerden oluşmaktadır. Bu öğretim setinde ünite başına ortalama 3,5 metin çeşidi düşmektedir. İYTÖS ders kitaplarının ise her bir seviyesi toplam 6 ünitelerden oluşmaktadır. Bu öğretim setinde ise ünite başına 4 metin çeşidi düşmektedir. Bu açıdan bakıldığında İYTÖS ders kitaplarının ünite sayılarına düşen ortalama metin çeşidi açısından daha zengin bir kaynak olduğu değerlendirilmektedir. Çalışmanın bu kısmıyla eşgüdümlü olmak üzere: “Metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alınacak olursa İYTÖS’ ün metin çeşitliliği %19,8 iken YİTÖS ’ün %12,2’dir. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İYTÖS’ te daha yüksektir” (İltar, 2018, s. 138).

5. Her iki öğretim setinde de diyalog metin çeşidi ilk sırada yer almaktadır. Oransal olarak karşılaştırma yapıldığında İYTÖS ders kitaplarında yer alan diyalog metinleri YİTÖS ders kitaplarında yer alan diyalog metinlerinin %100’ünden fazla bir orana karşılık gelmektedir. Ayrıca toplam metin sayıları da hesaba katılırsa bu oran en az % 50 daha artmaktadır. Diyalog metinleri; YİTÖS ders kitaplarının A1 seviyesinde 14 tane ve %45 oranında, A2 seviyesinde 3 tane ve %11 oranında, B1 seviyesinde 3 tane %11 oranında, B2 seviyesinde 2 tane %7 oranında ve C1 seviyesinde 2 tane ve %7 oranında yer almaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise A1 seviyesinde 9 tane ve %57 oranında, A2 seviyesinde 8 tane ve %44

oranında, B1 seviyesinde 4 tane ve %21 oranında, B2 seviyesinde 2 tane ve %13 oranında yer almaktadır. C1 seviyesinde hiç diyalog metni yer almamaktadır.

6. Diyalog metin çeşidinin seviye ilerledikçe sayısının azaldığı yorumlanmaktadır. Metin kurgusu açısından oldukça kolay ve sade olan diyalog metinlerinin ilgili öğretim setlerinde bu kadar çok yer verilmesinin sebebinin, özellikle temel seviyelerde dil öğrencisinin ihtiyaç duyduğu ve günlük hayatını devam ettirme noktasında çok büyük önem taşıyan dil yapılarına duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

7. İşlevlerine göre metin sınıflandırması içerisinde yer alan Öğretici metin (edebî) türüne ait ve anlatmaya/göstermeye dayalı metin türüne ait olan deneme, makale, fıkra(köşe yazısı) gibi çeşitlerin her iki öğretim setinin de A1 seviyesinde yer almaması tespit edilen önemli bir durum olarak değerlendirilmektedir.

8. Hem YİTÖS ders kitaplarında hem de İYTÖS ders kitaplarında en çok yer alan dinleme metinleri sıralamasında ilk beşe giren haber metni çeşidi YİTÖS ders kitaplarında A2 seviyesinde 3 tane ve %11 oranında, B1 seviyesinde 3 tane ve %10 oranında ve B2 seviyesinde 6 tane %20 oranında yer almaktadır. YİTÖS ders kitaplarında A1 ve C1 seviyelerinde hiç haber metni yer almamaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise A2 seviyelerinde 2 tane ve %11 oranında, B2 seviyesinde 4 tane ve %25 oranında, C1 seviyesinde 1 tane %6 oranında yer almaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise A1 ve B1 seviyelerinde hiç haber metni yer almamaktadır. Her iki öğretim setinde de A1 seviyesinde haber metinlerine yer verilmediği değerlendirilmektedir.

9. YİTÖS ders kitaplarında metin çeşidi olarak kullanılan ancak İYTÖS ders kitaplarında hiç yer almayan metin çeşitleri: karikatür, yer-yön tarifi, türkü, form, efsane, fabl, maç anlatımı, söylevdir. İYTÖS ders kitaplarında yer alıp YİTÖS ders kitaplarında hiç yer almayan metin çeşitleri ise: başvuru formu, şiir, tiyatro, eleştiri, hava durumu ve talimatnamedir.

5.1.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin toplam kelime sayısı 33.065 iken İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin toplam kelime sayısı 16.688'dir.

Mevcut durum açısından ele alındığında iki öğretim seti arasında 16.337 kelime farkı bulunmaktadır.

2. YİTÖS ve İYTÖS ders kitapları arasındaki kelime sayısı farkı %50' ye yakın bir yüzdelik orana karşılık gelmektedir. Hâlbuki YİTÖS ile İYTÖS arasında toplamda 10 ünitelik yani %30 oranında bir fark varken kelime sayılarında bu fark %50' ye ulaşmaktadır.

3. Her iki öğretim setinde de kelime sayıları A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru artış gösteren doğrusal bir grafik çizmektedir.

4. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde metin başına ortalama 226 tane kelime düşerken İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde metin başına ortalama 185 tane kelime düşmektedir.

5. Öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarının seviyelerine göre bakıldığında; A1 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten % 4 fazla, A2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla, B1 seviyesinde İYTÖS ile YİTÖS eşit, B2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla ve C1 seviyesinde YİTÖS' ün İYTÖS' ten %6 fazla olduğu görülmektedir. İlgili setler arasındaki en belirgin farkın C1 seviyesinde olduğu tespit edilmektedir.

6. İYTÖS' ün temel ve orta seviyelerdeki (A1-A2-B1-B2) kelime sayısı fazlalığı oranının toplamının, YİTÖS' ün ileri seviyedeki (C1) kelime sayısı fazlalığı oranına eşit olduğu bir diğer önemli tespit olarak değerlendirilmektedir.

5.1.4. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası ve Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Sonuçlar

5.1.4.1. Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırasına İlişkin Sonuçlar

1. Dil bilgisi konularının işlenme sıraları açısından; YİTÖS'te dil bilgisi yapılarının öğretimi 112, İYTÖS' te 111 başlık altında gerçekleştirildiği tespit edilmektedir.

2. YİTÖS ders kitaplarının içindekiler bölümünde yer alan tanıtım bölümünde yer almadığı halde ünitelerin içerisinde yer verilen bazı dil bilgisi konuları yer alırken İYTÖS ders kitaplarında böyle bir durumla karşılaşmamaktadır.

3. YİTÖS ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi B2 seviyesinden sonra yapılmamaktadır. Yani B2 seviyesinde dil bilgisi öğretimi bitmektedir. İYTÖS ders kitaplarında ise C1 seviyesinde de dil bilgisi öğretimi devam etmektedir.

4. YİTÖS ders kitaplarında dil bilgisi konularının isimlerine Türkçede yer aldığı kuramsal ismi ile yer verilmemektedir. Ayrıca dil bilgisi konuları ile ilgili öğretici veya yönlendirici bir açıklama da yapılmamaktadır. Örnek: Sıfat-fiil eki olan –An YİTÖS, A2 seviyesi sayfa 154’ te sıfat-fiil değil –An olarak işlenmektedir. Bu konu ile ilgili herhangi bir açıklama da yapılmamaktadır. İYTÖS ders kitaplarında ise tam tersine bir durum söz konusudur. Dil bilgisi konuları Türkçede yer aldığı kuramsal isimleri ile birlikte ve öğretici, yönlendirici açıklamaları ile birlikte verilmektedir. Örnek: Sıfat- fiil eki olan –An İYTÖS, B2 seviyesi sayfa 61’ de hem kuramsal ismi hem de öğretici, yönlendirici açıklamaları ile birlikte yer almaktadır. Dil bilgisi konularının bu şekilde öğretimi YİTÖS kullanıcılarına ek bir dil bilgisi öğretimi kaynağı ihtiyacı hissettirmektedir. Ancak İYTÖS kullanıcıları bu ihtiyaçlarını öğretim setinin içinde karşılamaktadırlar.

5. Dil bilgisi konularının öğretim yöntemi açısından bakıldığında YİTÖS’ün *yapılandırmacı* bir yaklaşım benimsediği, İYTÖS’ün ise daha *geleneksel* bir öğretim yöntemi benimsediği değerlendirilmektedir.

5. Yukarıda bahsedilen örnekleri arttırmak kaydı ile iki öğretim setinin dil bilgisi konularının öğretim sıralamasına birbirinden çok farklı bir şekilde yer verdikleri tespit edilmektedir. Bu durum ile ilgili sıralama, çalışmanın bulgular ve yorumlar bölümündeki Tablo 25’ ten Tablo 35’e kadar olan sayfalarda açık bir şekilde gösterilmektedir.

6. YİTÖS ders kitaplarının C1 seviyesinde dil bilgisi öğretimi yapılmamasından dolayı diğer seviyelerde çok yoğun bir öğretim yapıldığı tespit edilmektedir. Hâlbuki İYTÖS ders kitaplarında seviyelere yayılmış daha uygun bir öğretim yolu izlendiği tespit edilmektedir.

5.1.4.2. Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde 49 tane farklı dil bilgisi konusu 409 kere, İYTÖS dinleme metinlerinde 46 tane farklı dil bilgisi konusunun 357 kere işlenmediği tespit edilmektedir. İşlenmeyen dil bilgisi konusu farkı 52 olarak hesaplanırken farklı konuların tekrarı arasındaki fark 3 tanedir. Dinleme metinlerinin toplam sayısının, işlenmeyen dil bilgisi konularının toplam sayısına oranı hesaplandığında

YİTÖS %2,5 oranına; İYTÖS %3,5 oranına sahiptir. Yani yüzdelerik oran olarak İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde işlenmeyen dil bilgisi konusu oranı daha fazla olarak tespit edilmektedir.

2. YİTÖS ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde yer alan toplam kelime sayısı olan 33.065, işlenmeyen dil bilgisi konuları sayısı olan 409'un %8000 oranına karşılık gelmektedir. İYTÖS ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde yer alan toplam kelime sayısı olan 16.688'in işlenmeyen dil bilgisi konuları sayısı olan 357'nin %5000 oranına karşılık gelmektedir. Mevcut durumda kelime sayılarına bakılarak yapılan oranlama İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde işlenmeyen dil bilgisi konusu oranı daha fazladır.

3. YİTÖS C1 seviyesi ders kitabında dil bilgisi öğretimi yapılmamaktadır. İYTÖS C1 seviyesinde dil bilgisi öğretimi yapılmaktadır. 1. ve 2. maddede yapılan oransal karşılaştırmanın sonuçları arasındaki anlamsal farklılığın bir sebebi de bu durum olarak değerlendirilmektedir.

4. YİTÖS ve İYTÖS ders kitaplarının öğretim seviyeleri yükseldikçe işlenmeyen dil bilgisi konusu sayısı ve oranı azalmaktadır. Yani A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru işlenmeyen dil bilgisi konuları azalan bir doğrusal grafik çizmektedir.

5.1.5. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Sonuçlar

1. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB); *Türkiye Bursları* ve *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında öğretim merkezlerinde öğrencilerin A1 seviyesinden C1 seviyesi tamamlanana kadar 960 ders saati öğrenim görmesini talep etmektedir. 960 ders saati üzerinden gerçekleşen bir programda ders saatleri her seviye için eşit olarak dağıtıldığında öğrencilerin her seviyede 192 ders saati öğrenim görmeleri planlanmaktadır. YTB, *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında her seviyede eşit ders saati dağılımını şart koşarken *Türkiye Bursları* kapsamında 960 ders saatine göre belirlenen programın dağılımını öğretim merkezlerinin planlamasına bırakmaktadır. Ancak YTB *Türkiye Bursları* kapsamında, 2018-2019 akademik takviminde C1 seviyesi için 240 ders saati ve diğer seviyeler için 180 ders saati öğretim süresi talep etmektedir. *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında da aynı ders

saatlerini talep etmesi beklenmektedir. YEE ise öğrencilerin her seviyede 144 ders saati öğrenim görmesini planlayarak toplamda A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar 720 ders saati öğrenim planlamaktadır.

2. Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisine eşit oranda önem verilmesi gerektiğinden yola çıkarak dört temel dil becerisi için harcanan sürede de denklik olması beklenmektedir. YTB'nin talep ettiği 960 ders saatine göre belirlenmiş bir programda her bir beceriye ayrılması gereken ders saati 240, YEE'nin 720 ders saatine göre belirlenmiş bir programda ise 180'dir

3. YİTÖS dinleme metinlerinin kayıt süreleri 426,5', 7 saat, 10,5 ders saati; İYTÖS dinleme metinlerinin kayıt süreleri 186', 3 saat ve 4,5 ders saati olarak hesaplanmaktadır. İki öğretim seti arasındaki fark 260', 4 saate ve 6,5 ders saatine karşılık gelmektedir. Yüzdelik oran olarak hesaplandığında ise %130 oranında çok fazla bir fark bulunmaktadır. Bu durumun iki öğretim seti arasındaki metin sayısı farkına ve ünite sayısı farkına bağlı olduğu düşünülse de metin sayısı ve ünite farkının oranı, çalışmanın önceki bölümlerinde de görüldüğü üzere bu kadar fazla olmadığı yorumlanmaktadır.

4. YİTÖS dinleme metinlerinin işleme süreleri 1750', 29 saat ve 43,5 ders saati olarak hesaplanırken İYTÖS dinleme metinlerinin işleme süreleri 875', 14,5 saat ve 21,5 ders saati olarak hesaplanmaktadır. İki öğretim seti arasındaki fark 875', 14,5 saat ve 21,5 ders saatine yani tam iki katına karşılık gelmektedir. Yüzdelik oran olarak hesaplandığında ise %100 oranında çok fazla bir fark bulunmaktadır. Yine bu durumun iki öğretim seti arasındaki metin sayısı farkına ve ünite sayısı farkına bağlı olduğu düşünülse de metin sayısı ve ünite farkının oranı, çalışmanın önceki bölümlerinde de görüldüğü üzere bu kadar fazla olmadığı yorumlanmaktadır.

5. Hem kayıt süreleri hem de metin işleme süreleri dâhil edilerek yapılan genel metin işleme süresi toplamı YİTÖS'te 2176,5', 36 saate ve 54 ders saatine; İYTÖS'te ise 1061', 17,5 saat, 26,5 ders saati olarak hesaplanmaktadır. İki öğretim seti arasında 1115' bir fark bulunmaktadır. Yüzdelik oran olarak hesaplandığında ise %105 oranında çok fazla bir fark bulunmaktadır. Dakika cinsinden olan bu süre 18,5 saate ve 27,5 ders saatine karşılık gelmektedir.

6. Kayıt süreleri, metin işleme süreleri ve genel metin işleme süreleri ile ilgili bulguları yorumlarken her üç değişkenin genel ortalaması olarak YİTÖS'ün, İYTÖS' ten %111 oranında hacimli olduğu değerlendirilmektedir.

7. Genel metin işleme süresi toplamı YİTÖS'te 2176,5', 36 saate ve 54 ders saatine; İYTÖS'te ise 1061', 17,5 saat, 26,5 ders saati olarak hesaplanmaktadır. YTB'nin talep ettiği her bir beceri için ayrılması gereken ders saati hesaplamasında ortaya çıkan 240 ders saati için YİTÖS'te 186 ders saati, İYTÖS' te 213,5 ders saati farkı hesaplanmaktadır. YEE'nin uyguladığı her bir beceri için ayrılması gereken ders saati hesaplamasında ortaya çıkan 180 ders saati için YİTÖS'te 126 ders saati, İYTÖS'te 153,5 ders saati farkı hesaplanmaktadır.

8. İltar (2018), ders kitaplarındaki okuma metinlerinin ders işleme sürelerinin toplamı YİTÖS'te 232 ders saati, İYTÖS' te 131 ders saati olarak hesaplanmaktadır. Bu süreler YTB'nin ve YEE'nin uyguladığı sürelerle çok yakındır (s. 219). Ancak ilgili öğretim setlerinde yer alan okuma metinlerinin ders işleme süreleri, dinleme metinlerinin işleme süreleri ile karşılaştırıldığında YİTÖS için %400, İYTÖS için %500 oranında fazla olduğu değerlendirilmektedir. Bu oranlar ise ilgili öğretim setlerinde, dinleme metinleri vasıtasıyla dinleme becerisine verilen önemin sayısal karşılığını ortaya koymaktadır.

9. Konuşma ve yazma becerilerinin işleme süreleri ile ilgili yapılacak çalışmalar sonucunda öğretim setlerinin işlevselliklerinin tam anlamıyla tartışmaya açılması gerekmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Öğretim Programı ve Öğretim Setlerine İlişkin Öneriler

1. Türkçenin yabancılara öğretilmesinin bir uzmanlık alanı olduğu gerçeği göz ardı edilmeden, alan uzmanları tarafından hazırlanmış taslak bir programın ortaya koyulması gerekmektedir (Nurlu, 2013, s. 1172). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bir müfredat bulunmamaktadır. Üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezleri veya YEE gibi özerk kurumlar tarafından bir uygulama ve öğretim kaynağı esas alınıp bu bağlamda bir usul oluşturulmaktadır. Bağlayıcı bir müfredatın olmayışı uygulamada ve öğretim kaynaklarında ciddi farklılıklara yol açmaktadır. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak üzere; Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Çeviri Komisyonu tarafından 2009 yılında Türkçeye aktarılan *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni* esas alınarak Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2009 yılında güncellenen, *Yurt Dışındaki Türk Çocukları için Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı* usulüne benzeyen ortak ve bağlayıcı bir

Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Programı oluşturulmalıdır. Programın oluşturulma sürecinde teorisyenlerin yanı sıra özellikle yurtiçinde ve yurtdışında ders verme tecrübesi olan öğretim görevlilerinden faydalanılmalıdır.

2. Oluşturulan yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi müfredatının içeriğine bağlı olarak seviye ve beceri temelli kazanımlar oluşturulmalıdır. Bu kazanımlar tematik olarak ve birbirini tamamlayıcı nitelikte ilerlemelidir.

3. Dil öğretiminde hem öğreticinin hem de öğrencinin en temel yardımcısı öğretim setleridir. Günümüzde dil öğretim setleri ders kitabı, çalışma kitabı, dinleme kayıtlarını içeren cd'ler ve öğretmen kılavuz kitaplarından oluşmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de en büyük yardımcı dil öğretim setleridir. Bugün birçok resmî ve özel kuruluş tarafından yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmak üzere öğretim setleri yayımlanmaktadır. İlgili kaynakların büyük çoğunluğu da üniversiteler tarafından oluşturulan yayın kurulları tarafından hazırlanmaktadır. Bu öğretim setlerinin her biri yayıncı kuruluşun özel veya bölgesel kaygıları gözetilerek kullanıma sunulmaktadır. Her bir öğretim seti farklı bir diğerinden farklı bir yaklaşım ile hazırlanmaktadır. Bu durum uygulamada birlik ilkesinin yok olmasına hatta birbirinden farklı Türkçe öğretimi yaklaşımlarına sebep olmaktadır. Çalışmanın örneklemini oluşturulan YİTÖS ve İYTÖS ders kitaplarının tıpkı yukarıda bahsedildiği gibi olduğu tespit edilmektedir. Bu bağlamda uygulamada ve öğretim setlerinde birliği sağlayabilmek adına Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) veya Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından oluşturulacak bir komisyon tarafından hazırlatılacak yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi setleri alanda görülen uygulama tutarsızlığını ortadan kaldıracaktır.

5.2.2.Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin Sayılarına ve Metin Sınıflandırmasına İlişkin Öneriler

5.2.2.1. Metin Sayılarına İlişkin Öneriler

1. *Anlama* temel becerisini oluşturan alt beceriler *Dinleme ve Okuma* becerileridir. Okuma ve dinleme birbirini tamamlayıcı iki dil becerisi olarak anılırken incelenilen öğretim setlerindeki okuma metinlerinin sayısı ile dinleme metinlerinin arasındaki anlamlı fark şu şekildedir: YİTÖS ve İYTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin sayısının

toplamı (İltar, 2018, s. 138), aynı öğretim setlerinin dinleme metinleri sayısının toplamından %105 oranında fazladır. Yani dinleme becerisi her iki öğretim setinde de okuma becerisinin yarısı kadar ele alınmaktadır.

Dil öğretiminde dört temel dil becerisinin aynı anda ve eşit oranda geliştirilmesi ilkesini de göz önünde bulundurup, öğretim setlerindeki dinleme metinlerinin en az okuma metinleri kadar olması gerektiği önerilmektedir.

2. Dinleme metinlerinin görsel unsurlar, senaryo ve devam eden karakterler gibi yapım unsurları açısından zenginleştirilerek video kayıtları aracılığıyla *Dinleme/İzleme* metinleri şeklinde yapılandırılması önerilmektedir.

5.2.2.2. Oluşturulma Şekillerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler

1. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak dinleme metinleri öğrencinin günlük hayattaki yaşam ortamlarının yansıması olacak şekilde oluşturulmalıdır. ADÖÖÇM’de bahsedilen dil kullanım alanları olan *kişisel, kamusal, meslekî ve eğitim* alanlarının (MEB, 2009, s. 44) ihtiyaçlarına uygun şekilde özgün metinler tercih edilmelidir. Özellikle temel seviyelerde (A1-A2) yer alan *tanışma, selamlaşma, karşılaşma, ayrılma, adres sorma* gibi kalıp ifadelerle dayanan ve sınırlı kazanımları içeren özgün metinler seviyelere uygun şekilde uyarlanarak kullanılmalıdır. Çünkü kurma metinlerde zorla oluşturulmuş, yapay ve mekanik bir dil kullanımı yapılmaktadır. Metin uyarlamasının kazanımlar açısından sınırlılıkları düşünüldüğünde bu seviyelerde ilgili kazanımlar gereği kurma metinler kullanılmalıdır. Orta (B1-B2) ve ileri (C1) seviyelerde ise özgün metinlere yer verilmelidir.

5.2.2.3. İşlevlerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler

1. ADÖÖÇM dil kullanıcıları için kapsamlı, esnek ve işlevsel bir çerçeve çizmektedir. Çerçeve Metin dil kullanıcılarının seviyelere göre yeterliklerini bütüncül bir bakış açısıyla tanımlamaktadır (MEB, 2009, s. 22-23). Ayrıca dil kullanım alanlarını da *kişisel, kamusal, meslekî ve eğitim* başlıklarıyla sınıflandırmaktadır (MEB, 2009, s. 44). Dinleme metinleri, dil öğrencilerinin seviyelere ve kullanım alanlarına göre hazırlanmalıdır. Temel seviyelerde (A1-A2) *kullanım işlevli metinler* öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Kullanım işlevli metinler temel seviyelerde en az edebî metinler kadar yer almalıdır. Ancak orta (B1-B2) ve ileri (C1) seviyelerde öğrencilerde Türkçeye ait dil zevkini

yaratmak, Türkçenin inceliklerini kavratmak ve Türkçenin kullanım özelliklerini gösterebilmek adına edebî metinler kullanılmalıdır.

5.2.2.4. Türlerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler

1. ADÖÖÇM'nin iletişim temelli bir kaynak olduğu Çerçeve Metin'de defalarca tekrar edilmektedir. Dinleme becerisinin iletişimin bir boyutu olduğu hatta iletişim kavramı ile iç içe geçtiği çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde ele alınmaktadır. Her iki açıdan bakıldığında dil öğrencilerinin seviyelere göre yeterlilikleri ve dil kullanım alanları çerçevesinde; özellikle temel seviyelerde (A1-A2) *iletişimsel metinlerin* sıklıkla kullanılması, orta (B1-B2) ve ileri seviyelerde (C1) *öğretici metin (edebî), öğretici metin, anlatmaya/göstermeye dayalı metin ve şiir* metin türlerinin eşit sayılarda ve oranlarda kullanılmalıdır.

5.2.2.5. Çeşitlerine Göre Metinlere İlişkin Öneriler

1. ADÖÖÇM'nin seviye içerikleri ve kullanım alanları düşünüldüğünde metin sınıflandırmaları içerisinde yer alan bütün çeşitlere yer verilmelidir. Çünkü metin çeşitliliği ve zenginliği Türkçenin her seviyede ve alanda kullanımı gösterecektir. Ancak metin çeşitleri ayrı ayrı incelendiğinde çok farklı bağlamlarda kullanılma özelliklerine sahip olduklarından dolayı, temel seviyelerde (A1-A2) *diyalog, ibare, slogan, anons, biyografi, otobiyografi, form, başvuru formu, talimatname, yer-yön tarifi, anekdot, karikatür, şarkı, e-posta* gibi iletişim ağırlıklı çeşitlere; orta seviyelerde (B1-B2) *haber metni, hava durumu, maç anlatımı, ilan, hikâye, masal, fabl, fıkra (mizahî), tiyatro, fıkra (köşe yazısı)* gibi hem edebî hem de iletişim ağırlıklı metinlere; ileri seviyede (C1) ise *deneme, makale, roman, söylev, dinî metin, sohbet (söyleşi), eleştiri, popüler bilimsel makale, rapor, hukukî metin* gibi hem edebî hem de akademik yönleri olan metin çeşitlerine eşit sayıda ve oranda yer verilmelidir.

2. *Şarkı ve türkü* metin çeşitlerinin *sözsüz (enstrümantal)* olarak kullanımı; yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bir dil becerisi olarak dinleme öğretiminden ziyade *dil-kültür ilişkisi-kültür aktarımı* bağlamında değerlendirmelidir. Türk halk müziği, Türk sanat müziği veya marşlar gibi çeşitli dallara ayrılan Türk müziği estetik anlamda aktarılmalıdır. Dinleme becerisinin öğretilmesi anlamında *sözlü şarkılara ve türkülere* yer verilmelidir.

5.2.3. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Öneriler

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, ne bir kelime sıklığı çalışması ne de seviyelere göre ulaşılması gereken kelime çeşitleri, sayıları ile ilgili kuramsal bir bilgi, dizin, program veya müfredat bulunmamaktadır. Yani sistemli bir kelime bilgisi içeriği yoktur. Bu sebepten dolayı her öğretim seti kendi ilerleme ilkeleri doğrultusunda öğrencilere kelimeleri aktarmaktadır. Öncelikli olarak seviye temeline dayanan ve tüm öğretim setlerinde ortak kullanılacak bir kelime yaygınlığı çalışması yapılmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde aşamalı kur sistemi, sarmal bir öğretim planı ve gittikçe artan kazanım içerikleri olduğu düşünüldüğünde kelime sayılarının her seviyede bir önceki seviyeden daha fazla bir sonraki seviyeden daha az veya eşit sayıda olması gerekmektedir. Dinleme becerisinin özellikleri düşünüldüğünde metinlerde kullanılan kelime sayıları ve metinlerin kayıt süreleri öğrencilerin yaş, seviye, ilgi ve dikkat gibi pedagojik özelliklerine dikkat edilerek belirlenmelidir. Öğretilmesi gereken kelime sayıları bazen bir metinde bazen ise benzer birkaç metin aracılığıyla sağlanmalıdır.

5.2.4. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dil Bilgisi Konularının İşlenme Sırası ve Dinleme Metinlerinin Dil Bilgisi Tutarlılığına İlişkin Öneriler

1. Çağdaş dil öğretim yaklaşımlarında dil bilgisi öğretimi, hedef dilin kurallarını ezberleyerek değil önce sezdirilip sonra yeri ve zamanı geldiğinde uygulatarak yapılmaktadır. “Dilbilgisel yetenek belli kalıpları ezberleyerek tekrarlamak değil, kurallara uygun olarak doğru üretilmiş söz öbekleri ve cümlelerle anlama ve anlatma becerisidir” (MEB, 2009, s. 107). ADÖÖÇM dil bilgisi öğretiminin nasıl olması gerektiğini ve içerik bilgisinin ne olması gerektiğini *Dilbilgisel Doğruluk* başlığı altında incelemektedir (MEB, 2009, s. 108). Ancak Türkçe gibi birçok dil bilgisi kuralı olan ve kuralların sonucunda ortaya çıkan pek çok istisna kullanımları olan; kendine özgün vokal ve konsonantlarıyla ses bilgisi, sondan eklemeli yapısıyla şekil bilgisi, farklı türlerin eklerle veya birbiriyle birleşimi sonucunda yeni türler oluşturmasıyla kelime bilgisi, pek çok kelime türünün bir araya gelmesiyle de cümle bilgisi özelliklerine sahip bir dil için bu çerçeve geniş tutulmalıdır. Böylece ortak bir dil bilgisi öğretim içeriği oluşturulmalıdır.

2. Türkçe için bir dil bilgisi öğretim içeriği mutlaka öğretim programlarına dâhil edilmelidir. Her seviyedeki dil bilgisi kuralları ve istisnaları örnekleriyle birlikte mutlaka öğrenciye ders kitapları içerisinde açıklanmalıdır.
3. A1 seviyesinden C1 seviyesi de dâhil olmak üzere her seviyede mutlaka dil bilgisi öğretimi yapılmalıdır. Özellikle A1 seviyesinde dil bilgisi öğretimi yoğun ve bol kurallı değil, daha basit, daha seyrek ve daha işlevsel yapılmalıdır.
4. Yapı, tür ve özellik bakımından birbiri ile benzer ve birbirini tamamlayıcı özelliklere sahip olan dil bilgisi konuları mutlaka birbirini takip eden ünite veya seviye sırasıyla ele alınmalıdır.
5. *Şiir* metin türü altında yer alan özgün *şarkı* ve *türkü* metin çeşitlerine, özellikle temel (A1-A2) ve orta seviyelerde (B1) öğrenci yeterliklerine göre uyarlanarak veya öğrenci yeterliklerine göre kurma metinler oluşturularak yer verilmelidir. Çünkü öğrenciye kazandırılmak istenen bir dil bilgisi yapısına sahip dinleme metni içerisinde yer alan öğretilmemiş diğer birçok dil bilgisi yapısı öğrenci açısından ciddi bir karmaşaya sebep olmaktadır.
6. Meslekî tecrübeler ve alınan uzman görüşleri sonucunda yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dil bilgisi içeriğinin nasıl olması gerektiği ve bu içeriğin hangi sırayla işlenmesi gerektiğine ilişkin gerekçeli içerik bilgisi şu şekildedir:

Tablo 38.

A1 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası

Üniteler						
1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	
• Tanışma	• Şimdiki	• İyelik ekleri	• Belirli	• Karşılaşt	• Belirt	
• Alfabe	• Zaman	• Belirtili ad	• Geçmiş	• ırma	• me hâl	
• Bu/şu /o	• Bulunma	• tamlaması	• zaman	• Üstünlük	• eki	
• Bu/şu/o	• hâl eki	• Belirtisiz ad	• Ek fiilin	• Emir	• İlgi eki	
• mI?/değil	• Ayrılma hâl	• tamlaması	• geçmiş	• kipi	• -ki	
• Burası/	• eki	• Zincirleme	• zamanı	• İstek kipi	• Bağlaç	
• şurası/orası	• Yönelme	• ad	• Bağlaç	• ile	• lar	
• Neresi?	• hâl eki	• tamlaması	• Sıfatlaşt	• ırma eki	• de/da	
• Nerede?/	• Saatler	• Ek fiilin	• geniş	• -lı/-sız		
• Kimde?	• -DAn	• zamanı				
• Sayılar	• önceXsonra					
• Var/yok?	• -DAn ...-A					
• Çokluk eki	• kadar					
• -Incl						

Dil bilgisi öğretiminin bir amaç değil de anlatma ve anlama becerilerini etkili kullanmada çok önemli bir araç olduğu düşüncesi herkes tarafından kabul edilmektedir. İster temel seviyede isterse orta ya da ileri seviyede olsun dil bilgisi öğretimi yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ele alınmaktadır. Doğru dil bilgisi sıralanışıyla ve tüm becerilerde bütünlük gözeterek öğretim Türkçenin daha kolay öğrenilmesine yardımcı olacaktır.

Öğretmenin ilk karşılaşmada temel tanışma ve selamlaşma diyaloglarını öğretmesi ve bunları öğretirken jest ve mimikleri kullanması gerekmektedir. Her şeyden önce öğretmenin öğrencilere ismiyle hitap edebilmesi için temel tanışma diyalogunu öğretmesinde fayda vardır. Örneğin; “Nasılsın?”, “Nasılsınız?”, “Ne var, ne yok?” ve “Ne haber?” ifadelerinin kullanım alanlarının farklılığı öğrencilere sezdirilmelidir. Bir başka örnek verilecek olursa “Görüşürüz.”, “Güle güle”, “Allaha ısmarladık.”, “Hoşça kal.” ifadeleri bile farklı bağlamlarda kullanılmaktadır.

Temel sözcük öğretimi için bu/şu/o ifadelerini öğretmekte fayda vardır:

Bu ne? Bu masa/sandalye/tahta/çanta/duvar/cüzdan/anahtar ...

Bu masa mı?/Bu kelem mi?/Bu gözlük mü?/Bu su mu?

Dolayısıyla öğrenci bu sıralanışta öğrenci önce temel sözcük öğretiminden sonra Türkçenin en temel ses kuralı olan ünlü uyumunu öğrenebilmektedir. Hatta bunun hemen sonrasında temel sıfatları öğretmek öğrencinin basit düzeyde de olsa cümle kurmasını sağlayacaktır. Örneğin: Bugün hava sıcak mı?/ Türkçe zor mu?/ Ders bugün mü? Murat İngiliz mi? vb.

Olabildiğince öğrencinin karşıdaki kişiyle en temel ve basit ifadelerle iletişim kurması beklenir. Dolayısıyla öncelikle “Masanın üstünde kitap var.” ifadesi yerine “Masada kitap var.” cümlesinin kullanımı tercih edilmelidir. Var/yok ifadeleri öğrencinin hem kendini tanıtmaya hem de etrafındakileri betimlemesi bakımından önemlidir.

Tüm ad durum eklerinin öğretimi gerçekleştikten sonra özellikle belirtme durum ekinin öğretimi üzerinde durulmalıdır çünkü öğrenci yüksek seviyeye gelse bile bu dilbilgisi yapısını öğrenmekte güçlük çekmektedir. “Seni seviyorum.” Kalıp sözcüğünü öğrenmesine rağmen “Ankara seviyorum.” diyebilmektedir.

Şimdiki zaman ekinin öğrenilmesinde öğrencinin dün neler yaptığını öğrenebilmek için geçmiş zamanın öğretilmesi uygundur.

İyelik ekleri, tamlamalar, temel sıfatlaştırma ekleri (-II,- sIz), emir ve istek kipi anlatımları iletişimsel ve işlevsel dil eğitimiyle öğrencinin kişisel, kamusal, eğitsel ve meslekî alanlarda temel düzeyde gereksinimlerinin göstermektedir.

Tablo 39.

A2 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası

Üniteler					
1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite
• Gelecek zaman • Gibi/kadar • Eşitlik/görelilik	• Öğrenilen geçmiş zaman • Ek fiilin geçmiş zamanı • Pekiştirme –Dir	• Geniş zaman • Yeterlik fiili • Adlaştırma	• Adlaştırma + iyelik + durum • Diye...	• Dolaylı anlatım (emir kipi) • Zarf-fiiller -Ip -mAdAn -mAyIp -ArAk -A...A -mAdAn önceX -DIktAn sonra	• -mAk için • -mAk üzere • Çünkü/bu nedenle / bu yüzden

A2 seviyesi artık ara seviye olarak kabul edilmektedir. Bu seviyede artık bütün basit zamanların öğretimi gerçekleştirilebilir. Özellikle toplumsal ilişkileri gösteren betimleyicilerin birçoğu bu bölümde yer almaktadır. Alışveriş, boş zaman etkinlikleri, öneri, teklif, davet, bir mağaza, postane ya da bankada gerçekleşen bir diyalogu anlama, toplu taşıma araçlarından nasıl yararlanacağını bilme, temel bilgilere ilişkin soru sormak vb. Kısacası gündelik yaşam için gerekli ürün ve hizmeti sağlamak ve istemek A2 seviyesinde gerçekleşmektedir. Bu bağlamda özellikle bu düzeyde adlaştırmanın öğretimi yukarıda bahsedilen tüm alanlarda öğrencinin yazma, konuşma, dinleme ve okuma becerilerinde kendini daha iyi anlatma becerisi kazanmasını sağlar. Yani; öğrenci artık iki cümleler yerine tek cümleler kurmayı öğrenir. Örneğin;

“Arkadaşım Ayşe sigara içiyor ve ben bundan nefret ediyorum.” yerine

“Ayşe’nin sigara içmesinden nefret ediyorum.” Şeklinde cümleler kurabilir.

Ya da çevremizde; müzede, uçakta, tiyatrodaki duyuru ve ilanları rahatlıkla anlayabilir.

“Burada sigara içmek yasaktır.

Burada yüzmek tehlikelidir.” gibi.

Temel zarf-fiillerin de burada öğretimi öğrencinin kişisel ayrıntılar, günlük rutin, istek ve gereksinimlerde kendinin daha iyi ifade edilme şansı verir. Örneğin;

“Dişlerimi fırçaladım ve yattım.” cümlesi yerine “Dişlerimi fırçalayıp yattım.” “Sinemaya gitmedik. Tiyatroya gitmeyi tercih ettik.” cümlesi yerine “Sinemaya gitmeyip tiyatroya gittik.” “Şemsiyemi almadım ve dışarıya çıktım.” cümlesi yerine “Şemsiyemi almadan dışarıya çıktım.” “Hem şarkı söylüyorum hem de banyo yapıyorum.” cümlesi yerine “Şarkı söyleyerek banyo yapıyorum.”

Bu seviyede emir kipinin dolaylı anlatımı da öğrenciye basit ve temel düzeyde cümleler kurmasını sağlar. Örneğin;

“Lütfen ödev yapın.” cümlesi yerine “Ödev yapmanızı istiyorum.” cümlesi genel sözlü iletişimde çok daha işlevseldir. “Trafik polisi bana ehliyetimi göstermemi söyledi.”

“Annem odamı toplamamı rica etti.” “Doktor koridorda gürültü yapmamamızı söyledi.”

“Doktor anneme ilaçlarını düzenli kullanmasını söyledi.” gibi

Tablo 40.

B1 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası

Üniteler						
1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	
B1	- Gereklilik kipi (hikâye ve rivayet) -mAk - lazım/gerek /şart/zorunda/mecburiyetinde -mAyA - mecebur	- Birbiri - İşteş çatı - Kendi - Dönüşlü çatı	- Dilek kipi - Dilek - kipinin hikâyesi - Zarf-fiil -ken	Birleşik zamanlar	-DAn beri/ -DIr -DIk+iyelik +ndAn beri -DI...-All -Alı	- Ettirgen çatı - Oldurga n çatı - İşteş çatı - Edilgen çatı - Tarafından/ -cA

B1 seviyesinde öğrenci artık kendi ilgi alanları ve profesyonel alanına ait aşına olduğu rutin olan veya olmayan durumlarda ve konularda iletişimde bulunabilir. Dolayısıyla itiraz etme, onaylama, bilgi alışverişinde bulunma gibi durumlarda iletişim kurabilir. Pek çok

konu hakkında (film, dizi, kitap, belgesel, güncel olaylar vb.) kendi düşüncelerinin biraz tereddüt etse bile söyleyebilir. Mektup, broşür, kısa resmî yazılar, kullanma talimatları vb. anlaşılabilir. Bu bağlamda öğrenciler Türkçedeki tüm çatı eklerini bu düzeyde öğrenebilir. Ancak burada çatı eklerinin de öğretim sırasına çok dikkat edilmelidir. Edilgen çatıyı işteş çatıdan önce öğretmek öğrencinin zorlanmasına neden olacaktır. Ya da oldurgan çatıyı dönüşlü çatıdan önce öğretmek hem öğretmeni hem de öğrenciyi zorlayacaktır. Örneğin;

“Onlar birbirlerini görmediler.” “Saat kaçta buluşalım?” “Kendinden utanmalısın.”

“Çocuklar parkta yuvarlandı.” “Saçlarımı kestirdim.” “Kapı açıldı.”

Burada özellikle dönüşlü ve edilgenin bazı kullanım farklılıklarına da değinmekte fayda vardır. Yani; “Ayşe düğün için süslendi.” “Sınıf süslendi.” gibi.

Özellikle işteş çatıyı öğretmeden önce *birbiri* ve *dönüşlü çatıyı* öğretmeden önce *kendi* dönüşlük zamirini mutlaka öğretilmelidir. Böylelikle öğretilmek istenen çatı ekinin anlamı da pekiştirilmiş olur. Burada –ken zarf-filiyle beraber birleşik zamanlara değinilebilir. Özellikle gereklilik kipinin de tüm kullanımlarına değinmekte fayda vardır ve buradaki anlam farklılıkları da öğrenciye mutlaka sezdirilmelidir. “Çalışmam lazım.” ve “Çalışmaya mecburum.” Arasındaki anlam farkının sezdirilmesi önemlidir.

B1 artık deyim ve atasözlerinin de sıkça kullanıldığı bir seviyedir. Bu bağlamda mevcut çatı ekleriyle de deyim, atasözü, kalıp ifadeler öğretilir.

Tablo 41.

B2 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası

Üniteler					
1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite
Sıfat-fiiller	-DIğIndA -DIk/AcAk +iyelik zaman -DIk/AcAk +iyelik sırada -IncA -Ar...mAz -AnA/IncAyA kadar/dek	- Dolaylı anlatım (bütün zamanlar) - Dolaylı anlatma (Evet/hayır soruları) - Dolaylı anlatma (Kipler) - Dolaylı aktarma (İsim cümleleri)	-DIk/AcAk +iyelik için -Dık/acak +ndan -DIk/AcAk +iyelik hâlde	-mAşInA rağmen/karşın -A rağmen/karşın -sA da/bile	-mAktAnsA / mAk varken / -mAk yerine -AcAk+iyelik + -A - AcAk +iyelik yerde

B2 seviyesinde öğrenci artık makale, haber, rapor ve kendi ilgi alanına giren yazışmaları okuyabilir. Özellikle terim kullanımının fazlaca olduğu B2 seviyesinde neden, sonuç ve varsayıma dayalı durumlar hakkında fikir yürütülebilir. Kişisel, akademik ya da meslekî hayatta karşılaşılan konuşmalar rahatça anlaşılabilir. Bu bağlamda artık bu düzeyde sıfat-fiillerin öğretimi oldukça yerindedir. Yine öğrenci iki cümle yerine tek cümle ile düşüncelerini ifade edebilme şansı yakalayabilmektedir. Örneğin;

“Köşede yaşlı bir adam oturuyor. O adam benim amcam.” cümlesi yerine “Köşede oturan yaşlı adam benim amcam.”

“Bir evde oturuyorum. O ev çok küçük.” cümlesi yerine “Oturduğum ev çok küçük.” Gibi.

Burada sıfat-fiillerin birbiriyle karıştırılmamasına özen göstermek gerekmektedir. Özellikle –Dİk/-AcAk/-mİş eklerinin öğretimiyle birlikte zarf-fiil eklerinin de öğretimine hızlıca geçilebilir.

Seni kırdığım için özür dilerim.

Özür dileyeceğine bir de üste çıkıyor.

Böyle davrandığında beni üzüyorsun.

Evden çıkacağım sırada telefon çaldı.

Eşim bana sürpriz yaptığı zaman çok mutlu olurum.

B2 artık standart dili kullanan televizyon, radyo haberlerinin anlaşıldığı bir düzeydir.

Tablo 42.

C1 Seviyesi Dil Bilgisi Öğretimi Sırası

Üniteler						
1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	
C1	• Tezlik	• Birleşik zamanlar	• Dİk+AcAk + iyelik + a göre	• -mAklA / mAkIa beraber/bir likte	• Henüz,	• Ki’ler
	• Sürerlik	• Zaman + olmak	• Dİk+ iyelik kadarıyla	• -mAklA kalmak /	• Daha	• Bağlaçlar
	• Yeterlik fiilleri	• Zaman + gibi olmak	• Dİk+iyelik takdirde	• -Dİk + iyelik + -Ia kalmak	• Zaten	• Anlatım bozuklukları
		• -cAsInA / mİş gibi...	• mA+iyelik durumunda	• -mAk/mA +iyelik	• Şimdilik	
					• Artık	
					Yalnız,	
					Ancak,	
					Sadece,	
					Yalnızca	
					Hiç	
					yoktan/	

	koşuluyla /şartıyla	hiç değilse
•	-mAksİzİn	• -In yanı sıra/yanın da
		• dışında/- DAn başka

Yukarıdaki tablonun yanı sıra C1 seviyesinde: Argo, deyim, atasözü gibi kullanımlar; net olmasa da gürültülü bir ortamda karşılıklı konuşmayı anlama; ayrıntılı talimatları, teknik bilgileri anlama; hemen hemen her konuda yazma gibi alanlarda öğrenci fikir sahibi olabilir. Bu seviyede öğretilen dil bilgisi konuları B1, B2 kadar ayrıntılı olmayacaktır. Belli bağlaçlar, ekler ve temel zarf-fiiller öğretilir. Öğrencinin özellikle sosyal çevresinden duyduğu, konuşma dilinde oldukça fazla kullanılan ifadeler ve kalıplara değinmekte fayda görülmektedir.

5.2.5. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Öneriler

1. Yabancı dil öğretiminden dört temel becerinin aynı anda ve eşit oranda geliştirilmesi ilkesinden hareketle bütün becerilere eşit şekilde zaman ayrılmalıdır.
2. Dil öğrencisinin yaşı, seviyesi, hazırbulunuşluğu, ilgi ve dikkat süresi ve dinlemenin bir tek duyuya hitap etmesi göz önünde bulundurularak kayıt süresi en az 1' en fazla 7-8' arasında dinleme kayıtları oluşturulmalıdır. Eğer görsel unsurlar ile destekleme olanağı sağlanıp video kurgusu oluşturulursa, en az iki duyuya hitap etmesi sebebiyle bu süre iki katına çıkarılarak en az 2' en fazla 14-16' arasında dinleme/izleme kayıtları oluşturulmalıdır.
3. Her seviyede en az okuma metni kadar dinleme metnine yer verilmelidir. Her hâlükârda okuma metinlerinin dinleme metinlerinden hacimli olacağı düşünülürse, (Örneğin, C1 seviyesinde bir okuma metni 1200 kelime olabilirken 1200 kelimelik bir dinleme metninin öğretim aracı olarak kullanılması teknik olarak imkânsızdır.) B2 ve C1 seviyelerinde dinleme metinlerine okuma metinlerinden daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Açık, F. (2013). Dil politikalı bağlamında yabancılara Türkçe öğretimi. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 483-492). Ankara: Grafiker.
- Akbayır, S. (2013). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: PegemAkademi.
- Akyol, H. (2014). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: PegemAkademi.
- Atalay, T. D., & Melanlıoğlu, D. (2012). Ortaokul öğrencileri için dinleme stratejileri ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, 1885-1904.
- Aydın, G., & Şahin, A. (2009). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme farkındalıklarının belirlenmesine yönelik bir anket geliştirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 454-464.
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler . *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD)*, 1, 19-30.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M., & Özdemir, C. (2017). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti*. Ankara: Merdiven Reklam.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(4), 107-133.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 924-935.
- Bölükbaş, F., & Yılmaz, M. Y. (2017). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Kültür Sanat.
- Buck, G. (2001). *Assesing listening*. Cambridge: Cambridge University.

- Büyükalay, N. (2016). *The effects of Cefr-Based Esp speaking and listening activities on the success of the students in faculties of tourism*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Büyükikiz, K. K., & Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 145-155.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim.
- Cemiloğlu, M. (2015). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Coşkun, E. (2013). Türkçe öğretiminde metin bilgisi. A. Kırkkılıç, & H. Akyol içinde, *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (s. 231-283). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakır, Ş. Z. (2013). *Fransızca öğretiminde Avrupa Ortak Başvuru Metninin dinlediğini anlama becerisine etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çeçen, M. A., & Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, (173), 39-49.
- Çetişli, İ. (2008). *Edebiyat sanatı ve bilimi*. Ankara: Akçağ.
- Çifçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *A.K.Ü Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 165-177.
- Çoraylı, O. (2008). *Farklı metin türlerinin çevirisinde karşılaşılan sorunlara eleştirel bir bakış*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, A., & Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR-XXX*, 51-72.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi: dil pasaportu dil biyografisi dil dosyası (7. Baskı)*. Ankara: PegemAkademi.
- Dilidüzgün, Ş. (201). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı.
- Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *TÜBAR-XXVII*, 264-274.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Elemen, B. (2014). *Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejiler*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 331-352.
- Ergin, M. (2004). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Fidan, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Field, J. (2009). *Listening in the language classrooms*. Cambridge: Cambridge University.
- Genç, A. (2012). Türk iş dünyasının yabancı dil talebi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 175-185.
- Gökçe, B. (2015). Metin ve metin türlerinin eğitimde kullanımı. A. İşcan, & S. Baskın içinde, *Etkinliklerle hafta hafta yazılı anlatım* (s. 13-26). Ankara: Nobel.
- Günay, V. D. (2017). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi 1 (1)*, 1-12.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi-yaklaşımlar ve modeller-*. Ankara: PegemAkademi.
- Güven, A. Z. (2016). Etkili iletişim kuralları ve etkili iletişim kurma süreci. B. Güven içinde, *Etkili iletişim* (s. 53-66). Ankara: PegemAkademi.
- Güzel, A., & Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi*. Ankara: Akçağ.
- Hengirmen, M. (1996). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve Tömer yöntemi*. Ankara: Engin.
- İltar, L. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İnan, A. (1998). *Öğretim teknolojisi-iletişim*. Ankara: Anı.
- İnce, B., & Boztilki, G. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi. F. Yıldırım, & B. Tüfekçioğlu içinde, *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi-kuramlar-yöntemler-beceriler-uygulamalar-* (s. 157-174). Ankara: Pegem Akademi.

- İrgin, P. (2011). *Listening strategies used by Turkish students learning English as a foreign language: the development of "listening strategy inventory"*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kahraman, A. (2015). Dinleme becerisi öğretimi ya da Külkedisi Sindirella. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Dumlupınar University Journal of Social Sciences*, 45, 144-159.
- Kalaycı, N., & Temur, T. (2005). İlköğretim okullarında dinleme becerisini nasıl geliştirebiliriz? *Eğitime Bakış*, 1(2), 53-63.
- Kalenderoğlu, İ. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel düzey (A1, A2) ders kitaplarında kültür aktarımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 73-83.
- Kalenderoğlu, İ., & Arslan, H. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında duygu bildiren ifadeler. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 503-517.
- Kara, M. (2011). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancılara A1-A2 seviyesinde Türkçe öğretim programı örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks (Türklerin Dünyası Dergisi)*, 3(3), 157-195.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Karadüz, A. (2010/2). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 39-55.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı.
- Keklik, S., & Yılmaz, Ö. (2013). 11. Sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 139-157.
- Kerimoğlu, C. (2014). *Kuram ve uygulamalarla dilbilim, göstergebilim ve Türkoloji genel dilbilime giriş*. Ankara: PegemAkademi.
- Koç, D. K. (2015). Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretiminde beceri öğretimi. A. Sarıçoban içinde, *Yabancı dil olarak Türkçe öğretim metodolojisi* (s. 158-187). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Korkmaz, C. B. (2016). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni bağlamında A1 düzeyindeki dil becerileri temelli kazanımlar. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 1587-1614.
- Köçer, N. (2010). *Metin çözümlemesi Milli Eğitim Bakanlığı'nca önerilen 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin metinsellik ölçütleri bağlamında çözümlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Köse, D. (2005). *Avrupa konseyi yabancı diller ortak başvuru metnine uygun Türkçe öğretiminin başarıya ve tutuma etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kudat, C. (2007). Yabancı dil öğretiminde yazınsal metin kullanımı. A. O. Öztürk içinde, *Yabancı dil eğitimi bölümlerinde edbiyat öğretimi* (s. 54-71). Ankara: Anı.
- Kurnaz, H. (2018). *Bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlamayı etkileyici faktörler*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kuşçu, H. (2010). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilmesinde Türkçe öğretmeninin rolü*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Küçük, M. (2012). İletişim kavramı ve iletişim süreci. E. N. Orhon, & U. Eriş içinde, *İletişim bilgisi* (s. 2-19). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi .
- Küçük, Z. (2017, 12 20). Gebelikte müzik dinlemenin faydaları.CnnTürk <https://www.cnntrk.com/video/saglik/gebelikte-muzik-dinlemenin-faydaları> sayfasından erişilmiştir.
- Lüleci, M. (2010). *Yeni bir disiplin olarak metin dilbilim ve Türk edebiyatına metin dilbilimsel yaklaşım*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- McWorther, J. (2004). *The story of human language part I*. <http://www.emse.fr/> sayfasından erişilmiştir.
- Mengi, M. (2000). *Divan şiiri yazıları*. Ankara: Akçağ.
- Mert, E. L. (2011). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerine uygunlukları. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, 153, 7-23.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Nurlu, M. (2013). Yabancı dil öğretimi, çeviri ve kültür aktarımı. *VIII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı'nda sunulmuş bildiri* (s. 1-12). Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Nurlu, M. (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi[Türkçe özel sayısı]. *Yeni Türkiye*, 9(55), 1161-1172.
- Nurlu, M., & Kutlu, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel seviye A1 yazma sorunları: Afganistan örneği. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 25(2), 67-87.

- Nurlu, M., & Özkan, N. (2016). Türkiye Türkçesi öğrenen Türkmenlerde görülen sesli okuma yanlışları ve çözüm önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13/34, 24-37.
- Özli, M. (2011). Arap dilinde İcâz'ın tarihi seyri ve önemi. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16:1, 177-187.
- Richards, J. C., Schmidt, R., Platt, H., & Schmidt, M. (2002). *Longman dictionary of language teaching & applied linguistics*. Harlow: Longman.
- Saraç, Y. (2006). Şerhler. *Türk edebiyatı tarihi* (s. 121-132). içinde İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Sarıçoban, A., & Kürüm, E. Y. (2015). Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğrenimi stratejileri. A. Sarıçoban içinde, *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metodolojisi* (s. 258-279). Ankara: Anı.
- Sever, S., Kaya, Z., & Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İzmir: Tudem.
- Sucu, C. (2017). *Rûm'da kozmopolit model kurmak: Dâ'î ve 15.yüzyıl Osmanlı metin kültürü*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Temur, T. (2010). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 303-319.
- Torusdağ, G. (2015). *Memduh Şevkat Esendal'ın öykülerine metindilbilimsel bir yaklaşım*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tozlu, E. (2017). *The development of a listening test for learners of Turkish as a foreign language*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (1948). *Edebiyat ve söz sanatı terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Tüzel, S. (2013). Sınıf içi gürültünün öğrencilerin dinleme sürecindeki bilişsel performansına etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 9(4), 363-378.
- Uçak, S. (2010). Kadı Burhaneddin'in bir gazeli üzerine dizgesel bir okuma denemesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 14/45, 173-180.
- Uysal, B. (2009). *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Wolvin, A. D., & Coakley, C. G. (2000). Listening education in the 21st century. *International Journal of Listening*, 143-152. <https://doi.org/10.1080/10904018.2000.10499040>.
- Yaman, Ş. (2015). Dinleme becerisinin öğretimi. N. Bekleyen içinde, *Dil öğretimi* (s. 310-332). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G., & Yılmaz, Y. (2013). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: PegemAkademi.
- Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldız, N., & Kılınç, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. ÖS-II*, 17-34.
- Yol, A. (2015). *Avrupa Diller Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne göre Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dinleme düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, A. H. (2016). Konuşma ve dinleme. U. Demiray içinde, *Etkili iletişim* (s. 134-184). Ankara: PegemAkademi.

EKLER

Ek 1. YİTÖS Dinleme Metinleri Sınıflandırması ve Metinlerin Kelime Sayıları

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1							
1. Ünite Tanışma	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Merhaba	10	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	20
	Tanışalım	11	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	36
	Alfabe öğreniyorum	13	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	İbare	88
	Milletler	17	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	İbare	33
	Kahvaltı	23	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	38
	Güle güle sana	25	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı	50
	İyi günler	26	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	29
	Sayılar	27	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	İbare	88
	Kişisel bilgilerim	28	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	37
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
2. Ünite Ailemiz	Ben kimim?	34	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	40
	Güzel evim	39	Kurma			Diğer	70
	Evim nerede?	49	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	27
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
3. Günlük hayat	Yağmurlu bir gün	62	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Anı	41
	Bereket manavı	64	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	74
	Uzun ince bir yoldayım	70	Özgün	Edebî	Şiir	Türkü	26
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
4. Çevremiz	Bizim sokağımız	78	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	139
	Kızılay Meydanı	85	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Yer/yön tarifi	57

	Alo, kimse evde yok mu?	90	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Karikatür	79
	Hacı Bayram gezisi	91	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	111
5. Meslekler	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Kızılırmak'ta bir fotoğrafçı	103	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Anı	82
	Esra'nın mesleği	105	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	98
	Hobiler	111	Kurma	Diğer			41
6. Ulaşım	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Uçağımıza hoş geldiniz	118	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Duyuru	90
	Filiz ve Mehmet'in özellikleri	121	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	İbare	32
	Otel nerede?	124	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	87
	Bugün hava nasıl?	128	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	66
7. İletişim	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Cep telefonu alıyoruz	142	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	131
	Bilgisayarla iletişim	147	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	87
	Sınav sonucunu öğrenme	151	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	110
8. Tatil	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Arkadaşım	158	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Mektup	88
	Ali'nin tatili	162	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Program (Schedule)	85
	Ramazan bayramı	169	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	61

	Bugün bayram	171	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı	71
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2							
1. Zaman-Mekân	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Salih Korkmaz	15	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	78
	Yaren ve Ailesi	17	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	156
	Hangi şehir, hangi kişi?	21	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	135
	Peronda	23	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Duyuru	21
2. Sağlıklı yaşam	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Bahar hastalıkları na dikkat	30	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	114
	Nane limon kabuğu	37	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı	134
	Sağlıklı yaşam, sağlıklı çevre	39	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	107
	Üsküdar'da zincirleme trafik kazası	43	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	81
	Hastanede	44	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Duyuru	24
3. Sosyal etkinlikler	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Kitap saati	50	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Anı	129
	Devlerin aşkı	56	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	177
	Kim, ne yapıyor?	63	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	138
4. Güzel ülkeler	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Anzak Günü anma töreni	75	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	60

5. Üretimden tüketime	Nehir Pansiyonu	80	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	232
	Ayder Şenlikleri	81	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	149
	Afiyet olsun!	86	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	95
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
6. Duygular	Meyveleri nasıl yeriz?	96	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	95
	Hayatın değeri	104	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	205
	Ayağımızı yerden kesiyoruz	108	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Anı	112
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
7. Teknoloji ve iletişim	Yurtta bir sabah	116	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	163
	Senden Başka	117	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı	131
	Tuz kadar seviyorum	125	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Masal	412
	Mektup	127	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Mizahî)	76
8. Tatil	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Teknoloji ve biz	132	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	106
	Niçin?	138	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	140
	Kırmızı başlıklı kız	143	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Masal	259
8. Tatil	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Nasrettin Hoca'dan fıkralar	158	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Mizahî)	128
	Renklerle kişiliğinizi öğrenin	159	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Form	257
	Şenol Güneş	162	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	88

	Yaşlılığa hazır mısınız?	165	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	163
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1							
1. Haberin var mı?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Bizim mahalle	12	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	263
	Akşam haberleri	18	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	140
	Google'ın öyküsü	21	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	230
2. Yorumlar ve görüşler	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Yalan Dünya	29	Özgün	Edebî	Şiir	Türkü	62
	Ethem Çalışkan'la sohbet	31	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	371
	Rüyalarda buluşuruz	34	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı	63
	Çalışmak istiyoruz	37	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	139
	Geçmişten günümüze gazete	41	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	459
3. Eğitim	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Sınav sonucu belli oldu	49	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	176
	Okul öncesi eğitim	60	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	266
	Dünyadaki ilginç kütüphaneler	63	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	272
4. Gelin tanış	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Her kapıyı açan anahtar: Yabancı dil	74	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	328

	Emlakçıda	78	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	255
	Servis görevlisi beklerken	83	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	274
5.Engelleri kaldıralım	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Beethoven	93	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	189
	Ankara Film Festivali	98	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	158
	Bu kim?	101	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	264
6.Kurgu	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Elias Howe	112	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	1243
	Film dünyası	120	Kurma			Diğer	132
	Ağustos böceği ile karınca	121	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Fabl	177
	Festivaller	124	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	259
7.Kutlama	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Festivaller	132	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	165
	Şeker gibi bayram	137	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	181
	Dünyadaki doğum günü kutlamaları	143	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	200
8.Ömür dediğin	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Emrah ile Selvihan	154	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Efsane	345
	Bir başarı öyküsü	159	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	127
	İdil Biret	163	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	263
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2							
seği mde ilerli	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı

	İş başvurusu hikâyesi	15	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	245
	Zirvedekil erden altın öğütler	22	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	689
	Değişim toplantısı	30	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	227
2. Değerlerimiz	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Farklı düşünceler	40	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	426
	Kan kardeşliği	47	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	108
	Yüzük nerede?	52	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	133
	Kazan doğurdu	53	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Mizahî)	92
3. Bir ömür böyle geçti	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Altın top	58	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	352
	Adını kim koysun?	60	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	460
	Üniversitel i gençlerin sorunları	64	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra(Köşe yazısı)	112
	Tahta çanaklar	71	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	254
	Yaşlılığa hazır mısınız?	76	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	336
4. Mutfakta kim var?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Hayatın işleyişi	87	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra(Köşe yazısı)	242
	Su hayattır	89	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	338
	Emine Hanım'ın telaşlı başlayan günü tatlı bitiyor	92	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	232

	Can boğazdan gelir	93	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	157
5. Tercihiniz nedir?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Keli me sayısı
	Köyde hayat	104	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	240
	Çalışkan Karadeniz kadınları	108	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	382
	Sanatların en büyüğü: Yaşama sanatı	112	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	221
6. Neler oluyor hayatta?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Keli me sayısı
	Hava durumu	123	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	425
	Ne izliyoruz?	132	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	174
	23 yıllık bekleyiş	134	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	183
7. Öğrendim, çalıştım, başardım	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Keli me sayısı
	Farklı öğrenenler farklı davranırlar	145	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	133
	Neler yapılmamalı?	147	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	200
	Nasıl başardıklarını merak ediyorum	154	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	226
8. Misafir sever misiniz?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Keli me sayısı
	Türk kahvesi	162	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	230
	Atölye ziyareti	171	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	330
	Avrupalı öğrenciler Türk kültürünü	175	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	249

	değerlendiriyor						
	Damdan düştüm	177	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Mizahî)	54
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1							
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
1.Spor	Olimpiyat olaylarında yaşanmış ilginç olaylar	14	Kurma			Diğer	672
	Türkiye destan yazdı	20	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Maç anlatımı	729
	Sporcular nasıl beslenir?	26	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	679
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
2.Değişen Dünya	Deveyle 22 yıl seyahat	42	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	268
	Uçuş Sendromu	48	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra(Köşe yazısı)	304
	Yakın gelecek ve yapay zekâ	49	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra(Köşe yazısı)	380
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
3.Kelimelerin büyüdü dünyası	Dilin tadı	58	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	722
	Yaşayan insan değeri	61	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	599
	Aşk mektupları	49	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	561
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
4. Canlılar âlemi	Hayvan davranışlarının insandaki görünümü	76	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra(Köşe yazısı)	646

	Benzerlikler	77	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra(Köşe yazısı)	379
	Çiçek kültürü	83	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	458
	İsim bulma sanatı	87	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	632
5. Tarihe yolculuk	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Dilimizi yazıyoruz ve okuyoruz	94	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	283
	Maya Medeniyeti	100	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	198
	Sultan şairler	106	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	399
6. Bilimin gözüyle	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Sempozyuma ulaşım	117	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	263
	VI. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Açış Konuşması	119	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Söylev	402
	Kültürel Karşılaştırmalar Sempozyumu	123	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	355
7. Sayılarla hayat	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Pablo Picasso ve 4 Rakamı	135	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Anı	73
	Satrancın hikâyesi ve üslû sayılar	135	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	391
	“Matematik”in hayatımızdaki yeri ve önemi	136	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	560

	Türkiye Bursları	142	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	233
	Sayıların uğuruna inanır mısınız?	149	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	681
	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
8. Kişiler, kişilikler	Barış Manço-Kazma	160	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı	175
	Karalamalar ve karakter tahlili	161	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	502
	Bedenini z sizi ele veriyor	167	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	697

Ek 2. İYTÖS Dinleme Metinleri Sınıflandırması ve Metinlerin Kelime Sayıları

İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1							
1. Ünite Merhaba	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Tanışalım	11	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	21
	Alfabe	13	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	İbare	28
	Kapalı Çarşı	17	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	32

2. Ünite Nerede?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Benim odam	25	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	30
	Otel formu	29	Kurma	Kullanım işlevli	Resmî yazılar	Başvuru formu	54
	Ben ve arkadaşım	33	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	66
3. Ünite Ne yapıyorsunuz?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Tanışma	41	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	150
	Günlük hayat	45	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	84
	İstekler	47	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	167
4. Ünite Benim dünyam	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Zehra Hanım'ın torunları	54	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	96
	Dünyadan portreler	58	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	156
	Ailemi özlüyor um	61	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	148
5. Ünite Zaman zaman	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Çok işim var	69	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Program (Schedule)	73
	Yılbaşı gecesi	72	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	142
	Doğum günü	75	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	152
6. Ünite Çevremiz ve biz	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	En iyi arkadaşım	85	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	192

	İstanbul gezisi	89	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	150
	Eczanede	93	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	121
İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A2							
1. Ünite Gezelim görelim	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Yol tarifi	11	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	96
	Tatil planı	15	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	96
	Evlilik haberi	19	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	61
2. Ünite Haberinizi olsun	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Önemli kişiler	26	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	133
	Hafta sonu	30	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	128
	Haberler	33	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	127
İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A2							
3. Ünite Neler olacak?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Seçim vaatleri	41	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Slogan (Motto)	72
	Ailece bir tatil	44	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Program (Schedule)	155
	Hava durumu	47	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Hava durumu	78
4. Ünite Evvel zaman içinde	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Ünlü olmadan önce	55	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	157
	Bir İstanbul efsanesi	59	Özgün	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Masal	110
	Rüyalar	63	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	167
e Ne olur	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı

	İklimler	71	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	118
	Affedersiniz	74	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	154
	Hokkabaz	77	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	51
6. Ünite Neler yapabilirsiniz?	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	İş arıyorum	85	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	151
	İlk yolculuk	88	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	226
	Ayaküstü yemekler	91	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	222
İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1							
1. Ünite Yeni bir hayat	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Taşınma telaşı	11	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	163
	Acil numaralar	15	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	193
	Türkler hakkında	19	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	192
2. Ünite İş dünyası	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Çalışma koşulları	27	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	182
	Senden bir şey olmaz	31	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	211
	İşten çok sıkıldım	35	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	171
3. Ünite Her şeyin başı sağlık	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Sağlık için egzersiz	42	Özgün	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Talimatname	195
	Dünyanın en yaşlı insanı	47	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Biyografi	111
	Şifalı bitkiler	51	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	Tanıtım yazısı	147
Ünite Eğitimi	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı

Fin eğitim sistemi	59	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	200
Eğitim haberleri	62	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	245
Okumanın yaşı yok	65	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	297

5. Ünite Hayallerimiz	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Keşke	73	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	188
	Şans mı? Şanssızlık mı?	77	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	198
	Batıl inançlar	81	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	220
6. Ünite İnsanlar konuştuk	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Türkiye'deki arkadaşlarım	89	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	231
	Aile yemeği	93	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Anı	211
	Komşularımı z	96	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	185

İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B2

1. Ünite Leyleği havada görmek	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Alman çift Türkiye'ye bağlandı	11	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	166
	Konya'da uzay turizmi heyecanı	15	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	206
	Geldim, gördüm, sevdim	18	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	388
Ç m iş te	Metin adı	Sayfa	Oluşturulma	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime

	numarası	şekli					sayısı
	İlk teknolojik alet	28	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	344
	Yaşlılık ve teknoloji	33	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	248
	Bir konu yedi soru	38	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	410
3. Ünite Bir yudum insan	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Duygular	47	Kurma	Kullanım işlevli	Öğretici metinler	İbare	51
	Anlatamıyorum	51	Özgün	Edebî	Şiir	Şiir	33
	Klasik Türk müziği	55	Özgün	Edebî	Şiir	Şarkı (Enstrümantal)	-
4. Ünite Bana her şey yakışır	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Moda rüzgârı	62	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	223
	En pahalı alışkanlık: Alışveriş bağımlılığı	65	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	282
	Giyim tarzım	69	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	92
5. Ünite Harikalar diyarı	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Mısır Piramitlerinin sırrı	77	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	334
	Kırık, gizli ve derin bir aşk hikâyesi	81	Kurma	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	220

	Çocuk müzesi	85	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	160
6. Ünite Şaşım kaldım!	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Karagöz ve Hacivat	94	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Tiyatro	215
	Seyyar Satıcı	99	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Tiyatro	135
	Pratik Çözümler	103	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Diyalog	269

İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı C1

1. Ünite Öyle bir geçer zaman ki	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Takvimin tarihi	15	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	252
	Olmak isterdim	20	Özgün	Edebî	Şiir	Şiir	81
	İstanbul’ da bir dahi	25	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	430
2. Ünite Aşk olsun	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Aşk	36	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	20
	Yusuf ile Züleyha	40	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	511
	Mevlana ve Şems	45	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	280
3. Ünite İşini şansa bırakma	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Her şey para mı?	54	Kurma	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	437
	Şans mı? Şanssızlık mı?	57	Özgün	Edebî	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	523
	Dünyanın en şanssız ile en şanslısı	61	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Sohbet (Söyleşi)	578

4. Ünite Bir maruzatım var	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Derdini anlat Marko Paşa'ya	72	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Hikâye	118
	Özgeçmiş	75	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Otobiyografi	127
	Şikâyetim var!	78	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Eleştiri	317
5. Ünite Film şeridi gibi	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Bilinçaltına yönelik mesajlar	88	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Fıkra (Köşe yazısı)	429
	Sulhi Dölek ile röportaj	93	Kurma	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Röportaj	241
	Yazlık sinemalar	98	Özgün	Edebî	Öğretici metinler	Deneme	377
6. Ünite Bilgi dünyası	Metin adı	Sayfa numarası	Oluşturulma şekli	İşlevi	Türü	Çeşidi	Kelime sayısı
	Avuçtaki kelebek	107	Kurma	Edebî	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Masal	147
	İnsan beyni bilgiyi nasıl depolar?	110	Kurma	Edebî	Öğretici metinler	Popüler bilimsel makale	135
	İngilizcenin kökeni Anadolu	114	Özgün	Kullanım işlevli	İletişimsel metinler	Haber metni	205

Ek 3. YİTÖS Öğretilmeyen Ama Metinlerde Yer Alan Dil Bilgisi Konuları

Ünite	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1			
1. Tanışma	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları		Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Merhaba	-		
	Tanışalım	-		
	Alfabe öğreniyorum	-		
	Milletler	-		
	Kahvaltı	-		
	Güle güle sana	Geniş zaman		2
		Bilinen geçmiş zaman		2

		Geçmiş zamanın hikâyesi	1
		İsim tamlaması	1
		Yeterlik fiili	1
		İyelik eki	2
		Bulunma hâli	1
		Kendi dönüşlülük zamiri	1
		Yönelme hâli	2
		n yardımcı ünsüzü	1
		Emir kipi	1
		Sıfat-fiil	1
	İyi günler	-	
	Sayılar	-	
	Kişisel bilgilerim	Şimdiki zaman	1
	Toplam	13	15
2. Ailemiz	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Ben kimim?	Şimdiki zaman.	1
	Güzel evim	İyelik eki	6
		Bulunma hâli	6
		İsim tamlaması	9
		n yardımcısı ünsüzü	1
		Ünsüz benzeşmesi,	1
		Şimdiki zaman	1
	Evim nerede?	n yardımcı ünsüzü	2
		İyelik eki	1
	Toplam	9	28
3. Günlük hayat	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Yağmurlu bir gün	İyelik eki	1
		n yardımcı ünsüzü	1
		İsim tamlaması	1
		Ek fiilin geçmiş zamanı	1
	Bereket manavı	İsim-fiil	2
		İyelik eki	4
		İsim tamlaması	1

	Uzun İnce Bir Yoldayım	Sıfat-fiil	1
	Toplam	8	12
4. Çevremiz	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Bizim sokağımız	İsim tamlaması	12
		İsim-fiil	2
		Gelecek zaman	1
	Kızılay Meydanı	n yardımcı ünsüzü	6
		İsim tamlaması	6
	Alo, evde kimse yok mu?	-	-
	Hacı Bayram Gezisi	İsim tamlaması	5
		n yardımcı ünsüzü,	1
		Gibi edatı,	1
		Ettirgen çatı,	1
		Ünlü düşmesi	1
		Ek fiilin geçmiş zamanı	1
	Toplam	11	37
5. Meslekler	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Kızılırmak'ta bir fotoğrafçı	Dönüşlü çatı	1
		Ünlü düşmesi	1
	Esra'nın mesleği	Ettirgen çatı	1
		İsim-fiil	4
	Hobiler	İsim-fiil	5
		Gibi edatı	1
		Geniş zaman	1
		Edilgen çatı	1
	Toplam	8	16
6. Ulaşım	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Uçağımıza hoş geldiniz	İsim-fiil	5
		İçin edatı	1

		Kendi dönüşlülük zamiri	1
	Filiz ve Mehmet'in özellikleri	-	-
	Otel nerede?	-	-
	Bugün hava nasıl?	-	-
	Toplam	3	8
	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
7. İletişim	Cep telefonu alıyoruz	veya bağlacı	1
		İsim-fiil	2
		Ek fiilin geçmiş zamanı	1
	Bilgisayarla iletişim	İsim-fiil	1
		İçin edatı	1
		Edilgen çatı	1
		ya da bağlacı	1
	Sınav sonucunu öğrenme	İsim-fiil	1
		-cA eşitlik eki	1
		Ek fiilin geçmiş zamanı	1
	Toplam	10	11
	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
8. Tatil	Arkadaşım	-cA eşitlik eki	1
		İsim-fiil	1
	Ali'nin tatili	İsim-fiil	4
		Hem... hem de bağlacı	1
		-cA eşitlik eki	1
	Ramazan Bayramı	-	-
	Bugün bayram	Zarf-fiil	1
		-ki bağlacı,	1
		Geniş zaman	6
		Dönüşlü çatı	1

	Toplam	9	17
Ünite	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2		
1. Zaman-Mekân	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Salih Korkmaz	İsim-fiil	2
	Yaren ve Ailesi	Ek fiilin geçmiş zamanı	1
		İsim-fiil	4
		Ki bağlacı	1
		İçin edatı	1
	Hangi şehir, hangi kişi?	Ek fiilin geniş zamanı	9
	Peronda	Ek fiilin geniş zamanı	1
	Toplam	7	19
2. Sağlıklı yaşam	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Bahar hastalıklarına dikkat	İsim-fiil	5
		Edilgen çatı	1
		Ettirgen çatı	1
	Nane limon kabuğu	Geniş zaman	7
		Kendi Dönüşlülük zamiri	2
		Zarf-fiil (-Ip)	2
		Zarf-fiil (-IncA)	1
		Gerekliklik kipi	1
	Sağlıklı yaşam, sağlıklı çevre	İsim-fiil	2
		Ek fiilin geniş zamanı	1
	Üsküdar'da zincirleme trafik kazası	Edilgen çatı	2
		İşteş çatı	1
		Ettirgen çatı	2
		İsim-fiil	1
	Hastanede	Ek fiilin geniş zamanı	1
		İsim-fiil	2
		Sıfat-fiil (-An)	1
		Edilgen çatı	1
		Geniş zaman	1

	Toplam		19		35	
3. Sosyal etkinlikler	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı			
	Kitap saati	-cA eşitlik eki			7	
		İsim fiil			1	
		Ek fiilin geniş zamanı			1	
	Devlerin aşkı	Ettirgen çatı			2	
		Şart kipi			1	
		Ek fiilin geniş zamanı			3	
		Dönüşlü çatı			1	
		Edilgen çatı			1	
		İsim-fiil			4	
	Kim, yapıyor?	İşteş çatı			1	
		Dönüşlü çatı			1	
		İsim-fiil			2	
		Ettirgen çatı			1	
Toplam		13		26		
4. Güzel ülkem	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı			
	Anzak Günü anma töreni	-			-	
	Nehir Pansiyonu	Ettirgen çatı			2	
		Ek fiilin geniş zamanı			3	
	Ayder Şenlikleri	Ettirgen çatı			1	
		Edilgen çatı			3	
		Ek fiilin geniş zamanı			4	
		Şart kipi			1	
	Afiyet olsun!	-			-	
Toplam		6		14		
5. Üretimden tüketime	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı			
	Meyveleri nasıl yeriz?	Ek fiilin geniş zamanı			5	
		Edilgen çatı			1	

6. Duygular	Hayatın değeri	Ettirgen çatı	1
		Ek fiilin geniş zamanı	7
		Yeterlik fiili	1
		Ettirgen çatı	1
		Zarf-fiil (-mAdAn)	1
	Ayağımızı yerden kesiyoruz	Ettirgen çatı	1
	Toplam	8	18
	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Yurtta bir sabah	Sıfat-fiil (-AcAk)	5
		İşteş çatı	2
		Ettirgen çatı	1
	Senden Başka	Şart kipi	1
		Geniş zamanın hikâyesi	2
		Ek fiilin geniş zamanı	1
		Zarf-fiil -IncA	1
		Ki bağlacı	1
	Tuz kadar seviyorum	Geniş zamanın rivayeti	2
		Edilgen çatı	1
		Dönüslü çatı	1
		Sıfat-fiil –Dık	1
		Şimdiki zamanın rivayeti	5
		Gelecek zamanın rivayeti	1
		Ettirgen çatı	3
		Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi	1
	Mektup	Ek fiilin geniş zamanı	1
	Toplam	17	28
7. Teknoloji ve iletişim	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Teknoloji ve biz	Ettirgen çatı	3
		Dönüslü çatı	1
	Niçin?	Ek fiilin geniş zamanı	1
	Kırmızı başlıklı	Ettirgen çatı	2

	kız	Ki bağlacı	2
	Toplam	5	9
8. Tatil	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Nasrettin Hoca'dan fıkralar	Zarf-fiil (-All)	1
		Ki bağlacı	1
		Kendi dönüşlülük zamiri	1
	Renklerle kişiliğinizi öğrenin	Kendi dönüşlülük zamiri	3
		Ek fiilin geniş zamanı	3
	Şenol Güneş	Edilgen fiil	1
	Yaşlılığa hazır mısınız?	Gereklilik kipi	1
		Ki bağlacı	1
		Şart kipi	1
		Ek fiilin geniş zamanı	4
		Ettirgen çatı	2
		Edilgen çatı	1
	Toplam	12	20
Ünite	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1		
1. Haberin var mı?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Bizim mahalle	Ettirgen çatı	3
	Akşam haberleri	Edilgen çatı	4
		Ettirgen çatı	1
	Google'ın öyküsü	Ettirgen çatı	2
		İşteş çatı	1
	Toplam	5	11
2. Sağlıklı yaşam	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Yalan Dünya	Şart kipi	1
	Ethem Çalışkan'la sohbet	Ettirgen çatı	3
		Edilgen çatı	2
	Rüyalarda	Ki bağlacı	1

	buluşuruz	Sıfat-fiil (-mİş)	1	
		Şart kipi	6	
		Edilgen çatı	2	
		Dönüşlü çatı	1	
	Çalışmak istiyoruz	-	-	
	Geçmişten günümüze gazete	Sıfat-fiil (-mAz)	1	
		Edilgen çatı	5	
		Ettirgen çatı	5	
		Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi	1	
		Geniş zamanın rivayeti	1	
Geniş zamanın hikâyesi		1		
Zarf-fiil (-IncA)		1		
Sıfat-fiil (-DIk)		2		
Şart kipi		1		
Toplam		17	35	
3. Eğitim	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Sınav sonucu belli oldu	-	-	
	Okul öncesi eğitim	Ettirgen çatı	4	
		Edilgen çatı	5	
		Zarf-fiil (-DIğIndA)	1	
	Dünyadaki ilginç kütüphaneler	Sıfat-fiil (-mİş)	1	
		Ettirgen çatı	6	
		Zarf-fiil (-IncA)	1	
	Toplam		6	18
	4. Gelin tanış olalım	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
Her kapıyı açan anahtar: Yabancı dil		Sıfat-fiil (-AcAk)	1	
		Ettirgen çatı	6	
		Sıfat-fiil (-DIk)	1	

	Emlakçıda	Zarf-fiil (-DIğIndA)	1
	Servis görevlisi beklerken	Sıfat-fiil (-DIk)	2
		Sıfat-fiil (-AcAk)	2
		Edilgen çatı	2
	Toplam	7	15
5. Engelleri kaldırılım	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Beethoven	Edilgen çatı	1
		Sıfat-fiil (-DIk)	2
	Ankara Film Festivali	-	-
	Bu kim?	Duyulan geçmiş zaman hikâyesi	1
		Geniş zamanın rivayeti	1
		Edilgen çatı	1
	Toplam	5	6
6. Kurgu	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Elias Howe	Sıfat-fiil (-DIk)	4
		Zarf-fiil (-IncA)	1
		Gelecek zamanın hikâyesi	1
	Film dünyası	-	-
	Ağustos böceği ile karınca	-	-
	Festivaller	-	-
	Toplam	3	6
7. Kutlama	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Festivaller	-	-
	Şeker gibi bayram	Zarf-fiil (-DIğIndA)	1
	Dünyadaki doğum günü kutlamamaları	-	-
	Toplam	1	1
8. Ömür dediğin	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Emrah ile Selvihan	-	-

	Bir başarı öyküsü	-	-
	İdil Biret	-	-
	Toplam	-	-
Ünite	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2		
1. Mesleğimde ilerliyorum	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	İş başvurusu hikâyesi	Zarf-fiil (-DIkçA)	1
	Zirvedekilerden altın öğütler	-	-
	Değişim toplantısı	-	-
	Toplam	1	1
2. Değerlerimiz	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Farklı düşünler	-	-
	Kan kardeşliği	Zarf-fiil (-Ar...mAz)	1
		-AcAğInA	2
	Yüzük nerede?	Zarf-fiil (-IncA)	1
	Kazan doğurdu	-	-
	Toplam	3	4
3. Bir ömür böyle geçti	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Altın top	Zarf-fiil (-IncA)	1
	Adını kim koysun?	-	-
	Üniversiteli gençlerin sorunları	-mAşInA rağmen	1
	Tahta çanaklar	-	-
	Yaşlılığa hazır mısınız?	-	-
	Toplam	2	2
4. Mutfağa kim var?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Hayatın işleyişi	-	-

	Su hayattır	-	-
	Emine Hanım'ın telaşlı başlayan günü tatlı bitiyor	-AcAğI sırada	1
	Can boğazdan gelir	-	-
	Toplam	1	1
5. Tercihiniz nedir?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Köyde hayat	-	-
	Çalışkan Karadeniz kadınları	-A rağmen	2
	Sanatların en büyüğü: Yaşama sanatı	-	-
	Toplam	1	2
6. Neler oluyor hayatta?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Hava durumu	-	-
	Ne izliyoruz?	-	-
	23 yıllık bekleyiş	-	-
	Toplam	-	-
7. Öğrendim, çalıştım, başardım	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Farklı öğrenenler farklı davranırlar	-	-
	Neler yapılmamalı?	-	-
	Nasıl başardıklarını merak ediyorum	-	-
	Toplam	-	-
8. Misafir sever misiniz?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Türk kahvesi	-	-
	Atölye ziyareti	-	-

Avrupalı öğrenciler Türk kültürünü değerlendiriyor	-	-
Damdan düştüm	-	-
Toplam	-	-

Ek 4. İYTÖS Öğretilmeyen Ama Metinlerde Yer Alan Dil Bilgisi Konuları

Ünite	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1			
1. Merhaba	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Tanışalım	-	-	
	Alfabe	-	-	
	Kapalı Çarşı	-	-	
	Toplam	-	-	
2. Nerede?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Benim odam	İyelik eki	2	
	Otel formu	İyelik eki	5	
		Gelecek zaman	1	
		Şimdiki zaman	1	
		İsim tamlaması	1	
		Ek fiilin geniş zamanı	3	
	Ben arkadaşım ve	İyelik eki	3	
		Karşılaştırma (daha)	1	
	Toplam	8	17	
3. Ne yapıyorsunuz?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Tanışma	İyelik eki	5	
		İsim tamlaması	6	
		İşteş çatı	1	
		Bağlaç (İle)	2	
		n yardımcı ünsüzü	1	
		Belirtme hâli	5	
		Yönelme hâli	1	
	Günlük hayat	İyelik	6	

	Bağlaç (İle)	1
	İsim tamlaması	2
İstekler	İyelik eki	3
	İsim tamlaması	4
	Belirtme hâli	1
	n yardımcı ünsüzü	2
Toplam	14	40

	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
4. Benim dünyam	Zehra Hanım'ın torunları	İsim tamlaması	8
		Şart kipi	1
		Belirtme hâli	2
		Bağlaç (İle)	1
	Dünyadan portreler	İsim tamlaması	6
		n yardımcı ünsüzü	3
		Dönüşlü çatı	1
		İsim fiil	1
	Ailemi özlüyorum	Emir kipi	4
		Bağlaç (İle)	2
		İsim-fiil	2
		Karşılaştırma (daha)	1
Toplam		12	32

5. Zaman zaman	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Çok işim var	-DAn sonra	1
		Bağlaç (İle)	1
		İsim tamlaması	1
		İşteş çatı	1
	Yılbaşı gecesi	İsim tamlaması	2
		Edat (İçin)	1
		Bağlaç (İle)	2
		İsim-fiil	1
		Ettirgen çatı	1
	Doğum günü	İsim tamlaması	2
		İşteş çatı	2

		Geniş zaman	1
	Toplam	12	16
6. Çevremiz ve biz	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	En iyi arkadaşım	Karşılaştırma (En)	1
		Bağlaç (İle)	6
		İkileme	3
		Zarf-fiil	1
		Geçmiş zaman	1
		Gelecek zaman	1
		İşteş çatı	1
		Edat (Gibi)	1
	İstanbul gezisi	Edat (İçin)	1
		Ettirgen çatı	1
		Gelecek zaman	1
		Bağlaç (İle)	3
		Yeterlilik fiili	1
	Eczanede	İstek kipi	1
		Edat (İçin)	1
		Karşılaştırma (En)	1
		Gelecek zaman	1
		Emir kipi	1
	Toplam	18	27
Ünite	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2		
1. Gezelim görelim	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Yol tarifi	Pekiştirme sıfatı	1
	Tatil planı	Sıfat-fiil	1
		-cA eşitlik eki	3
	Evlilik haberi	Bağlaç (İle)	3
	Toplam	4	8
2. Haberinizi olsun	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Önemli kişiler	İsim-fiil	2

		Ek fiilin geniş zamanı	1
	Hafta sonu	Bağlaç (İle)	1
	Haberler	Gelecek zaman	6
		İsim-fiil	2
	Toplam	5	18
3. Neler olacak?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Seçim vaatleri	İsim-fiil	1
		Sıfat-fiil	1
	Ailece bir tatil	-cA eşitlik eki	1
		Pekiştirme sıfatı	1
	Hava durumu	İsim-fiil	5
	Toplam	5	9
4. Evvel zaman içinde	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Ünlü olmadan önce	Ek fiilin geniş zamanı	1
		Sıfat-fiil	6
		İsim-fiil	2
		Şimdiki zamanın rivayeti	1
	Bir İstanbul efsanesi	Diye	1
		Bağlaç (Hem...hem)	1
		İsim-fiil	1
	Rüyalar	İsim-fiil	6
		Ettirgen çatı	1
		Yeterlilik fiili	1
	Toplam	10	21
5. Ne olur ne olmaz	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	İklimler	Ek fiilin geniş zamanı	7
		Edilgen çatı	1
		İsim-fiil	1
	Affedersiniz	Ettirgen çatı	1
	Hokkabaz	-	-

	Toplam	4	10
6. Neler yapabilirsiniz?	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	İş arıyorum	Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi	1
		İsim-fiil	1
	İlk yolculuk	Ettirgen çatı	4
		İsim-fiil	2
		Gereklilik kipi	1
	Ayaküstü yemekler	Sıfat fiil	1
		İsim-fiil	1
		Edilgen çatı	1
	Toplam	17	28
Ünite	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1		
1. Yeni bir hayat	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Taşınma telaşı	Dönüslü çatı	1
		Şart kipi	1
		Ettirgen çatı	2
		Zarf-fiil (-IncA)	1
		İsim-fiil	5
	Acil numaralar	Edilgen çatı	1
	Türkler hakkında	Sıfat-fiil	1
		İsim-fiil	4
		Şart kipi	2
		İşteş çatı	1
	Toplam	10	19
2. İş dünyası	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Çalışma koşulları	-A göre	1
		Sıfat-fiil	4
		Ettirgen çatı	1
	Senden bir şey olmaz	Şart kipi	1
		İkileme	1

	İşten sıkıldım	çok	Yeterlilik fiili	1
			İşteş çatı	1
	Toplam		7	10
3. Her şeyin başı sağlık	Metin adı		Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Sağlık egzersiz	için	Ettirgen çatı	3
	Dünyanın yaşlı insanı	en	-	-
	Şifalı bitkiler		mAktA	1
			Sıfat-fiil	1
			Ettirgen çatı	3
			Şart kipi	1
	Toplam		5	9
4. Eğitim hayatı	Metin adı		Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Fin sistemi	eğitim	İşteş çatı	1
			Ettirgen çatı	1
			Sıfat-fiil	3
			-A rağmen	1
	Eğitim haberleri		Ettirgen çatı	7
			Sıfat-fiil	1
			Şart kipi	1
			Edilgen çatı	2
	Okumanın yok	yaşı	Zarf-fiil (-IncA)	2
			Dönüslü çatı	5
			Ettirgen çatı	2
			Şart kipi	1
	Toplam		12	27
5. Hayallerimiz	Metin adı		Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Keşke		-	-
	Şans mı? Şanssızlık mı?		Dönüslü çatı	1
			Ettirgen çatı	2

		Edilgen çatı	1
		Sıfat-fiil	2
	Batıl inançlar	İşteş çatı	1
		Edilgen çatı	1
		Ettirgen çatı	1
	Toplam	7	9
6. İnsanlar konuşa konuşa	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Türkiye'deki arkadaşlarım	Dönüşlü çatı	1
		Sıfat-fiil	1
	Aile yemeği	Ettirgen çatı	4
		Dönüşlü çatı	3
	Komşularımız	Sıfat-fiil	2
		Dönüşlü çatı	1
		Ettirgen çatı	2
		Edilgen çatı	1
	Toplam	8	15
Ünite	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2		
	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
1. Leyleği havada görmek	Alman çift Türkiye'ye bağlandı	Ettirgen çatı	2
		Sıfat-fiil	1
	Konya'da uzay turizmi heyecanı	Sıfat-fiil	1
		Ettirgen çatı	4
		Edilgen çatı	2
	Geldim, gördüm, sevdim	İkileme	1
		Ettirgen çatı	2
		Sıfat-fiil	2
	Toplam	8	15
2. Geçmişten günümüze	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	İlk teknolojik alet	Sıfat-fiil	3
		Ki bağlacı	1

	Yaşlılık teknoloji	ve	Sıfat-fiil	4
			Ki bağlacı	1
			Sıfat-fiil	4
			Sıfat-fiil	1
	Bir konu yedi soru		Ettirgen çatı	1
			Sıfat-fiil	3
			Sıfat-fiil	3
Toplam		9	21	
3. Bir yudum insan	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Duygular	-	-	
	Anlatamıyorum	Sıfat-fiil	1	
	Klasik Türk Müziği	-	-	
	Toplam		5	1
4. Bana her şey yakışır	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Moda rüzgârı	Sıfat-fiil	4	
	En pahalı alışkanlık: Alışveriş bağımlılığı	İkileme	1	
	Giyim tarzım	-	-	
	Toplam		2	5
5. Harikalar diyanı	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	
	Mısır Piramitlerinin sırrı	Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi	2	
		Ki bağlacı	1	
	Kırık, gizli ve derin bir aşk hikâyesi	-	-	
	Çocuk müzesi	-	-	
Toplam		2	3	
6. Şaştım kaldım	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı	

	Karagöz ve Ki bağlacı	1
	Seyyar Satıcı -	-
	Pratik Çözümler İkileme	1
	Toplam 3	2
Ünite	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1	
1. Öyle bir geçer zaman ki	Metin adı Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Takvimin tarihi -	-
	Olmak isterdim -	-
	İstanbul’ da bir Ki bağlacı	1
	dahi	
	Toplam	1
2. Geçmişten günümüze	Metin adı Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Aşk Ki bağlacı	1
	Yusuf ile Ki bağlacı	5
	Mevlana ve Ki bağlacı	5
	Şems	
	Toplam 3	11
3. İşini şansa bırakma	Metin adı Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Her şey para mı? -	-
	Şans mı? Ki bağlacı	2
	Şanssızlık mı?	
	Dünyanın en Ki bağlacı	2
	şanssız ile en şanslısı	
	Toplam 2	4
4. Bir maruzatım var	Metin adı Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Derdini anlat -	-
	Marko Paşa’ya	
	Özgeçmiş -	-
	Şikâyetim var! -	-
	Toplam -	-

5. Film şeridi gibi	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Bilinçaltına yönelik mesajlar	-	-
	Sulhi Dölek ile röportaj	-	-
	Yazlık sinemalar	-	-
Toplam		-	-
6. Bilgi dünyası	Metin adı	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapıları	Öğretilmeyen ama var olan dil bilgisi yapılarının sayısı
	Avuçtaki kelebek	-	-
	İnsan beyni bilgiyi nasıl depolar?	-	-
	İngilizcenin kökeni Anadolu	-	-
Toplam		-	-

Ek 5. YİTÖS Dinleme Metinleri Kayıt ve İşleme Süreleri

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Merhaba	31"	3	6'	7' 33"
	Tanışalım	40"	3	6'	8'
	Alfabe öğreniyorum	5' 16"	3	6'	21' 48"
	Milletler	1' 58"	3	6'	11' 54"
	Kahvaltı	43"	3	6'	8' 9"
	Güle güle sana	4' 49"	3	6'	12' 27"
	İyi günler!	33"	3	6'	7' 39"
	Sayılar	2' 24"	3	6'	13' 12"
	Kişisel bilgilerim	1' 33"	3	6'	10' 39"
	Toplam	18' 27"		Toplam	103' 21"
2. Ünite	Ben kimim?	56"	3	6'	8' 48"
	Güzel evim	1' 49"	3	6'	11' 27"
	Evim nerede? Nerede oturuyorsun?	38"	3	6'	7' 54"
	Toplam	3' 23"		Toplam	28' 09"
3. Ünite	Yağmurlu bir gün	1' 15"	3	6'	9' 45"
	Bereket Manavı	1' 14"	3	6'	9' 42"
	Uzun İnce Bir Yoldayım	5' 13"	3	6'	21' 39"
	Toplam	7' 52"		Toplam	41' 06"
4. Ünite	Bizim sokağımız	2' 23"	3	6'	13' 09"
	Kızılay Meydanı	1' 10"	3	6'	9' 30"
	Alo, evde kimse yok mu?	1' 28"	3	6'	10' 24"
	Hacı Bayram gezisi	1' 32"	3	6'	10' 36"
	Toplam	4' 10"		Toplam	43' 39"
5. Ünite	Kızılırmak'ta bir fotoğrafçı	1' 29"	3	6'	10' 27"
	Esra'nın mesleği	1' 31"	3	6'	10' 33"
	Hobiler	47"	3	6'	8' 21"
	Toplam	3' 47"		Toplam	29' 21"

6. Ünite	Uçağımıza hoş geldiniz	1' 50"	3	6'	11' 30"
	Filiz ve Mehmet'in özellikleri	1' 08"	3	6'	9' 24"
	Otel nerede?	1' 24"	3	6'	10' 12"
	Bugün hava nasıl?	54"	3	6'	8' 42"
Toplam		5' 16"		Toplam	39' 48"
7. Ünite	Cep telefonu alıyoruz	2' 15"	3	6'	12' 45"
	Bilgisayarla iletişim	1' 30"	3	6'	10' 30"
	Sınav sonucunu öğrenme	2' 06"	3	6'	12' 18"
Toplam		5' 51"		Toplam	36' 21"
8. Ünite	Arkadaşım	1' 30"	3	6'	10' 30"
	Ali'nin tatili	1' 16"	3	6'	9' 48"
	Ramazan Bayramı	1' 03"	3	6'	9' 09"
	Bugün Bayram	2' 50"	3	6'	14' 30"
Toplam		6' 39"		Toplam	43' 57"

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2

Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Salih Korkmaz	1' 17"	3	6'	9' 54"
	Yaren ve ailesi	2' 10"	3	6'	12' 30"
	Hangi şehir, hangi kişi?	2' 13"	3	6'	12' 39"
	Peronda	53"	3	6'	8' 39"
Toplam		11' 20"		Toplam	43' 42"
2. Ünite	Bahar hastalıklarına dikkat	2' 08"	3	6'	12' 24"
	Nane Limon Kabuğu	4' 40"	3	6'	20'
	Sağlıklı yaşam, sağlıklı çevre	1' 27"	3	6'	10' 24"
	Üsküdar'da zincirleme trafik kazası	1' 57"	3	6'	11' 51"
	Hastanede	48"	3	6'	8' 24"
Toplam		11'		Toplam	63' 03"
3. Ünite	Kitap Saati	2' 22"	3	6'	13' 06"
	Devlerin Aşkı	2' 26"	3	6'	13' 18"
	Kim, ne yapıyor?	2' 32"	3	6'	13' 36"

	Toplam	7' 20"		Toplam	40'
4. Ünite	Anzak Günü Anma Töreni	1' 31"	3	6'	8' 33"
	Nehir Pansiyonu	3' 27"	3	6'	16' 21"
	Ayder Şenlikleri	2'	3	6'	12'
	Afiyet olsun!	1' 48"	3	6'	11' 24"
	Toplam	8' 46"		Toplam	48' 18"
5. Ünite	Meyveleri nasıl yeriz?	1' 30"	3	6'	10' 30"
	Hayatın değeri?	2' 25"	3	6'	13' 15"
	Ayağımızı yerden kesiyoruz	1' 41"	3	6'	11' 01"
	Toplam	5' 36"		Toplam	34' 46"
6. Ünite	Yurtta bir sabah	2' 52"	3	6'	14' 36"
	Senden Başka	2' 56"	3	6'	14' 48"
	Tuz kadar seviyorum	4' 56"	3	6'	20' 48"
	Mektup	1' 11"	3	6'	9' 33"
	Toplam	11' 55"		Toplam	59' 45"
7. Ünite	Teknoloji ve biz	1' 32"	3	6'	10' 36"
	Niçin?	3' 17"	3	6'	15' 51"
	Kırmızı Başlıklı Kız	3' 31"	3	6'	16' 33"
	Toplam	8' 20"		Toplam	43'
8. Ünite	Nasrettin Hoca'dan fıkralar	1' 55"	3	6'	11' 45"
	Renklerle kişiliğimizi öğrenelim	3' 54"	3	6'	17' 42"
	Şenol Güneş	1' 14"	3	6'	9' 42"
	Yaşlılığa hazır mısınız?	2' 04"	3	6'	12' 12"
	Toplam	9' 07"		Toplam	51' 21"
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Bizim mahalle	3' 06"	2	5'	11' 12"
	Akşam haberleri	2' 22"	2	5'	9' 44"
	Google'ın öyküsü	2' 44"	2	5'	6' 28"

	Toplam	8' 12"		Toplam	27' 24"
2. Ünite	Yalan Dünya	3' 29"	2	5'	11' 58"
	Ethem Çalışkan'la sohbet	4' 02"	2	5'	13' 04"
	Rüyalarda Buluşuruz	5' 54"	2	5'	16' 48"
	Çalışmak istiyoruz	1' 34"	2	5'	8' 08"
	Geçmişten günümüze gazete	5' 39"	2	5'	16' 18"
	Toplam	20' 38"		Toplam	66' 16"
3. Ünite	Sınav sonucu belli oldu	1' 59"	2	5'	8' 58"
	Okul öncesi eğitim	3' 08"	2	5'	11' 16"
	Dünyadaki ilginç kütüphaneler	3' 38"	2	5'	12' 16"
	Toplam	8' 45"		Toplam	15' 30"
4. Ünite	Her kapıyı açan anahtar: Yabancı dil	3' 44"	2	5'	12' 28"
	Emlakçıda	2' 11"	2	5'	9' 22"
	Servis görevlisini beklerken	2' 59"	2	5'	10' 58"
	Toplam	8' 54"		Toplam	32' 48"
5. Ünite	Beethoven	3' 14"	2	5'	14' 28"
	Ankara Film Festivali	1' 28"	2	5'	7' 56"
	Bu kim?	3' 12"	2	5'	11' 24"
	Toplam	7' 54"		Toplam	33' 28"
6. Ünite	Elias Howe	3' 13"	2	5'	11' 26"
	Film dünyası	2' 10"	2	5'	9' 20"
	Ağustos böceği ile karınca	2' 22"	2	5'	9' 44"
	Festivaller	3' 27"	2	5'	11' 54"
	Toplam	11' 27"		Toplam	42' 24"
7. Ünite	Festivaller	2' 08"	2	5'	9' 16"
	Şeker gibi bir bayram	2' 35"	2	5'	10' 10"
	Dünyadaki doğum günü kutlamaları	2' 26"	2	5'	9' 52"
	Toplam	7' 09"		Toplam	29' 18"
8. Ünite	Emrah ile Selvihan	5' 23"	2	5'	15' 46"
	Bir başarı öyküsü	1' 40"	2	5'	8' 20"
	İdil Biret	2' 52"	2	5'	10' 44"

	Toplam	9' 45"		Toplam	34' 50"
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	İş başvuru hikâyesi	3' 09"	2	5'	11' 18"
	Zirvedekilerden altın öğütler	8' 42"	2	5'	22' 24"
	Değişim toplantısı	2' 39"	2	5'	5' 18"
	Toplam	14' 30"		Toplam	39'
2. Ünite	Farklı düğünler	5' 32"	2	5'	11' 04"
	Kan kardeşliği	1' 24"	2	5'	7' 48"
	Yüzük nerede?	1' 40"	2	5'	8' 20"
	Kazan doğurdu	1' 37 "	2	5'	8' 14"
	Toplam	10' 12"		Toplam	35' 46"
3. Ünite	Altın top	4' 23"	2	5'	13' 46"
	Adını kim koysun	3' 40"	2	5'	12' 20"
	Üniversiteli gençlerin sorunları	1' 57"	2	5'	7' 54"
	Tahta çanaklar	3' 42"	2	5'	12' 24"
	Yaşlılığa hazır mısınız?	4' 35"	2	5'	14' 10"
	Toplam	19' 17"		Toplam	60' 10"
4. Ünite	Hayatın işleyişi	3' 05"	2	5'	11' 10"
	Su hayattır	4' 04"	2	5'	13' 08"
	Emine Hanım'ın telaşlı başlayan günü tatlı bitiyor	2' 48"	2	5'	10' 36"
	Can boğazdan gelir	1' 58"	2	5'	8' 56"
	Toplam	11' 55"		Toplam	43' 50"
5. Ünite	Köyde hayat	3' 07"	2	5'	11' 14"
	Çalışkan Karadeniz Kadınları	4' 46"	2	5'	14' 32"
	Sanatların en büyüğü: Yaşama sanatı	2' 59"	2	5'	10' 58"
	Toplam	11' 02"		Toplam	35' 48"
6. Ünite	Hava durumu	4' 57"	2	5'	14' 54"
	Ne izliyoruz?	2' 17"	2	5'	9' 34"
	23 yıllık bekleyiş	2' 07"	2	5'	9' 14"

	Toplam	9' 21"		Toplam	32' 42"
7. Ünite	Farklı öğrenenler farklı davranırlar	1' 46"	2	5'	8' 32"
	Neler yapılmamalı?	2' 27"	2	5'	9' 54"
	Nasıl başardıklarını merak ediyorum	2' 35"	2	5'	10' 10"
	Toplam	6' 52"		Toplam	28' 36"
8. Ünite	Türk Kahvesi	3' 04"	2	5'	11' 08"
	Atölye ziyareti	4' 03"	2	5'	13' 06"
	Avrupalı öğrenciler Türk kültürünü öğreniyor	2' 44"	2	5'	10' 28"
	Damdan düştüm	53"	2	5'	5' 46"
	Toplam	10' 46"		Toplam	40' 28"
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Olimpiyat oyunlarında yaşanmış ilginç olaylar	7' 35"	2	5'	20' 10"
	Türkiye destan yazdı	9' 05"	2	5'	23' 10"
	Sporcular nasıl beslenir?	6' 52"	2	5'	18' 44"
	Toplam	23' 32"		Toplam	62' 04"
2. Ünite	Deveyle 22 yıl seyahat	3' 03"	2	5'	11' 06"
	Uçuş sendromu	3' 23"	2	5'	11' 46"
	Yakın gelecek ve yapay zeka	4' 06"	2	5'	13' 12"
	Toplam	10' 32"		Toplam	36' 04"
3. Ünite	Dilin tadı	7' 59"	2	5'	22' 58"
	Yaşayan insan değeri	7' 02"	2	5'	19' 04"
	Aşk mektupları	6' 06"	2	5'	17' 12"
	Toplam	21' 07"		Toplam	59' 14"
4. Ünite	Hayvan davranışlarının insandaki görünüşleri	7' 07"	2	5'	19' 14"
	Benzerlikler	3' 37"	2	5'	12' 14"
	Çiçek kültürü	5' 43"	2	5'	16' 26"
	İsim bulma sanatı	6' 09"	2	5'	17' 18"
	Toplam	17' 26"		Toplam	65' 16"
5. Ünite	Dilimizi yazıyoruz ve okuyoruz	3' 03"	2	5'	11' 06"

	Maya Medeniyeti	2' 28"	2	5'	9' 56"
	Sultan şairler	4' 22"	2	5'	13' 44"
	Toplam	9'56"		Toplam	34' 46"
	Sempozyuma ulaşım	2' 57"	2	5'	10' 54"
6. Ünite	IV. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Açılış Konuşması	5' 09"	2	5'	15' 18"
	Kültürel karşılaştırmalar sempozyumu	3' 18"	2	5'	11' 36"
	Toplam	11' 24"		Toplam	37' 48"
	Pablo Picasso ve 4 rakamı	1' 05"	2	5'	7' 10"
	Satrancın hikâyesi ve üslû sayılar	3' 53"	2	5'	12' 46"
7. Ünite	“Matematik”in hayatımızdaki yeri ve önemi	5' 15"	2	5'	15' 30"
	Türkiye Bursları	2' 40"	2	5'	14' 20"
	Sayıların uğuruna inanır mısınız?	6' 20"	2	5'	17' 40"
	Toplam	19' 43"		Toplam	67' 46"
	Barış Manço- Kazma	4'	2	5'	13'
8. Ünite	Karalamalar ve karakter tahlili	6' 16"	2	5'	17' 32"
	Bedeniniz sizi ele veriyor	6' 43"	2	5'	18' 26"
	Toplam	17' 39"		Toplam	48' 58"

Ek 6. İYTÖS Dinleme Metinleri Kayıt ve İşleme Süreleri

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Tanışalım	42"	3	6'	8' 06"
	Alfabe	2' 17"	3	6'	12' 54"
	Kapalı Çarşı	26"	3	6'	7' 12"
	Toplam	3' 25"		Toplam	28' 12"
2. Ünite	Benim odam	32"	3	6'	7' 36"

	Otel formu	43"	3	6'	8' 09"
	Ben ve arkadaşım	45"	3	6'	8' 15"
	Toplam	2'		Toplam	24'
3. Ünite	Tanışma	1' 17"	3	6'	9' 51"
	Günlük hayat	57"	3	6'	8' 01"
	İstekler	1' 28"	3	6'	10' 24"
	Toplam	3' 42"		Toplam	28' 36"
4. Ünite	Zehra Hanım'ın torunları	1' 07"	3	6'	9' 21"
	Dünyadan portreler	1' 42"	3	6'	8' 06"
	Ailemi özliyorum	1' 19"	3	6'	9' 57"
	Toplam	4' 08"		Toplam	27' 24"
5. Ünite	Çok işim var	46"	3	6'	8' 08"
	Yılbaşı gecesi	1' 16"	3	6'	9' 48"
	Doğum günü	1' 09"	3	6'	9' 27"
	Toplam	3' 11"		Toplam	27' 23"
6. Ünite	En iyi arkadaşım	2' 07"	3	6'	8' 21"
	İstanbul gezisi	2' 23"	3	6'	13' 09"
	Eczanede	1' 12"	3	6'	9' 36"
	Toplam	5' 42"		Toplam	31' 06"
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Yol tarifi	1' 04"	3	6'	9' 12"
	Tatil planı	52"	3	6'	8' 36"
	Evlilik haberi	39"	3	6'	7' 57"

	Toplam	2' 35"		Toplam	19' 45"
2. Ünite	Önemli kişiler	39"	3	6'	7' 57"
	Hafta sonu	1' 52"	3	6'	10' 36"
	Haberler	53"	3	6'	8' 39"
	Toplam	3' 24"		Toplam	27' 12"
3. Ünite	Seçim vaatleri	1' 14"	3	6'	9' 42"
	Ailece bir tatil	1' 59"	3	6'	11' 57"
	Hava durumu	1' 10"	3	6'	9' 30"
	Toplam	4' 23"		Toplam	31' 09"
4. Ünite	Ünlü olmadan önce	1' 32"	3	6'	10' 36"
	Bir İstanbul efsanesi	1' 30"	3	6'	10' 30"
	Rüyalar	1' 26"	3	6'	10' 18"
	Toplam	4' 28"		Toplam	31' 24"
5. Ünite	İklimler	1' 14"	3	6'	9' 42"
	Affedersiniz	1' 37"	3	6'	10' 51"
	Hokkabaz	38"	3	6'	7' 54"
	Toplam	3' 20"		Toplam	28' 26"
6. Ünite	İş arıyorum	1' 32"	3	6'	10' 36"
	İlk yolculuk	1' 49"	3	6'	11' 27"
	Ayaküstü yemekler	2' 26"	3	6'	13' 12"
	Toplam	5' 47"		Toplam	35' 15"
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Taşınma telaşı	1' 35"	2	5'	8' 10"
	Acil numaralar	2' 13"	2	5'	9' 26"

	Türkler hakkında	1' 44"	2	5'	8' 28"
	Toplam	5' 32"		Toplam	26' 04"
2. Ünite	Çalışma koşulları	2' 29"	2	5'	9' 58"
	Senden bir şey olmaz	1' 55"	2	5'	8' 50"
	İşten çok sıkıldım	1' 25"	2	5'	7' 50"
	Toplam	5' 49"		Toplam	26' 38"
3. Ünite	Sağlık için egzersiz	1' 23"	2	5'	7' 46"
	Dünyanın en yaşlı insanı	1' 55"	2	5'	8' 50"
	Şifalı bitkiler	2' 27"	2	5'	9' 54"
	Toplam	5' 55"		Toplam	26' 30"
4. Ünite	Fin eğitim sistemi	2' 40"	2	5'	10' 20"
	Eğitim haberleri	2' 40"	2	5'	10' 20"
	Okumanın yaşı yok	1' 33"	2	5'	8' 06"
	Toplam	6' 53"		Toplam	28' 46"
5. Ünite	Keşke	1' 33"	2	5'	8' 06"
	Şans mı? Şanssızlık mı?	1' 54"	2	5'	8' 48"
	Batıl inançlar	2' 26"	2	5'	9' 52"
	Toplam	6' 27"		Toplam	26' 46"
6. Ünite	Türkiye'deki arkadaşlarım	2' 19"	2	5'	9' 38"
	Aile yemeği	2' 22"	2	5'	9' 44"
	Komşularımız	2' 36"	2	5'	10' 12"
	Toplam	7' 17"		Toplam	29' 34"
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Alman çift Türkiye'ye	2' 26"	2	5'	9' 52"

	bağlandı				
	Konya’da uzay turizmi heyecanı	2' 07"	2	5'	9' 14"
	Geldim, gördüm, sevdim	3' 29"	2	5'	11' 58"
	Toplam	8' 03"		Toplam	31' 08"
2.Ünite	İlk teknolojik alet	3' 12"	2	5'	11' 24"
	Yaşlılık ve teknoloji	2' 25"	2	5'	9' 50"
	Bir konu yedi soru	4' 35"	2	5'	14' 10"
	Toplam	10' 52"		Toplam	35' 24"
3. Ünite	Duygular	47"	2	5'	7' 34"
	Anlatamıyorum	41"	2	5'	7' 22"
	Klasik Türk müziği	16' 06"	2	5'	37' 12"
	Toplam	17' 34"		Toplam	52' 08"
4. Ünite	Moda rüzgârı	2' 39"	2	5'	5' 18"
	En pahalı alışkanlık: Alışveriş bağımlılığı	3' 24"	2	5'	11' 48"
	Giyim tarzım	1' 07"	2	5'	7' 14"
	Toplam	7' 10"		Toplam	24' 20"
5. Ünite	Mısır Piramitlerinin sırrı	2' 54"	2	5'	10' 48"
	Kırık, gizli ve derin bir aşk hikâyesi	2' 32"	2	5'	10' 04"
	Çocuk müzesi	1' 50"	2	5'	8' 40"
	Toplam	7' 16"		Toplam	29' 32"
6. Ünite	Karagöz ve Hacivat	2' 04"	2	5'	9' 08"
	Seyyar Satıcı	2' 10"	2	5'	9' 20"
	Pratik Çözümler	2' 12"	2	5'	9' 24"
	Toplam	6' 26"		Toplam	27' 52"

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1					
Ünite	Metnin adı	Metnin kayıt süresi	Metnin dinlenme sayısı	Metin için verilen süre	Toplam
1. Ünite	Takvimin tarihi	2' 30"	2	5'	10'
	Olmak isterdim	52"	2	5'	6' 44"
	İstanbul' da bir dahi	3' 52"	2	5'	12' 44"
	Toplam	7' 12"		Toplam	29' 28"
2. Ünite	Aşk	2'	2	5'	9'
	Yusuf ile Züleyha	6' 10"	2	5'	17' 20"
	Mevlana ve Şems	2' 52"	2	5'	10' 44"
	Toplam	11' 02"		Toplam	37' 04"
3. Ünite	Her şey para mı?	3' 58"	2	5'	12' 56"
	Şans mı? Şanssızlık mı?	4' 33"	2	5'	14' 06"
	Dünyanın en şanssız ile en şanslısı	5' 52"	2	5'	16' 44"
	Toplam	14' 23"		Toplam	43' 46"
4. Ünite	Derdini anlat Marko Paşa'ya	55"	2	5'	6' 50"
	Özgeçmiş	1' 18"	2	5'	7' 36"
	Şikâyetim var!	2' 47"	2	5'	10' 34"
	Toplam	5'		Toplam	25'
5. Ünite	Bilinçaltına yönelik mesajlar	4' 06"	2	5'	13' 12"
	Sulhi Dölek ile röportaj	2' 07"	2	5'	9' 14"
	Yazlık sinemalar	3' 39"	2	5'	12' 18"
	Toplam	9' 52"		Toplam	34' 44"
6. Ünite	Avuçtaki kelebek	1' 29"	2	5'	7' 58"
	İnsan beyni bilgiyi nasıl	1' 19"	2	5'	7' 38"

depolar?					
İngilizcenin Anadolu	kökeni	1' 53"	2	5'	8' 46"
Toplam		4' 43"		Toplam	24' 24"